

ISSN 2307–4558 (print)
ISSN 2414–9489 (online)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

М О В А
НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНИЙ ЧАСОПИС
З МОВОЗНАВСТВА

Часопис засновано в 1993 році

№ 44

2025

Одеса
Видавець Букаєв Вадим Вікторович
2025

УДК 81(05)

З а с н о в н и к: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

У часописі представлено дослідження актуальних теоретичних і прикладних проблем лінгвістики на матеріалі різних світових мов. Адресовано широкому колу філологів: науковцям, методистам, викладачам, студентам.

The journal presents research on current theoretical and applied issues in linguistics based on materials from various languages. It is intended for a wide audience of philologists: scholars, methodologists, instructors and students.

Головний редактор
Editor-in-Chief

Ганна Миколаївна ТРУБА
Hanna M. TRUBA

Заступник головного редактора
Deputy Editor-in-Chief

Тетяна Юріївна КОВАЛЕВСЬКА
Tetiana Yu. KOVALEVSKA

Відповідальний секретар
Executive Secretary

Інна Валеріївна ЛАКОМСЬКА
Inna V. LAKOMSKA

Редакційна колегія:

к. філол. н. А. М. Варинська (Україна), д. філол. н. Н. Вульф (Німеччина), д. філол. н. В. Л. Іващенко (Україна), д. філол. н. А. К. Ішанова (Казахстан), д. філол. н. А. К. Каїржанов (Казахстан), д. філол. н. О. Л. Кирилюк (Україна), д. філол. н. Н. В. Кондратенко (Україна), д. пед. н. М. Р. Кондубаєва (Казахстан), к. філол. н. З. Куньч (Україна), д. філол. н. Н. В. Кутуза (Україна), д. філол. н. О. Р. Микитюк (Україна), д. філол. н. І. Б. Морозова (Україна), к. філол. н. О. Ю. Пожарицька (Україна), д. пед. н. К. Ю. Протасова (Фінляндія), д. філол. н. Ш. І. Рамазанова (Туреччина), к. філол. н. Р. Л. Сердега (Україна), д. філол. н. Д. В. Станко (Україна), д. філол. н. Г. Хентшель (Німеччина), д. філол. н. Я. П. Целлер (Німеччина), д. філол. н. А. Чапіга (Польща), д. філол. н. Г. С. Яроцька (Україна).

The Editorial Board:

Alla Varynska (Ukraine), Nadya Wulff (Germany), Viktoriya Ivashchenko (Ukraine), Asima Ishanova (Kazakhstan), Abai Kairzhanov (Kazakhstan), Olga Kyryliuk (Ukraine), Nataliia Kondratenko (Ukraine), Mariyam Kondubaieva (Kazakhstan), Zoriana Kunch (Ukraine), Natalia Kutuza (Ukraine), Oksana Mykytiuk (Ukraine), Iryna Morozova (Ukraine), Olga Pozharytska (Ukraine), Ekaterina Protassova (Finland), Shelale Ramazanov (Turkey), Ruslan Serdeha (Ukraine), Daryna Stanko (Ukraine), Gerd Khentshel (Germany), Patrick Zeller (Germany), Artur Czapiga (Poland), Halyna Iarotska (Ukraine).

Рецензенти:

Г. К. Аюпова, к. ф. н., доц. СХУ ім. Л. М. Гумільова (Казахстан); **Н. О. Бігунова**, д. ф. н., проф. ОНУ імені І. І. Мечникова (Україна); **Гао Жунго**, д. ф. н., проф. Хунанського пед. ун-ту (КНР); **С. І. Георгієва**, к. ф. н., доц. ОНУ імені І. І. Мечникова (Україна); **І. М. Дерік**, к. ф. н., доц., зав. каф. Південноукраїнського НПУ ім. К. Д. Ушинського (Україна); **В. Г. Долгов**, д. ф. н., доц. БДУ ім. А. Руссо (Молдова); **О. Дьорінг**, д. ф. н., проф. Хунанського пед. ун-ту (КНР); **Д. І. Ігнатенко**, к. ф. н., проректор БДУ ім. А. Руссо (Молдова); **О. О. Кон**, к. ф. н., доц., декан Південноукраїнського НПУ ім. К. Д. Ушинського (Україна); **О. М. Новак**, к. ф. н., доц. ОНУ імені І. І. Мечникова (Україна); **Н. В. Петлюченко**, д. ф. н., проф. Дрезденського технічного університету (Німеччина); **Т. Д. Полиця**, к. ф. н., доц. Вінницького нац. медичного ун-ту (Україна); **С. Г. Прісовська**, к. ф. н., доц., зав. каф. НУ «Одеська політехніка» (Україна); **Н. А. Сиздикбаєв**, к. ф. н., доц. Казахського ун-ту міжнародних відносин і світових мов ім. Абилай Хана (Казахстан); **О. В. Сирота**, к. ф. н., доц. БДУ ім. А. Руссо (Молдова); **О. О. Сікорська**, к. ф. н., доц., зав. каф. Одеського нац. медичного ун-ту (Україна); **Д. Ф. Стоянова**, к. ф. н., доц. ОНУ ім. І. І. Мечникова (Україна); **С. І. Терехова**, д. ф. н., проф. Київського нац. лінгвістичного ун-ту (Україна); **І. М. Тищенко**, д. ф. н., проф. Трнавського ун-ту Св. Кирила і Мефодія (Словаччина); **Хе Бінці**, д. ф. н., декан ПМ Хунанського пед. ун-ту (КНР); **Чень Шаосюн**, к. ф. н., доц. Хучжоуського пед. ун-ту (КНР).

Технічний секретар **Сергій Вікторович Дмитрієв**

Technical Secretary **Serhii V. Dmitriev**

ЗМІСТ**ПИТАННЯ ДИСКУРСОЛОГІЇ ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ**

<i>Морозова І. Б., Андрасян Т. Е.</i> ВЕРБАЛЬНІ ТА НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ ДОСЯГНЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СПІЛКУВАННЯ В АНГЛОМОВНОМУ ДІАЛОЗІ	5
<i>Сизонов Д. Ю., Бабенко А. С.</i> ЛІНГВОПРАВОВИЙ АСПЕКТ РЕКЛАМНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ІНТЕРНЕТІ.....	12
<i>Стрий Л. І., Кіщенко А. М.</i> РИТУАЛЬНІСТЬ ЯК ОСОБЛИВІСТЬ ПУБЛІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: НА МАТЕРІАЛІ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ	19
<i>Семененко О. Ю.</i> ВОЛОНТЕРСЬКИЙ ДИСКУРС ЯК ФОРМА МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ	28
<i>Чикур Л. Д., Яроцька Г. С.</i> ГІБРИДНА ІДЕНТИЧНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ МІГРАНТІВ	35
<i>Chendei N. V.</i> AUTHORIAL STANCE IN ENGLISH MIGRATION NEWSPAPER DISCOURSE.....	43
<i>Truba H. M.</i> THE MESO-LEVEL OF DISCOURSE ANALYSIS IN THE STUDY OF NETWORK COMMUNICATIONS	48

ПИТАННЯ ЛІНГВОКОНЦЕПТОЛОГІЇ ТА ЛІНГВОДИДАКТИКИ

<i>Громко Т. В.</i> ЛІНГВОГРАФІЯ І ЛІНГВАРІЙ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ДОКАЗОВОГО МОДЕЛЮВАННЯ МОВИ.....	58
<i>Лакомська І. В.</i> ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ “СЕРЦЕ” В УКРАЇНСЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ	65
<i>Пожарицька О. В., Бойко Д. І.</i> ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІСЕНЬ АМЕРИКАНСЬКОГО ГУРТУ TWENTY ONE PILOTS: АЛЬБОМ “BLURRYFACE”	72
<i>Dombrova T. I., Formanova S. V., Bosa T. S.</i> SEEKING NEW WAYS OF STUDENTS’ PROFESSIONAL DEVELOPMENT: AN INNOVATIVE APPROACH TO TEACHING THE HISTORY OF THE ENGLISH LANGUAGE AT UNIVERSITY	79
<i>Miniailo R. V., Miniailo N. V.</i> UKRAINIAN DIALECT VOCABULARY IN THE RECONSTRUCTION OF ANCIENT CRAFTS.....	88
<i>Stanko D. V.</i> THEORETICAL FRAMEWORK OF THE STUDY OF THE FANFICTION TERMINOLOGICAL SYSTEM.....	94

CONTENTS

ISSUES OF DISCOURSELOGY AND INTERCULTURAL COMMUNICATION

<i>Morozova, I., Andrasyan, T.</i> VERBAL AND NON-VERBAL MEANS OF ACHIEVING EFFECTIVE COMMUNICATION IN THE ENGLISH-LANGUAGE DIALOGUE	5
<i>Syzonov, D., Babenko, A.</i> THE LINGUO-LEGAL ASPECT OF ADVERTISING COMMUNICATION ON THE INTERNET	12
<i>Strii, L., Kyshchenko, A.</i> RITUALITY AS A FEATURE OF PUBLIC COMMUNICATION: BASED ON POLITICAL SPEECHES.....	19
<i>Semenenko, O.</i> VOLUNTEER DISCOURSE AS A FORM OF MASS COMMUNICATION.....	28
<i>Chykur, L., Iarotska, H.</i> HYBRID IDENTITY OF UKRAINIAN MIGRANTS	35
<i>Chendei, N.</i> AUTHORIAL STANCE IN ENGLISH MIGRATION NEWSPAPER DISCOURSE.....	43
<i>Truba, H.</i> THE MESO-LEVEL OF DISCOURSE ANALYSIS IN THE STUDY OF NETWORK COMMUNICATIONS.....	48

ISSUES OF LINGUOCONCEPTOLOGY AND LINGUODIDACTICS

<i>Hromko, T.</i> LINGUOGRAPHY AND LINGVARIUM: CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF EVIDENCE-BASED LANGUAGE MODELLING	58
<i>Lakomska, I.</i> VERBALISATION OF THE CONCEPT “HEART” IN UKRAINIAN PHRASEOLOGY.....	65
<i>Pozharytska, O., Boiko, D.</i> LINGUISTIC FEATURES OF THE SONGS OF THE AMERICAN BAND TWENTY ONE PILOTS: THE ALBUM BLURRYFACE	72
<i>Dombrovan, T., Formanova, S., Bosa, T.</i> SEEKING NEW WAYS OF STUDENTS’ PROFESSIONAL DEVELOPMENT: AN INNOVATIVE APPROACH TO TEACHING THE HISTORY OF THE ENGLISH LANGUAGE AT UNIVERSITY.....	79
<i>Miniailo, R., Miniailo, N.</i> UKRAINIAN DIALECT VOCABULARY IN THE RECONSTRUCTION OF ANCIENT CRAFTS	88
<i>Stanko, D.</i> THEORETICAL FRAMEWORK OF THE STUDY OF THE FANFICTION TERMINOLOGICAL SYSTEM	94

ПИТАННЯ ДИСКУРСОЛОГІЇ ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇDOI: <https://doi.org/10.18524/2307-4558.2025.44.343837>

УДК 802.0-801.561.3

МОРОЗОВА Ірина Борисівна,

доктор філологічних наук, професор кафедри граматики англійської мови Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

вул. Змієнка Всеволода, 2, Одеса, Одеська область, 65082

e-mail: morpo@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-1905-7563>**АНДРАСЯН Тамара Едуардівна,**

бакалавр кафедри граматики англійської мови Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

вул. Змієнка Всеволода, 2, Одеса, Одеська область, 65082

e-mail: tamara_andrasyan@ukr.net

<https://orcid.org/0009-0001-3934-7197>**ВЕРБАЛЬНІ ТА НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ ДОСЯГНЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СПІЛКУВАННЯ В АНГЛОМОВНОМУ ДІАЛОЗІ**

Анотація. Мета статті – визначення найбільш продуктивних засобів персуазивності у мовленнєвому вузлі з урахуванням гендерної особливості мовця. **Об'єктом** розгляду виступає мовленнєва партія головної героїні, Келлі Джонс, у кінодискурсі фільму «Fly Me to the Moon» (2024), а **предметом** є лексичні, граматичні та невербальні шляхи досягнення результативності мовленнєвого впливу у діалозі. У роботі використано холистичний підхід до вивчення фактичного матеріалу, а саме поєднання наступних **методів дослідження**: загальнонаукового підходу, а також суто лінгвістичних методів аналізу: спостереження, критичний аналіз теоретичних здобутків дослідників зазначеної проблеми, дескриптивний аналіз виявлених закономірностей, комунікативно-інтерпретаційний метод (аналіз смислових значень реплік і невербальних елементів у діалогах, з урахуванням їхньої художньої функції у фільмі), метод гендерного аналізу (вивчення специфіки використання мовленнєвих засобів у мовленні героїні з урахуванням її гендерних характеристик), а також метод систематизації та структурування мовленнєвих стратегій і тактик комунікації, задіяних головною героїнею. Отримані результати дослідження уможливають дійти до **висновків**, згідно з якими ефективність мовленнєвого впливу героїні забезпечується гармонійним поєднанням маніпулятивної аргументації, емоційної насиченості та невербальних засобів комунікації. Визначено, що Келлі Джонс у своїй комунікативній поведінці поєднує мовленнєві стратегії, залежно від мети й типу адресата. До найпоширеніших мовленнєвих тактик віднесено апеляцію до авторитету, персоналізацію звертань, імітацію емоцій та використання позитивної самопрезентації. Невербальні засоби (міміка, жести, погляд, інтонація) виступають ключовим компонентом створення емоційного фону і підсилюють персуазивний ефект висловлювань. Показано, що ефективна комунікація у художньому дискурсі ґрунтується на здатності мовця інтегрувати вербальні й невербальні елементи у єдину систему, яка забезпечує досягнення комунікативної мети. Отримані результати підкреслюють важливість аналізу гендерного аспекту мовленнєвого впливу в художньому діалозі, а **перспективами** роботи є подальше вивчення лексичних і синтаксичних засобів реалізації персуазивності у сучасному кінодискурсі.

Ключові слова: діалог, кінодискурс, мовленнєва тактика, звертання, мовленнєва стратегія, гендер, маніпуляція.

Постановка проблеми. Сучасна лінгвістика активно досліджує питання ефективності мовленнєвого спілкування, особливо в контексті гуманітарних технік переконання, які знаходять застосування в найрізноманітніших сферах життя людини. Вибір теми представленого дослідження мотивовано зростаючим інтересом до гуманітарних технік переконання у різних сферах життя людини.

Попри вагомий внесок сучасних науковців, (як-то: Абрамовича С. Д., Бацевича Ф. С., Мельник І. В., Морозової І. Б., Сидоренко І. А. та інших), проблеми досягненні результативності або ефективності мовленнєвого спілкування багатьох аспектів цього питання залишилися недостатньо висвітленими. Зокрема, це стосується аналізу мовленнєвих стратегій у художньому дискурсі, де вербальні та невербальні елементи часто працюють у єдиному комплексі.

Актуальність проведеного дослідження випливає із лінгвогносеологічної значущості, організації, продуктивної мовленнєвої комунікації, а також мотивовано практичною потребою виокремлення продуктивних засобів реалізації мовцем своєї комунікативної інтенції.

Формулювання завдань. Головною метою наукової розвідки є визначення найбільш продуктивних засобів персуазивності у мовленнєвому вузлі з урахуванням гендерної особливості мовця. Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання низки **завдань**, а саме: проаналізувати діалогічне мовлення головної героїні як приклад успішної комунікації; вивчити мовленнєві стратегії, їхні основні типи та способи застосування; провести огляд контексту створення фільму; виявити та систематизувати мовні тактики переконання на кількох рівнях

аналізу; розглянути вербальні та невербальні засоби комунікації; виявити найбільш продуктивні засоби переконання у діалозі.

Об'єктом розгляду виступає мовленнєва партія головної героїні кінострічки «Fly Me to the Moon» (2024) Келлі Джонс, а **предметом** є лексичні, граматичні та невербальні шляхи досягнення результативності мовленнєвого впливу.

Опис джерельної бази, фактичного матеріалу та методів. Матеріалом дослідження є скрипт фільму «Fly Me to the Moon» (2024), режисер – Грег Берланті, зокрема мовленнєва партія головної героїні Келлі, 400 реплік.

У роботі використано холістичний підхід до вивчення фактичного матеріалу, а саме поєднання наступних **методів дослідження**: загальнонаукового підходу, а також суто лінгвістичних методів аналізу, а саме: спостереження, критичний аналіз теоретичних здобутків дослідників зазначеної проблеми, дескриптивний аналіз виявлених закономірностей, комунікативно-інтерпретаційний метод (аналіз смислових значень реплік і невербальних елементів у діалогах, з урахуванням їхньої художньої функції у фільмі), метод гендерного аналізу (вивчення специфіки використання мовних засобів у мовленні героїні з урахуванням її гендерних характеристик), а також метод систематизації та структурування мовленнєвих стратегій і тактик комунікації, задіяних головною героїнею.

Виклад основного матеріалу дослідження. Найважливішою якістю сучасного мовлення є його ефективність в аспекті можливості комунікативного впливу на співрозмовника. Під мовленнєвою ефективністю розуміють мовлення, за допомогою якого автор домагається поставленої цілі [7, с. 1].

У будь-якій комунікативній ситуації учасники спілкування прагнуть досягти певної комунікативної мети. Однак для людини, яка живе в цивілізованому суспільстві, важливо розуміти, що в процесі взаємодії необхідно враховувати не лише власні інтереси, але й цілі та потреби співрозмовника [8, с. 16]. Сам факт обміну інформацією ще не гарантує її успішного сприйняття і досягнення поставлених цілей. Ефективність мовленнєвої комунікації залежить від безлічі чинників, таких як ясність висловлювання, врахування потреб адресата, належний вибір мовних і невербальних засобів, а також здатність адаптуватися до комунікативної ситуації. Саме ефективність комунікації дає змогу мінімізувати непорозуміння, встановити довіру та досягти поставлених цілей.

Завдяки вдало підібраним засобам комунікації можна ефективно реалізувати поставлені завдання у певній мовленнєвій інтеракції. Водночас важливо навчитися грамотно підбирати мовні засоби, зважаючи на конкретний контекст кожної комунікативної ситуації. На думку В. Посмітної, ефективність комунікації розглядається як досягнення комунікативної мети за умови збереження комунікативної рівноваги учасників процесу [8, с. 16].

Ефективність мовленнєвої комунікації є ключовим аспектом взаємодії в різних сферах людської діяльності. У сучасному світі, де інформація передається з неймовірною швидкістю, здатність чітко і ясно висловлювати думки стає особливо важливою. Ефективна комунікація не тільки сприяє кращому розумінню між співрозмовниками, а й відіграє вирішальну роль у досягненні спільних цілей, чи то в бізнесі, чи то в освіті, чи то в особистих стосунках.

Отже, основна мета мовленнєвого спілкування – обмін інформацією та можливість реалізації комунікативної інтенції.

Ефективне спілкування починається з уміння уважно слухати і правильно інтерпретувати інформацію, що надходить від співрозмовника. Це передбачає не тільки розуміння змісту повідомлення, а й урахування контексту, емоційного настрою, а також прихованих мотивів, які можуть бути виражені невербальними засобами. Уміння правильно сприймати інформацію дає змогу уникнути непорозуміння, забезпечити точне розуміння посилу і створити підґрунтя для взаєморозуміння. Зазначимо головні принципи цього процесу:

1) якісна і точна передача своїх думок і даних: спираючись на той факт, що основною метою мовленнєвого спілкування є обмін інформацією, можемо дійти висновку, що передача інформації – це ключовий аспект мовленнєвої комунікації, який потребує ясності, структурованості та доступності викладу; людина має вміти висловлювати свої думки так, щоб вони були зрозумілі та правильно витлумачені співрозмовником;

2) створення позитивного враження про себе в очах співрозмовника, тобто ефективна самопрезентація: позитивна самопрезентація означає здатність справити гарне враження на співрозмовника і передбачає володіння основами культури мовлення, що містить і знання норм мови, і вміння "виконати" свою промову в приємній для співрозмовника манері, продемонструвавши свої позитивні якості; самопрезентація – це процес демонстрації своїх найкращих якостей, здібностей і компетенцій для формування сприятливого враження; це особливо важливо в ситуаціях, де необхідно завоювати довіру, встановити контакт або домогтися визнання, наприклад, у професійному середовищі, на переговорах;

3) досягнення певних цілей через переконання співрозмовника і спонукання його до конкретних дій: однією з важливих функцій спілкування є вплив на співрозмовника з метою зміни його думки, переконань чи поведінки; для цього людина використовує аргументацію, логічні доводи, емоційний вплив або особистий приклад; ефективне переконання вимагає не тільки знання теми, а й уміння враховувати потреби, інтереси та цінності співрозмовника; лише в цьому випадку можна домогтися згоди та спонукати партнера до необхідних дій.

На закінчення можна узагальнити, що мовленнєва комунікація є складним і багатоаспектним процесом, який відіграє ключову роль у людській взаємодії. Вона не тільки забезпечує обмін інформацією, ідеями та емоціями, а й слугує основою для побудови соціальних зв'язків, досягнення взаєморозуміння та реалізації поставлених цілей.

Ефективність мовленнєвої комунікації безпосередньо залежить від навичок правильно добирати мовні та невербальні засоби, враховувати контекст та інтереси співрозмовника, а також адаптуватися до різних комунікативних ситуацій.

Комунікативні здібності людини в процесі мовленнєвого спілкування, такі як сприйняття та передача інформації, переконання, самопрезентація, віддзеркалюють її практичну значущість. Уміння гармонійно використовувати ці аспекти дає змогу досягти високої результативності спілкування, мінімізувати непорозуміння та зміцнити міжособистісні й професійні стосунки.

Теорія мовленнєвого впливу, як наука ефективного спілкування, бере свій початок з античної риторики, яка вчила ораторів ефективно публічно виступати, вести суперечку та отримувати перемогу у дискусії [3, с. 2].

Відомо, що слово "персуазивність" (лат. *persuasio*, англ. *persuasion*, нім. *Persuasion* – "переконання", "вмовляння") увійшло в науковий обіг лінгвістики відносно давно. Цей термін трактується лінгвістами по-різному.

На думку Т. Левандовскі, у найзагальнішому розумінні термін "персуазивність" означає процес або метод впливати на людину згідно з певною думкою, позицією або діями за допомогою вербальних засобів [13, с. 790].

За В. Є. Чернявською, персуазивність – це здійснення впливу адресанта на думку, враження, ставлення, почуття, емоції адресата [10, с. 25].

Персуазивність передбачає використання різноманітних мовних і невербальних засобів, які сприяють зміні сприйняття, формуванню нових поглядів або спонуканню до певних дій. Сучасні реалії підсилюють актуальність цієї проблеми: в умовах глобалізації, розвитку комунікаційних технологій і високої конкуренції. Вміння переконувати у процесі розмови стає невід'ємним елементом ефективного спілкування.

Таким чином, дослідження феномена персуазивності дає змогу глибше зрозуміти, яким чином мовленнєва комунікація стає інструментом впливу, здатним не лише досягати поставлених цілей, а й зберігати баланс інтересів між учасниками спілкування.

Персуазивна комунікація являє собою цілеспрямований вплив на адресата, під час якого автор повідомлення використовує різні мовленнєві стратегії й тактики для досягнення своїх цілей. Цей вплив здійснюється не тільки на рівні логічного сприйняття, а й через емоційну та соціальну сферу, що робить процес впливу глибшим та ефективнішим.

Головним аспектом персуазивної комунікації є вибір мовних засобів, які не лише інформують реципієнта, а й впливають на його сприйняття, установки та поведінку. Це може включати використання риторичних прийомів, емоційно забарвленої лексики, метафор, порівнянь та інших виразних засобів, що посилюють переконливість мовлення.

На думку В. І. Дударя, у процесі персуазивного спілкування є місце спробам та намаганням переконати адресата засобами мовленнєвого впливу, спонукати співрозмовника до критичного мислення та спрямувати його в потрібне для мовця русло [3, с. 6].

Отже, персуазивна комунікація – це складний і багатовимірний процес, у якому мовленнєві та психологічні аспекти взаємодіють задля досягнення поставленої мовцем мети.

Персуазивність, або здатність вербально переконувати і впливати на аудиторію, реалізується через різноманітні мовленнєві та риторичні техніки. До основних способів реалізації персуазивності належать наступні. Використання тропів і фігур мовлення: метафори, метонімії, гіперболи та інші виразні засоби посилюють емоційний вплив на реципієнта, роблячи повідомлення більш запам'ятовуваним і переконливим. Апеляція до авторитетів: посилання на визнаних експертів або авторитетні джерела підвищують довіру до повідомлення і посилюють його персуазивний ефект. Емоційний вплив: використання емоційно забарвленої лексики та описів здатне викликати в реципієнта певні почуття, сприяючи глибшому сприйняттю та прийняттю повідомлення.

У контексті мовленнєвої діяльності комунікативна стратегія набуває особливого значення, визначаючи, яким чином мовець вибудовує свої дії для досягнення комунікативної мети. Мовленнєва стратегія стає інструментом, за допомогою якого учасники спілкування обирають

оптимальний шлях для впливу на адресата, чи то переконання, чи то інформування, чи то створення певного емоційного стану.

Термін «мовленнєва стратегія» інтерпретується лінгвістами по-різному. Наприклад, Ф. С. Бадєвич зауважує, що «комунікативна стратегія є оптимальним втіленням інтенцій мовця з метою досягнення конкретних цілей спілкування, що реалізується через вибір дієвих кроків спілкування, їх гнучкою видозміною в кожній конкретній ситуації» [2, с. 133].

Вказане тут відображає суть комунікативної стратегії як важливого інструменту ефективного спілкування. Автор приділяє увагу ідеї, що стратегія будується на основі інтенцій (намірів) мовця і спрямована на досягнення конкретних цілей у комунікації.

Автор зосереджується на тому, що комунікативна стратегія являє собою ідеальний спосіб вираження намірів мовця. Це підкреслює, що стратегія має бути осмисленою і відповідати завданням спілкування.

Зрозуміло, що центральним елементом стратегії є досягнення мовцем його комунікативної мети. Такий підхід логічний, оскільки будь-яке спілкування спрямоване на реалізацію певних завдань, чи то передавання інформації, переконання, чи то встановлення контакту.

На думку Т. А. ван Дейка, комунікативна стратегія інтерпретується як «ознака когнітивних планів, які являють собою загальну організацію певної послідовності комунікативних дій і включають ціль або цілі взаємодії, реалізація яких передбачає декілька способів, вибір яких регулюється комунікативною стратегією» [12, с. 272].

У наведений вище точці зору мовленнєва стратегія подається як комплексний і варіативний процес, пов'язаний із когнітивним плануванням та організацією комунікативної взаємодії. Звідси випливає, що стратегія не тільки визначена метою взаємодії, а й сама регулює вибір способів її досягнення.

Науковець трактує комунікативну стратегію як відображення когнітивних планів, що відображає її інтелектуальну природу. Це свідчить про те, що мовленнєва стратегія потребує усвідомленого планування, що ґрунтується на аналізі ситуації та прогнозуванні можливих реакцій співрозмовників.

Підсумуюмо, що мовленнєві стратегії є ключовим інструментом управління комунікацією, забезпечуючи досягнення цілей взаємодії завдяки усвідомленому плануванню й організації мовленнєвих дій. Вони уможливають адаптування до різних комунікативних ситуацій, підлаштовуючи вибір засобів і методів під конкретні завдання спілкування. З огляду на різноманітність цілей і контекстів комунікації, мовленнєві стратегії поділяються на різні типи, кожен з яких характеризується своїми особливостями і функціональним призначенням.

За Д. Хаймсом розрізняються три основні типи стратегій: жорсткі, м'які та гнучкі, кожна з яких має свої особливості й характерні риси, що визначають спосіб комунікативної взаємодії залежно від ситуації, мети спілкування та ступеня необхідної адаптивності.

Під жорсткою стратегією розуміється така мовленнєва поведінка особистості, що передбачає свідоме порушення принципів, норм, конвенцій спілкування заради досягнення мети в найкоротший термін.

М'яка стратегія мовленнєвої поведінки притаманна особистості, яка в будь-якій комунікативній ситуації для досягнення мети прагне дотримуватися принципів, норм, конвенцій спілкування.

Під гнучкою стратегією розуміють мовленнєву поведінку особистості, яка залежно від комунікативної ситуації або порушує принципи, норми і конвенції спілкування, або прагне дотримуватись їх.

Таким чином, зрозуміло, що обраний тип комунікативної стратегії є важливим інструментом досягнення співрозмовником своєї комунікативної мети та здійснення вербального впливу на слухача у процесі діалогічного спілкування. Зазвичай діалог є найтипівішою формою взаємодії між людьми. Він відіграє ключову роль, виконуючи одразу кілька завдань: допомагає розкрити характери героїв, розвиває сюжетну лінію, передає атмосферу і задуми. У процесі спілкування створюється унікальне динамічне середовище, в якому мовленнєві акти взаємно доповнюють і уточнюють один одного. Крім того, діалог виконує важливе соціальне призначення: через нього встановлюються і зміцнюються міжособистісні зв'язки. Це робить діалог не тільки засобом комунікації, а й інструментом соціалізації та потужним знаряддям ментального впливу на свідомість слухача. Художній діалог не лише розкриває характери персонажів та рух сюжету, але й дозволяє автору висловити свої думки, ідеї та емоції через уста своїх героїв. Композиційні особливості й засоби вираження художнього діалогу визначають його роль та значення у структурі тексту та впливають на сприйняття реципієнта [9, с. 19-20].

Через художні діалоги митець може передавати свої ідеї та погляди, використовуючи репліки персонажів для вираження певних думок чи філософських концепцій. Саме через діалог передаються індивідуальні особливості мовлення героїв, їхній соціальний статус, освіта

та емоційний стан. Саме діалог уможливорює партнерам по комунікації психологічно впливати один на одного, маніпулювати ідеями та перекичувати усталені поняття. Під маніпуляцією, на відміну від переконання, розуміємо разом з Девідом Ремпеном вербальну тактику мовця, яку він застосовує в межах обраної комунікативної стратегії, задля з свідомого досягнення певних корисливих цілей [11].

Таким чином, художній діалог є невід'ємним елементом художнього тексту, виконуючим різноманітні функції, як впливу на віртуальних учасників художньої комунікації, так і інструментом вербального впливу на читача або глядача.

У діалогічному спілкуванні комунікативні позиції мовців «конвергуються». По ходу діалогу здійснюється корекція цілей, вербального коду, задумів, і відповідно, вживається поверхнево-синтаксична форма породжуваних ними речень [6, с. 84].

Також зазначимо нелінійність і часто фрагментарність діалогічного мовлення. На відміну від монологу, де структура висловлювання суворо вибудована, у діалозі можуть з'являтися перебивання, паузи, повтори і незавершені фрази, що надає йому природності.

Український лінгвіст А. П. Загнітко вважає, що діалогічне мовлення складається із взаємних спонтанних реакцій двох індивідів, що спілкуються між собою та є обумовленими конкретною ситуацією або висловлюваннями співрозмовника [4, с. 76].

Діалоги, голос за кадром, написи на екрані – все це формує вербальний рівень фільму, в той час як операторська робота, монтаж, колірна гама і мізансцени створюють його візуальний ряд. Їхнє поєднання визначає тональність виступу, посилює емоційний вплив на глядача та допомагає глибше розкрити сюжет і образи персонажів. Кінофільм завжди спрямований на створення певного емоційного стану глядача, а експресивність кінодискурсу полягає в його здатності передавати певні почуття і викликати емоції у глядачів [5, с. 4].

Ключовим аспектом кінодискурсу є його візуально-емоційний вплив на глядача. Саме експресивність кінодискурсу відіграє в цьому вирішальну роль. Через міміку, жести, вербальні техніки персонажів у побудові діалогу здійснюється маніпулювання свідомістю кіногероїв та глядачів. Як зазначалося раніше у фокусі нашого дослідження знаходяться мовленнєві партії головної героїні кінострічки «Fly Me to the Moon» Келлі Джонс.

Фільм «Fly Me to the Moon» – комедійна драма 2024 року, режисером якої виступив Грег Берланті. Він, відомий своїми роботами в жанрі романтичних комедій, вирішив зняти цей фільм, щоб об'єднати елементи романтики та історичного контексту. Берланті прагнув створити ностальгічну історію кохання, вплетену в одну з найбільш значущих подій в історії людства.

На нашу думку, назва фільму також є невід'ємною частиною історії його створення. Назва фільму звучить як «Fly Me to the Moon», що є відсиланням до популярної американської пісні, написаної 1954 року Бартом Говардом. Композиція, яка стала культовою завдяки виконанню Френка Сінатра, присвячена романтичному кохання «Fly Me to the Moon» – «Підійми мене у небо». Інакше кажучи, у назві фільму поєднується казковість романтичного кохання та нездійсненність польоту на місяць.

Головні ролі виконали Скарлетт Йоханссон і Ченнінг Татум. Сюжет розгортається на тлі космічної гонки 1960-х років і розповідає про маркетолога Келлі Джонс, яка отримує завдання організувати постановочну зйомку висадки на Місяць на випадок невдачі реальної місії «Аполлон-11».

Прем'єра фільму була присвячена 55-річчю історичної події - першого кроку людини на Місяць, зробленого 21 липня 1969 року. Слова Ніла Армстронга: «That's one small step for a man, one giant leap for mankind», які перекладаються як «Маленький крок для людини – величезний стрибок для людства», прозвучали як символ наукового і культурного тріумфу. Фільм одночасно відзначає цей ювілей, прославляє велич США, розповідає романтичну історію в дусі 60-х і з сатирою порушує питання про теорію змови, згідно з якою висадка на Місяць могла бути інсценуванням. Вибір цієї теми дозволив режисерові не тільки розповісти романтичну історію, а й торкнутися питання впливу медіа та маркетингу на сприйняття історичних подій. Таким чином, Берланті вдалося поєднати свої інтереси в царині романтичних сюжетів з бажанням досліджувати глибші соціальні та історичні теми.

Отже, ідея полягає в тому, що США, тоді в розпал Холодної війни з Радянським Союзом, не можуть дозволити собі зазнати невдачі. Білий дім хоче, щоб американський народ побачив перемогу, і тому йде повним ходом уперед у своїх перегонах за те, щоб стати першою країною, яка відправила людину на Місяць за понад десять років відтоді, як комуністична нація відправила перший штучний супутник на орбіту 1957 року.

Фільм будується навколо взаємодії двох головних персонажів – Келлі Джонс і Коула Девіса, які представляють протилежні погляди на роль маркетингу, науки і соціальної думки. Динаміка їхніх взаємовідносин рухає сюжетом фільму.

Келлі Джонс – центральна фігура фільму, що втілює в собі образ сучасної маркетологині, здатної переконувати оточуючих в умовах ділового середовища. Вона – досвідчений фахівець у сфері маркетингу, жінка, яка досягла успіху в переважно чоловічому світі 1960-х років. Вона впевнена в собі, приваблива і цілеспрямована, що дає їй змогу посідати лідируючі позиції в переважно чоловічому світі того часу. Її характер і професійні навички демонструють, як за допомогою вправного поєднання вербальних і невербальних засобів можна впливати на ухвалення рішень у бізнесі, політиці та суспільному житті.

У своїй роботі Келлі використовує тактики переконання. З погляду вербальної комунікації, вона адаптує свої промови до цінностей аудиторії. Її аргументація побудована на логічних доводах, емоційних закликах і використанні соціального доказу, що робить її послання максимально переконливим. При цьому вона вміло контролює хід діалогу, спрямовуючи бесіду так, щоб співрозмовники несвідомо приймали її точку зору.

Фільм є яскравим прикладом того, як кінодискурс будується на взаємодії візуального та вербального компонентів. Фільмова стрічка поєднує елементи історичної реконструкції, сатири та романтичної комедії, а її оповідь будується на тонкому балансі між реальними фактами та художнім вимислом.

Візуальний ряд фільму включає детально відтворену атмосферу 1960-х років, а вербальний ряд – діалоги, монологи і закадровий текст, які не тільки просувають сюжет, а й формують ставлення глядача до того, що відбувається.

У центрі фільму «Fly Me to the Moon» є головна героїня Келлі Джонс, майстриня маркетингових стратегій. Розглянемо, як в її мовленнєвих партіях об'єктивуються різноманітні засоби переконання.

Головна героїня фільму Келлі Джонс – це молода, приваблива жінка, майстер маніпуляції, яка свідомо перевертає комунікативний зміст своїх реплік шляхом перенесення акцентів, апелювання до авторитетів, перевертання фактів для досягнення певних корисних цілей.

Під час перегляду фільму ми можемо помітити такі вербальні засоби переконання Келлі, як наприклад, гнучкість аргументації, коли вона адаптує свою промову під аудиторію, розуміючи, що керівників Ford цікавлять продажі. Замість стандартної презентації вона використовує персоналізований підхід.

Також хочемо відзначити її вміння маніпулювати контекстом. Це дає їй змогу зробити своє мовлення максимально персоналізованим, звертаючись до кожного персонажу із прикладами, які їм близькі. На кшталт, можна зазначити імітацію вагітності, яка є не просто кумедним обманом, а витонченим стратегічним ходом, який демонструє, як вербальні та невербальні засоби переконання впливають на свідомість аудиторії у фільмі.

Візуальний образ вагітної жінки робить Келлі Джонс центром уваги. Вона використовує цей контраст: з одного боку – демонструє професіоналізм, впевненість і компетентність, а з іншого – транслює м'якість, вразливість і турботу про майбутнє покоління. У цій сцені головна героїня вміло задіє емоційний вплив на співрозмовника.

Іншим прикладом є зустріч Келлі з сенатором, який вагається, чи підтримувати фінансування місячної програми. Вона розповідає особисту історію про те, як у коледжі ледь не кинула навчання, але саме його промова надихнула її продовжити і закінчити освіту з відзнакою. Насправді Келлі не вчилася в цьому коледжі, але історія звучить широко і зворушує сенатора. Вона нагадує йому власні слова про те, що не можна здаватися, навіть коли важко. «*Commitment means staying loyal to a cause.*» Вона пов'язує це з важливістю не кидати проєкт Аполлон. Сенатор проникається її промовою і погоджується підтримати місію.

Не менш важливу роль відіграють невербальні засоби, якими Келлі досягає свого ефекту. Келлі Джонс підтримує зоровий контакт із кожним із керівників компанії Ford, що створює ефект особистого спілкування і підвищує довіру. Прямий погляд без уникнення показує її впевненість у своїх словах. У потрібні моменти вона злегка посміхається, коли говорить про сімейні цінності, і робить більш серйозний вираз обличчя, коли підкреслює безпеку автомобіля. Це допомагає керувати емоційним фоном зустрічі.

Також хочемо навести випадок розмови з сенатором про вигадане навчання в коледжі. Келлі під час своєї промови починає плакати. Сльози з'являються в той момент, коли вона розповідає про труднощі і про те, як була натхненна словами сенатора. Емоції підсилюють її історію і роблять її більш переконливою, тому що вона виглядає вразливою і щирою. Для сенатора це стає підтвердженням того, що його слова дійсно вплинули на долю іншої людини. Таким чином, слези стають інструментом маніпуляції, який допомагає їй остаточно схилити сенатора на свій бік.

Висновки та перспективи дослідження. Таким чином, Келлі Джонс у фільмі «Fly Me to the Moon» являє собою не просто маркетолога, а й вправного та уважного маніпулятора, здатного змінити сприйняття реальності. Головна героїня використовує весь арсенал мовленнєвих і візуальних інструментів для переконання своїх співрозмовників. Інструментом вербальної

маніпуляції Келлі є застосування мовленнєвої тактики – апеляції до авторитету і особистої значущості співрозмовника. Її комунікативна партія не просто логічна, а й емоційно заряджена. Вона грає на цінностях, які є особливо важливими для її співрозмовників, які приймають рішення. Келлі створює емоційний зв'язок, показуючи, що сенатор особисто змінив її життя, і тим самим підштовхує його діяти так, щоб відповідати своїм власним цінностям і колишнім словам. Вона майстерно використовує мову тіла, відкриті жести і впевнений зоровий контакт, що підкреслює її професіоналізм маніпулятора. Її персонаж демонструє, як через комбінацію вербальних і візуальних засобів можна переконати людину. **Перспективою** проведеного дослідження вбачаємо вивчення лексичних засобів переконання, які вживає у своїх мовленнєвих інтеракціях Келлі, а також аналіз специфіки синтаксичної побудови речень – реплік у мовленнєвих партіях Келлі, задіяних задля мети реалізації своєї комунікативної інтенції.

Література

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. 2-ге вид., доп. К.: ВЦ «Академія», 2009. 376 с.
2. Екшмілт В. Р. Мовленнєва маніпуляція: персуазивність та сугестія. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2015. Вип. 1. С. 275 – 281. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mikks_2015_1_31
3. Загнітко А. П. Сучасні лінгвістичні теорії монографія. Донецьк: ДонНУ, 2006. 338 с.
4. Крисанова Т. А. Основні підходи до розуміння поняття «кінодискурс». *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2014. 4. С. 98 – 102.
5. Морозова І. Б. Парадигматичний аналіз структури і семантики елементарних комунікативних одиниць у світлі гештальт-теорії в сучасній англійській мові: монографія. Одеса: Друкарський дім, 2009. 384 с.
6. Посмітна В. В. Мовна комунікація у професійній діяльності: навчальний посібник. Київ: Київський ін-т НГУ, 2023. 188 с.
7. Сидоренко І. А. Архітектоніка та композиція художнього твору як елементи авторського ідіостилу. *Вісник університету імені А. Нобеля. Серія «Філологічні науки»*, 2019. No 1 (17). С. 19 – 24.
8. Chernyavska V. E. Discourse of Power and Discourse Power: Issues of Speech Influence, 2006. P. 136.
9. Fly Me to the Moon. Directed by Greg Berlanti, Columbia Pictures, 2024.
10. D. Rampton The Art of Being Heard, - London, Ldn. Univ. Press, 2016 – 245 p. P 78.
11. Dijk T. A. Discourse and Manipulation. *Discourse & Society*. London: SAGE Publications, 2006. Vol. 17. P. 359 – 383.
12. Lewandowski T., 1994, *Linguistisches Wörterbuch*, Heidelberg; Wiesbaden, Band I–III.

References

1. Batsevyeh, F. S. (2009), *Basics of communicative linguistics: textbook* [Osnovy komunikativnoi linhvistyky: pidruchnyk], 2-he vyd., dop. Kyiv.: VTs «Akademiiia».
2. Ekshmidt, V. R. (2015), *Speech manipulation: persuasion and suggestion* [Movlennieva manipuliatsiia: persuvazivnist ta suhestiia], Taras Shevchenko Kyiv National University Institute of Philology, Kyiv, Iss. 1, pp. 275 – 281. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mikks_2015_1_31
3. Zahnitko, A. P. (2006), *Modern linguistic theories monograph* [Suchasni linhvistychni teorii monohrafiia], Donetsk National University, Donetsk. 338 p.
4. Krysanova, T. A. (2014), *The main approaches to understanding the concept of «cinematic discourse»* [Osnovni pidkhody do rozuminnia poniattia «kinodyskurs»], Lesia Ukrainka East European National University, 4, pp. 98 – 102.
5. Morozova, I. B. (2009), *Paradigmatic analysis of the structure and semantics of elementary communicative units in the light of gestalt theory in modern English: monograph* [Paradyhmatychnyi analiz struktury i semantyky elementarnykh komunikativnykh odynts u svitli heshtalt-teorii v suchasni anhliskii movi: monohrafiia], Drukarskyi dim, Odesa. 384 p.
6. Posmitna, V. V. (2023), *Language communication in professional activities: a study guide* [Movna komunikatsiia u profesiinii diialnosti: navchalnyi posibnyk], Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine, Kyiv, 188 p.
7. Sydorenko, I. A. (2019), *Architecture and composition of an artistic work as elements of the author's idiosyle*. *Bulletin of the A. Nobel University. Series "Philological Sciences"* [Arkhitektonika ta kompozytsiia khudozhnoho tvoruk yak elementy avtorskoho idiosyliu. Visnyk universytetu imeni A. Nobelia. Seriia «Filolohichni nauky», No 1 (17). pp. 19 – 24.
8. Chernyavska, V. E. (2006), Discourse of Power and Discourse Power: Issues of Speech Influence, p. 136.
9. Fly Me to the Moon (2024), Directed by Greg Berlanti, Columbia Pictures.
10. D. Rampton (2016) The Art of Being Heard, - London, University of London Press, p. 78.
11. Dijk, T. A. (2006), Discourse and Manipulation. *Discourse & Society*. London: SAGE Publications, Vol. 17. pp. 359-383.
12. Lewandowski, T. (1994), *Linguistisches Wörterbuch*, Heidelberg; Wiesbaden, Band I–III.

MOROZOVA I.,

Doctor of Philological Sciences (Grand PhD), Full Professor, English Grammar Department;

Odesa I. I. Mechnikov National University

e-mail: morpo@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-1905-7563>

ANDRASYAN T.,

BA, English Grammar Department;

Odesa I. I. Mechnikov National University

e-mail: tamara_andrasyan@ukr.net

<https://orcid.org/0009-0001-3934-7197>

VERBAL AND NON-VERBAL MEANS OF ACHIEVING EFFECTIVE COMMUNICATION IN THE ENGLISH-LANGUAGE DIALOGUE

Abstract. The **objective** of the article is to identify the most effective means of persuasion in speech, taking into account the gender characteristics of the speaker. The **object** of consideration is the speech of the main character, Kelly Jones, in the film discourse *Fly Me to the Moon* (2024), and the **subject** is her lexical, grammatical and non-verbal ways of achieving effective speech influence in the dialogue. The work uses a **holistic approach** to the study of the actual material, namely a combination of the following research methods: a general scientific approach, as well as purely linguistic methods of analysis, like: observation, critical analysis of the theoretical achievements of researchers of the specified problem, descriptive analysis of the identified patterns, communicative-interpretative method (analysis of the semantic meanings of the characters' remarks and the non-verbal elements in their dialogues, taking into account their artistic function in the film), the method of gender analysis (studying the specifics of use of linguistic means in the heroine's speech with due consideration for her gender characteristics), as well as the method of systematisation and structuring of speech strategies and communication tactics used by the main heroine. **The results of the study** allow us to conclude that the effectiveness of the heroine's speech impact is ensured by a harmonious combination of manipulative argumentation, emotional intensity, and non-verbal means of communication. It has been found out that Kelly Jones combines speech strategies in her communicative behaviour, depending on the goal and type of her addressee. The most common speech tactics include appealing to the authority, personalising direct addresses, imitating emotions, and using positive self-presentation. Non-verbal means (facial expressions, gestures, eyes expression, intonation) are key components in creating an emotional background and, thus, enhance the persuasive effect of her statements. The article shows that effective communication in artistic discourse is based on the speaker's ability to integrate verbal and non-verbal elements into a single system that ensures the speaker's achieving their communicative goal. The results obtained emphasise the importance of analysing the gender aspect of the speech impact in the artistic dialogue. The **perspectives** of our further work include the study of lexical and syntactic means of achieving persuasiveness in contemporary film discourse.

Keywords: dialogue, film discourse, speech tactics, direct address, speech strategy, gender, manipulation.

Статтю отримано 11.10.2025

DOI: <https://doi.org/10.18524/2307-4558.2025.44.343833>

УДК 811.161.2

СИЗОНОВ Дмитро Юрійович,

доктор філологічних наук, доцент, доцент кафедри стилістики та мовної комунікації Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

вул. Володимирська, 60, м. Київ, 01033, Україна

e-mail: dm_sizonov@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0003-1162-2182>

БАБЕНКО Андрій Сергійович,

аспірант кафедри стилістики та мовної комунікації Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

вул. Володимирська, 60, м. Київ, 01033, Україна

e-mail: babenko10122000@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0002-0510-3618>

ЛІНГВОПРАВОВИЙ АСПЕКТ РЕКЛАМНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ІНТЕРНЕТІ

Анотація. У статті визначаються комунікативні параметри та правовий статус у віртуальному форматі рекламної комунікації, динаміка якої релевантна диджиталізованим процесам розвитку інформаційного простору. **Метою статті** є аналіз лінгвоправового аспекту реклами в інтернеті як особливого виду цифрової комунікації, що поєднує маркетингові, інформаційні та юридичні складники. **Об'єкт дослідження** – рекламна комунікація в інтернеті, **предмет дослідження** – лінгвоправові особливості організації, функціонування та правового регулювання рекламних повідомлень в інтернет-просторі, зокрема їхня відповідність нормам українського законодавства щодо використання державної мови та дотримання етичних і правових стандартів у сфері комунікації. **Методи дослідження:** дескриптивний (описовий) метод, порівняльний аналіз, лінгвостилістичний аналіз, метод юрислінгвістичної аналітики, метод узагальнення, що підпорядковані досягненню поставленої мети. **Наукова новизна дослідження** полягає у комплексному підході до аналізу рекламної комунікації в інтернеті крізь призму взаємодії лінгвістичних і правових чинників із урахуванням змін у законодавстві, зокрема вимог Законів України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» та «Про рекламу». Це дає змогу акцентувати, що реклама в Інтернеті, орієнтована на українських споживачів, має враховувати норму про обов'язкове використання державної мови в різних комунікативних сферах, зокрема при наданні послуг у комерційних цілях (рекламна комунікація). Розглянуто вплив цифрового середовища на адаптацію мовних норм у рекламних повідомленнях, а також виявлено тенденції щодо векторних змін із друкованих та аудіовізуальних форматів реклами на інтерактивні та мультимедійні (нативна, вірусна, спамова та ін. типи реклами). У результаті дослідження сформульовано **висновки** щодо інтеграції правових вимог у процес створення рекламного продукту та важливості збереження мовної ідентичності в умовах глобалізації цифрового комунікативного простору.

Ключові слова: українська мова в інтернеті; рекламна комунікація; мультимодальність; медіакомунікація; віртуальна комунікація; цифровізація; цифровий дискурс; інтернет-простір; лінгвістична експертиза; юрислінгвістика.

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Сучасний рекламний простір формується в умовах стрімкої цифровізації та зростання ролі Інтернету як домінантного каналу масової комунікації. Реклама, в цьому контексті, поєднує функції інформування, переконання та впливу на споживача [8], а її лінгвістичні параметри безпосередньо співвідносяться з правовими нормами, що регулюють сферу віртуальної комунікації. Відтак актуальності набуває вивчення реклами не лише як інструмента маркетингової взаємодії, але і як специфічного виду юридично регульованого тексту, що корелюється з українськими законодавчими практиками: «Мовне регулювання в інтернет-комунікації узгоджується із законодавчими вимогами, тому що мова в цьому випадку є формою реалізації думки, суспільно усвідомленого погляду на реальності світу, а отже є репрезентативною формою іманентних характеристик медіа» [9, с. 118].

В Україні базовим документом, що визначає правові засади рекламної сфери, є Закон «Про рекламу» [3], доповнений положеннями Закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної» [1]. Відповідно до цього, реклама, розповсюджувана на території України, має бути виконана державною мовою, що забезпечує захист мовних прав громадян та водночас формує єдиний українськомовний простір комерціалізації та маркетингу. Особливу складність становить адаптація цих норм до онлайн-середовища, де межі між комерційним і приватним повідомленням є розмитими, а канали поширення рекламних повідомлень визначаються високою динамікою, транснаціональністю та мультикультурністю. Постає відтак проблема лінгвоправового аспекту вивчення рекламної комунікації, що характеризується бідністю статусу державної мови в публічній площині, дотриманням етичних та правових норм, а також регламентацією змісту й форми рекламних повідомлень у цифровому дискурсі. С. Чемеркін, вивчаючи особливості інтернет-комунікації, визначив, що українська мова у віртуальному просторі розвивається під впливом як позамовних чинників (правове регулювання, мовна політика, суспільний запит), так і внутрішньоструктурних процесів (адаптація лексики, стилістична варіативність, гібридизація дискурсу) [10]. Саме тому питання узгодження лінгвістичних і правових вимог стає визначальним у формуванні мовної політики в рекламі. Це дає змогу розглянути законодавчі норми, які регулюють в рекламній сфері українськомовне питання, окреслюючи його юридичні параметри та законодавчу системність.

Регуляція двох зазначених вище законів має, з одного боку, узгодженість: «1. Мовою реклами в Україні є державна мова. 2. У друкованих медіа, що видаються однією з офіційних мов Європейського Союзу, допускається розміщення реклами тією мовою, якою видається такий друкований медіа. 3. Мовою реклами на телебаченні і радіо є державна мова» (ст. 32 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» [1]) та «1. Мовою реклами є державна мова. 2. Об'єкти права інтелектуальної власності у рекламі використовуються мовою, якою їм наданий правовий захист відповідно до законодавства про охорону прав інтелектуальної власності. <...> . 5. Зображення товару в рекламі наводиться у вигляді, в якому він пропонується споживачам в Україні, з дотримання вимог законів України «Про захист прав споживачів» і «Про забезпечення функціонування української мови як державної». 6. Мова реклами є складовою змісту реклами» (ст. 6 Закону України «Про рекламу» [3]). З іншого боку, існує комплексна проблема правового регулювання української мови в Інтернеті, що поєднує норми мовного законодавства, регулювання цифрового контенту, сферу захисту прав споживача, авторського права та свободи слова: «регулювання мови в мережевому просторі не може спиратися лише на формальні ознаки тексту, оскільки смисл у мережі завжди передбачає інтерпретацію» [10, с. 4]. Вважаємо, що гострота порушеної нами проблеми є очевидною: чи достатнім є врегулювання української мови в інтернет-просторі й чи сумлінно дотримуються рекламодавці цієї норми сьогодні.

Метою нашої роботи є аналіз лінгвоправового аспекту реклами в інтернеті як специфічного виду цифрової комунікації, що поєднує маркетингові, інформаційні та юридичні складники, а також виявлення закономірностей адаптації мовних норм до умов диджиталізованого середовища та вимог чинного законодавства України. Серед **основних завдань** – (а) окреслити комунікативні параметри та правовий статус рекламної комунікації у віртуальному форматі; (б) проаналізувати вплив цифрового середовища на формування й трансформацію мовних норм у рекламних повідомленнях; (в) з'ясувати вимоги законодавства України («Про рекламу», «Про забезпечення функціонування української мови як державної») щодо використання державної мови в онлайн-рекламі; (г) розглянути типи інтернет-реклами (нативна, вірусна, спам-реклама тощо) та їхні лінгвістичні особливості у контексті правового регулювання; (ґ) визначити фахові межі компетенції лінгвіста-експерта у правовій кваліфікації

реklamних текстів в інтернет-просторі; (д) сформулювати висновки щодо інтеграції правових вимог у процес створення рекламного продукту з урахуванням принципів збереження мовної ідентичності та законодавчого контексту.

Основні методи дослідження: (а) *deskриптивний (описовий) метод* – для виявлення та систематизації ознак рекламної комунікації в інтернеті; (б) *порівняльний аналіз* – для зіставлення норм традиційної (друкованої, аудіовізуальної) та цифрової реклами; (в) *лінгвостилістичний аналіз* – для дослідження мовностилістичних особливостей рекламних текстів і виявлення їхньої відповідності / не відповідності мовним нормам; (г) *метод юрислінгвістичної аналітики* – для аналізу правових положень, що регулюють мовну політику, рекламну діяльність та межі лінгвіста-експерта в цифровому середовищі; (д) *метод узагальнення* – для формулювання висновків щодо взаємодії лінгвістичних і правових компонентів рекламної комунікації.

Аналіз досліджень проблеми. Наше дослідження зосереджується на синергетичному підході медіа- та юрислінгвістики як неонапрямів філологічного знання, в межах яких рекламна комунікація – спосіб подачі інформації про товар, послугу, подію тощо з комерційною метою; потужний маніпулятивний формат подачі інформації, в якій найбільше застосовується лінгвістичних стратегій і тактик для досягнення ефективного впливу на потенційного покупця [9, с. 172]; точна й переконлива інформація комерційного характеру, що розповсюджується в публічній площині та з дотриманням норм закону [5, с. 43]. У той же час ми фокусувалися і на попередніх дослідженнях різних типів комунікації в юридичному аспекті (Ю. Бугайко, Т. Дідич, О. Доценко та ін.), що допомогли в розумінні специфіки взаємодії мовних і правових чинників у процесі створення та поширення рекламних повідомлень в інтернеті, а також окреслити межі лінгвістичної експертизи рекламного контенту з огляду на вимоги чинного законодавства України.

У гуманітаристиці ХХІ ст. окремі дослідження вже стосувалися реклами як семіотичного, соціокультурного, маніпулятивного, конфліктогенного складника сучасної комунікації (С. Артикуца, Г. Горбенко, А. Досенко, Т. Ковалевська, Н. Кутуза); деякі дослідження охоплювали лінгвоекспертний аналіз рекламного тексту, соцмереж, блогосфери як потенційного патогенного носія інформації (Л. Ажнюк, Л. Компанцева, Д. Сизонов, Л. Шевченко та ін.). Існує потреба й у запровадженні окремого типу лінгвістичної експертизи рекламної комунікації / рекламного тексту, що розглядається «як інформаційний продукт, призначений формувати та підтримувати думку споживачів, впливати на реципієнта в маркетингових цілях, а тому може ставати об'єктом аналізу лінгвіста-експерта» [8, с. 24]. Відтак реклама в інтернеті постає об'єктом лінгвоюридичного аналізу: як інструмент маніпуляції, що функціонує в законодавчому полі, регулюючи надану інформацію в публічній площині та вимагаючи визначення фахових меж роботи лінгвіста-експерта в цьому контексті.

В останні роки спостерігаємо посилену увагу до вивчення правових аспектів масової комунікації, особливо у віртуальному просторі. Так, дослідниками аналізується потреба законодавчого осмислення діяльності онлайн-медіа та необхідності окремого правового статусу Інтернет-ЗМІ, враховуючи можливість їх відповідальності за поширення неправдивої інформації (С. Бурков), висвітлюється прагматичний потенціал реклами в сучасному інфопросторі (в різних її тематичних групах), впливаючи на індивідуальну / масову свідомість та визначаючи мультимодальні способи їх впливу (А. Белова, Л. Брудницька, О. Гордій та ін.), аналізується прагматика та фаховий статус соціальної реклами, її структурно-стилістичні та жанрові ознаки, що порушує етико-правові питання сучасного соціуму та має специфічні ознаки (О. Бугайова, М. Славінська), інтерпретується роль заголовків у рекламних повідомленнях, що може впливати на настрої суспільства та навіть коригувати їх ціннісні орієнтири (О. Дмитрук, Г. Карпенко, А. Рибальченко та ін.), інтенсифікується статус державної мови в масовій комунікації, що визначає послідовну мовну політику в цьому аспекті (Ю. Макарець, Л. Масенко, О. Тараненко, О. Тищенко та ін.).

Незважаючи на наявність різнопланових та актуальних розвідок, поза увагою залишається питання інтеграції положень Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» у практику інтернет-реклами, зокрема щодо механізмів контролю та ефективності правозастосування в практичній діяльності. Недостатньо вивченими є й нові типи реклами (нативна, вірусна, спамова та ін.), які активно функціонують у сучасному віртуальному просторі й потребують лінгвоекспертного аналізу в єдності з юридичною практикою. Саме ці невирішені завдання становлять інтерес у межах нашого дослідження, що спрямоване на окреслення сучасних тенденцій лінгвоправового регулювання рекламної комунікації в інтернеті.

Виклад основного матеріалу. У контексті української мовної політики інтернет-комунікація виконує роль офіційного репрезентанта (у випадку сайтів органів влади, масмедіа,

освітніх платформ) та самопрезентанта (в особистих блогах, пабліках, соціальних мережах) мовної ідентичності та комунікативної медіакультури сучасного суспільства. У цьому контексті визначається і різна відповідальність за мовне порушення, що має державну регуляцію: «Тільки за умови втручання держави й законодавчого регулювання мовного питання в інтернет-середовищі можна виправити цю ситуацію, зокрема шляхом зобов'язання агентів українського сектору інтернету мати україномовну версію сайтів, створення органу, який би контролював якість локалізованих веб-сайтів та здійснював їхню мовну сертифікацію, та впровадження системи штрафних санкцій, надходження від яких до державного бюджету можна було б спрямовувати на розвиток державної мови» [6, с. 42]. Зовсім інша ситуація з рекламою в інтернет-сфері, адже вона є частиною комерційного віртуалізованого контенту, а тому часто перебуває поза мовним законом (або існує в обхід чинним нормам права). Це особливо небезпечно в умовах війни, коли інформаційна гігієна, ідеологічний баланс і мовна безпека стають питаннями не лише культурної, а й національної безпеки.

Особливо складною є ситуація в сегменті *інтернет-магазинів*, де відбувається безперервний продаж товарів та послуг безпосередньо споживачам, включаючи доставку, постійний діалог із клієнтами, швидкий доступ до замовлення товару. За таких умов не завжди можливе чітке дотримання норм закону щодо мовного питання, може бути штучний переклад на українську мову інформації про товар чи послугу (або навіть її відсутність, що грубо порушує згадані нами Закони України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» та «Про рекламу» [1; 3]).

Це створює низку комунікативних і правових проблем. По-перше, споживач позбавляється права на повну та достовірну інформацію про товар державною мовою, що ускладнює прийняття зваженого рішення під час купівлі. По-друге, виникає ризик недобросовісної конкуренції, коли частина підприємців дотримується мовного законодавства, а інші ігнорують його, отримуючи неправомірні переваги завдяки економії на якісному локалізованому контенті. По-третє, така ситуація підриває комунікативний статус української мови в цифровому середовищі, адже саме інтернет-магазини є щоденним каналом взаємодії мільйонів користувачів з інформаційним простором. Відтак проблемним і не врегульованим законодавчо є *плейсмент-комунікація* – плейсментова реклама, плейс-маркетинг, продакт-плейсмент тощо. Їх регуляція має забезпечуватися законодавчо (або хоча б регулюватися додатковими юридичними документами). Неоднозначним є дефінітивне наповнення зазначених понять (або ж не до кінця сформоване фахівцями), що підсилює дисбаланс цих і в юридичному полі. Пор.: *Продакт-плейсмент* – один зі способів поширення реклами, що полягає в інтегруванні рекламованого продукту / особи в медійні жанри [11, с. 145]; *Реклама плейсментова / плейсмент-реклама* – форма **прихованої реклами** (шрифтовий акцент тут і далі наш. – Д. С., А. Б.), яка полягає в інтеграції бренду, товару або послуги у зміст медіапродукту (фільму, серіалу, відео, гри, подкасту тощо) без прямого рекламного звернення [12, с. 111]; *Плейс-маркетинг* – маркетинг територій, спрямований на формування позитивного іміджу певного місця (міста, регіону, країни) для залучення туристів, інвесторів, мешканців чи бізнесу [12, с. 109]. Подібної дискусії піддається і *нативна реклама*, що «створена на основі врахування потреб відвідувачів сайтів і відповідає їх форматному та змістовому складникам; вона **не вирізняється з-поміж основного контенту**» [11, с. 153]. Для просування банерної, контекстної, вірусної (спамової), таргетованої, нативної та ін. типів веб-реклами важливою є потенційна аудиторія, її вік, стать, інші демографічні показники, якими послуговуються в SEO-оптимізації для реалізації «правильного» імпліцитного впливу. Розставлені акценти підкреслюють тезу про поступову зміну парадигми рекламної комунікації – від прямої до інтегрованої, від декларативної до контекстуальної, що цілком відповідає концепції Д. Огілві про органічну інтеграцію бренду в контент, співвідносній із потребами аудиторії [13].

Варто наголосити, що подібні порушення є не лише технічними чи випадковими: вони свідчать про недостатній контроль із боку державних регуляторів, а також про слабку відповідальність онлайн-платформ за контент, розміщений продавцями. У цьому контексті особливого значення набуває не лише законодавче закріплення вимоги про обов'язковість державної мови, а й ефективний механізм моніторингу та санкцій. У той же час наголосимо, що «хитким» є статус нових типів реклами, що характеризується персоналізацією (контент підбирається алгоритмами залежно від поведінки користувача), динамічністю (креативи можуть змінюватися щогодини або навіть щохвилини), таргетованістю (реклама відображається лише певним групам людей) та відсутністю фізичних слідів (багато порушень важко зафіксувати, бо реклама не зберігається у відкритому доступі) [4; 9; 10]. Йдеться передусім про нативну, спамову, вірусну та ін. типи реклами. Якщо перший тип зовсім не представлений у Законі «Про рекламу» (а тому довести її конфліктогенність особливо складно), то другий і третій типи прописані частково, що також може ускладнювати її

регулювання в юридичному полі: «Розповсюдження реклами у формі спаму, у тому числі здійснення масових дзвінків з використанням будь-яких технологій комунікацій без попередньої письмової згоди споживача, у тому числі в електронній формі, забороняється» [3].

У цьому ж контексті хоч і чітко визначені регулятиви комерційного й некомерційного складника електронної комунікації, натомість на практиці це реалізовується надто складно: «На рекламу з використанням електронних комунікацій (включаючи електронну пошту, сервіси обміну повідомленнями, пошукові сервіси, веб-сайти та веб-сторінки юридичних і фізичних осіб у мережі Інтернет, чат-боти, автоматичні повідомлення, комунікацію з використанням телефонних номерів, сервісів, що використовують технології доповненої та віртуальної реальності, та будь-яких інших інформаційних (цифрових) технологій), яка розповсюджується та споживається на території України, поширюються вимоги цього Закону, законодавства України про захист від недобросовісної конкуренції та інших законів України» [3]). Це, у свою чергу, може призвести до подальшого введення в оману потенційного споживача рекламних послуг: «Наголошуючи на рекламному повідомленні як маніпулятивно орієнтованому, не можемо не оминати проблеми конфліктогенності в масовій комунікації» [7, с. 65].

Останнім часом розширюється контроль над мовним оформленням YouTube-простору, Telegram-каналів, TikTok-профілів та блогів, акцентуючись на публічному контенті та перманентному впливові на аудиторію, фактично стаючи повноцінними медіасуб'єктами (йдеться про Закон України «Про медіа» [2]). Варто зазначити, що розширення контролю не завжди супроводжується ефективною перевіркою змісту рекламних повідомлень. Унаслідок цього деякі форми реклами залишаються поза належним регулюванням, що створює ризики для дотримання мовних та етичних норм у публічному просторі.

Особливу небезпеку становить *політична реклама у соцмережах*, яка часто не маркується відповідним чином та маскується під комерційні оголошення. У такому форматі можуть поширюватися дезінформація та проросійські наративи, що дискредитуватиме ЗСУ та / чи українські державні інституції (особливо коли йдеться про *таргетовану рекламу* – рекламу, яка адресно спрямована на конкретну аудиторію на основі її характеристик, інтересів, поведінки та демографічних даних). Наразі, ми бачимо відсутність інструментів автоматичного моніторингу мовного оформлення таких рекламних кампаній та неможливість зберігати всі рекламні покази для подальшого аналізу. Також суттєвою проблемою є відсутність чітких критеріїв щодо повної українськомовної версії реклами. Через це навіть великі бренди, які працюють в Україні, можуть запускати російськомовні чи англomовні креативи, включаючи мультимодальні елементи, без належного мовного оформлення з акцентом на ведення бізнесу в конкретній країні. Регуляція таких ситуацій також має бути закріплена в законодавчому полі.

В умовах повномасштабної війни інтернет-реклама в Україні перебуває під подвійним тиском: з одного боку, є потреба в патріотичному, об'єднавчому, безпечному контенті, з іншого – зростає кількість комерційних і політичних маніпуляцій, що використовують мовний фактор. Як підкреслює Н. Кутуза, рекламна комунікація в умовах кризових і воєнних викликів посилює свою сугестивну функцію, апелюючи до емоцій і підсвідомих механізмів впливу на адресата [4]. Наголосимо, що мовний чинник у таких умовах стає ключовим засобом маніпуляції, оскільки саме через мовностилістичні стратегії формується довіра та / або підозра до рекламного повідомлення. У цьому контексті інтернет-реклама в Україні потребує особливого контролю та лінгвоекспертного аналізу, адже поєднує у собі одночасно комерційні, політичні та національно-ідентифікаційні наративи.

На сьогодні мова як маркер української ідентичності в рекламі майже нерегульована в законодавстві й не захищає національний продукт серед інших світових брендів. Частково ці питання почали розглядатися в межах програми «Національний кешбек» – державної ініціативи, яка стимулює споживання українських товарів шляхом повернення частини коштів покупцям (фінансовий складник). Маркування товарів «Зроблено в Україні» підсилює цю ідентичність, але проблемним залишається мовний аспект, коли номінування продукції, інструкції з використання чи описи характеристик подаються іноземною мовою без повноцінного перекладу українською мовою, що знижує доступність інформації для споживача, нівелює правові норми щодо обов'язковості державної мови та створює асиметрію між формальною наявністю маркування і фактичним комунікативним змістом. І це вже завдання лінгвіста-експерта, який здатний ідентифікувати рекламний текст як конфліктогенний, визначити рекламу з елементами дискримінації, маніпуляцій чи поширення неправдивих відомостей, зокрема за мовною ознакою, зіставити ці порушення з нормами законодавчого поля, зробити фахові висновки щодо коректності / некоректності рекламного повідомлення в інформаційному просторі.

Висновки та перспективи дослідження. Реклама в інтернеті є особливим типом цифрової комунікації, що поєднує маркетингові, інформаційні та юридичні складники. Вона орієнтована передусім на українських споживачів, що має враховувати норму про обов'язкове використання державної мови в різних комунікативних сферах, зокрема при наданні послуг у комерційних цілях (рекламна комунікація), що передбачено Законом України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». Коли йдеться про домінантність нині інтерактивних та мультимедійних типів реклами (нативна, вірусна, спам- та ін. реклама), то їхній статус у правовому полі є або невизначений зовсім (ідеться про нативну рекламу), або визначений частково (напр., реклама у формі спаму). Вважаємо, що вирішенню цих проблем сприятиме створення національної системи моніторингу інтернет-реклами з можливістю аналізу її в лінгвоекспертній діяльності, розширення повноваження Нацради з питань телебачення і радіомовлення на сферу інтернет-реклами, передбачення окремих юридичних наслідків за обходу мовного законодавства, запровадження обов'язкової публічної бібліотеки всіх рекламних креативів, як це зроблено в ЄС (Ad Library), створення єдиного реєстру акредитованих лінгвістів-експертів, які можуть проводити експертизу онлайн-контенту. Окрему увагу було приділено питанню правової кваліфікації рекламного контенту, розміщеного в публічному просторі (на онлайн-платформах, офіційних вебсайтах, в інтернет-магазинах тощо), де розмитість кордонів між рекламою та інформаційними повідомленнями ускладнює правозастосування. Особливий акцент зроблено на фахових межах лінгвіста-експерта, який потенційно аналізує рекламні тексти в інтернет-просторі, корельованими з нормами законодавства щодо недопущення дискримінації, маніпуляцій чи поширення неправдивих відомостей, зокрема за мовною ознакою.

Перспективним у цьому контексті вважаємо застосування лінгвоекспертного аналізу рекламних повідомлень та описів товарів, що дасть змогу виявляти систематичні порушення та забезпечувати захист прав споживачів на доступну інформацію в рекламі державною мовою. Наголосимо, отже, що інтеграція правових вимог у процес створення рекламного продукту є ключовим складником до збереження її мовної ідентичності в умовах глобалізації цифрового комунікативного простору.

Л і т е р а т у р а

1. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>
2. Закон України «Про медіа». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>
3. Закон України «Про рекламу». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3136-20#Text>
4. Кутуза Н. В. Комунікативна сугестія в рекламному дискурсі : психолінгвістичний аспект : монографія. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018. 648 с.
5. Лінгвістична експертиза : підручник / Л. Шевченко, Д. Сизонов ; за ред. Л. Шевченко. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2021. 64 с.
6. Макарець Ю. Українська мова в інтернет-просторі : соціально-правовий та лінгвальний виміри. *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2018. Вип. VI (46) : 159. С. 38 – 43.
7. Сизонов Д. Гендерна стереотипізація в рекламі : юрислінгвістичний аспект. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2024. № 69. Том 1. С. 63 – 66. <https://doi.org/10.32782/2409-1154.2024.69.1.14>
8. Сизонов Д. Рекламна комунікація у фаховому аналізі лінгвіста-експерта. *Актуальні проблеми української лінгвістики : теорія і практика*. 2022. Вип. 45. С. 15 – 26. <https://doi.org/10.17721/APULTP.2022.45.15-26>
9. Теорія медіалінгвістики: підручник / Л. Шевченко, Д. Сизонов. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2025. 272 с.
10. Чемеркін С. Українська мова в інтернеті : позамовні та внутрішньоструктурні процеси. Київ : ППВФ, 2009. 240 с.
11. Шевченко Л. та ін. Лінгвістична іміджелогія : словник термінів і понять / Л. Шевченко, Д. Дергач, Ю. Дядищева-Росовецька, Д. Сизонов, Л. Шулінова; за ред. Л. Шевченко. Київ : Видавництво «Ліра-К», 2023. 216 с.
12. Cook G. *The Discourse of Advertising* (2nd ed.). Routledge, 2001. 444 p.
13. Ogilvy D. *Ogilvy on Advertising* (New ed.). Prion Books Ltd., 2007. 519 p.

References

1. Law of Ukraine “On Ensuring the Functioning of the Ukrainian Language as the State Language” [Zakon Ukrainy “Pro zabezpechennia funktsionuvannia ukrainskoi movy yak derzhavnoi”]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>
2. Law of Ukraine “On Media” [Zakon Ukrainy “Pro media”]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>
3. Law of Ukraine “On Advertising” [Zakon Ukrainy “Pro reklamu”]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3136-20#Text>
4. Kutuza, N. V. (2018). *Communicative Suggestion in Advertising Discourse: Psycholinguistic Aspect : monograph*. [Komunikativna suhestiia v reklamnomu dyskursi : psykholinhvistychnyi aspect : monohrafiia]. Kyiv : Dmytro Burago Publishing House.

5. Shevchenko, L., & Syzonov, D. (2021), *Linguistic Expertise : Textbook* [Linhvistychna ekspertyza: pidruchnyk], edited by L. Shevchenko, Kyiv : VPC “Kyivskyi universytet”.
6. Makarets, Yu. (2018), *Ukrainian Language in the Internet Space: Socio-Legal and Linguistic Dimensions, Science and Education a New Dimension. Philology* [Ukrainska mova v internet-prostori: sotsialno-pravovyi ta linhvialnyi vymiry, Science and Education a New Dimension. Philology], Issue VI (46) :159, pp. 38-43.
7. Syzonov, D. (2024), *Gender Stereotyping in Advertising : A Jurilinguistic Aspect. Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Philology* [Henderna stereotypizatsiia v reklami: yuryslinhvistychnyi aspekt, Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Filolohiia]. No. 69, Vol. 1, pp. 63-66.
8. Syzonov, D. (2022), *Advertising Communication in the Professional Analysis of a Linguistic Expert, Current Issues of Ukrainian Linguistics: Theory and Practice* [Reklamna komunikatsiia u fakhovomu analizi linhvista-eksperta, Aktualni problemy ukrainskoi linhvistyky: teoriia i praktyka], Issue 45, pp. 15–26.
9. Shevchenko, L., & Syzonov, D. (2025), *Theory of Medialinguistics : Textbook* [Teoriia medialinhvistyky: pidruchnyk], 2nd ed., revised and expanded, Kyiv : Lira-K Publishing House.
10. Chemerykin, S. (2009), *Ukrainian Language on the Internet: Extralinguistic and Intralinguistic Processes* [Ukrainska mova v internet : pozamovni ta vnutrishnostrukturni protsesy], Kyiv.
11. Shevchenko, L., Dergach, D., Diadyshcheva-Rosovetska, Yu., Syzonov, D., & Shulinova, L. (2023), *Linguistic Imageology : Dictionary of Terms and Concepts* [Linhvistychna imidzhelohiia : slovnyk terminiv i poniat], edited by L. Shevchenko, Kyiv : Lira-K Publishing House.
12. Cook, G. (2001), *The Discourse of Advertising* (2nd ed.), Routledge.
13. Ogilvy, D. (2007), *Ogilvy on Advertising* (New ed.), Prion Books Ltd.

SYZONOV D.,

Doctor of Philology, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Stylistics and Language Communication; Taras Shevchenko National University of Kyiv;
60 Volodymyrska Street, City of Kyiv, Ukraine, 01033
e-mail: dm_syzonov@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-1162-2182>

BABENKO A.,

PhD Student of the Department of Stylistics and Language Communication;
Taras Shevchenko National University of Kyiv;
60 Volodymyrska Street, City of Kyiv, Ukraine, 01033
e-mail: babenko10122000@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0002-0510-3618>

LINGUISTIC AND LEGAL ASPECT OF ADVERTISING COMMUNICATION ON THE INTERNET

Summary. The article identifies the communicative parameters and legal status of advertising communication in the virtual format, the dynamics of which are relevant to the digitalized processes of information space development. **The purpose of the study** is to analyze the linguo-legal aspect of online advertising as a specific type of digital communication that integrates marketing, informational, and legal components. **The object** of the research is advertising communication on the Internet, while **the subject** is the linguo-legal features of the organization, functioning, and legal regulation of online advertising messages, particularly their compliance with Ukrainian legislation regarding the use of the state language and the observance of ethical and legal standards in the sphere of communication. **The methodological framework** includes the descriptive method, comparative analysis, linguistic and stylistic analysis, the method of jurilinguistic analytics, and the method of generalization – all aimed at achieving the stated research goal. **The scientific novelty** of the study lies in a comprehensive approach to analyzing online advertising communication through the prism of the interaction between linguistic and legal factors, taking into account legislative changes, particularly the provisions of the Laws of Ukraine “On Ensuring the Functioning of the Ukrainian Language as the State Language” and “On Advertising”. This makes it possible to emphasize that Internet advertising aimed at Ukrainian consumers must adhere to the requirement of mandatory use of the state language in various communicative domains, including commercial services (advertising communication). The article examines the influence of the digital environment on the adaptation of language norms in advertising messages and identifies trends in the transition from print and audiovisual formats to interactive and multimedia forms (such as native, viral, and spam advertising). As a result, the study formulates **conclusions** about the interaction between linguistic and legal components of advertising communication, the integration of legal requirements into the process of creating advertising content, and the importance of preserving linguistic identity in the context of globalization of the digital communicative space.

Keywords: Ukrainian language on the Internet; advertising communication; multimodality; media communication; virtual communication; digital discourse; Internet communication; linguistic expertise; legal linguistics.

Статтю отримано 15.10.2025 р.

DOI: <https://doi.org/10.18524/2307-4558.2025.44.343834>

УДК 81'42:32.019.5:32(100)

СТРІЙ Людмила Іванівна,

кандидат філологічних наук, доцент, декан філологічного факультету
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;
вул. Змієнка Всеволода, 2, Одеса, 65082, Україна
e-mail: strijludmila@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0007-9785-588X>

КІЩЕНКО Алла Миколаївна,

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри прикладної лінгвістики
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;
вул. Змієнка Всеволода, 2, Одеса, 65082, Україна
e-mail: llallaki3005@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0002-1206-6106>

РИТУАЛЬНІСТЬ ЯК ОСОБЛИВІСТЬ ПУБЛІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: НА МАТЕРІАЛІ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню семіотичних параметрів ритуальності як особливості публічної комунікації на матеріалі політичних промов, зокрема в їхньому функціонуванні в мережевому дискурсі. **Актуальність роботи** зумовлена тим, що в сучасному світі особистий бренд політика стає невід'ємною частиною його публічного образу, а цей бренд суттєво конструюється через ритуальні практики й символічні дії. У цифрову добу ритуальність набирає нових смислів, значень і втілень: від класичних політичних церемоній вона трансформується у форму мережевого ритуалу-гри, що реалізується в онлайн-комунікації та істотно впливає на індивідуальну й колективну свідомість. **Метою роботи** є виявити ознаки ритуальності як особливості публічних промов у мережевому дискурсі на матеріалі політичних промов. У науковій розвідці поставлено й розв'язано **такі завдання**: визначено знакові компоненти ритуальності на матеріалі політичних промов; описано ритуальний характер політичної комунікації в офлайн- і онлайн-вимірах; здійснено семіотичний та лінгвістичний аналіз інавгураційних дій і промов українських політиків; окреслено сучасні тенденції трансформації ритуалу в мережевому політичному дискурсі та специфіку його сакралізації / десакралізації. **Об'єктом** дослідження є українська політична публічна та мережева комунікація, а **предметом** – ритуальність як комплекс семіотичних, дискурсивних і комунікативно-прагматичних характеристик політичних промов. Методологічну основу становлять семіотичний підхід до політичного дискурсу, елементи дискурсивного аналізу, контекстуально-інтерпретаційний та компонентний аналіз, що уможливили виявлення символічних кодів ритуальності, опис ритуальних жанрів, інтерпретацію їхніх функцій і стратегій у публічній комунікації. У роботі уточнено дефініцію ритуалу як символічної форми соціальної поведінки, що систематизує сферу емоцій, та запропоновано авторське розуміння ритуального спілкування в мережі як стереотипованої, повторюваної та культурно закріпленої форми цифрової взаємодії, орієнтованої не стільки на передавання нової інформації, скільки на емоційну стабілізацію, підтримання соціальних зв'язків і відтворення спільної ідентичності. Показано, що питомою відмінністю ритуальності у традиційному та мережевому спілкуванні є ігровий компонент, який зумовлює перехід від сакрального ритуалу до мережевого ритуалу-гри та сприяє появі бурлескної метамовної комунікативної особистості як характерного типу суб'єкта сучасного політичного онлайн-дискурсу. Окреслено основні ознаки й функції ритуальності у політичній комунікації (формалізація символічних дій, церемоніальність, перформативність, інтегративність, ідеологічність, декларативність) та показано, як вони трансформуються в умовах мережевої взаємодії, зокрема через меметичність, вірусність, мінімальний поріг входження, ігровізацію та емоційно-психологічну підтримку. Зроблені **висновки** відкривають перспективи подальших досліджень ритуальності в українському мережевому політичному дискурсі, зокрема в напрямках корпусного, мультимодального та інтердисциплінарного аналізу.

Ключові слова: політична комунікація, ритуал, політичні промови, риторика, мережевий дискурс.

Актуальність теми. У сучасному світі соціальні мережі займають усе більше і більше простору, відіграючи більш помітну роль у житті людей. Одним із важливих елементів мережевого дискурсу є комунікативна особистість. Як зазначає дослідниця Труба Г. М., сьогодні у мережевому дискурсі на зміну традиційній мовній особистості приходить комунікативна, яка демонструє нові моделі взаємодії, що значно різняться від традиційних, активно функціонує і перемагає в мережевому просторі, здійснює доволі істотний вплив на індивідуальну та масову свідомість, що також підкреслює виняткову необхідність її аналітичної реконструкції у всіх аспектах функціонування [5, с. 477]. Політична комунікація сама собою становить складний багатокomпонентний процес, для характеристики якого використовуються й семіотичний підхід, що уможливлює актуалізацію семіотичних і знакових компонентів у політичному дискурсі. А нова площина функціонування ставить нові виклики перед дослідниками. Ґрунтуючись саме на семіотичній методології, доцільно виявити основні ознаки символічності політичної комунікації, зокрема її ритуальну специфіку, яка як елемент виявлена

в політичному дискурсі саме в мережі. Отже, у цьому дослідженні ритуальний аспект політичної діяльності людини належить до актуальних проблем сучасної лінгвістики.

Стан дослідження проблеми. Ґрунтовне вивчення ритуалу почалося в середині XIX століття у межах еволюціоністського (В. Вундт, Р. Маррет, М. Мюллер, С. Рейнак, Ш. Ренан, Г. Спенсер, Е. Тайлор, Дж. Фрезер та ін.), антропологічного (Р. Бенедикт, Е. Еванс-Прітчард, А. Кребер, Ж. Ле Бра, Б. Лінкольн, Д. Міддлтон, А. Редкліф-Браун та ін.), етнографічного і фольклористичного (А. ван Геннеп ін.), психологічного (Г. Бейтсон, П. Діль, Дж. Кемпбелл, Д. Мілер, Е. Нойманн, О. Ранк, З. Фрейд, Е. Фромм, К. Юнг та ін.), психотерапевтичного (У. Гей, В. Де Марініс, Дж. Дріскілл, А. Клейман, У. Нунан, Ж. Якобі та ін.), психоаналітичного (у межах релігійної психології А. Вергот, А. Делакура, Ж. Дюма, П. Жане, Дж. Леуба), соціологічного (П. Бергера, І. Ваха, Г. Гарфінкеля, Е. Гофмана, Е. Дюркгейма, Р. Коллінза, Б. Майєрхоффа, М. Мосса, С. Мура, У. Уорнера, А. Юбера та ін.), функціоналістського (Р. Бенедикт, А. ван Геннеп, Е. Дюркгейм, Е. Еванс-Прітчард, Л. Леві-Брюль, М. Мосс, А. Редкліф-Браун, В. Тернер та ін.) підходів.

В українській науковій думці тема ритуалу, ритуальної комунікації, вивчають О. Андрощук, О. Вознесенська, О. Пасічник, Т. Пуларія, Н. Сивопляс, Ю. Слуцька; Н. Аксьонова (дослідження міфо-ритуальних аспектів гри); Ю. Слуцька і С. Чуйко (трансформації свят); В. Бурлачук (міфологічне коріння політичної комунікації); Т. Голі-Оглу і Л. Костенко (простір і час в ритуальному тексті); Е. Мельник і У. Хархаліс (ритуал як втілення соціальних відносин і поведінкових моделей).

Метою роботи є виявити ознаки ритуальності як особливості публічних промов у мережевому дискурсі на матеріалі політичних промов. **Об'єкт дослідження** – українська політична мережева комунікація; **предмет** – ритуальність у мережевій політичній комунікації.

Методи дослідження. У дослідженні використано *загальнонаукові методи*: описовий метод, метод спостереження (для виявлення специфіки та засобів ритуалізації політичних текстів у мережі), методи теоретичного аналізу і синтезу (для уможливлення систематизації й узагальнення зібраного матеріалу); *спеціальні лінгвістичні методи*: метод контекстуально-інтерпретаційного аналізу (для визначення функційного навантаження засобів реалізації ритуалізації в українському мережевому політичному дискурсі), аналіз макроструктур контексту; елементи дискурсивного методу (для комунікативно-прагматичної інтерпретації ритуальних жанрів політичного дискурсу); компонентний аналіз (для опису лексичної семантики аналізованих одиниць).

Виклад основного матеріалу. Отже, ритуал, у нашому розумінні, – це *символічна форма соціальної поведінки*, що систематизує сферу емоцій і реалізується через стереотипізовані дії, спрямовані на впорядкування взаємодії між учасниками комунікації. На відміну від обряду, який регулює ідеологічну та свідомісну сферу, ритуал акцентує передусім на емоційному вимірі та виконує функцію стабілізації соціальних зв'язків. Він може включати церемонії як свої структурні елементи та відмежовується від звичаю тим, що має вищий рівень символічної організованості й не належить до буденно-побутового рівня поведінки.

У цьому контексті логічним є визначення ритуального спілкування як унікального способу з'єднання зі своїми коренями, посилення спільних досвідів та утворення особливої атмосфери, що сприяє взаєморозумінню та взаємовідносинам, надає можливість зануритися у світ магії та сакральності, покращує емоційний стан та допомагає подолати життєві труднощі [8].

Отже, ми пропонуємо таке визначення *ритуального спілкування у мережі* – це *форма соціальної взаємодії, що реалізується через стереотипізовані, повторювані та культурно закріплені взаємодії, що реалізуються через стереотипізовані, повторювані та культурно закріплені комунікативні дії у цифровому середовищі, яке передає не власне інформацію, а виконує функцію емоційної стабілізації, підтримання соціальних зв'язків та відтворення спільної ідентичності учасників онлайн спілкування*.

Важливо відзначити, що ритуальне спілкування може уналежнювати певні специфічні церемонії (жести, сценарії, привітання, реакції), усе це підсилює відчуття приналежності до певної спільноти та впорядковує міжособистісне спілкування у мережі.

Це підтверджується і наявними функціями ритуального спілкування у політичному дискурсі поза мережею [4]: формалізація символічності дій (закріпленням тексту і протоколу, у

яких відбувається інавгурація, на основі якого відбувається політичний символізм); підвищена церемоніальність (урочистість ритуальності дій та використанням символічних предметів сакрального характеру); сценічна цілісність інавгурації (завершена послідовність процедур і дій); фатичність комунікації (протиставлення інформативності); соціальна значимість інавгурації (загальна характеристика урочистості події); повторюваність або періодичність (циклічний характер).

Питомою відмінністю ритуальності у звичайному та мережевому спілкуванні виступає гра як базовий механізм взаємодії. Якщо в традиційному соціальному ритуалі домінує усталена послідовність дій, що відтворює культурні моделі та емоційні стани спільноти, то в мережевому середовищі ця ритуальність набуває ігрової природи, підсиленої цифровими кодами, меметичністю та масовою участю. Мережева ритуальність ґрунтується на елементах символічної гри: повторюваних шаблонах поведінки (реакції, лайки, емодзі, флешмоби), ритуальних сценаріях (щоденні привітання, тематичні хештеги, «входження» у спільноту через певний формат мовлення) та наративній варіативності, яка дозволяє учасникам вільно поєднувати серйозність і жарт. Саме ігровість забезпечує динамічність і привабливість мережевих ритуалів, робить їх відкритими, інклюзивними, емоційно регульованими та гнучкими. Таким чином, гра стає ключовим принципом, що відрізняє ритуальність онлайн-комунікації від традиційної, надаючи їй характеру перформативної, креативної та самоіронічної взаємодії.

На думку дослідника Е. Тайлора, ритуальна поведінка є маловивченим ігровим елементом сучасного ритуалу із відсутнім комплексним розглядом проблеми.

Перш ніж розпочати виявлення ігрового елемента в ритуалі і ритуального в грі, варто проаналізувати визначення поняття «гра».

Так, Е. Тайлор тлумачив гру як пережитки дитячих років, до яких дослідник уналежнював численні випадки, де від старого звичаю збереглося досить елементів для розпізнання походження, хоча звичай втратив свою форму, а сам пристосувався до нових умов і продовжує займати своє місце з огляду на своє власне значення [9, с. 67, 73]. Інший дослідник Р. Кайуа дискутує Е. Тайлором і заперечує трактування гри як відродженої форми серйозної, урочистої діяльності, розглядаючи дитячу гру і серйозну діяльність як два одночасно присутніх елементи [9, с. 90].

Питомим дослідженням на тему гри в історії культури є монографія нідерландського дослідника Й. Гейзинги «*Homo ludens*» (Людина, що грається). На його думку, «культура, в її найширшому сенсі, грається. Вона не виростає з гри, як живий плід, який вивільняється з материнського тіла, вона розгортається в грі і як гра» [7, с. 168]. За таким підходом гра започаткувала такі форми діяльності, як культ, поезія, музика і танець, право тощо [7, с. 206]. Проте для Гейзинги визначальним твердженням, відтворюваних у певних межах місця, часу, спільноти, правил, стає свобода, яка виявляється до добровільного прийняття правил і гри, звільнення від «повної користі» і серйозності, та «особливий пасіонарний відчуттєвий» з елементом, священний або світський, залежно від того, чи є гра священнодійством або забавою» [7, с. 131]. Так, ми приєднуємося до думки Г. Нівні, яка проаналізувала більшість наявних визначень гри і вважає її добровільною участю і емоційною залученістю гравців, плинним ігровим результатом, просторово-часовими рамками, творчим компонентом [1, с. 160 – 181].

Гра є найближчою до ритуалу формою символічної поведінки, оскільки обидва феномени виконують спільні культурно-психологічні функції: моделюють соціальну реальність, структурують емоційний досвід і створюють особливий простір взаємодії, відокремлений від буденності. Як гра, так і ритуал передбачають умовність, повторюваність, наявність сценарію та занурення в іншу – символічну – реальність, де дії учасників набувають значення, що перевищує їх утилітарний зміст. Їхня спорідненість посилюється історичною взаємодією: у культурному розвитку людства ритуальні практики та ігрові форми існували не ізольовано, а в постійному взаємопроникненні, утворюючи гібридні явища – від ритуальних ігор у первісних племен до сучасних свят, що синтезують обрядовість, перформативність і елементи розваги. У сучасному суспільстві, де перформанс набув самостійного статусу, а дозвольна культура тягнє до ігровізації, гра виконує ті самі функції емоційної розрядки, соціальної згуртованості та символічного впорядкування досвіду, що й ритуал. Саме тому гра є близькою до ритуальності: вона дозволяє людині виходити за межі звичного, створювати спільний простір значень,

переживань і дій, де формується відчуття єдності та причетності – ключові характеристики будь-якого ритуалу.

У мережевому дискурсі ігровість стає особливо актуальною через саму природу цифрового середовища, яке стимулює перформативність, варіативність і легкість входження у символічну роль. На відміну від офлайн-взаємодії, де ритуальні практики мають сталі культурні рамки, онлайн-комунікація постійно відтворює ігровий формат через меми, реакції, емодзі, флешмоби, рейтинги, лайки та інші маркери «участі», що надають соціальним діям елементу гри. Саме ігровість дає змогу учасникам мережевого спілкування експериментувати з ідентичністю, моделювати альтернативні образи й продукувати нові комунікативні ролі. У цьому контексті саме гра стає передумовою виникнення бурлескної метамовної комунікативної особистості [5] – суб'єкта, який взаємодіє в мережі через іронію, самоіронію, гротескне перебільшення, мовну гру та карнавальність. Така особистість не просто виконує ритуальні сценарії, а творчо «зламає» їх, перетворюючи ритуал на перформанс, а перформанс – на спосіб метамовної рефлексії. Саме завдяки ігровому компоненту мережеві ритуали зберігають стабілізуючу функцію в умовах фрагментованої цифрової комунікації: вони забезпечують відчуття належності, спільного досвіду та емоційної синхронізації, водночас відкриваючи простір для творчого самовираження і формування бурлескної особистості як характерного продукту сучасної онлайн-культури.

Ритуальність завжди була невід'ємною складовою людської культури, виконуючи функції емоційної регуляції, соціальної консолідації та символічного впорядкування досвіду. Упродовж історії ритуал мав переважно сакральний характер: він структурував уявлення про світ, визначав межі спільноти та забезпечував відчуття причетності до вищого порядку. Проте в сучасну епоху мережевого суспільства ритуальність зазнає сутнісної трансформації. У цифровому середовищі вона втрачає свою виключно сакральну основу й дедалі більше набуває рис гри – легкої, перформативної, варіативної та позбавленої жорстких норм. Ритуали онлайн постають уже не як священні практики, а як *ігрові сценарії спільної участі*: флешмоби, лайки, емодзі, меметичні цикли й повторювані комунікативні шаблони, що створюють ефект спільності без апеляції до сакрального. Така ігрова ритуальність відповідає динаміці сучасної культури, орієнтованої на швидку зміну ролей, експеримент із ідентичністю та символічну взаємодію, що підкреслює перехід від сакрального ритуалу до *мережевого ритуалу-гри* як домінантної форми сучасної комунікації.

Але попри тісну спорідненість, ритуал і гра відрізняються своїми базовими структурно-функціональними характеристиками. **Ритуал** має стабілізуючу природу: він спирається на усталену символіку, повторювані дії та соціально значущі сценарії, спрямовані на підтримання порядку, ідентичності та емоційної рівноваги спільноти. Ритуал є колективно санкціонованим і передбачуваним, його норми задаються традицією й мають обов'язковий характер. **Гра**, натомість, передбачає свободу дії, варіативність, зміну ролей і добровільність участі. Вона орієнтована на творчість, експеримент, тимчасове «виходження з реальності» та задоволення від процесу. Якщо ритуал прагне впорядкувати досвід і закріпити соціальні смисли, то гра дозволяє ці смисли трансформувати, інтерпретувати або навіть іронізувати над ними. Отже, ритуал установлює порядок, тоді як гра створює можливості для його гнучкого переосмислення [8].

Також варто окреслити і різницю між класичним ритуалом і ритуалом у мережі. Звичайний ритуал відрізняється від ритуалу в мережевому дискурсі передусім своїм походженням, функціональною глибиною та ступенем соціальної санкціонованості. Традиційний ритуал укорінений у культурній пам'яті спільноти, має чітку символічну структуру, фіксовані сценарії та виконує сакральні або соціально значущі функції – відтворення традиції, підтримання ідентичності, емоційної рівноваги та соціального порядку. Він характеризується серйозністю, історичною неперервністю та нормативністю. Натомість ритуал у мережевому дискурсі виникає спонтанно, формується через масову цифрову участь і ґрунтується на принципах ігровості, перформативності та швидкої адаптації. Онлайн-ритуали не мають сакрального підґрунтя, їхня символіка є гнучкою, мінливою та часто іронічною. Вони можуть виконувати подібні функції – створювати відчуття спільності, емоційної синхронізації та впорядкування взаємодії, – однак роблять це через механізми гри, меметичності та мінімальних зусиль для входження у спільний сценарій. Таким чином, мережевий ритуал є більш динамічним, відкритим і варіативним, тоді як традиційний ритуал – стабільним, нормативним і культурно закріпленим.

Табл. 1

Порівняльна таблиця: традиційний ритуал vs мережевий ритуал

Параметр	Традиційний ритуал	Мережевий ритуал
Походження	Укорінений у культурній традиції, передається поколіннями	Виникає спонтанно у цифрових спільнотах, формується через масову участь
Функція	Підтримання соціального порядку, ідентичності, сакральності	Емоційна синхронізація, створення відчуття спільності, участі та належності
Символіка	Стабільна, історично закріплена, сакральна	Гнучка, мінлива, часто іронічна або меметична
Структура	Чіткі сценарії, послідовність дій, нормативність	Ігровість, перформативність, відсутність жорстких правил
Рівень серйозності	Високий, з елементами сакральності та офіційності	Переважно легкий, іронічний, карнавальний
Участь	Переважно колективна, санкціонована традицією	Добровільна, масова, мінімально регульована
Тривалість	Стійкий, тривалий у своїй формі	Швидкоплинний, варіативний, легко трансформується
Механізми включення	Соціальна ініціація, культурні знання	Лайки, репости, хештеги, меми, реакції
Комунікативна роль	Закріплення значень і норм	Трансформація значень, створення нових смислів через гру
Тип особистості	Традиційна ритуальна особистість	Бурлескна метамовна комунікативна особистість (продукт ігровості)

Отже, варто поговорити як ритуальність у політиці відрізняється від ритуальності у мережі. Традиційними виявами ритуальності у політиці є інавгурація голови держави, урочисте приведення до присяги президента, відкриття парламентських сесій, політичні дебати як ритуальний жанр, щорічні звернення голови держави до народу, дипломатичний протокол, вшанування пам'яті (дні жалоби, хвилина мовчання, покладання квітів – політичні ритуали, покликані стабілізувати емоційний стан суспільства та підкреслити єдність перед колективною травмою).

На нашу думку, ці ритуали мають такі ознаки [4]: 1) *формалізація символічності дій* – закріплення тексту і протоколу, у яких відбувається ритуал, на основі якого відбувається політичний символізм (особливості національного сценарію ритуалу інавгурації протягом прийняття дій у Верховній Раді, присяга українському народу); 2) *підвищена церемоніальність* зумовлена урочистістю ритуальності дій та використанням символічних предметів сакрального характеру. Обов'язковими елементами є: візуальні – президентський штандарт, корогва (знак) Президента, гербова печатка та президентська булава, тексти Конституції України та Пересопницького Євангелія, виконання державного гімну; 3) *сценічна цілісність* представлена завершеною послідовністю процедур і дій: оголошення перемоги виборів, виголошення присяги, оголошення символу влади, інавгураційна промова, кожна інавгурація відбувається за єдиним сценарієм, підпорядкованим загальною схемою повторюваних дій, яку не можна порушувати; 4) *фатичність комунікації* традиційно протиставляється її інформативності. Фатичність політичного ритуалу виявляється в акцентуванні подвійного аспекту: ритуалу в самодіях, факт його проведення визначає відповідальне навантаження в політичному дискурсі; 5) *соціальна значимість* обґрунтована загальною характеристикою урочистості події, як це з початком нового стану історії країни, пов'язаного з діяльністю новообраного президента; 6) *повторюваність або періодичність* з її циклічним характером. Ритуал інавгурації після кожних виборів президента – через 5 та інколи 7 років у разі третіх виборів, проголошенням ситуації, коли вибори є позачерговими (приклад каденції Л. Кучми та виборів П. Порошенка).

А до функцій ритуальності у політичному контексті можна уналежити [4]: 1) інтерперсональна функція (засвідчує акт звернення українського народу та звернення до нації від імені обраного президента, напр.: «...освідомлений у всій повноті своєї високої відповідальності, у важливості моменту, до торжества і перемоги у праці української політичної еліти» (Л. Кучма); «Досвід не повинен пригнічувати молодих, а молодь – не боятися досвіду. Ми – одна політична нація, ми – єдиний народ, який обрав шлях України,

моя мета – бути гідним вашої віри, яку ви мені висловили» (В. Ющенко), – ця функція передбачає всезагальне декларування єдності народу, країни, а також ідентифікацію президента з нацією); 2) інтегративна функція (встановлення інтеграції в ідеологічній системі (ми, всі, спільно, єдина нація) (1-ої особи множини), то за десигнатом річі фіксуємо такі слова, як спільність, єдність, об'єднаність, розуміння тощо, напр.: *Ми, громадяни України, свідомі своєї відповідальності, не поділяти її мовно, місцем народження, не поділяємо її, ані за етносом, ні за походженням, ні за політичними поглядами, які ми обираємо* (В. Ющенко); *Україна – різноманітна, але єдина. Ми – українці. Правова єдність об'єднує нас в єдину спільноту нації громадян незалежної держави України* (П. Порошенко); у промові В. Ющенка в значенні єдності вжито меседж про також важливу за актуальністю функцію інтеграції); 3) ідеологічна функція (формування президентських цінностей та закликів до працюючих бути готовими до змін історичної традиції; в інавгураційних промовах президентів України фіксуємо специфіку структури ідеологічної установки – це: по-перше, опис власного бачення й обґрунтування обраного шляху; по-друге, характеристика соціального минулого; по-третє, виявлення актуальних проблем та надання минулого і сучасного традицій пам'яті держави; насамперед це представлено в аналізі цінностей як загальнозначущих установок національної традиції; ідеологічна установка Л. Кравчука: *«Дорогі співвітчизники, іде шлях свободи і демократії, мирної злагоди, розбудови вільної незалежної України. Підсобіть мені у цій боротьбі. Ми вибудовуватимемо наше майбутнє всією громадою. Не відриваймося від власної історії!»* (Л. Кравчук); *«Ми подолаємо всі свої злидні, всі біди, всі негаразди. Ми йдемо не в нікуди. Ми йдемо в Європу, до нової демократії»* (В. Ющенко); тільки так аналіз ідеологічної установки реалізується у функції формування цінностей (В. Ющенко); спостерігається спроба створити міцну основу майбутніх змін, здебільшого ці зміни – політичні, що передбачає опис та формулювання політичних завдань); 4) декларативна функція (формулює політичні наміри, які впливатимуть на політику держави; в інавгураційних промовах президента нація надається як гарант єдності та прав людини; забезпечення втілень боротьби капіталів і президента, того, хто має здатність діяти з позиції втілення ідеологічних інтенцій; кожний промовець формує під час інавгурації свій головний принцип, своєрідне політичне кредо, напр.: *«головний принцип – це бути гідним вашої довіри, яку ви мені висловили»* (В. Ющенко); *«я не підведу вас, я буду вірним президентом України»* (П. Порошенко); декларативна функція передбачає вербалізацію стратегічних завдань: *«моє головне завдання – об'єднати Україну»* (В. Ющенко); *«відновити територіальну цілісність»* (П. Порошенко); тобто інавгураційна промова як текстова форма політичної комунікації виконує не лише інформативну, а й інтегративну, ідеологічну, декларативну функції, що дозволяє ототожнювати її з ритуалом: *«робота і результат є і будуть проєкціями моєї Батьківщини – Наше місце в Європейському союзі, моя мета – Україна в об'єднаній Європі! В серці історичних місць Україна розкриє свої можливості»* (В. Ющенко); *«Я йду на посаду Президента, щоб зберегти і зміцнити єдність України. Забезпечити громадський мир і демократію людських безпек. Знаю: мир – найвищий, чого прагне свободний український народ»* (П. Порошенко); декларативна суть основного політичного принципу передбачає в переліку основних дій програмного характеру – як політичних, так і соціальних, а також структурованих за відповідних умов); 5) перформативна функція (виявляє те, що новий президент присягає народу на вірність, дає клятву мати про країну і виступає як лідер держави; семіотичність цієї функції найбільша, оскільки промова має всі ознаки перформативу в тому, що президент здатний змінити ідеологію, тобто визначити свою мовну символічну роль; промова інавгурації підпорядковується й загальній цілісній логіці-політики на обрану людину – президента).

Ознаки ритуальності у мережі: **1) повторюваність цифрових дій** (мережеві ритуали формуються через регулярне повторення простих комунікативних актів: щоденні ранкові пости: «Доброго ранку, світе!» у Facebook; ритуал «check-in» у сторіз («Привіт, як ви?» щодня о тій самій годині); щотижневі хештег-дні (#ThrowbackThursday, #MotivationMonday); **2) мімемність та символічні маркери** (символи, картинки, емодзі стають «ритуальними знаками» участі в спільноті: використання UП у постах як маркер солідарності; реакція «❤️») як ритуал підтримки; мем «Паляниця» як ритуальний тест на впізнаваність «свій–чужий»); **3) ігровість, карнавальність, самоіронія** (мережевий ритуал часто існує у формі гри: флешмоби TikTok («повтори цей танець», «зроби цей челендж»); Instagram-ігри: «скажи 3 факти про себе – один неправда»; карнавальні аватарки, тимчасові маски для сторінок (на Хелловін, Різдво, День вишиванки); **4) мінімальний поріг входження** (на відміну від традиційних ритуалів, мережеві доступні кожному – одним кліком: поставити лайк у день

пам'яті; приєднатися до флешмобу, просто опублікувавши фото з хештегом (#ArmUkraineNow, #StandWithUkraine); написати у коментар: «Вдячні захисникам!»); **5) масовість і вірусність** (мережеві ритуали швидко набувають масового характеру: «чорні квадрати» в Instagram (#BlackOutTuesday) як ритуал солідарності; флешмоб «Дякуємо медикам» на початку пандемії COVID-19; хвиля зміни аватарок на синьо-жовті у 2022 році); **6) перформативність та публічна участь** (онлайн-ритуал – це не просто дія, а *показ* дії іншим: публічні збори коштів через прозорі баночки у сторіз; прямі ефіри зі словами підтримки; «я зробив донат – зроби і ти» як ритуал включення); **6) колективна емоційна синхронізація** (онлайн-ритуали регулюють емоції спільноти: хвилини мовчання у стрічках соцмереж (зупинка потоків, темні сторіз); колективне «обіймаю» під постами про втрати; масове поширення постів-підтримок під час кризи); **7) тимчасовість і швидкоплинність** (мережеві ритуали рідко тривають довго – вони змінюються за логікою трендів: флешмоб тримається 48–72 години; новий мем стає «ритуалом» на один тиждень; цикли ритуальної поведінки у виборчі періоди (масові сторіз з бюлетенями, наклейками, фактами про кандидатів); **8) формування групової ідентичності** (використання спільних символів («котики ЗСУ», байрактари, меми про Джавеліні); ритуальні коментарі: «Поверніть Крим!», «Все буде Україна!»; обов'язкові жарти всередині спільнот (вчительських, ІТ, волонтерських); **9) виникнення бурлескної метамовної комунікативної особистості** (гра в мережі спричиняє появу ролей із карнавальною, іронічною мовною поведінкою: іронічні «богині таргету», «королі ЗНО», «токсичні викладачі» як онлайн-персонажі; ролики з акторизацією типових ситуацій («вчителька, яка втопилася», «студент на дедаїні»); мемна самоідентифікація: «я та сама людина з мемів про Zoom».

Серед функцій ритуальності у мережі можна виділити:

- 1) *функція емоційної регуляції* (мережеві ритуали допомагають колективно проживати емоції – підтримку, горе, радість, обурення: хвиля однакових аватарок, хвилина мовчання у сторіз, масові слова підтримки під чутливими постами);
- 2) *функція соціальної консолідації* (ритуалістичні дії об'єднують учасників навколо спільних подій, ідей, переживань: флешмоби солідарності (#StandWithUkraine), спільні донати, масові виклики («я зробив – зроби і ти»);
- 3) *функція підтримання групової ідентичності* (ритуальність створює та підкріплює відчуття належності до певної онлайн-спільноти: типові коментарі («Слава Україні!», жарти-всередині груп, стійкі меми спільноти);
- 4) *функція маркування меж «свій / чужий»* (ритуали виконують роль швидкого тесту на впізнаваність культурних кодів: мем «паляниця», ритуальні фрази або хештеги, які outsider не впізнає);
- 5) *функція перформативного самовираження* (участь у ритуалі стає способом заявити про себе, свою позицію, цінності, емоції: сторіз-участь у флешмобах, зміна аватарки, фотографія з виборчої ділянки);
- 6) *функція швидкої комунікативної координації* (ритуальні шаблони дозволяють спільноті діяти злагоджено без попередньої домовленості: масове поширення важливої інформації, синхронне реагування на подію);
- 7) *функція відтворення та трансформації культурних смислів* (мережеві ритуали оновлюють традиційні символи та створюють нові: сучасні меми на основі історичних подій; інтернет-віршики, що перетворюються на культурні символи);
- 8) *функція ігровізації комунікації* (ігровий характер ритуальних практик робить взаємодію більш легкою, творчою й привабливою: челенджі, реакції, емодзі-коди, карнавальні ролі у відео);
- 9) *функція емоційно-психологічної підтримки* (ритуал у мережі допомагає людині не почуватися самотньою: масова підтримка під постами про втрату чи хворобу; «я з тобою», «тримайся», «обіймаю»);
- 10) *функція упорядкування досвіду та стабілізації взаємодії* (ритуал створює передбачувані моделі поведінки у непередбачуваному цифровому середовищі: стандартні формули вітання, правила поведінки в групах, повторювані шаблони коментування);
- 11) *функція генерації бурлескної метамовної комунікативної особистості* (через ігровість ритуал стає механізмом створення особливих мережових ролей, заснованих на іронії, гротеску та мовній грі: типажі «втоплена вчителька», «ідеальний айтішник», «саркастичний науковець» як ритуальні маски.

Висновки. Ритуальність постає базовою характеристикою публічної комунікації, а політичний дискурс – однією з ключових сфер її реалізації. Семіотичний підхід дає змогу розглядати політичні промови як складні знаково-символічні конструкції, у яких ритуал виконує функції емоційної регуляції, соціальної консолідації, підтримання колективної ідентичності та

легітимації влади. Інавгураційні промови українських президентів, проаналізовані в роботі, демонструють стійкий комплекс ритуальних ознак: формалізованість тексту й протоколу, підвищену церемоніальність, сценічну цілісність, фатичність, соціальну значущість та циклічність. Ритуальність у сучасну епоху зазнає трансформації під впливом мережевого дискурсу. Традиційний сакральний ритуал, укорінений у культурній пам'яті, співіснує з новою формою – мережевим ритуалом, що ґрунтується на ігровості, перформативності, меметичності та вірусності. Якщо класичний політичний ритуал пов'язаний із жорстко регламентованими сценаріями і високим ступенем соціальної санкціонованості, то мережевий ритуал є більш динамічним, відкритим, швидкоплинним та гнучким, з мінімальним порогом входження та акцентом на участі, а не на сакральності. Дослідження показало, що ігровий компонент є питомою відмінністю ритуальності у традиційному та мережевому спілкуванні. Гра, як найближча до ритуалу форма символічної поведінки, в умовах цифрової комунікації перетворюється на ключовий механізм формування мережевих ритуалів. Саме ігровість (меми, флешмоби, емодзі, рейтинги, челенджі) забезпечує їхню привабливість, емоційне залучення, перформативність та здатність швидко поширюватися у спільноті, водночас зберігаючи стабілізуючу функцію для колективних емоцій. Ритуальність у мережевій політичній комунікації виконує специфічний комплекс функцій: емоційної регуляції, соціальної консолідації, підтримання групової ідентичності, маркування меж «свій / чужий», перформативного самовираження, швидкої комунікативної координації, відтворення й трансформації культурних смислів, ігровізації комунікації, емоційно-психологічної підтримки, стабілізації взаємодії та генерації нових типів комунікативних особистостей. На цьому ґрунті формується бурлескна метамовна комунікативна особистість, яка оперує іронією, самоіронією, мовною грою та карнавальністю, і перетворює політичний ритуал на простір метамовної рефлексії та креативного переосмислення владних наративів. Порівняльний аналіз традиційного та мережевого ритуалу дозволив окреслити низку параметрів, за якими відбувається зміна комунікативної парадигми: від сакральності до ігровості, від стабільності до варіативності, від жорсткої регламентації до гнучких сценаріїв участі, від вертикально організованої ритуальної практики до горизонтально розподілених практик мережевої взаємодії. Це свідчить про поступовий перехід від класичної ритуалізації політичної комунікації до мережевого ритуалу-гри як домінантної форми символічного конструювання політичної реальності. **Перспективи** подальших досліджень вбачаємо у кількох напрямках: корпусний і кількісний аналіз українського мережевого політичного дискурсу (соціальні мережі, онлайн-ЗМІ, відеоплатформи) з метою статистичного виявлення та типологізації ритуальних шаблонів, маркерів і жанрів; мультимодальний аналіз ритуальності, що передбачає врахування не лише вербального, а й візуального, аудіального та графічного вимірів (емодзі, меми, відеоформати, сторіз, стріми), які є невід'ємними компонентами мережевого ритуалу; порівняльні студії ритуальності в українському політичному дискурсі та дискурсах інших країн (зокрема в умовах війни, криз, передвиборчих кампаній), що дозволить окреслити універсальні й національно специфічні моделі мережевої ритуалізації; дослідження маніпулятивного потенціалу ритуальності у мережі, зокрема використання ритуальних практик для формування політичних міфів, мобілізації електорату, легітимації або делегітимації політичних акторів, конструювання «ворожих» образів; поглиблений аналіз бурлескної метамовної комунікативної особистості як нового типу суб'єкта політичної комунікації, зосереджений на її жанровому репертуарі, стилістичних ресурсах та впливі на масову свідомість і політичні уявлення; інтердисциплінарні дослідження на перетині лінгвістики, соціальної психології, медіазнавства, політичної науки й культурології, що дадуть змогу глибше осмислити ритуальність як механізм адаптації суспільства до умов постійної цифрової присутності та інформаційних криз. Таким чином, ритуальність у мережевій політичній комунікації постає не лише об'єктом опису, а й ключем до розуміння трансформації сучасної публічної сфери, механізмів формування політичних смислів і нових моделей комунікативної поведінки в цифрову добу.

Л і т е р а т у р а

1. Нівня Г. О. Ритуал як символічна форма соціальної комунікації : дис. ... канд. філос. наук: Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Одеса, 2018. 243 с. URL : <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/eb781c15-0d44-472d-80e5-5b350c68f9ae/content>
2. Нерян С. О. Полілогізм комунікації в соцмережах : форми і жанри. *Діалог : Медіа-студії*. 2018. № 24. С. 129–141.
3. Полякова Т. Л. Лінгвостилістичні характеристики жанру твітінг в англomовній політичній інтернет-комунікації : автореф. дис. ... канд. філол. навк. Харків, 2014. 20 с.
4. Стрій Л. І. Політичний ритуал : вербальні та невербальні складники. *Одеський лінгвістичний вісник*. Одеса : ВД "Гельветика", 2017. Спец. вип. С. 204 – 206.
5. Трубча Г. М. Психо- і нейролінгвістична специфіка освітянського мережевого дискурсу : евристичне моделювання : дис. ... д-ра філол. наук. Одеса, 2025. 740 с.
6. Caillois R. Games and Men : *Articles and Essays on the Sociology of Culture*. Board of Trustees of the University of Illinois. 2011. pp. 157–186.

7. Huizinga, J. *Homo Ludens : A Study of the Play-Element in Culture*. London: Routledge & Kegan Paul, 1949. 454 p.
8. Kyriakidis E. Rituals, Games and Learning. In : *Renfrew C, Morley I, Boyd M, eds. Ritual, Play and Belief, in Evolution and Early Human Societies*. Cambridge University Press: 2017. pp. 302 – 308.
9. Tylor Edward Burnett. *Primitive Culture*. L., 1871. 464 p.

References

1. Nivnia, H. O. (2018), *Ritual as a symbolic form of social communication* [Rytual yak symbolichna forma sotsialnoi komunikatsii]. Candidate's thesis. Odesa : The State institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky". Available at: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/eb781c15-0d44-472d-80e5-5b350c68f9ae/content>
2. Neryan, S. O. (2018), *Polylogism of communication in social networks: forms and genres*. *Dialogue: Media Studies* [Polilohizm komunikatsii v sotsmerezkhakh: formy i zhanry. Dialoh : Media-studii], (24), pp. 129–141.
3. Poliukova, T. L. (2014), *Linguostylistic characteristics of the genre of tweeting in English-language political internet communication*. [Lingvostylistychni kharakterystyky zhanru tvitting v anhlo movnii politychnii internet-komunikatsii]. Abstract of PhD thesis. Kharkiv. 20 p.
4. Strii, L. I. (2017), *Political ritual : verbal and non-verbal components*. *Odesa Linguistic Bulletin*. [Politychnyi rytual: verbalni ta neverbalni skladnyky. Odeskyi linhvistychnyi visnyk], Special issue, pp. 204–206.
5. Truba, H. M. (2025), *Psycho- and neurolinguistic specifics of educational network discourse: heuristic modelling* [*Psykhoh- i neirolinhvistychna spetsyfika osvitatskoho merezhevoho dyskursu: evrystychni modeliuvannia*]. Doctoral thesis. Odesa.
6. Cailliois, R. (2011), *Games and Men: Articles and Essays on the Sociology of Culture*. Board of Trustees of the University of Illinois, pp. 157–186.
7. Huizinga, J. (1949), *Homo Ludens: A Study of the Play-Element in Culture*. London: Routledge & Kegan Paul.
8. Kyriakidis, E. (2017), *Rituals, Games and Learning*. In: Renfrew, C., Morley, I. and Boyd, M. (eds.) *Ritual, Play and Belief in Evolution and Early Human Societies*. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 302–308.
9. Tylor, E.B. (1871), *Primitive Culture*. London.

STRII L.,

PhD in Philology, Associate Professor at the Department of Applied Linguistics;
Odesa I. I. Mechnikov National University; 2 Zmiienska Vsevoloda St., Odesa, 65082, Ukraine
e-mail: strijiludmila@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0007-9785-588X>

KISHCHENKO A.,

PhD in Philology, Associate Professor at the Department of Applied Linguistics;
Odesa I. I. Mechnikov National University; 2 Zmiienska Vsevoloda St., Odesa, 65082, Ukraine
e-mail: llallaki3005@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0002-1206-6106>

RITUALITY AS A FEATURE OF PUBLIC COMMUNICATION: BASED ON POLITICAL SPEECHES

Summary. The article explores the semiotic parameters of rituality as a characteristic feature of public communication, focusing on the material of political speeches and their functioning within networked (online) discourse. The **relevance** of the study lies in the fact that in the modern world a politician's personal brand has become an integral part of their public image, and this brand is largely constructed through ritual practices and symbolic actions. In the digital era, rituality acquires new meanings, forms, and manifestations: traditional political ceremonies are increasingly transformed into networked ritual-games embedded in online communication, significantly influencing both individual and collective consciousness. The study sets out and solves several **research tasks**: identifying the key semiotic components of rituality based on political speeches; describing the ritual character of political communication in offline and online modes; conducting semiotic and linguistic analysis of inaugural practices and speeches of Ukrainian politicians; outlining current trends in the transformation of ritual within networked political discourse and the specificity of its sacralisation and desacralisation. The **object** of the research is Ukrainian political public and online communication, while the **subject** is rituality as a complex of semiotic, discursive, and communicative-pragmatic characteristics of political speeches. The **methodological basis** includes the semiotic approach to political discourse, elements of discourse analysis, contextual-interpretative and component analysis, which allow for identifying symbolic codes of rituality, describing ritual genres, and interpreting their functions and strategies in public communication. The article clarifies the definition of ritual as a symbolic form of social behaviour that systematises the sphere of emotions and proposes an original understanding of ritual communication online as a stereotyped, repetitive, culturally entrenched form of digital interaction oriented not so much towards transmitting new information as toward emotional stabilisation, maintaining social ties, and reproducing shared identity. It is demonstrated that a key distinction between rituality in traditional and networked communication lies in the game component, which facilitates the transition from sacred ritual to networked ritual-game and contributes to the emergence of a burlesque metalinguistic communicative persona as a characteristic subject of contemporary political online discourse. The study outlines the main features and functions of rituality in political communication (formalisation of symbolic actions, ceremoniality, performativity, integrativity, ideologicity, declarativity) and shows how they transform under conditions of online interaction—through memeticity, virality, low entry threshold, gamification, and emotional-psychological support. The **conclusions** open new prospects for further research into rituality in Ukrainian networked political discourse, particularly in the areas of corpus, multimodal, and interdisciplinary analysis.

Keywords: political communication, ritual, political speeches, rhetoric, network discourse.

Статтю отримано 25.10.2025 р.

СЕМЕНЕНКО Олександра Юрївна,

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри прикладної лінгвістики
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;
вул. Змієнка Всеволода, 2, Одеса, 65082, Україна
e-mail: semenenko_aleksandra@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-6178-7623>

ВОЛОНТЕРСЬКИЙ ДИСКУРС ЯК ФОРМА МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Анотація. Статтю присвячено комплексному аналізу волонтерського дискурсу як однієї з провідних форм масової комунікації в сучасному українському інформаційному суспільстві. **Актуальність дослідження** зумовлена тим, що волонтерство, інтенсивно пронизуючи соціальну, політичну, культурну та економічну сфери, перетворюється на потужний механізм соціальної мобілізації, формування громадянської відповідальності та конструювання нових моделей публічної поведінки. Волонтерський дискурс розглядається як багатовимірний соціокомунікативний феномен, що не лише передає інформацію про потреби, ресурси й форми допомоги, а й репрезентує ціннісні орієнтири спільноти, впливає на громадську думку, цементує суспільну солідарність та актуалізує нові культурні смисли, особливо в умовах повномасштабної війни. **Метою роботи** є лінгвістичний і семіотичний аналіз волонтерського дискурсу як форми масової комунікації та виявлення його структурних, функційних і комунікативно-прагматичних параметрів. **Об'єкт дослідження** – волонтерський дискурс у сучасному українському медійному та соціальному просторі, а **предметом дослідження** є лінгвістичні, семіотичні, комунікативно-прагматичні та соціокультурні особливості волонтерського дискурсу як форми масової комунікації. **Джерельну базу** становлять аналітичні матеріали про волонтерський сектор, статистичні дані, електронні ресурси й спеціалізовані платформи, а також фактичний комунікативний матеріал: публікації в соціальних мережах, новинні тексти, офіційні звернення волонтерських ініціатив, медіа-кейси. Застосовано описовий, контекстуально-інтерпретаційний, дискурсивний, семіотичний, компонентний аналіз та елементи контент-аналізу. **Наукова новизна** полягає у розгляді волонтерського дискурсу як самостійної форми масової комунікації з власною структурою, жанровою специфікою, семіотичними маркерами та функційною типологією, а також у висвітленні його трансформації під впливом цифровізації й медіатизації. Показано, що волонтерський дискурс виступає важливим чинником формування колективної ідентичності й суспільної солідарності, а результати дослідження мають теоретичну й практичну цінність для подальших студій масової комунікації, медіааналітики та розроблення комунікаційних стратегій громадянських і гуманітарних ініціатив.

Ключові слова: дискурс, масова комунікація, волонтерство, волонтерський дискурс, мережевий дискурс.

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Актуальність дослідження зумовлена тим, що волонтерський дискурс у сучасному українському інформаційному суспільстві перетворився на одну з ключових форм масової комунікації. Волонтерство сьогодні пронизує всі сфери нашого суспільного життя – від соціальної підтримки й громадянської активності до культурних, політичних та економічних процесів – і формує нові моделі соціальної поведінки та взаємодії. Як потужний комунікативний інструмент, волонтерський дискурс не лише транслює відомості про потреби, ресурси й форми допомоги, а й відображає ціннісні орієнтири спільноти, впливає на громадську думку, формує солідарність та актуалізує нові культурні смисли. У добу цифровізації, панування масової культури та розвитку технологій він стає нативною складовою повсякденної комунікації, набуваючи ознак медіатизованого масового явища. Потоки інформації, які циркулюють у соціальних мережах, медіа та громадських ініціативах, демонструють, що волонтерство дедалі більше виступає механізмом соціальної мобілізації та каналом поширення значущих повідомлень. Розуміння того, як волонтерський дискурс функціонує як форма масової комунікації та які наслідки це має для суспільства, стає особливо важливим у контексті нової соціальної реальності, що й визначає потребу в поглибленому науковому аналізі цього феномену.

Аналіз досліджень проблеми. Проблематика волонтерства й волонтерського дискурсу в українському науковому просторі досить нова, бо особливого значення, саме як суспільне явище, воно набрало лише після повномасштабного вторгнення росії в Україну. На жаль, волонтерський дискурс представлений досить поодинокими розрізненими науковими дослідженнями, які охоплюють соціально-правовий, соціологічний, педагогічний, культурологічний та комунікативний аспекти. У працях В. Болотової, Н. Ляшенко та Т. Байдак [1] волонтерська діяльність розглядається як специфічний різновид соціальної активності, що детермінує зміни в суспільній поведінці та сприяє формуванню громадянської відповідальності. Соціально-правовий вимір волонтерства ґрунтовно висвітлено в монографії П. Горінова та Р. Драпушка, де окреслено інституційні засади та нормативно-правові механізми функціонування волонтерських рухів в Україні. У низці досліджень, зокрема у роботах А. Єременка та О. Безрукової [2], увага акцентується на мотиваційних чинниках та

поведінкових стратегіях волонтерів у контексті російсько-української війни, що дає змогу осмислити трансформацію волонтерства як масового соціального явища в умовах кризи.

Питання соціальної активності як основи волонтерського руху розкриваються в працях М. Уйсімбасової [15], С. Чернети [16] та Н. Ковтун [8], які розглядають активність особистості як чинник суспільного розвитку, джерело самоорганізації громадян і передумову становлення волонтерських ініціатив. Педагогічний аспект формування соціальної активності молоді висвітлює А. Котелевець (2024), наголошуючи на ролі волонтерства у розвитку громадянської позиції студентів. Значущими для дослідження є сучасні статистичні дані, зокрема аналітика OpenDataBot (2024), яка фіксує суттєве зростання кількості зареєстрованих волонтерів, що засвідчує активізацію громадянського сектору.

У масмедійному та цифровому середовищі волонтерство репрезентоване як інструмент колективної взаємодії та технологічного розвитку, про що свідчать матеріали спеціалізованих платформ (Volunteer Country) та публікації про волонтерські інновації (наприклад, створення пристроїв для моніторингу ворожих військ). Рефлексивно-філософський контекст проблеми окреслено у працях Ж.-Ж. Руссо та Ж.-П. Сартра, чії ідеї суспільної угоди, свободи, відповідальності та екзистенційного вибору закладають теоретичні підвалини для аналізу феномену добровільної соціальної участі.

Таким чином, сучасний стан дослідження проблеми засвідчує багатовимірний характер волонтерства як соціального, правового й комунікативного феномену, проте недостатньо вивченими залишаються дискурсивні механізми його функціонування як форми масової комунікації – що й обумовлює подальшу потребу в комплексному лінгвістичному аналізі волонтерського дискурсу.

Метою дослідження є спроба комплексного лінгвістичного і семіотичного аналізу волонтерського дискурсу як форми масової комунікації та виявлення його структурних, функціональних і комунікативно-прагматичних характеристик у сучасному українському суспільстві. Для досягнення мети поставлено такі **завдання**: з'ясувати теоретичні засади вивчення волонтерства та волонтерського дискурсу у вітчизняній та зарубіжній науковій традиції; охарактеризувати волонтерський дискурс як форму масової комунікації та визначити його місце в сучасному інформаційному просторі; проаналізувати лінгвістичні та семіотичні маркери, що формують волонтерський дискурс у медіа та соціальних мережах; визначити основні функції волонтерського дискурсу та його вплив на формування суспільних наративів, соціальної активності та публічної поведінки; окреслити тенденції трансформації волонтерського дискурсу в цифрову епоху та його роль у побудові колективної ідентичності.

Відповідно до завдань **об'єкт дослідження** – волонтерський дискурс у сучасному українському медійному та соціальному просторі, а **предметом дослідження** є лінгвістичні, семіотичні, комунікативно-прагматичні та соціокультурні особливості волонтерського дискурсу як форми масової комунікації.

Джерельну базу становлять: аналітичні матеріали про волонтерський сектор та статистичні звіти (OpenDataBot); електронні ресурси, онлайніві енциклопедії та спеціалізовані волонтерські платформи (<https://www.volunteeringukraine.com/en>, <https://b50.com.ua/en/activities-en/country-of-volunteers-en/>); фактичний комунікативний матеріал: тексти публікацій у соціальних мережах, новинні повідомлення, офіційні звернення волонтерських ініціатив, приклади волонтерських кейсів із медіа. Фактичний матеріал відбирається за критеріями актуальності, репрезентативності та комунікативної значущості для аналізу сучасних практик волонтерського дискурсу.

У роботі застосовано такі методи: описовий метод (фіксація основних характеристик волонтерського дискурсу); контекстуально-інтерпретаційний аналіз (визначення функцій та смислової наповненості комунікативних одиниць); дискурсивний аналіз (виявлення стратегій і тактик волонтерської комунікації); семіотичний аналіз (інтерпретація символів, знакових структур та ритуальних елементів); компонентний аналіз (дослідження лексичної семантики ключових одиниць); елементи контент-аналізу (для кількісного та якісного опрацювання фактичного матеріалу).

Наукова **новизна** полягає в тому, що в роботі вперше: волонтерський дискурс розглядається як самостійна форма масової комунікації, що має свою структуру, жанрову специфіку, функції та механізми впливу; визначено семіотичні маркери сучасного волонтерського дискурсу в умовах війни та інформаційної мобілізації; запропоновано типологію функцій волонтерського дискурсу, що поєднує соціальну, емоційну, мобілізаційну, інтегративну та інформаційну складові; окреслено тенденції трансформації волонтерства під впливом цифровізації, медіатизації та масових комунікаційних практик; проаналізовано волонтерський дискурс як чинник формування колективної ідентичності та суспільної солідарності.

Теоретична цінність полягає у розширенні наукових уявлень про волонтерство як соціокомунікативний феномен, у систематизації його лінгвістичних і семіотичних характеристик, а також у приведенні волонтерського дискурсу в площину дискурсологічних і комунікативних студій. **Практична цінність** полягає в можливості використовувати результати дослідження: у подальших наукових студіях із соціальної комунікації, соціальної активності, дослідження громадянського суспільства; у медіааналітиці та журналістиці – для інтерпретації волонтерських повідомлень і виявлення маніпулятивних стратегій; у підготовці освітніх матеріалів, тренінгів і програм для волонтерів; у розробленні комунікаційних стратегій гуманітарних організацій та громадянських ініціатив.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж окреслити межі волонтерського дискурсу, варто дати визначення дискурсу, як такого. У своєму баченні дискурсу будемо спиратися на сучасну розробку дослідниці мережових дискурсів Г. М. Трубу. На її думку, **дискурс** – це багаторівнева, соціально й культурно зумовлена форма комунікації, що охоплює не лише текст, а й комплекс екстралінгвістичних чинників: ситуаційний контекст, наміри учасників, ціннісні орієнтири, соціальні ролі, комунікативні стратегії, жанрові моделі та семіотичні практики взаємодії. Він розгортається в певному соціальному просторі й формує специфічний тип комунікативної особистості, створюючи смисли на макро-, мезо- та мікрорівнях. У такому розумінні дискурс є динамічною системою значень, яка поєднує мовні структури з соціальними практиками та реалізується через повторювані, культурно закріплені й ситуативно варіативні форми мовлення [14]. В українській мові слово *волонтер* з'являється як запозичення ще у XVII–XVIII ст., причому фіксується в кількох орфографічних варіантах – *волентир*, *волунтир*, *валентир*, *волунтер*. Спершу ця лексема позначала осіб, які з власної ініціативи вступали до війська. Водночас у національній мовній традиції існували й автохтонні відповідники до сучасного поняття *волонтер*. Зокрема, уживалося слово *охотник* – людина, що добровільно погоджується виконувати певну справу на користь інших; пізніше воно набуло значення *наймит*, *доброволець*. Інша назва – *доброволець-охотник* – застосовувалася для позначення тих, хто добровільно приєднувався до військових формувань. Таким чином, семантика добровільної участі й безоплатної допомоги була притаманна українській лексиці задовго до актуалізації сучасного запозичення *волонтер* [11].

У тлумачних джерелах подано різні трактування лексеми *волонтер*. У 11-томному *Словнику української мови* (перший том датований 1970 р.) слово *волонтер* визначено як застаріле й пов'язане насамперед із військовою сферою: «той, хто вступив на службу до війська за власним бажанням; доброволець» [11, с. 730]. Дефініція демонструє чіткий зв'язок із військовою реальністю минулих епох та містить ядерну семантику суб'єкта дії (той, хто вступає) і периферійні значення, пов'язані з добровільністю та військовою службою. Ілюстрації, наведені у словнику, мають історичний характер, що ще раз підтверджує семантичне закріплення лексеми в минулій військовій традиції. Аналогічне тлумачення пропонує й *Словник іншомовних слів* О. С. Мельничука, де *волонтер* (з фр. *volontaire*, лат. *voluntarius*) також подається як особа, що добровільно вступила до війська [11]. *Великий тлумачний словник української мови* дещо розширює сферу вжитку, додаючи до військової ще й державну службу: *волонтер* – той, хто за власною волею став на військову або іншу державну службу [12].

Принципово новий підхід представлено в *Словнику української мови у 20 томах*, де слово *волонтер* уже має два значення. Перше повторює зафіксоване в СУМ–11 й стосується військової добровільної служби. Друге ж значення демонструє суттєву семантичну еволюцію: *особа, яка добровільно бере участь у соціально значущій діяльності; людина, що з власної волі допомагає іншим* [12]. Таким чином, у сучасному лексикографічному описі вперше з'являються компоненти «допомога», «соціальна важливість», «помічник», що відображає зміну суспільного сприйняття волонтерства за останні пів століття. Подібну тенденцію простежуємо й у додаткових томах СУМ, виданих у 2017 р., де вперше фіксується переносне значення: *добровільна участь у будь-якій корисній справі* [12, с. 184].

На відміну від історичних тлумачень, українське законодавство надає модернізоване, чітке й соціально орієнтоване визначення волонтера. Відповідно до Закону України «Про волонтерську діяльність», *волонтер* – це фізична особа, яка з власної ініціативи здійснює суспільно значущу, неприбуткову діяльність, надаючи волонтерську допомогу [10]. У цьому визначенні повністю усунуто історичну асоціацію з військовою службою, натомість акцент зроблено на добровільності та допомозі.

У спеціальних термінологічних словниках волонтерів описують як активних представників суспільства, які прагнуть сприяти демократичним процесам, підтримувати вразливі групи населення і брати участь у розвитку соціальної та культурної сфер [5, с. 13]. В інших

джерелах волонтер визначається як особа, що у вільний час і з власної волі, організовано й безоплатно застосовує свої знання та навички на благо суспільства [4, с. 111], або як людина, яка добровільно надає соціальну допомогу тим, хто опинився у складних життєвих обставинах [7, с. 12].

Узагальнюючи наведені дефініції, можна стверджувати, що ядром лексичного значення лексеми *волонтер* є «людина», «суб'єкт добровільної дії». Близня семантична периферія об'єднує такі компоненти, як «допомога», «безоплатність», «соціальна користь», тоді як дальня – «адресат допомоги» та «сфера застосування зусиль». Таким чином, сучасне значення лексеми значно розширилося: від вузького військового терміна до загальносоціальної категорії, що позначає добровільну, альтруїстичну діяльність різних типів.

Отже, у нашому дослідженні будемо розуміти волонтерський дискурс, як комплексну форму соціальної комунікації, що виникає на перетині добровільної суспільно корисної діяльності та мовленнєвих практик, у яких відображаються мотиви, цінності, способи самоорганізації та моделі взаємодії волонтерів. Він функціонує як багаторівнева система смислів, що охоплює текстові й позатекстові елементи: інтенції учасників, емоційно-ціннісні орієнтири, соціальні ролі, жанрові формати, ритуальні й семіотичні маркери допомоги та солідарності. У цьому дискурсі мова стає інструментом конструювання спільноти, мобілізації ресурсів, координації дій і формування колективної відповідальності. Волонтерський дискурс уналежнює як традиційні офлайн-практики (інформаційні повідомлення, звіти, публічні звернення, організаційні тексти), так і розгалужений масив мережевої комунікації – пости, оголошення, заклики до донатів, звіти прозорості, контент підтримки чи подяки. Його характерними ознаками є добровільність, альтруїстична мотивація, орієнтація на допомогу, соціальна значущість, емоційність, ритуальність та висока інтенсивність інтеракції. У такому розумінні волонтерський дискурс є не лише мовленнєвим оформленням волонтерської діяльності, а й комунікативним середовищем, у якому продукуються й закріплюються смисли про суспільну взаємодопомогу, самоорганізацію, солідарність і громадянську активність. Він формує специфічний тип комунікативної особистості – активної, емпатійної, відповідальної, залученої до соціально значущої діяльності.

Аналіз зібраного фактичного матеріалу – публікацій у соціальних мережах, новинних повідомлень, звернень волонтерських ініціатив та медіакейсів – дав змогу виділити систему семіотичних маркерів, що формують комунікативну ідентичність сучасного волонтерського дискурсу. До цієї системи належать вербальні, візуальні, цифрові та ритуальні знаки, які регулярно відтворюються в комунікації та виконують низку соціально й прагматично значущих функцій. *Маркери добровільності* («за власною ініціативою», «робимо разом», «хочу підтримати / долучитися», «робимо разом») підкреслюють етичну мотивацію та відсутність примусу, тоді як *маркери допомоги й турботи* (допомога, підтримка, порятунк, гуманітарка, закриваємо збір, допомога ЗСУ, волонтери громади, батальйон волонтерів) відображають емпатійність і орієнтацію на адресну підтримку. Однією з ключових ознак волонтерської комунікації є *маркери прозорості* – фінансові звіти, скриншоти переказів, фото закупівель, які виконують функцію легітимації діяльності та підсилюють довіру (*фінансовий звіт, кожна гривня важлива, чек/скриншот переведення, фото закупівель, відеозвіти, таблиці витрат*). *Маркери терміновості* (SOS, «терміново», 🚨📢, негайно, потрібно до вечора, червоне виділення тексту, капслок) забезпечують мобілізаційний потенціал дискурсу, а *маркери колективної дії* («разом сила», «спільними зусиллями», долучайтесь, спільними зусиллями) конструюють спільнотну ідентичність та відчуття єдності. Окрему групу становлять *маркери адресності допомоги* (для 93-ї бригади, для поранених у лікарні, для переселенців, конкретні імена бійців чи підрозділів), що персоніфікують реципієнтів і посилюють емпатійний ефект комунікації, а також *матеріальні номінації* (плитоноски, турнікети, автомобілі, коптери, генератори, ліки, одяг), які забезпечують професійну точність і конкретизацію потреб. Значною є роль *ритуально-емоційних маркерів дякуємо нашим захисникам, обіймаю, тримаймо стрій, вічна пам'ять, ми з вами*), що виконують функцію спільного переживання та емоційної консолідації. *Маркери довіри й репутації* (посилання на попередні збори («ми вже закрили 12 зборів»), репости від публічних осіб, статусні атрибути («офіційний волонтер», «підтримка від організації X»)) формують символічний капітал волонтера, а гумористично-мемні елементи забезпечують емоційну розрядку та підтримують позитивний тон комунікації. Маркери гумору, самоіронії та мемності (*оборонні котики, донат на перемогу*). Сукупність цих маркерів свідчить про високий ступінь структурованості волонтерського дискурсу, його функційну багатомірність та здатність формувати нові моделі соціальної взаємодії в цифровому середовищі.

Отже, на основі зібраного фактичного матеріалу можна стверджувати, що волонтерський дискурс формує власну семіотичну систему, у якій знаки допомоги, солідарності, прозорості, мобілізації та емоційної підтримки поєднуються з новітніми цифровими кодами мережевої культури. Ці маркери не лише передають інформацію, а й вибудовують соціальну довіру, консолідують спільноту й створюють символічний простір нової української суб'єктності.

У цифрову епоху волонтерський дискурс зазнає комплексних трансформацій, що зумовлені медіатизацією соціальних практик, розширенням інструментів онлайн-взаємодії та зміною комунікативної поведінки суспільства. Аналіз фактичного матеріалу дає підстави констатувати появу низки стійких тенденцій, які визначають сучасний стан цього дискурсу. Насамперед спостерігається медійна гібридизація комунікації, коли традиційні жанри (звіти, оголошення, подяки) поєднуються з цифровими форматами – сториз, стрімами, відеокліпами, мемами, що призводить до формування нових гібридних жанрових моделей («донат-стрім», «мем-збір» тощо). Зростає роль перформативності: публічні оголошення зборів, ритуальні формули «збір закрито», відеофіксація моменту передачі допомоги та флешмоби солідарності набувають ознак соціального перформансу та інтегруються у символічні практики спільноти. Посилюється ритуальність та емоційність – цифрові ритуали (зміна аватарок, хештеги підтримки, марафони донатів) стають важливими механізмами згуртування та колективного переживання. Водночас активно поширюються мемність і карнавальність, що виконують функцію емоційної розрядки й слугують інструментом мобілізації аудиторії. Формується новий тип комунікативної ролі – мережевий волонтер як координатор, медіатор і носій довіри у цифровому просторі. Важливим стандартом стає прозорість: публічні звіти, скріншоти платежів і фото закупівель перетворюються на ключовий елемент довіри. Значної ваги набуває вірусність як механізм поширення волонтерських практик, коли репостинг, алгоритмічна підтримка та хештег-кампанії забезпечують швидке розповсюдження значущих повідомлень. На основі спільних дій, емоцій, символів і норм поведінки формується колективна цифрова ідентичність, у межах якої участь у волонтерстві стає масовою та демократизованою. У сучасному українському контексті волонтерський дискурс трансформується також у наратив національного спротиву та незламності, виступаючи одним із ключових механізмів суспільної солідаризації. У сукупності ці тенденції засвідчують, що волонтерський дискурс у цифрову добу функціонує як багатопланова система ритуалів, символів і комунікативних практик, яка не лише координує допомогу, а й активно формує нову модель колективної ідентичності.

Висновки. Проведене дослідження дало змогу комплексно осмислити волонтерський дискурс як форму масової комунікації в сучасному українському суспільстві та виявити його ключові структурні, прагматичні й семіотичні характеристики. Аналіз теоретичних джерел, лексикографічних даних, нормативних документів, цифрових платформ та фактичного комунікативного матеріалу показав, що волонтерство в Україні пройшло шлях від вузького поняття військової добровільності до широкого соціального явища, а його дискурс сформувався як автономний комунікативний простір із власною знаковою системою, жанровими моделями та практиками взаємодії. Волонтерський дискурс функціонує як багаторівнева система смислів, у якій поєднуються мовні, екстралінгвістичні, емоційні, цифрові та ритуальні компоненти. Його центральними ознаками є добровільність, альтруїзм, соціальна значущість, прозорість, емоційність, висока інтенсивність інтеракції та здатність до мобілізації великих груп людей. Семіотичний аналіз показав наявність стійких маркерів – знаків допомоги, солідарності, турботи, терміновості, подяки, мемності, адресності та репутації, – що забезпечують впізнаваність і внутрішню цілісність цього дискурсу. Цифрове середовище істотно трансформувало волонтерську комунікацію. Вона набула рис медіатизованого масового явища, що характеризується гібридністю жанрів, перформативністю, вірусністю контенту, ритуалізацією онлайн-практик, зростанням ролі мемної культури та формуванням нового типу комунікативної особистості – мережевого волонтера. Волонтерський дискурс став одним із чинників конструювання колективної ідентичності українців, поєднуючи досвід спільної дії, емоційної підтримки, громадянської відповідальності та інституціалізованої самоорганізації. Таким чином, дослідження дає підстави стверджувати, що волонтерський дискурс у цифрову епоху є не лише засобом поширення інформації, а й потужним соціокультурним механізмом, який формує нові моделі поведінки, символічні коди солідарності та публічну культуру емпатії й участі. **Перспективи подальших досліджень.** Проведена наукова розвідка відкриває низку перспективних напрямів для подальшого вивчення волонтерського дискурсу: поглиблений лінгвопрагматичний аналіз стратегій переконання, мобілізації та емоційного впливу у волонтерських текстах різних жанрів; дослідження мережевої динаміки: механізми вірусності волонтерських повідомлень, роль алгоритмів соціальних мереж у поширенні дискурсу, особливості цифрової репутації волонтерів; порівняльний аналіз волонтерського дискурсу України та інших країн (особливо тих, що переживають кризи, війни або масштабні гуманітарні виклики); вивчення етичного виміру волонтерського дискурсу: дилеми прозорості,

особливості репрезентації адресатів допомоги, межі публічності у чутливих ситуаціях; аналіз перемовних, конфліктних та маніпулятивних практик у середовищі волонтерської комунікації – важлива тема в умовах інформаційної війни; когнітивно-семіотичні дослідження образу волонтера, знакових символів допомоги та ритуалів солідарності в онлайн- та офлайн-просторі; розроблення моделі “волонтерської комунікативної особистості”, що поєднує ціннісні, комунікативні, цифрові та поведінкові характеристики; вивчення впливу волонтерського дискурсу на інші типи масової комунікації (медіадискурс, політичну комунікацію, корпоративну соціальну відповідальність, інституційну риторичку). Розроблення цих напрямів сприятиме поглибленню теоретичного розуміння волонтерства як соціокомунікативного феномену, а також матиме значну практичну цінність для гуманітарних організацій, державних інституцій, медійних платформ і волонтерських спільнот, які формують сучасний простір громадянської взаємодії в Україні.

Л і т е р а т у р а

1. Болотова В. О., Ляшенко Н. О., Байдак Т. М. Волонтерська діяльність в Україні як вид соціальної активності. *Грани*. 2018. Том 21. № 9. С. 47 – 57.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Укладач В. Бусел. Київ, Ірпінь : Перун, 2009. 1736 с.
3. Горінов П., Драпушко Р. Волонтерська діяльність в Україні : соціально-правове дослідження: монографія. Київ : Державний інститут сімейної та молодіжної політики, 2022. 240 с.
4. Голуб В. Л. Державне визнання волонтерської діяльності як чинник розвитку взаємовідносин держави та суспільства. *Теорія та практика державного управління*. 2014. Вип. 4 (47). С. 110–18.
5. Дейчаківський М. Роль громадських організацій в Україні. *Громада*. 1995. № 3. С. 10–15.
6. Бременко А., Безрукова О., Характеристика волонтерського руху та мотивація волонтерів в умовах російсько-української війни (за результатами якісного дослідження). *Соціологічні студії*. 2023. № 2, с. 26 – 37.
7. Зверева І., Лактіонова Г. Волонтерство в соціально-педагогічній діяльності. Київ : Науковий світ, 2001. 129 с.
8. Ковтун Н. До проблеми визначення поняття “соціальна активність”. *Українська полоністика*. 2014. Вип. 11. С. 129–137.
9. Котелевець А. М. Розвиток соціальної активності студентів у волонтерській діяльності. Дис. докт. філ. у галузі 23 «Соціальна робота». Київ : Київський столичний університет імені Бориса Грінченка. 2024. 212 с.
10. Про волонтерську діяльність: Закон України від 19.04.2011 р. № 3236-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>
11. Словник української мови: в 11 томах. Київ : Наукова думка, 1970–1980, I, 730, 1974. 776 с.
12. Словник української мови : в 20 томах. Т. 3 : ВІДСТАВАННЯ – ГУРАЛЬНЯ. Наук. ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: Наукова думка, 2012. 976 с.
13. Словник української мови в 11 томах. Додатковий том: у 2-х кн. Кн. 1. А–Л. – Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго. 2017. LXVIII+556 с.
14. Труба Г. М. Психо- і нейролінгвістична специфіка освітняського мережевого дискурсу: евристичне моделювання : дис ... д-ра філол. Наук. Одеса, 2025. 740 с.
15. Уйсімбаєва М. Соціальна активність особистості як чинник суспільного розвитку. *Наукові записки. Серія : Педагогічні науки*. 2014. Вип. 132. С. 247 – 250.
16. Чернета С. Соціальна активність особистості як умова розвитку сучасного українського суспільства. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Педагогічні науки*. 2015. № 1. С. 177–180.
17. Snihur L. Концепти ВОЛОНТЕР і ВОЛОНТЕРСТВО : історичний контекст та перспективи розвитку (погляд лінгвіста). *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2022. Вип. 45. С. 109-128. URL: <https://apultp.knu.ua/index.php/APULTP/article/view/133>
18. Volunteering Ukraine (n.d.) *Volunteering Ukraine*. Available at: <https://www.volunteeringukraine.com/en> (Accessed: 2 January 2025)
19. B50. Country of Volunteers (n.d.) *Country of Volunteers*. Available at: <https://b50.com.ua/en/activities-country-of-volunteers-en/>

References

1. Bolotova, V. O., Liashenko, N. O., Baidak, T. M. (2018), *Volunteering in Ukraine as a Type of Social Activity*, Grani [Volonterska diialnist v Ukraini yak vyd sotsialnoi aktyvnosti, Hrani], Vol. 21(9), pp. 47–57.
2. Busel, V. (ed.) (2009), *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi mowy* [Comprehensive Explanatory Dictionary of the Contemporary Ukrainian Language]. Kyiv, Irpin: Perun.
3. Horinov, P., Drapushko, R. (2022), *Volunteering in Ukraine : A Socio-Legal Study* [Volonterska diialnist v Ukraini : sotsialno-pravove doslidzhennia]. Kyiv : State Institute of Family and Youth Policy.
4. Holub, V. L. (2014), *State Recognition of Volunteering as a Factor of Public-State Relations Development. Theory and Practice of Public Administration* [Derzhavne vyznannia volonterskoi diialnosti yak chynnyk rozvytku vzaiemovidnosyn derzhavy ta suspilstva, Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia], Issue 4 (47), pp. 110–118.
5. Deichakivskyi, M. (1995), *The Role of Civic Organisations in Ukraine, Community* [Rol hromadskykh orhanizatsii v Ukraini, Hromada], № 3, pp. 10–15.
6. Yeremenko, A. & Bezrukova, O. (2023), *Characteristics of the Volunteer Movement and Motivation of Volunteers in the Context of the Russo-Ukrainian War, Sociological Studies* [Kharakterystyka volonterskoho rukhu ta motyvatsiia volonteriv v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny, Sotsiolohichni studii], № 2, pp. 26–37.

7. Zvierieva, I. & Laktionova, H. (2001), *Volunteering in Social and Pedagogical Work* [Volonterstvo v sotsialno-pedahohichnii diialnosti]. Kyiv.
8. Kovtun, N. (2014), *On the Problem of Defining “Social Activity”, Ukrainian Polonistics* [Do problemy vyznachennia poniattia “sotsialna aktyvnist, Ukrainska polonistyka], Issue 11, pp. 129–137.
9. Kotelevets, A.M. (2024), *Development of Students’ Social Activity in Volunteering* [Rozvytok sotsialnoi aktyvnosti studentiv u volonterskii diialnosti]. Doctoral thesis. Kyiv : Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University.
10. *Verkhovna Rada Ukrainy (2011)*, On Volunteering : Law of Ukraine No. 3236-IV of 19 April 2011 [Pro volontersku diialnist: Zakon Ukrainy № 3236-IV vid 19.04.2011]. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>
11. *Dictionary of the Ukrainian Language : In 11 Volumes*. [Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 tomakh] (1970–1980). Kyiv : Naukova dumka.
12. *Dictionary of the Ukrainian Language: In 20 Volumes. Vol. 3 : Vidstavannia – Huralnia* (2012), [Slovnyk ukrainskoi movy : v 20 tomakh. Tom 3 : Vidstavannia – Huralnia]. Kyiv : Naukova dumka.
13. *Dictionary of the Ukrainian Language: 11 Volumes. Supplementary Volume. Book 1 : A–L*. (2017), [Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 tomakh. Dodatkovyi tom. Kn. 1: A–L]. Kyiv : Dmitry Burago Publishing House. [in Ukrainian].
14. Truba, H. M. (2025), *Psycho- and Neurolinguistic Specifics of Educational Network Discourse : Heuristic Modelling. Doctoral thesis* [Psykho- i neirolinhvistychna spetsyfika osvitiainskoho merezhevoho dyskursu: evrystychni modeliuvannia]. Odesa : Odesa I.I. Mechnikov National University. 740 p.
15. Usimbaieva, M. (2014), Social Activity of an Individual as a Factor of Social Development”, *Academic Notes. Series: Pedagogical Sciences* [Sotsialna aktyvnist osobystosti yak chynnyk suspilnoho rozvytku, Naukovi zapysky. Serii: Pedahohichni nauky], Issue 132, pp. 247–250.
16. Cherneta, S. (2015), *Social Activity of an Individual as a Condition for the Development of Modern Ukrainian Society, Scientific Bulletin of the Lesya Ukrainka Eastern European National University. Pedagogical Sciences* [Sotsialna aktyvnist osobystosti yak umova rozvytku suchasnoho ukrainskoho suspilstva, Naukovyi visnyk Skhidnoevropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky. Pedahohichni nauky], № 11, pp. 177–180.
17. Snihur, L. (2022), *Concepts VOLUNTEER and VOLUNTEERING: Historical Context and Development Prospects (Linguist’s View)*, Current Issues of Ukrainian Linguistics: Theory and Practice [Kontsepty VOLONTER i VOLONTERSTVO: istorychnyi kontekst ta perspektyvy rozvytku (pohliad linhvista), Aktualni problemy ukrainskoi linhvistyky: teoriia i praktyka], Issue 45, pp. 109–128. Available at: <https://apultp.knu.ua/index.php/APULTP/article/view/133> (Accessed: 2 January 2025).
18. Volunteering Ukraine (n.d.) *Volunteering Ukraine*. Available at: <https://www.volunteeringukraine.com/en>
19. B50. Country of Volunteers (n.d.) *Country of Volunteers*. Available at: <https://b50.com.ua/en/activities-en/country-of-volunteers-en/>

SEMENENKO O.,

PhD in Philology, Associate Professor at the Department of Applied Linguistics;
 Odesa I. I. Mechnikov National University; 2 Zmienka Vsevoloda St., Odesa, 65082, Ukraine
 e-mail: semenenko_aleksandra@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-6178-7623>

VOLUNTEER DISCOURSE AS A FORM OF MASS COMMUNICATION

Summary. The article is devoted to a comprehensive analysis of volunteer discourse as one of the leading forms of mass communication in contemporary Ukrainian information society. The relevance of the study is determined by the fact that volunteerism, permeating social, political, cultural, and economic spheres, has become a powerful mechanism of social mobilization, the development of civic responsibility, and the construction of new models of public behaviour. Volunteer discourse is conceptualized as a multidimensional socio-communicative phenomenon that not only conveys information about needs, resources, and forms of assistance, but also represents the value orientations of the community, influences public opinion, reinforces social solidarity, and actualizes new cultural meanings, especially in the context of the full-scale war. The **aim** of the study is to conduct a linguistic and semiotic analysis of volunteer discourse as a form of mass communication and to identify its structural, functional, and communicative-pragmatic parameters. The **object** of the research is volunteer discourse in the contemporary Ukrainian media and social environment; the **subject** comprises its linguistic, semiotic, communicative-pragmatic, and sociocultural characteristics. The **source** base includes analytical materials on the volunteer sector, statistical data, electronic resources and specialized platforms, as well as actual communicative material: social-media posts, news texts, official statements of volunteer initiatives, and media cases. The methodological framework incorporates descriptive, contextual-interpretative, discourse, semiotic, and component analyses, along with elements of content analysis. The **scientific novelty** lies in the consideration of volunteer discourse as an autonomous form of mass communication with its own structure, genre specificity, semiotic markers, and functional typology, as well as in the elucidation of its transformation under the influence of digitalization and mediatization. The study demonstrates that volunteer discourse constitutes an important factor in shaping collective identity and social solidarity. The results have both theoretical and practical significance for further research in mass communication, media analytics, and the development of communication strategies for civic and humanitarian initiatives.

Keywords: discourse, mass communication, volunteering, volunteer discourse, network discourse.

Статтю отримано 10.10.2025 р.

DOI: <https://doi.org/10.18524/2307-4558.2025.44.343838>

УДК 811.161.2'276.2:81'38

ЧИКУР Лілія Дмитрівна,

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української літератури та компаративістики
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;
вул. Змієнка Всеволода, 2, Одеса, 65082, Україна
e-mail: chykur_liliia@ukr.net
<https://orcid.org/0009-0007-1517-1952>

ЯРОЦЬКА Галина Сергіївна,

доктор філологічних наук, професор, професор кафедри прикладної лінгвістики
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;
вул. Змієнка Всеволода, 2, Одеса, 65082, Україна
e-mail: g.yarotskaya@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-4456-3852>

ГІБРИДНА ІДЕНТИЧНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ МІГРАНТІВ

Анотація. Об'єктом дослідження даної наукової роботи є творчість англomовної письменниці українського походження Марини Левицької, що демонструє складну динаміку формування етномовної та національної ідентичності особистості в контексті еміграційного досвіду. **Предметом** дослідження стала мовна та національна ідентичність героїв роману Марини Левицької та самої авторки. **Мета** пропонованої роботи полягає у спробі визначити, як двомовність, міжкультурний досвід і художнє осмислення теми міграції створюють особливу форму «гібридної» або множинної ідентичності, що поєднує українське й англійське культурне підґрунтя. У роботі простежено, як М. Левицька, належачи до другого покоління емігрантів, є природним білінгвом, для якого українська мова стала субдомінантною, поступившись англійській як мові соціалізації та творчості. Водночас її твори насичені українськими етнокультурними кодами, спогадами про родинне минуле, мовними вкрапленнями, які зберігають зв'язок із рідною традицією. Це свідчить про наявність внутрішнього діалогу між двома культурними системами – британською та українською. Саме через цей діалог розгортається процес самоідентифікації, що є ключовим для творчості письменниці. **Результати.** У романі «Коротка історія тракторів по-українськи» відображено конфлікт між поколіннями емігрантів: старше покоління (українець Микола Маєвський) зберігає пам'ять про Україну як про сакральний простір минулого, тоді як його діти повністю інтегровані в британське суспільство. Через цей контраст письменниця демонструє, що ідентичність не є статичною, а є процесом постійного вибору між «своїм» і «чужим». Науковий аналіз доводить, що національна ідентичність функціонує як дискурсивна, мінлива структура, що залежить від культурного контексту та соціальної ситуації. Герої її романів – це «міжкультурні посередники», носії множинних ідентичностей, для яких мова стає ключовим засобом самопізнання і збереження внутрішньої цілісності. Таким чином, національна та мовна ідентичність постає не як фіксований етнічний маркер, а як процес постійного самовідтворення через комунікацію, пам'ять і творчість. **Висновки.** Висновки дослідження полягають в тому, що феномен М. Левицької є важливим не лише для вивчення сучасної емігрантської літератури, але й для розуміння ширших процесів культурної глобалізації, у межах якої формуються нові типи національної свідомості. Творчість Марини Левицької є художнім свідченням того, що національна приналежність у ХХІ столітті радше постає не як генетично або територіально зумовлена константа, а як акт свідомого вибору, що реалізується у мові, культурі та етичній позиції автора.

Ключові слова: національна ідентичність, етнічна ідентичність, мовна ідентичність, білінгвізм, гібридна ідентичність, міграція, міжкультурна комунікація, Марина Левицька.

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Сьогодні національна ідентичність є об'єктом уваги різних галузей науки та практики: соціології, історії, психології, культурології, політології, філософії, державного управління, педагогіки, лінгвістики та літературознавства. Натомість, доля дослідження і лінгвістичних праць у цій міждисциплінарній галузі дуже невелика (П. І. Гнатенко, В. Л. Зливков, С. Лукомська, Л. Нагорна, А. П. Романченко, Л. Д. Чикур та інш.). Аналіз праць дозволяє зрозуміти закономірності формування національної ідентичності як на індивідуальному рівні, так і на рівні великої соціальної спільноти – нації. Отже, психологічні й лінгвістичні розвідки здатні пояснити глибинні механізми та закономірності формування національної ідентичності як особистісного утворення, запропонувати нові шляхи вирішення накопичених соціальних проблем.

На думку Л. Нагорної, національна ідентичність – це усвідомлення та прийняття особистістю національної спільноти, що ґрунтується на зв'язку з її культурою, мовою, традиціями, цінностями та історичним досвідом. Це емоційний зв'язок, який формується через взаємодію в суспільстві, засвоєння групових норм і цінностей, а також через спільну мову як ідентифікатор нації [15, с. 15].

Поняття національної самоідентифікації в літературознавстві почало активно розроблятися в постколоніальних студіях, які, починаючи з 80-років ХХ ст., займаються аналізом самопізнання особистості у процесі зіткнення двох культур. Йдеться також і про мігрантів, які опинилися в чужому культурному і мовному просторі та, долаючи

маргінальність, намагаються асимілюватися в новому середовищі. Велике значення надається мові, адже завдяки досконалому володінню мовою, набагато легше асимілюватися та приєднатися до культурного простору країни, що приймає. Щодо другого покоління мігрантів, то маємо, вочевидь, природних білінгвів, які, зберігаючи певний зв'язок з рідною мовою та батьківщиною, опиняються перед проблемою національної самоідентифікації.

Як відомо, представники другого еміграційного покоління – т. зв. діти емігрантів – становлять окремий феномен. Виховання від початку в умовах міжнаціональних зв'язків призводило при переживанні та конструюванні своєї індивідуальності до формування в них подвійної (а інколи і множинної) ідентичності. Національна самоідентифікація, звичайно, є вибором (усвідомленим чи неусвідомленим) людини, яка ототожнює себе з певною мовно-культурною спільнотою. Втім, коли йдеться про білінгвів, висловлюється думка про існування подвійних, гібридних, розмитих, множинних ідентичностей.

Ураховуючи все вищезазначене, ми зацікавились творчістю англійської письменниці українського походження, Марини Левицької, яка є білінгвальною особистістю, бо двома своїми рідними мовами вважає англійську та українську. Об'єктом цього дослідження постала національна ідентифікація героїв творів Марини Левицької (1946 року народження), та самоідентифікація авторки. Матеріалом – тексти її творів англійською та переклади українською, а також її інтерв'ю (англійською та українською), в яких вона висловлювалася щодо самоідентифікації.

Задля більш глибокого та системного дослідження творчості двомовних письменників варто розглядати їх як вторинних мовних особистостей – білінгвів, що володіють не лише двома мовами, а й культурними стереотипами, концептуальними схемами, властивими обом культурам, котрі вербалізуються в усному та писемному мовленні, а якщо йдеться про письменників – у їхніх художніх творах.

Білінгвізм визначається сучасними дослідниками як здатність володіти та користуватися двома мовами, одна з яких може бути рідною, а інша набутою, що важливо для комунікації. Білінгв одночасно володіє двома мовами і двома культурними системами [10]. С. Жаботинська виокремила нейрокогнітивні чинники вживання мов білінгвальною особистістю, що безпосередньо пов'язане з поняттям домінантності мов, яка існує як на соціально-політичному рівні, так і на індивідному. Вона вважає, «якщо в соціально-політичному плані домінантність асоціюється зі статусом мови як державної, то в індивідному плані домінантність є багатофакторним явищем, суть якого зводиться до того, що білінгв надає перевагу вживанню однієї з двох мов. Індивідна мовна домінантність не є сталою: вона може змінюватися з віком і залежати від соціальних контекстів» [10, с.14-17]. Найбільш укоріненою є та мова, вживання якої вимагає від мовця найменших когнітивних (мисленнєвих і мозкових) зусиль [10, с.10]. Зміна індивідної домінантності мови (домінантної мови на субдомінантну, або навпаки) – є довгостроковий та кропіткий процес. Отже, мовна ідентифікація білінгва вимагає від нього усвідомленого/неусвідомленого вибору, результатом якого буде одна, напевно, домінантна мова.

Щодо М. Левицької, яка є природним білінгвом, її першою домінантною мовою була українська, але згодом, у роки шкільництва українська мова поступово з домінантної перешла на позиції субдомінантної мови. Такий висновок можна зробити, не тільки, виходячи з її власних слів, але й з науково визначених чинників, як-от: соціальний контекст вживання мов, нормативність мов, вживаних у соціальному контексті, інтенсивність вживання та рівень володіння. Загалом, перебуваючи в англослов'янському оточенні, маючи високий соціальний статус у Британії (науковиця, викладач, успішна письменниця) тощо, у білінгвальної особистості (зокрема, М. Левицької), безумовно, англійська стає домінантною мовою.

Формулювання дослідницьких завдань. Метою цієї роботи є спроба виявити ознаки процесів самоідентифікації письменників (зокрема, Марини Левицької), які опинилися в еміграції. Маємо на меті знайти відповіді на такі запитання: чи дійсно Марина Левицька має подвійну мовну та культурну ідентичність? Яка з її ідентичностей є домінантною? Яку національну та мовну ідентичність обирають персонажі її творів, українці за походженням?

Об'єктом дослідження даної наукової роботи є творчість англослов'янської письменниці українського походження Марини Левицької, що демонструє складну динаміку формування етномовної та національної ідентичності особистості в контексті еміграційного досвіду. **Предметом** дослідження постала мовна та національна ідентичність героїв роману Марини Левицької та самої авторки

Цікавим для нашого дослідження є аналіз відповідей письменниці на запитання про самоідентифікацію, виходячи з того, що знаками етнічної та мовної ідентифікації можуть слугувати висловлювання про те, ким себе вважає людина, до якої спільноти вона себе уналежнює. Особливої уваги заслуговує аналіз мови персонажів, що відбиває мовні профілі українців-іммігрантів у романах Марини Левицької. Отже, матеріалом слугують, як

висловлювання самої М. Левицької щодо мови та національної ідентифікації, так і репрезентація мовних портретів персонажів (українців) її роману «Коротка історія тракторів по-українськи».

Прозу М. Левицької, як і інших авторів, що присвятили свої твори проблематиці самоідентифікації особистості в контексті двоїстої або маргінальної свідомості емігранта, характеризує звернення до таких понять, як «історична травма», вигнання, культурна асиміляція, ностальгія за батьківщиною, самопізнання через усвідомлення власної ідентичності. На запитання кореспондента про поїздку до України (вперше в житті) Марина Левицька відповіла: «Я дійсно відчувала ностальгію, коли була в Україні, відчувала, що повернулася додому. Але я впевнена, що це ностальгія за моїм дитинством. Моя українська спадщина належить минулому. Моє дитинство було українським, але, ставши дорослою, я ніколи не була особливо українкою. Приїхати в Україну означало для мене те саме, що вступити в своє дитинство» [1]. Отже, наразі вона не відчуває себе українкою, а її приємні відчуття пов'язані зі згадуванням дитинства, розповідями батьків про батьківщину, яку вона не бачила в дитинстві, бо народилася у Німеччині.

Письменницький стиль Марини Левицької, яка здобула освіту в Англії, але виросла в родині емігрантів, де розмовляли українською, дивно поєднує в собі англійські традиції та український культурний фон, відповідно до мов, якими вона володіє. Можемо говорити про гібридність культури авторки романів, яка поєднує британське та українське культурне підґрунтя. Саме ця гібридність культури авторки цих романів – є приводом для того, щоб поставити питання про «українськість» англійських романів М. Левицької.

У своєму інтерв'ю Марина Левицька зазначала, що виросла серед старшої генерації українців: «покоління моїх батьків, які жили, як правило, у північних індустріалізованих містах, важко працювали, заощаджували гроші, мріяли, щоб їхні діти вибилися в люди < ... >. Їхні діти, як-от я, одружилися з британцями і влилися в тамтешнє суспільство. Роками моє покоління не мало жодних контактів зі своїми співвітчизниками» [1].

Українська мова М. Левицької не є літературною, вона не відчуває себе досить впевнено, коли розмовляє нею. Так, в інтерв'ю вона про це говорить наступне:

Бі-Бі-Сі: Ваша мова якимось дивовижним чином – хоч ви ніколи не були в Україні – нагадує мені розмовну мову Полтави, те, що ми називаємо "суржик", українську з російськими запозиченнями.

М. Левицька: Справді? (Сміється - ред). Це мова, якої мене мама навчала. А вона, звичайно, жила в Полтаві на хуторі. Отже, в моїй книзі українці смішно говорять англійською, але самі українці можуть також з мене сміятися, з того, як я трохи говорю по-українськи [18].

Отже, факт досягнення певних успіхів М. Левицької у професійній та творчій сферах можуть слугувати свідченням її успішної інтеграції, асиміляції в британському суспільстві. Зрозуміло, що вона себе вважає англійкою українського походження, хоча уналежнює себе до британської культури.

Виклад основного матеріалу. Перший роман «Коротка історія тракторів по-українськи» (2005) написаний на біографічному матеріалі (але містить чимало вигаданого, як говорить М. Левицька). У цьому розумінні автобіографічні тексти слугують цінним джерелом для дослідження не тільки закономірностей побутування тієї чи іншої особистості, сприйняття автором мінливої дійсності, а й рецепцією культурно-історичних особливостей доби. По суті, це перший твір про сучасне життя української еміграції.

Роман викликав неоднозначну реакцію читачів: фурор і визнання – в Британії й інших країнах [27; 29]; обурення та образи – в Україні. В Україні «етнічну комедію» про українців-іммігрантів у Британії сприйняли як сатиру на країну в цілому в результаті «хибного» опису українців. Письменницю звинувачували у створенні проплаченого антиукраїнського продукту, аналізуючи при тому російськомовний переклад її роману [див. Десятирик, Радутний, Дроздовський]. Зі слів Марини Левицької, «мене дуже розчарувало, що українці сприймають усе як особисту образу. Сподіваюся, вони зможуть заплющити очі на слово «по-українськи» в назві й побачать те, що варто побачити [2].

Отже, проблема ідентичності авторки – іммігрантки та її білінгвальних героїв залишається відкритою. Опертя виключно на мовно-стилістичні маркери текстів англійською мовою або їх перекладів, аналізу яких присвятили свої роботи українські науковці (див.: Волковецька, Горбач, Горицька, Нарвінська, Ребрій, Сиса, Сидоренко, Підгрушна, Шум та інш.), не дозволяє визначити ознаки ідентичності двомовної людини, яка асимілювалася в іншій країні. Це питання набуває особливої актуальності у зв'язку з масовими міграційними процесами в Україні, що спричинила російсько-українська війна. Перед багатьма мігрантами

постає проблема, як зберегти свою мовну і національну ідентичність та при цьому інтегруватися в іншу культуру, тим більше, якщо ця культура суттєво відмінна від рідної.

Відповідаючи на запитання інтерв'юєрів про свою національну ідентифікацію, Марина Левицька схильна вважати себе англійкою, хоча за походженням вона етнічна українка: «Я думаю, що це надмірне захоплення ідентичністю – дуже сучасна річ. У той час, коли я росла, такого не було. Не те щоб я хотіла відмовитися від своїх українських коренів, але я хотіла бути як усі, мати друзів і добре проводити час. У нас у всіх є багато ідентичностей, які важливіші за нашу етнічну ідентичність. Для мене набагато важливіше бути письменницею, бути вчителькою, бути жінкою, бути матір'ю. Існує маса інших речей, які для мене так само важливі, як бути українкою» [8;19].

Втім, письменниця відчуває, що українське коріння (а звідси й розуміння української культури) зобов'язує її розповісти читачам те, що може розповісти тільки вона, як людина, яка ввібрала українську та англійську культуру, а саме – передати страждання і біль української післявоєнної еміграції та нової хвилі міграції вже наближеної до нашого часу. Тому романи Марини Левицької – майже документальні зведення з місця історичних і сучасних подій, і в цьому переплетенні часових пластів, а також у мультикультурності її іронічної прози вбачається головна привабливість її творчості для британських читачів. Проте частина гумористичного змісту її творів не може бути адекватно передана українському читачеві саме внаслідок культурних та етнічних відмінностей між народами.

Іноземні критики відзначають, що одним з основних джерел гумору в романі є піджин укрлиш, «(...) надзвичайна "змішана мова", гібрид англійської та української, завдяки якій у тексті з'являються чудові жарти та яка викликає гомеричний сміх». Уживання українських лексем виконують важливу місію маркерів ідентичності героїв роману – Миколи Маєвського, Валентини, її сина Станіслава [17]. Задля комічного ефекту М. Левицька використовує прийом створення мовленнєвих портретів іммігрантів, серед яких українці, поляки, росіяни, які, зазвичай погано володіють англійською мовою та роблять численні помилки. Серед помилок передусім наявні типологічні помилки, які властиві усім носіям слов'янських мов, бо зумовлені граматичними та фонетичними розбіжностями в мовах. Зустрічаються також нетипові, випадкові помилки, притаманні окремим мовним особистостям, які тільки на початку шляху до засвоєння англійської мови. Така мовна суміш призводить до кумедних ситуацій, каламбурів, що між іншим свідчить і про почуття гумору авторки, її талант та вміння поєднати у своїй творчості два культурних простора – британський та український.

Безглуздість помилок у вживанні слів героями – безперечно, блискучий стилістичний прийом Левицької, яка вважає «свій гумор одночасно і британським, і українським. Існує велика традиція української комічної творчості, від Гоголя до Булгакова, і далі, включаючи Куркова, і я б хотіла бачити себе спадкоємицею цієї традиції. Гумор – це людський дар, який дає нам можливість пережити життєві удари. Часто цей дар розвивається в міру того, як ми старіємо, і ми розуміємо, що найгірше, чого ми боялися, вже сталося, а ми вижили. Уміння сміятися дуже важливе, воно проявляється в нас у важкі часи і тримає нас у контакті з істинною людиністю. Комедія – дуже серйозна справа!» [19].

На запитання журналіста про гібридну мову героїв її романів письменниця відповіла, що навмисно вкладала в уста головних героїв-українців, які розмовляють англійською, кальковані з української на англійську незграбні фрази, які й викликали сміх у англійського читача: «Що я робила дуже часто, так це перекладала буквально те, що хтось би сказав українською, англійською мовою». І далі: «У кожної мови є свої звороти мови і образність, але будучи перекладеними на іншу мову, вони звучать абсолютно несподівано. Я думаю, що всі іммігранти розмовляють такими гібридними мовами – я люблю слухати мову азійських сімей, які живуть поруч у Шеффільді» [8].

Головний герой роману «Коротка історія тракторів по-українськи» український інженер і поет Микола Маєвський. Українець-емігрант Маєвський, ще не так давно глава родини, батько двох дочок, який після смерті дружини у дуже похилому віці покохав жінку, набагато молодшу за себе. Втім, Микола Маєвський в другому шлюбі знаходить нове натхнення не тільки для написання любовних віршів, а й для свого технічного трактату про трактори: «Період між від'їздом Валентини на Україну і її поверненням до Англії був періодом великого особистого зростання та інтелектуальної активності мого батька. У нього знову полилися вірші...» («Started pouring out poems again»). Спостерігаючи за тим, як доньки віддаляються від цінностей родинного побуту за вже виразно помітною стіною нерозуміння, Маєвський пише книгу про історію тракторів, вбачаючи в них «сили світового життя», до яких сам був причетний. Англійська мова Маєвського, за словами його молодшої дочки Надії, від імені якої ведеться розповідь (а в ній легко вгадується прототип – сама письменниця), «з ексцентричними наголосами та артиклями, але виконує свою функцію – англійська мова

інженера (*“He always speaks to me in English, eccentrically accented and articulated, but functional. Engineer’s English”* [30, p. 15]).

Любовна історія батька ускладнюється тим, що об’єктом його обожнювання стала жінка не з емігрантського середовища, а представниця нової хвилі остарбайтерів, яка приїхала з Тернопільщини до Англії в пошуках не стільки заробітку, скільки можливостей облаштування райського життя для себе і сина шляхом шлюбом із розрахунку (за наявності законного чоловіка, який залишився на батьківщині). Нова молода обраниця 84-річного Миколи Маєвського Валентина розмовляє українською, несе йому разом із собою частинку України. Це відчуває і його дочка Надія: «Він може розмовляти з ними [Валентиною та її сином] своєю рідною мовою. Такою прекрасною мовою, що кожен може стати поетом... Замість того щоб повертатися додому на Україну, Україна з’явиться до нього додому» [30, с. 26]. Втім, такі відверто прагматичні наміри дружини викликали негативне ставлення до неї спершу з боку дочок, а потім і батька, який розчарувався в об’єкті свого кохання, що й стало причиною їх скандального розлучення.

На думку харківських дослідників, авторка наділяє своїх героїв певними зовнішніми ознаками, які мають експресивне значення, адже вони покликані зобразити персонажів-українців чужинцями (йдеться передусім про Валентину і Миколу, тоді як Миколіні доньки Надія та Віра, хоча і є етнічними українками, представляють повністю асимільоване друге покоління іммігрантів і, на думку письменниці, мають репрезентувати стереотипи «справжніх британців»), які неповною мірою пристосувалися до стилю та темпу життя в новій культурі. Левицька робить помітними та упізнаваними їхні відмінності від «корінного» населення; дозволяє їм говорити «своєю» мовою як свідчення того, що вони не мали достатньо часу та/або бажання асимілюватися в новому для них просторі, що реалізується більш відчутно та має особливо уважно враховуватися під час перекладу твору [21, с. 46].

Висновки. Особливості англомовної комунікації героїв-українців у романах М. Левицької виступають ключовим художнім засобом, що формує сміховий ефект для британської читацької аудиторії, але водночас може сприйматися як образливий або стереотипізуючий для українців. Авторка свідомо використовує специфічну мовну модель персонажів – акцентований інтерферований англійський мовлення, прямі та кальковані запозичення з української та російської мов, – щоб підкреслити іронічність ситуацій, соціальну невідповідність та культурні непорозуміння між мігрантами та британським середовищем. Часте використання українських та російських лексичних вкраплень у тексті роману не лише виконує роль комічного прийому, але й відображає складний процес самоідентифікації українських героїв, зокрема Миколи Маєвського, який переживає внутрішній конфлікт між власним походженням і новими соціокультурними умовами, у яких він намагається інтегруватися. Значна частина гумористичного змісту творів М. Левицької виявляється заздалегідь приреченою на неповну або хибну інтерпретацію українським читачем через суттєві культурні, історичні та етнопсихологічні відмінності між британською та українською аудиторіями. Те, що британському читачеві видається легким і природним іронічним прийомом, часто сприймається українцями як глузування над мовою, побутом або характером українського народу. У цьому полягає одна з головних причин негативного сприйняття роману «Коротка історія тракторів по-українськи» частиною української аудиторії. Проведене дослідження дало змогу простежити глибину взаємозв’язку між мовою та ідентичністю у творах М. Левицької та визначити специфіку лінгвоорієнтованої етнічної самоідентифікації білінгвальних українців-мігрантів. Встановлено, що для другого покоління українських мігрантів українська мова здебільшого виконує символічну функцію – як маркер етнічного походження та пам’яті, а не як повноцінний інструмент комунікації. Це свідчить про певну зміну мовних орієнтацій та культурних пріоритетів у межах білінгвальної спільноти. Якщо перше покоління українських мігрантів однозначно ототожнює себе з українською національною та мовною спільнотою, то ідентичність другого покоління набуває гібридного характеру. За аналогією з білінгвізмом, де виокремлюють домінуючу та субдомінуючу мови, домінуючу ідентичність М. Левицької доцільно визначити як британську (англійську), а субдомінуючу – українську. Така модель ідентичності дозволяє їй одночасно дистанціюватися від української культурної традиції й у той самий час підтримувати з нею символічний зв’язок, що проявляється у мові персонажів та художній інтерпретації українського досвіду міграції. У цілому, результати дослідження підтверджують, що мова в художніх текстах М. Левицької виконує не лише комунікативну, а й ідентифікаційну, структуротворчу та соціально-оцінну функції, формуючи складний багатшаровий образ українця-мігранта в британському літературному контексті.

Л і т е р а т у р а

1. Белей Л. Дослідниця складності, дурості й слабкості. *Тиждень*. 07.07.2013. URL: <http://tyzhden.ua/Culture/83083>

2. В Україні нарешті видали світовий бестселер «Коротка історія тракторів по-українськи». URL: https://texty.org.ua/fragments/47060/V_Ukraini_nareshti_vydaly_svitovyy_bestseller_Korotka-47060/
3. Волковецька Н. Діалог минулого і сучасного у романах Оксани Забужко «Музей покинутих секретів» та Марини Левицької «Коротка історія тракторів по-українськи». *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012. Вип. 27. С. 133–135.
4. Гнатенко П. І. Національна ідентичність та історична пам'ять. *Грані*. 2018. Т. 21, № 10. С. 164–169. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Grani_2018_21_10_22
5. Горбач Н. В. Імагологічна візуалізація України в романі М. Левицької «Коротка історія тракторів по-українськи». Українська література: проблеми і перспективи : матеріали І Всеукраїнської заочної науково-практичної Інтернет-конференції. Мелітополь : МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2020. С. 39–43.
6. Горицька Ю. Засоби вираження вторинної мовної особистості в англомовному художньому дискурсі. *Етнолінгвістика. Лінгвокультурологія. Крос-культурна комунікація. Взаємодія мов*. 2013. С. 157–161.
7. Данилюк І., Курапов А., Ягієв І. Етнокультурна психологія: історія та сучасність : монографія. Київ : АртУЛ, 2023. 432 с.
8. Десятерик Д. Марина Левицька: Мої книжки більше глузують з британців, аніж з українців. *День*. № 190, 2011. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/ukrayinci-chitayte/marina-levicka-moyi-knizhki-bilshe-gluzuyut-z-britanciv-anizh-z>
9. Дроздовський Д. «Трактори» з невдалої історії не по-українськи. URL: http://www.vsesvit-journal.com/index.php?option=com_content&task=view&id=179&Itemid=1
10. Жаботинська С. А. Домінантність української мови в умовах білінгвізму : нейрокогнітивні чинники. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія : Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов. 2018. Вип. 87. С. 5–19.
11. Зливков В. Л. Ідентичність та автентичність особистості в контексті цивілізаційних викликів сучасності. *Особистість у розвитку: психологічна теорія і практика* : монографія / за ред. С. Д. Максименка, В. Л. Зливкова, С. Б. Кузікової. Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2015. С. 165–187.
12. Зливков В. Л., Лукомська С. О. Становлення поняття «професійна ідентичність» у вітчизняній і зарубіжній психології. *Горизонти освіти*. 2013. № 3. С. 143–148.
13. Левицька М. Коротка історія тракторів по-українськи / пер. з англ. О. Негребецького. Київ : Темпора, 2013. 301 с.
14. Лукомська С. О. Феномен ідентичності особистості в сучасних зарубіжних дослідженнях. *Особистість у розвитку: психологічна теорія і практика* : монографія / за ред. С. Д. Максименка, В. Л. Зливкова, С. Б. Кузікової. Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2015. С. 187–206.
15. Нагорна Л. Поняття «національна ідентичність» і «національна ідея» в українському термінологічному просторі. *Політичний менеджмент*. 2003. № 2. С. 14–30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PoMe_2003_2_4
16. Нарівська Б. Пасторально-ідилічне переживання світу (про роман М. Левицької «Коротка історія тракторів по-українськи»). *Літературна компаративістика*. Вип. IV : Імагологічний аспект сучасної компаративістики. Київ : ВД «Стилос», 2011. С. 258–273.
17. Підгрушна О. Г. Специфіка перекладу гумору на межі англійської та української культур. *Science and Education a New Dimension*. Philology, III(10), Issue : 47, 2015. С. 92–96.
18. Пиркало С. Марина Левицька вперше їде до України. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/story/2005/07/printable/050715_lewycka_ie_ukraine
19. Пиркало С. Марина Левицька : «Чомусь існує очікування, що українські автори мають бути страшенно серйозними». URL: <https://www.umoloda.kiev.ua/number/1353/164/47703/>
20. Радутний Р. Гидота по-українськи : рецензія на роман М. Левицької «Коротка історія тракторів по-українськи». URL: <http://knyhobachennia.com/?category=3&article=108>
21. Ребрій О., Сиса Я. Національні стереотипи як проблема перекладу. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна*. Серія : Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов. 2022. № 95. С. 44–51.
22. Романченко А. П. Елітарна мовна особистість у просторі наукового дискурсу: комунікативні аспекти : монографія. Одеса, 2019. 542 с.
23. Сидоренко О. Свій/чужий простір у романі Марини Левицької «Два фургони». С. 53–56.
24. Чикур Л. Д. До проблеми формування національної ідентичності молоді південних регіонів України. Соціокультурні та психологічні виміри становлення особистості : зб. наук. праць за матеріалами III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Херсон, 30 вер. – 01 жовт. 2021 р.). Херсон : ФОП Вишемирський В. С., 2021. С. 316–320. URL: <https://www.kspu.edu/About/Faculty/IPHS/ChairGenSocialPsychology/Conference.aspx>
25. Шум О. В. Авторський стиль М. Левицької: оригінал vs переклад (на прикладі роману «Коротка історія тракторів по-українськи»). *Закарпатські філологічні студії*. Вип. 22, Т. 2. Ужгород : УжНУ, 2022. С. 222–226.
26. Яроцька Г. С. Марина Левицька як білінгвальна мовна особистість. «Велике і вічне...»: Михайло Федосійович Гетманець : матеріали Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю (м. Харків, 15–16 вересня 2023 року). Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2023. С. 149–152.
27. Kingston Peter. The truth and the tractors/ URL: <https://www.theguardian.com/education/2008/jul/15/academicexperts.highereducation>
28. Kurkov A. Human Traffic. Review of A Short History of Tractors in Ukrainian by Marina Lewycka. URL: <https://cutt.ly/tfUoiIS>
29. Lechner D. Eastern European memories? The novels of Marina Lewycka. *Facing the East in the West. Images of Eastern Europe in British literature, film and culture* / eds. B. Korte, E. U. Pirker, S. Helff. Netherlands : Rodopi, 2010. P. 437–450.
30. Lewycka M. Short History of Tractors in Ukrainian. London : Penguin Publishing Group, 2006. 304 p.
31. Levyts'ka M. Korotka istoriia traktoriv po-ukrains'ky [Short History of Tractors in Ukrainian]. Kyiv : Tempora, 2013. 301 s.
32. Taifel, Turner. Spivak L. N. Psychological Foundations for the Development of the Young Person's National Self-Consciousness. *European Applied Sciences*. 2014. № 1. P. 94–96.

References

1. Belei, L. (2013), *A researcher of complexity, foolishness and weakness* [Doslidnytsia skladnosti, duristi y slabkosti]. Tyzhden, 07 July. Available at: <http://tyzhden.ua/Culture/83083>
2. In *Ukraine, the world bestseller 'A Short History of Tractors in Ukrainian' has finally been published* [V Ukraini nareshiti vydaly svitovyi bestseller 'Korotka istoriia traktoriv po-ukrainsky'] (n.d.). Available at: https://texty.org.ua/fragments/47060/V_Ukraini_nareshiti_vydaly_svitovyi_bestseller_Korotka-47060/
3. Volkovetska, N. (2012), *Dialogue of the past and present in O. Zabuzhko's 'The Museum of Abandoned Secrets' and M. Levytska's 'A Short History of Tractors in Ukrainian', Scientific notes. Philological series* [Dialoh mynuloho i suchasnoho u romanakh Oksany Zabuzhko 'Muzei pokynutykh sekretiv' ta Maryny Levytskoi 'Korotka istoriia traktoriv po-ukrainsky', Naukovi zapysky. Serii: Filolohichna], 27, pp. 133–135.
4. Hnatenko, P. I. (2018), *National identity and historical memory. Grani* [Natsionalna identychnist ta istorychna pam'iat. Hrani], 21(10), pp. 164–169. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Grani_2018_21_10_22
5. Horbach, N. V. (2020), *Imagological visualization of Ukraine in M. Levytska's novel 'A Short History of Tractors in Ukrainian', Ukrainian literature: problems and prospects: materials of the 1st All-Ukrainian correspondence scientific and practical Internet conference* [Imahologichna vizualizatsiia Ukrainy v romani M. Levytskoi 'Korotka istoriia traktoriv po-ukrainsky', Ukrainska literatura: problemy i perspektivy], Melitopol: Bohdan Khmelnytsky Pedagogical University, pp. 39–43.
6. Horytska, Yu. (2013), *Means of expressing a secondary linguistic personality in English literary discourse, Ethnolinguistics. Linguoculturology. Cross-cultural communication. Interaction of languages* [Zasoby vyrazhennia vtorynnoi movnoi osobystosti v anhlomovnomu khudozhnomu dyskursi, Etnolinhvistyka. Linhvokulturolohiia. Kros-kulturna komunikatsiia. Vzaiemodiiia mov], pp. 157–161.
7. Danyliuk, I., Kurapov, A. and Yahiaiev, I. (2023), *Ethnocultural psychology: history and modernity* [Etnokulturna psykholohiia: istoriia ta suchasnist]. Kyiv: ArtUL.
8. Desiatyuk, D. (2011), Marina Lewycka: *My books laugh at the British more than at Ukrainians, Day* [Maryna Levytska: Moi knyzhky bilsh hluzyut z britantsiv, anizh z ukrainsiv, Den], 190. Available at: <https://day.kyiv.ua/uk/article/ukrayinci-chitayte/marina-levycka-moi-knizhki-bilsh-gluzuyut-z-britanciv-anizh-z>
9. Drozdovskiy, D. *Tractors' from an unsuccessful history not in Ukrainian* [Traktory' z nevaloi istorii ne po-ukrainsky]. Available at: http://www.vsesvit-journal.com/index.php?option=com_content&task=view&id=179&Itemid=41
10. Zhabotynska, S. A. (2018), *Dominance of the Ukrainian language under bilingualism: neurocognitive factors, Bulletin of the V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: Foreign Philology. Methods of Teaching Foreign Languages* [Dominantnist ukrainskoi movy v umovakh bilinhvizmu: neirokohnityvni chynnyky. Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Serii: Inozemna filolohiia. Metodyka vykladannia inozemnykh mov], № 87, pp. 5–19.
11. Zlykov, V. L. (2015), *Identity and authenticity of a person in the context of modern civilizational challenges, Personality in development: psychological theory and practice: monograph / ed. by S. D. Maksymenko, V. L. Zlykova, S. B. Kuzikova*. [Identychnist ta avtentychnist osobystosti v konteksti tsyvilizatsiinykh vyklykiv suchasnosti In: Maksymenko, S. D., Zlykov, V. L. and Kuzikova, S. B. (eds.). Osobystist u rozvytku: psykholohichna teoriia i praktyka], Sumy: Vyd-vo SumDPU im. A. S. Makarenka, pp. 165–187.
12. Zlykov, V. L. and Lukomska, S. O. (2013), *Formation of the concept 'professional identity' in Ukrainian and foreign psychology, Horizons of education* [Stanovlennia poniattia 'profesiina identychnist' u vitchyzniani i zarubizhnii psykholohii. Horyzonty osvity], № 3, pp. 143–148.
13. Levytska, M. (2013), *A Short History of Tractors in Ukrainian* [Korotka istoriia traktoriv po-ukrainsky]. Kyiv: Tempora.
14. Lukomska, S. O. (2015), *The phenomenon of personal identity in modern foreign research. In: Personality in development: psychological theory and practice: monograph* [Fenomen identychnosti osobystosti v suchasnykh zarubizhnykh doslidzhenniakh. Maksymenko, S. D., Zlykov, V. L. and Kuzikova, S. B. (eds.), Osobystist u rozvytku: psykholohichna teoriia i praktyka], Sumy: Vyd-vo SumDPU im. A. S. Makarenka, pp. 187–206.
15. Nahorna, L. (2003), *The concepts of 'national identity' and 'national idea' in Ukrainian terminological space, Political management* [Poniattia 'natsionalna identychnist' i 'natsionalna ideia' v ukrainskomu terminolohichnomu prostori, Politychnyi menedzhment], № 2, pp. 14–30. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PoMe_2003_2_4
16. Narivska, V. (2011), *Pastoral-ideal experience of the world... In: Comparative Literature. Imagological aspect of modern comparative studies* [Pastoralno-idealne perezhyvannia svitu..., Literaturna komparatyvistyka. Ihmoholohichnyi aspekt suchasnoi komparatyvistyky], Issue IV: Kyiv: VD 'Stylos', pp. 258–273.
17. Pidhrushna, O. H. (2015), *Specifics of translating humour between English and Ukrainian cultures* [Spetsyfika perekladu humoru na mezhi anhliskoi ta ukrainskoi kultur]. Science and Education a New Dimension. Philology, III(10), 47, pp. 92–96.
18. Pyrkalo, S. (2005), *Marina Lewycka travels to Ukraine for the first time* [Maryna Levytska vpershe yide do Ukrainy]. Available at: https://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/story/2005/07/printable/050715_lewycka_ie_ukraine
19. Pyrkalo, S. *Marina Lewycka: 'For some reason there is an expectation...'* [Maryna Levytska: 'Chomu isnuie ochikuvannia...']. Available at: <https://www.umoloda.kiev.ua/number/1353/164/47703/>
20. Radutnyi, R. (n.d.) *'Filth in Ukrainian': review of M. Levytska's novel* [Hydota po-ukrainsky: retsenziia na roman M. Levytskoi]. Available at: <http://knyhobachennia.com/?category=3&article=108>
21. Rebrii, O. and Sysa, Ya. (2022), *National stereotypes as a problem of translation, Bulletin of the V. N. Karazin KhNU. Series: Foreign Philology. Methods of Teaching Foreign Languages* [Natsionalni stereotypy yak problema perekladu, Visnyk KhNU imeni V. N. Karazina. Serii: Inozemna filolohiia. Metodyka vykladannia inozemnykh mov], № 95, pp. 44–51. Available at: <https://doi.org/10.26565/2786-5312-2022-95-06>
22. Romanchenko, A. P. (2019), *Elite linguistic personality in scientific discourse: communicative aspects* [Elitarna movna osobystist u prostori naukovooho dyskursu: komunikativni aspekty]. Odesa.
23. Sydorenko, O. *Own/foreign space in M. Lewycka's novel 'Two Caravans'* [Svit/chuzhyi prostir u romani M. Levytskoi 'Dva furhony], pp. 53–56.

24. Chykur, L. D. (2021), *Do problemy formuvannia natsionalnoi identychnosti molodi...* In: *Sociocultural and psychological dimensions of personality formation: collection of scientific works based on the materials of the III International Scientific-Practical Conference* (Kherson, September 30 - October 1, 2021) [On the problem of forming national identity among youth..., *Sotsiokulturni ta psykhologichni vymiry stanovlennia osobystosti*], Kherson: FOP Vyshemyrskyi V. S., pp. 316–320. Available at: <https://www.kspu.edu/>...

25. Shum, O. V. (2022), *Author's style of M. Lewycka: original vs translation, Transcarpathian Philological Studies*. [Avtorskyi styl M. Levytskoi: oryhinal vs pereklad...., *Zakarpatski filolohichni studii*], Issue 22(2), pp. 222–226.

26. Yarotska, H. S. (2023), *Marina Lewycka as a bilingual linguistic personality. "The Great and Eternal...": Mykhailo Fedosiyovych Hetmanets: materials of the All-Ukrainian Scientific Conference with International Participation (Kharkiv, September 15–16, 2023)* [Maryna Levytska yak bilinhvalna movna osobystist, "Velyke i vichne" ... Mykhailo Fedosiiovych Hetmanets: materialy Vseukrainskoi naukovoï konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu], Kharkiv: KhNPU im. H. S. Skovorody, pp. 149–152.

27. Kingston, P. (2008), *The truth and the tractors*. Available at: <https://www.theguardian.com/education/2008/jul/15/academicexperts.highereducation>

28. Kurkov, A. (n.d.) *Human Traffic. Review of A Short History of Tractors in Ukrainian*. Available at: <https://cutt.ly/tfUoiIS>

29. Lechner, D. (2010), *Eastern European memories? The novels of Marina Lewycka*. In: Korte, B., Pirker, E. U. and Helff, S. (eds.) *Facing the East in the West*. Netherlands: Rodopi, pp. 437–450.

30. Lewycka, M. (2006), *Short History of Tractors in Ukrainian*. London: Penguin Publishing Group.

31. Levytska, M. (2013), *Short History of Tractors in Ukrainian* [Korotka istoriia traktoriv po-ukrainsky]. Kyiv: Tempora.

32. Tajfel, H. and Turner, J.; Spivak, L. N. (2014), *Psychological Foundations for the Development of the Young Person's National Self-Consciousness. European Applied Sciences*, № 1, pp. 94–96.

CHYKUR L.,

Candidate of Philology, Associate Professor, Department of Ukrainian Literature,

Odesa I. I. Mechnikov National University;

2 Zmiiienka Vsevoloda St., Odesa, 65082, Ukraine

e-mail: chykur_liliia@ukr.net

<https://orcid.org/0009-0007-1517-1952>

IAROTSKA G.,

Doctor of Philology, Professor, Professor Department of the Applied Linguistic,

Odesa I. I. Mechnikov National University;

2 Zmiiienka Vsevoloda St., Odesa, 65082, Ukraine

тел.: +380 50 391 66 00;

e-mail: g.yarotskaya@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-4456-3852>

HYBRID IDENTITY OF UKRAINIAN MIGRANTS

Summary. The **object** of this research is the literary work of the English-language writer Ukrainian Marina Lewycka, which reveals a complex dynamic of forming ethnolinguistic and national identity in the context of migration experience. The **subject** of the study is the linguistic and national identity of Lewycka's fictional characters as well as that of the author herself. The **aim of the paper** is to determine how bilingualism, intercultural experience, and artistic interpretation of migration contribute to the creation of a specific form of hybrid or multiple identity that unites Ukrainian and English cultural foundations. The study traces how Lewycka, as a representative of second generation of emigrants, is a natural bilingual for whom the Ukrainian language has become subdominant, giving way to English as the language of socialization and creativity. At the same time, her works are filled with Ukrainian ethnocultural codes, memories of family history, and linguistic insertions that preserve a connection with native tradition. This reveals an ongoing inner dialogue between two cultural systems – British and Ukrainian. It is through this dialogue that the process of self-identification unfolds, becoming central to the writer's entire creative output. **Results.** In *A Short History of Tractors in Ukrainian*, the conflict between generations of immigrants is depicted: the older generation (represented by the Ukrainian Nikolai Mayevsky) preserves the memory of Ukraine as a sacred space of the past, while his children are fully integrated into British society. Through this contrast, the author shows that **identity is not static but rather a process of constant negotiation between "one's own" and "the other."** The analysis demonstrates that national identity functions as a **discursive, fluid structure** dependent on cultural context and social situation. Lewycka's characters are *intercultural mediators*, bearers of multiple identities, for whom language serves as the key means of self-awareness and preservation of inner integrity. Thus, ethnolinguistic identity emerges not as a fixed ethnic marker, but as a continuous process of self-reproduction through communication, memory, and creativity. **Conclusions.** The study concludes that the phenomenon of Marina Lewycka's writing is significant not only for understanding contemporary migrant literature but also for grasping broader processes of cultural globalization, within which new forms of national consciousness are being shaped. Her works function as a laboratory of identity exploration in a world where, according to globalist theory, the boundaries between nations and cultures are becoming increasingly fluid. The creative work of Marina Lewycka stands as artistic evidence that in the 21st century, national belonging is less a genetically or territorially determined constant and more an act of conscious choice, realized through language, culture, and the author's ethical position.

Keywords: national identity; linguistic identity; bilingualism; hybridity; migration; intercultural communication; Marina Lewycka; ethnic identity; postcolonial discourse.

Статтю отримано 26.10. 2025

DOI: <https://doi.org/10.18524/2307-4558.2025.44.343840>

UDC 81'42:81'373.45:316.77(=111)(100)

CHENDEI Nataliya V.,

PhD in Philology, Associate Professor, Department of English Philology,
 Uzhhorod National University;
 3 Narodna Square, Uzhhorod, Zakarpattia Region, Ukraine
 e-mail: natalia.chendei@uzhnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-4065-5119>

AUTHORIAL STANCE IN ENGLISH MIGRATION NEWSPAPER DISCOURSE

Summary. This article investigates the realization of authorial epistemic and effective stance in contemporary English newspaper discourse on migration, focusing on how journalists construct ideological meanings through linguistic choices. The **object** of the research is English media discourse on migration, while the **subject** is the linguistic and discursive mechanisms of stance-taking used by journalists. The **aim** of the study is to identify, classify, and interpret the epistemic and effective stance markers that shape evaluative positioning and ideological framing in news reporting. Modality is examined as a key discursive resource that enables writers to express certainty, probability, obligation, intentionality, and moral judgement. The analysis, based on recent publications from *The Guardian*, identifies the principal markers of epistemic stance – factive verbs, cognitive predicates, modal auxiliaries, and evidentials – as well as the components of effective stance, including deontic, intentional, and normative modalities. Epistemic stance reveals the degree of authorial commitment to truth and inference, whereas effective stance highlights how journalists assess political actions, articulate expectations, or construct evaluative judgements. The findings show that English media often frame migration through polarized lenses: either as a crisis associated with instability and political pressure, or as a natural, historically grounded phenomenon. Modal expressions play a central role in reinforcing these frames, subtly guiding readers toward perceiving migrants as either vulnerable groups requiring protection or as subjects of political contention. **The conclusions** indicate that the interaction of epistemic and effective stance forms a coherent modal metatext that mediates between represented reality and reader interpretation. Stance-taking thus operates as a powerful mechanism of ideological production, shaping how audiences understand migration, attribute responsibility, and evaluate political responses in contemporary media discourse.

Keywords: authorial stance, newspaper migration discourse, ideology.

Introduction. In contemporary society, the media occupies a central role in shaping public opinion and constructing social reality. Newspapers, as one of the most influential forms of media discourse, do not merely inform readers about events but also convey implicit ideological positions and evaluative stances. Through linguistic choices, journalists and editors can subtly guide readers' interpretations and attitudes toward the subjects they report on. As van Dijk (1998) and Wodak (2009) have emphasized, media discourse functions as a powerful instrument of ideological reproduction, influencing how audiences perceive political and social issues.

This study focuses on the concept of **authorial stance** – the ways in which writers position themselves in relation to their statements, readers, and subjects of discussion. Following Fairclough's (1991) observation that “newspaper texts can be seen as the implicit and unconscious materialization of ideologies,” the present research explores how stance-taking in newspaper discourse reflects and promotes ideological meanings. Special attention is given to modal and evaluative means used by journalists to express opinion and persuade readers.

The **object** of the research is English media discourse on migration, while the **subject** is the linguistic and discursive mechanisms of stance-taking used by journalists. The **aim** of the study is to identify, classify, and interpret the epistemic and effective stance markers that shape evaluative positioning and ideological framing in news reporting.

The topicality of this research lies in the growing recognition that language in the media is not neutral but ideologically charged. Understanding how stance operates in media texts is crucial for uncovering the subtle mechanisms through which ideology is manifested and disseminated. Therefore, the aim of this paper is to identify and analyze the linguistic strategies through which authors' stance contributes to the ideological function of English media discourse.

In contemporary media studies, stance is understood as the author's position or evaluative attitude toward a topic, event, or social group. According to the Cambridge Dictionary (2025), stance means “an opinion or belief about something, especially if you say it in public” [5]. In discourse linguistics, stance is viewed as the interactional display of a speaker's or writer's perspective, emotions, and alignment [3; 8].

Methods and Materials. The research is based on a qualitative and quantitative analysis of stance markers in English newspaper discourse on migration. The empirical material consists of analytical and opinion articles published in *The Guardian* between 2023 and 2024, a newspaper known for its liberal ideological orientation and extensive coverage of migration-related issues. A total of **15 articles** were selected through purposive sampling, ensuring thematic relevance, genre comparability, and the presence of modal-evaluative expressions. The corpus comprises **approximately 32,000 words** and includes texts by prominent journalists such as Gaia Vince, Maria Ramirez, Daniel Trilling, Ruben Andersson, and David Keen. The methodological framework combines elements of critical discourse analysis (Fairclough, 1995; Wodak, 2009), stance-taking theory (Biber, 2006; Du Bois, 2007; Hyland, 2005), and modal semantics (Palmer, 2001; Arrese, 2017). The analysis proceeds in three stages: **identification stage**: extraction of all epistemic and effective modal markers, including cognitive factives, attitude predicates, modal auxiliaries, evidentials, deontic expressions, intentionality markers, and normative evaluators; **classification stage**: categorization of stance markers into full epistemic support, partial epistemic support, evidentiality, deonticity, intentionality, and normativity based on semantic and functional criteria; **interpretation stage**: contextual analysis of the extracted markers to reveal how stance contributes to ideological framing of migration, migrants, and political decisions. Frequency counts were used to determine the distribution of stance types, resulting in **267 identified instances**, the proportions of which are presented in the diagrams. This mixed-method approach enables a comprehensive examination of how modal and evaluative resources shape authorial positioning and contribute to the ideological functions of contemporary English media discourse on migration.

Discussion. Migration, as a topic, has become a testing ground for stance construction in English newspaper discourse. It encapsulates ideological tensions between humanitarian values and political control, between open societies and national protectionism. The present study investigates how journalists construct their stance toward migration, migrants, and policy responses by analyzing discourse practices in “The Guardian”, a publication known for its liberal orientation.

The aim of this paper is to (1) define the linguistic and discursive mechanisms through which stance is expressed, and (2) reveal the ideological implications of authorial positioning in media narratives about migration.

Epistemic stance, also known as epistemic support, pertains to the linguistic expression of validity of the information, and is realized through: personal cognitive factives (*I/ we know, remember, forget, accept, etc.*); impersonal cognitive factives (*the truth / fact / reality is, in truth, in reality, etc.*); cognitive attitude predicates (*I am / we are sure, certain, I / we have no doubts, I / we think, believe, suppose, feel, sense, etc.*); impersonal cognitive attitude predicates (*one thinks, it is believed*); personal epistemic modals (*perhaps, possibly, surely; may, might, could; will*).

Personal and impersonal cognitive factives comprise the meaning of *full epistemic support*.

Cognitive attitude predicates, impersonal cognitive attitude predicates, personal epistemic modals are *components of partial epistemic stance*.

Epistemic evidentiality, also known as epistemic justification, embraces the expressions of the kind or source of information, and is realized in the expressions like *it seems / appears; it feels*; or in adjectives *clear / evident / obvious*; as well as through markers of information interpretation: *X suggests / shows / means / says*.

Effective modal stance pertains to the writer’s striving for control, and involves the expressions of stance concerning the realization of events, or influence the course of reality (M. Arrese). It is realized through: **deonticity**, or expressions of deontic modality (obligation, recommendation, or permission), like modals *must, should, ought to, can’t, need to, oblige, allow, permit, etc.*; **intentionality**, expressions like *I/we intend to, mean to; or my / our goal / aim / intention is, etc.*; **normativity** that is expressed through *it is right, it is worth, it is better / best; it is important / essential, crucial, vital, etc.*

The analysis of the analytical articles revealed 267 cases of using modal stance, both epistemic and effective, the distribution of which is shown in the diagrams below.

Diagram 1. The distribution of epistemic stance modals in migration discourse

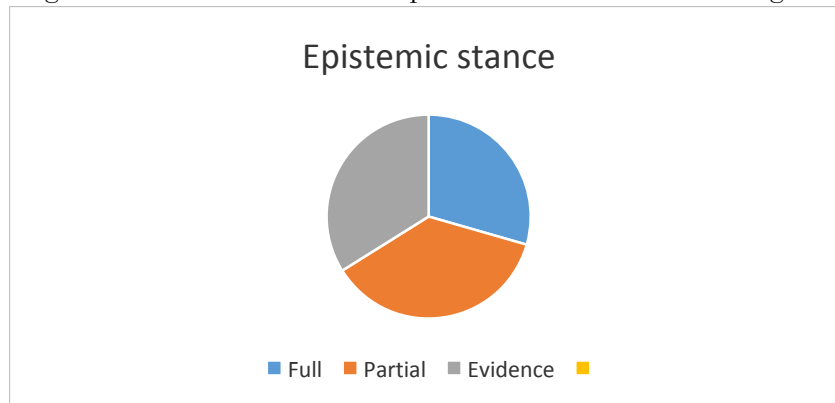
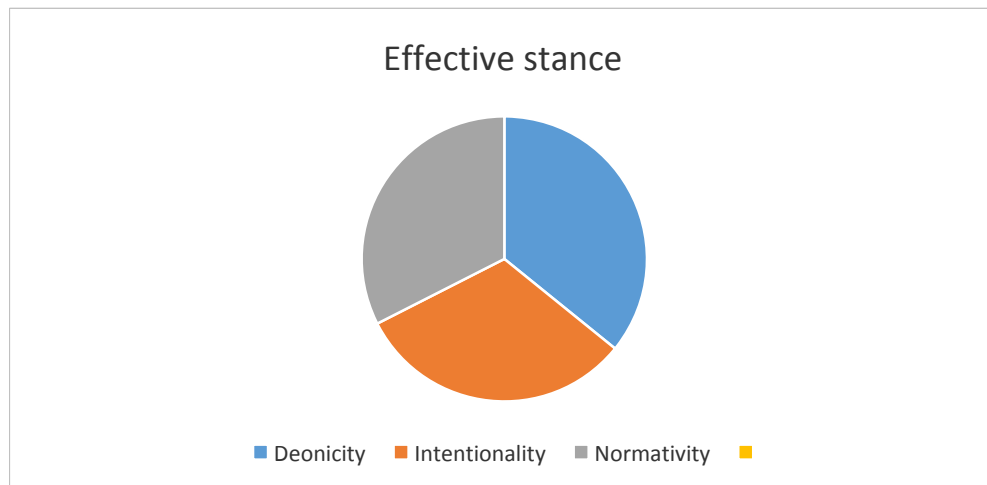

Diagram 2. The distribution of effective stance modals in migration discourse

The study of stance manifestation enables to reveal the ideology and attitude towards population migration, imposed by media and defined *as crisis*, along with the strategies of migrants' image construction, normally perceived as vulnerable or dangerous.

Epistemic Stance. Epistemic stance is linked to stance-taking theory [6], which posits that speakers and writers encode their commitment to truth, knowledge, and belief through linguistic choices. Epistemic markers—factive verbs, modal auxiliaries, evidentials—signal the degree of certainty, credibility, or inference, shaping how readers interpret the information [11; 3].

Full epistemic support (the “K-group”) is represented by factive verbs and expressions of strong certainty. In Gaia Vince’s article *Leaders should finally tell us the truth about migration: it’s here for good* (2024), the impersonal factive *in truth* constructs migration as inevitable:

“Although many countries have their ‘long, long ago’ symbolic foundation story, in truth the vast majority of them have only existed as independent constitutions for a matter of decades... We can all claim ancestry from across the world” [14].

Here, Vince expresses authorial certainty, signaling that the phenomenon of migration is natural, historical, and unavoidable. The choice of *in truth* indicates that the journalist positions themselves against nationalist narratives, presenting migration as an inherent part of human history (Hyland, 2005). The explicit evaluation (*we can all claim ancestry from across the world*) signals an inclusive ideological stance, suggesting that societies are interconnected rather than bounded by rigid national myths. Intensifiers like *indeed* further strengthen the author’s confidence:

“Indeed, borders, where they existed historically, were for keeping people in, not out” [14].

By emphasizing historical context, Vince critiques contemporary border restrictions, aligning her position with humanitarian and inclusive principles, highlighting the moral responsibility of leaders and citizens to recognize human mobility as natural.

Partial support (the “T-group”) expresses probability rather than certainty. Maria Ramirez in *In Spain, we don't share Britain's migration panic* (2023) uses cognitive predicates to construct a positive evaluative stance toward migration:

“Most politicians and the public see migration as a benefit” [12].

The use of cognitive verbs (*see, think, believe*) aligns with epistemic stance [4], showing partial commitment. This reflects a subjective, interpretive positioning, rather than absolute factuality. Ramirez positions herself as analytical and comparative, implicitly contrasting Spain's pragmatic view with Britain's alarmist framing.

Similarly, in *Migration to Europe will increase in 2024, thinktank says* (2024):

“Migration to Europe will increase in 2024 as people try to reach the continent before new laws” [12].

The journalist positions themselves as anticipatory and evidence-oriented, highlighting structural pressures that shape migration flows. Evidentials mark source of knowledge (Aikhenvald, 2004). Direct evidentials (*find evidence*) signal first-hand observation or strong verification, whereas indirect evidentials (*it is very clear*) indicate inferential reasoning. By framing migration as inevitable, the author implicitly critiques restrictive migration policies, signaling humanitarian concern and ethical evaluation of societal responses.

Ruben Andersson and David Keen (2023) write:

“Look at the business of tackling the migration crisis in Europe, and you will find evidence not of some one-off failure... but a systematic pattern” [2].

Here, the authors adopt a critical and investigative stance, signaling skepticism toward simplistic political narratives. The use of evidence conveys epistemic authority, positioning the journalist as informed, rational, and morally reflective. Indirect evidentials (*it is very clear, indeed*) indicate inference, while reportative evidentials signal alignment with verified sources, reinforcing the author's credibility and evaluative authority.

Effective Stance. Effective stance, often linked to interpersonal and appraisal frameworks [Martin & White, 2005; Hunston, 2002], reflects authorial evaluations, obligations, and moral positions. Markers of deonticity, intentionality, and normativity encode what is necessary, desirable, or ethically correct, mediating social alignment and ideological interpretation.

Deonticity conveys obligation and moral positioning. Vince (2024) states:

“Leaders must be honest about the realities of human movement” [14]. Deontic expressions (*must, have to*) indicate obligation or necessity, reflecting the writer's ethical evaluation [11]. Here, Vince adopts a normative-authorial stance, explicitly evaluating leaders' behavior and emphasizing ethical responsibility. The position is prescriptive and interventionist. Similarly, statements about economic necessity (*Europe needed migrants if the EU was to maintain a robust workforce*) combine factual reporting with an ideologically informed evaluation, highlighting how migration benefits society while critiquing restrictive approaches.

Intentionality signals volition and critical assessment. Daniel Trilling's *The EU's new migration pact is intended to neutralise the far right* (2024) states:

“The pact is an attempt to fix some of the problems that have bedevilled European politics since 2015” [13].

Purpose clauses (*intended to, aim to*) reflect intentional stance, linked to interpersonal meaning [7]. They communicate agency and volition, highlighting the motivations behind political action. Trilling positions himself as analytical and evaluative. Conversely, Vince critiques nationalist intentions:

“...leaders' 'mythical' intention to return the country to a pre-immigration state” [14].

Here, the author's stance is critical and oppositional, exposing ideological unreality and positioning herself morally against exclusionary and nostalgic nationalism.

Normativity communicates ethical evaluation. Normative expressions encode moral evaluation and social judgment [10], signaling what is desirable, right, or important. Vince reminds readers:

“It's worth remembering this” [14].

Andersson and Keen (2023) write: “It is worth reflecting on the border policies that shape human lives” [2].

These expressions convey moral engagement, directing readers' attention to ethical implications of migration governance. The authorial stance is explicitly evaluative, guiding interpretation beyond neutral reporting.

Conclusion. The analysis of epistemic and effective stance in English newspaper discourse on migration demonstrates that modality functions as a key linguistic and ideological resource in shaping public perceptions of population movement and related political processes. The examined

articles from *The Guardian* reveal that journalists systematically employ epistemic markers—factive verbs, cognitive predicates, modal auxiliaries, and evidentials—to construct varying degrees of certainty, inference, and credibility. These linguistic means enable authors to present migration either as an inevitable, historically grounded phenomenon or as a complex socio-political challenge requiring informed interpretation. Effective stance markers—deontic, intentional, and normative modalities—further reinforce the evaluative and ideological dimension of media discourse. They serve to articulate obligations, express desired courses of action, highlight political intentions, and foreground moral judgement. Through such modal choices, journalists guide readers' alignment with humanitarian, inclusive, or critical perspectives on migration policy and societal responses. Overall, the findings show that the interaction of epistemic and effective stance forms a coherent modal framework that mediates between represented reality and audience interpretation. Stance-taking not only frames migration in terms of crisis, inevitability, vulnerability, or threat, but also implicitly positions readers within broader ideological narratives. Thus, authorial stance emerges as a crucial mechanism of ideological construction in contemporary English media discourse, revealing how linguistic choices shape public understanding of migration and influence attitudes toward migrants and political decision-making.

Література

1. Aikhenvald A. Evidentiality. Oxford: Oxford University Press, 2004. 452 p.
2. Andersson R., Keen D. Weapons of mass migration. London: Routledge, 2023. 45 p.
3. Biber D. Stance in spoken and written discourse. Cambridge: Cambridge University Press, 2006. Pp. 96 – 117.
4. Biber D., Johansson S., Leech G., Conrad S., Finegan E. Longman Grammar of Spoken and Written English. London: Longman, 1999. 204 p.
5. Cambridge Dictionary. Stance. 2025. URL: <https://dictionary.cambridge.org>
6. Du Bois J. W. The stance triangle. In: Englebreton R. (ed.). *Stancetaking in discourse: Subjectivity, evaluation, interaction*. Amsterdam: John Benjamins, 2007. P. 139–182.
7. Halliday M. A. K. An Introduction to Functional Grammar. London: Edward Arnold, 1994. Pp.184 – 191.
8. Hyland K. Metadiscourse: Exploring interaction in writing. London: Continuum, 2005. 240 p.
9. Hunston S. Corpus Approaches to Evaluation: Phraseology and Evaluative Language. London: Routledge, 2002. 166 p.
10. Martin J. R., White P. R. R. The Language of Evaluation. London: Palgrave Macmillan, 2005. 291 p.
11. Palmer F. Mood and Modality. Cambridge: Cambridge University Press, 2001. 243 p.
12. Ramirez M. In Spain, we don't share Britain's migration panic. *The Guardian*, 2023. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2023/dec/18/spain-britain-migration-boats-politics>
13. Trilling D. The EU's new migration pact is intended to neutralise the far right. *The Guardian*, 2024. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2024/apr/16/eu-migration-pact-intended-neutralise-far-right-europe>
14. Vince G. Leaders should finally tell us the truth about migration: it's here for good. *The Guardian*, 2024. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/article/2024/jun/07/migration-truth-political-leaders-right>
15. Van Leeuwen T. Discourse and practice: New tools for critical discourse analysis. Oxford: Oxford University Press, 2008. URL: <https://academic.oup.com/book/7877>
16. van Dijk T. A. Ideology: A multidisciplinary approach. London: Sage, 1998. 366 p.
17. Wodak R., Meyer M. Methods of critical discourse analysis. 2nd ed. London: Sage, 2009. 33p.

ЧЕНДЕЙ Наталія Василівна,

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології

Ужгородського національного університету;

пл. Народна, 3, м. Ужгород, Закарпатська область, Україна

e-mail: natalia.chendei@uzhnu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-4065-5119>

АВТОРСЬКА ПОЗИЦІЯ В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ МІГРАЦІЙНОМУ ГАЗЕТНОМУ ДИСКУРСІ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню реалізації авторської епістемічної та ефективної позиції в сучасному англомовному газетному дискурсі про міграцію, зосереджуючись на тому, як журналісти конструюють ідеологічні значення через мовні засоби. **Об'єктом** дослідження є англомовний медіадискурс про міграцію, а **предметом** – лінгвістичні й дискурсивні механізми вираження авторської позиції. **Метою** роботи є виявлення, класифікація та інтерпретація маркерів епістемічної та ефективної позиції, які формують оцінне позиціонування та ідеологічне фреймування в новинних публікаціях. Модальність розглядається як ключовий дискурсивний ресурс, що дає змогу авторам виражати впевненість, імовірність, зобов'язання, намір та моральні оцінки. На матеріалі публікацій газети *The Guardian* ідентифіковано основні маркери епістемічної позиції – фактивні дієслова, когнітивні предикати, модальні дієслова та евиденціальні засоби, – а також компоненти ефективної позиції, зокрема деонтичну, інтенціональну та нормативну модальність. Епістемічна позиція виявляє ступінь авторської впевненості в істинності чи інференційності висловлювань, тоді як ефективна позиція демонструє, як журналісти оцінюють політичні дії, формують очікування або конструюють оцінні судження. Результати дослідження свідчать, що англомовні медіа часто подають міграцію крізь поляризовані інтерпретаційні рамки: як кризове явище, пов'язане з нестабільністю та політичним тиском, або як природний, історично зумовлений процес. Модальні засоби відіграють центральну роль у формуванні цих рамок, непомітно спрямовуючи читача до сприйняття мігрантів як уразливих груп, що потребують захисту, або як учасників політичного протистояння. **Зроблено висновок**, що взаємодія

епістемічної та ефективної позиції створює цілісний модальний метатекст, який опосередковує зв'язок між представленою реальністю та інтерпретацією читача. Таким чином, авторська позиція постає потужним механізмом ідеологічного впливу, який формує громадське розуміння міграції, розподіл відповідальності та оцінювання політичних рішень у сучасному медіадискурсі.

Ключові слова: авторська позиція, міграційний газетний дискурс, ідеологія.

Статтю отримано 27.10. 2025

DOI: <https://doi.org/10.18524/2307-4558.2025.44.343836>

УДК 81'42 + 316.77 + 004.738.5

TRUBA Hanna M.,

Doctor of Philology, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Ukrainian Language and Language Training for Foreigners;

Odesa I. I. Mechnikov National University;

2 Zmiiienka Vsevoloda St., Odesa, 65082, Ukraine

e-mail: 3182009060@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-9944-0476>

THE MESO-LEVEL OF DISCOURSE ANALYSIS IN THE STUDY OF NETWORK COMMUNICATIONS

Summary. The **purpose** of the article is to substantiate and introduce into scientific circulation the concept of the meso-level of discourse analysis as an intermediate analytical plane between the macro- and micro-levels for the study of network communications. The **object** of the research is network discourse; the **subject** of the research is the meso-level of this discourse (communicative strategies, tactics, and parameters of interaction organization in digital communities and genres). **Methods of research:** a comprehensive interdisciplinary approach combining the descriptive method, observation, analysis and synthesis, content and intent analysis, quantitative measurements of the dynamics of network priorities; special linguistic procedures – discourse analysis, pragmalinguistic, contextual-interpretative, and component analysis. **Scientific novelty** lies in the theoretical definition and parameterization of the meso-level of network discourse, the demonstration of its analytical potential based on online advertising material, and the proposal of a set of operational criteria for describing strategies/tactics in a multimodal environment. The two-tier (macro/micro) model is insufficient for a comprehensive analysis of network texts; the meso-level ensures the connection between ethical guidelines (macro) and linguistic exponents (micro), enabling a systematic description of the strategic and tactical organization of advertising communication, taking into account multimodality, interactivity, and platform limitations. In **conclusion** the proposed framework is applicable for further interdisciplinary studies and practical analytics of digital genres.

Keywords: network discourse, meso-level, communicative strategies and tactics, multimodality, pragmalinguistic analysis, content analysis.

Introduction. Formulation of the scientific problem and its relevance. At the present stage, the concept of text has expanded, especially in the context of the Internet; this has also influenced the concept of discourse, particularly in its online form. The old methods of discourse analysis do not work for analyzing texts on the Internet. An urgent question has arisen as to how texts on the Internet should be analyzed, since the two-level model of macro/micro level did not cover the full complexity of text and discourse in the network.

The **purpose** of our work is to introduce into scientific use the concept of the meso-level for the analysis of discourses related to the Internet. The **object** of the research is network discourse, and the **subject** of the research is the meso-level of network discourse.

The **main tasks include:** defining the boundaries of modern network discourse analysis; determining the specifics of the text for modern network discourse analysis; substantiating the need to distinguish the meso-level; developing research parameters and research specificity.

Materials and Methods. Given the need for a multidimensional analysis of the object and subject of the study, a comprehensive interdisciplinary approach was used, combining both general scientific methods (descriptive – for a general characterization of the subject of study; observation – for identifying core and peripheral features of the network space; analysis and synthesis – for detailing and further generalizing the results of observation; content and intent analysis – for determining the relevant topics and the nature of the factual material; quantitative method – for determining the dynamics of network priorities), as well as special linguistic methods (discourse analysis – for identifying the defining features of the object of study; pragmalinguistic analysis – for clarifying the leading strategies and tactics of network communication; contextual-interpretative

analysis – for identifying semantic transformations of speech material; component analysis – for its semantic qualification).

Analysis of previous research on the problem. Thus, the existing variety of discursive classifications is explained by the possibility of their study from different perspectives and, accordingly, by the choice of various criteria and principles of their gradation. As O. Chystotina notes, the high relevance of this concept “is manifested in the constant expansion of the subject field and the scope of discourse analysis, the emergence of new methods and approaches, and the involvement of ever new disciplines in the analysis of discourses, which ultimately makes it impossible to formulate an unambiguous definition of this concept” [4].

Summarizing, it should be noted that all the features of discursive amplitudes are analyzed within the framework of discourse studies, which examine the totality of speech and mental actions of communicants related to the cognition, comprehension, and presentation of the speaker’s world, as well as the understanding of the speaker’s linguistic worldview by the addressee (I. Frolova, O. Kryzhko).

At present, it is known that the concept of discourse (from Late Latin *discursus* – reasoning, reflection, speech) is ambiguous and multidimensional. This is also emphasized by K. Alekseieva, who notes that discourse is an extremely “polysemous term” [4]. P. Serio identifies eight meanings of the term *discourse*: equivalent to the concept of “language,” i.e., any specific utterance; a unit larger than a sentence; the influence of an utterance on its recipient, taking into account the situation of utterance; conversation as the main type of utterance; language from the speaker’s perspective, as opposed to narration, which ignores this perspective; the use of linguistic units, their actualization in speech; a socially or ideologically restricted type of utterance; a theoretical construct intended for studying the conditions of text production [18, p. 16].

An interesting point in this regard is J. Torfing’s view on the three generations of discourse theories, each of which contained criticism of the previous one [20, pp. 5–8]: the first generation interprets discourse in a narrowly linguistic sense—as a textual unit larger than a sentence; the second generation expands discourse analysis to include social practices (“discourses of power” by T. van Dijk and N. Fairclough); the third generation of discourse theories maximally expands the boundaries of this concept, eliminating the opposition between discursive and non-discursive phenomena (see works by A. Gramsci, J. Kristeva, E. Laclau, and others).

In the 20th century, the interpretation of discourse as a complex of verbal and non-verbal components of a social situation first appeared in the work *Discourse Analysis* by American linguist Z. Harris [3]; later, in the works of the French linguist É. Benveniste (Benveniste, Kuranova), who, in Saussure’s distinction between *langue* and *parole*, replaced the latter with the term *discours*, thereby expanding its scope to include the speaker, the listener, and the situation of utterance itself; in the studies of the Swiss scholar P. Serio [18, pp. 12–53]; and the Dutch researcher T. van Dijk, who considered discourse as “a communicative event occurring between a speaker, a listener (observer, etc.) during communicative action within a certain temporal, spatial, and other context” [10], as “a flow of language, language in its continuous movement, encompassing the full diversity of the historical era, as well as the individual and social characteristics of both the communicant and the communicative situation in which interaction takes place. Discourse reflects mentality and culture – national, collective, and individual” [14].

French philosopher and historian M. Foucault defined discourse as “a set of statements belonging to the same system of formations. In this sense, I can speak of climatic discourse, economic discourse, discourse of natural history, and discourse of psychiatry” [14], among others.

The works cited above formed three main schools of discourse study: the Anglo-American (M. Jorgensen, M. Stubbs, L. Phillips, Z. Harris), the German (J. Habermas, J. Link, W. Maas, W. Teubert), and the French (M. Foucault, M. Pechot, L. Althusser, J. Derrida, J. Lacan).

However, the first scholar “to assign the term ‘discourse’ a new meaning (‘speech inseparable from the speaker,’ or ‘speech plus the speaker’) was Émile Benveniste” [2, pp. 58–71].

Like any complex multidimensional phenomenon, discourse has its own structure and features. The structure of discourse is understood as the segmentation and organization of its components. Researchers commonly recognize three structural components of discourse:

1. A cognitive model of content, i.e., a generalized model of the referential situation;
2. Knowledge of the social context within which textual communication takes place;
3. Linguistic knowledge about discourse organization at the macro level (narrative text-building schemes) and micro level (semantic-syntactic knowledge) (see works by O. Kubriakova, V. Demyankov, and J. Brown [6]).

A more widespread approach is the two-component structural division of discourse according to the nature of its fundamental components: into linguistic (a set of systemic language units) and extralinguistic (social, pragmatic, sociocultural, situational, psychological, and other factors) [10, p. 165]. Within the linguistic component, it is often considered appropriate to distinguish between the propositional part (dictum) and the subjective component (modus) (Bally, C., Formanovskaya S., Shmelyova T.), where the dictum relates primarily to semantics and objective cognitive knowledge, and the modus – to pragmatics. In most studies, the utterance is regarded as the ultimate unit of discourse analysis.

In addition to the dictum and modus parts, the analysis and synthesis of discourse also presuppose knowledge of conversational rules of its organization – the rules of changing communicative roles, taking turns in speech, and understanding constitutive, metacommunicative, phatic, and didactic elements, including nonverbal components in all their manifestations. This constitutes the unity of three levels: the level of expression (phonation, kinesics, and proxemics), the level of transmission, and the level of meaning [1].

Discussion. The basis of such classifications lies in linguistic approaches, determined by the activation of psycholinguistic, sociolinguistic, stylistic, and other research focuses, since “the world, permeated by language, is entirely verbal; the foundation of signs recedes further and further, their signifieds are transformed into new signifiers, they endlessly quote one another and never come to a halt: writing acquires a universal character” [10].

In this regard, we observe a variety of elaborated discourses, including: political discourse (R. Barthes, R. Wodak, L. Zavalska, A. Kovalevska-Slavova, N. Kondratenko, L. Slavova, et al.); medical discourse (I. Holub, I. Lokota, T. Tukova, A. Tur, O. Shanina, L. Shutak, et al.); religious discourse (D. Hurska, N. Kravchenko, Yu. Lysetska, N. Odarchuk, M. Fedyshyn, et al.); legal discourse (I. Kobiakova, L. Koval, I. Rudnieva, I. Tsariova, et al.); military or patriotic discourse (A. Bashuk, L. Kompantseva, I. Nedainova, S. Potapenko, V. Samokhina, R. Sorych, et al.); scientific discourse (S. Baranova, O. Ilchenko, H. Kytsak, A. Romanchenko, Z. Shelkovnikova, et al.); advertising discourse (T. Kovalevska, N. Kutuza, S. Roaniuk, et al.); media discourse (D. Derhach, D. Syzonov, L. Shevchenko, L. Shulinova, et al.); sports discourse (S. Baranova, S. Siedokova, V. Suvorov, et al.); film discourse (O. Hohorenko, O. Hrydasova, O. Isaienko, T. Krysanova, et al.); as well as diary discourse (T. Kosmeda), philosophical-ethical discourse (A. Yermolenko), and supportive communication discourse (T. Buyalska), among others.

There also exist several more detailed linguistic approaches to the genre classification of discourses, including: pragmalinguistic, which distinguishes such parameters as *uniplanarity/multiplanarity of meanings*, *predeterminedness/openness of response*, *seriousness/non-seriousness of communication*, *cooperativeness/conflictuality of interaction*, etc. [5]; semiotic, focusing on cultural aspects of discourse and its *encratic* (power-related) and *acratric* (non-power) varieties as proposed by R. Barthes and M. Foucault; socio-communicative, based on communicative purposes and social priorities according to J. Habermas [3].

Another interesting attempt is the classification of discourses by the type of communicative activity, which identifies informational, argumentative, and socio-ritual communication [2]. The overarching goal of informational communication is the transmission of meaning or information; argumentative (persuasive) communication aims to influence the interlocutor. (It should be noted that conflating *rational* (argumentative) and *irrational* (suggestive) influence is not entirely correct, as they have different mechanisms and neurophysiological natures.) Socio-ritual communication, meanwhile, reflects the need to follow conventional norms.

According to A. Romanova, these are most clearly manifested in dialogic discourse, and the general distinction between monologic and dialogic discourse lies in the motivation and structuring of the communicative process (see also the works of A. Zahnitko, V. Kashkin, J. Kristeva, A. Romanova, et al.). However, such types of discourses are difficult to delineate in practice, as their boundaries are blurred and overlapping, and the monologic or dialogic nature of discourse is

highly conditional. For example, educational network discourse, analyzed in this study, can often have a polylogical nature (see the next section).

Further criteria for systematizing discourses may include: the channel of information transmission (oral and written discourse – though today hybrid discourse is also distinguished, as noted by V. Kashkin, combining both components. In our work, we emphasize the network communication channel – social media (T. Yusupova)); addresser–addressee characteristics (V. Karasik), which distinguish personal (individual-oriented) and institutional (status-oriented) discourse types; genre specification, proposed by H. Pocheptsov and other discourse analysts [3]; structural features, among others.

For a long time, the principle of multiperspectivity, formulated by M. Jorgensen [15], which allows the combination and integration of various approaches to discourse analysis according to the researcher's needs, remained underexplored. To develop this framework, the present study employs the theoretical concepts of E. Laclau and Ch. Mouffe [16], as well as the approaches of K. Serazhym and N. Fairclough [13]. It also draws upon relevant ideas from the French linguistic tradition, developed through the works of M. Foucault, P. Seriot, M. Pêcheux, G. Paret, S. Moirand, D. Manguot, A. Greimas, and J. Courtès.

The application of such approaches makes it possible to study the interconnections between discourse and the sphere of communication, as well as the structural and stylistic characteristics of the corresponding discourse. This theoretical framework enables the analysis of network discourse on three levels:

- the macro-level (general philosophical and ethical premises, extralinguistic content),
- the meso-level (communicative strategies and tactics), and
- the micro-level (linguistic representations).

Together, these levels provide grounds for a comprehensive qualification of the analyzed discourse.

Summarizing the analysis of scholarly approaches to the structuring of discourse, we can state that researchers most often distinguish a two-component model of its organization, in which discourse is viewed as a system of interaction between linguistic and extralinguistic levels. The linguistic component usually includes semantic, syntactic, pragmatic, and stylistic features of speech, particularly dictum and modus characteristics. The extralinguistic component encompasses social, cultural, psychological, situational, and other nonverbal factors that determine the nature of communication. This approach provides a comprehensive understanding of discourse as a phenomenon that functions at the intersection of linguistic and sociocultural reality.

Unlike traditional forms of discourse, network discourse is characterized by a fundamentally different level of complexity, multidimensionality, and multicomponent structure – a result of both the nature of the digital environment and new communicative practices. Its structure goes beyond the classical division into linguistic and extralinguistic components, requiring a more flexible, interdisciplinary analytical model.

Network discourse exists simultaneously in several interconnected planes, among which the following can be distinguished:

- verbal plane: the text itself – direct linguistic content, which may include linguistic features, style, genre, and structural organization;
- traditional extralinguistic factors: the social context, situational conditions of communication, status and role positions of participants, pragmatic goals, and audience expectations;
- multimodal elements specific to the digital environment:
 - *music* – used as an emotional or contextual marker that enhances or modifies the perception of discourse;
 - *visual image of the speaker* – appearance, clothing, facial expressions, gestures, environment, forming an additional level of communicative influence;

- o *behavioral strategies and tactics* – speech behavior, response models, irony, self-irony, parody, intentional demonstration of “non-normativity” or challenges to traditional norms;
- o *interactive elements* – comments, reactions, emojis, likes/dislikes, memes, etc., serving as means of secondary discourse and interpretation;
- o *technical codes* – format, platform, and algorithms affecting how information is presented and perceived (e.g., streaming, TikTok, YouTube Shorts);
- o *self-presentation and digital identity* – strategic construction of the speaker’s image aimed at shaping a particular impression, attracting attention, or building communities.

Based on the conducted analysis, it can be concluded that the macro-level of network discourse represents a deep structural plane that encompasses the ideological, philosophical, ethical, and psychomental foundations of discourse. It is at this level that the national worldview, social identities, core values, and strategems defining the meaning and purpose of communication are represented. The macro-level ensures the overall axiological logic of discourse and provides for its interpretation as part of a broader sociocultural and worldview context. It becomes especially significant under conditions of digitalization, when not only the channels but also the principles of knowledge transmission, education, and socialization are changing.

At the same time, within this study we propose to distinguish a separate meso-level of discourse, which occupies an intermediate position between the macro- and micro-levels. By the *meso-level of network discourse* we mean the level of strategic and tactical organization of communication, encompassing interaction within communities, group structures, and institutional formations. This level captures the speech behavior of discourse participants, the realization of communicative strategies and tactics aimed at achieving certain social goals – information exchange, self-presentation, persuasion, cooperation, or even conflict interaction.

The meso-level becomes particularly relevant in networked educational spaces, where a new communication culture is being formed, determined by digital genres (posts, stories, videos, streams, etc.) and the interactive nature of interaction.

In addition, the micro-level of discourse remains traditionally relevant, being related to the linguistic characteristics of the text. It includes the analysis of linguistic units, syntactic structures, lexico-semantic means, stylistic features, and the compositional organization of utterances. The micro-level makes it possible to examine the formal-linguistic realization of discursive strategies, their textual structure, as well as the features of linguistic encoding of meaning, goals, and speaker intentions.

Thus, the proposed three-level model of discourse (macro–meso–micro) ensures a holistic and multidimensional understanding of educational network discourse (END), allowing it to be analyzed simultaneously as a sociocultural, communicative, and linguistic phenomenon. Such an approach not only allows for a deeper understanding of the structure of modern educational discourse in the digital era but also offers a practical analytical framework for further interdisciplinary research.

In modern discourse studies, special attention is paid to the analysis of its various levels, among which the meso-level occupies a particular place, as its study enables a deeper understanding of the mechanisms of meaning and identity formation, as well as the dynamics of social interaction in the context of large groups or communities. At the same time, a key aspect of effective communication at the meso-level is the study of the use of appropriate communicative strategies and tactics, which serves as a link between the macro- and micro-levels [17] and requires a thoughtful analysis and choice of communication methods that optimally correspond to the goals and context of interaction.

Given this, we conduct a theoretical overview of the concept of the meso-level in the context of discourse in general and network discourse in particular – including the classification and analysis of relevant communicative strategies and tactics of educational network discourse (END), as well as a detailed examination of their interaction and influence on the construction of meanings, identities, and social relations at the meso-level.

In the modern sociocultural context, based on the dynamic interrelation between various identities and ideologies, the speech behavior of discourse participants acquires special significance. It functions not only as a means of communication but also as a strategy for achieving specific social, political, or personal goals.

Among the significant contributions to this field, it is worth mentioning the works of M. Weber, who introduced the concept of social action and emphasized the importance of communication for sociological research, particularly for understanding the structure and dynamics of communicative processes. In his fundamental work “*Wirtschaft und Gesellschaft*” (1922), M. Weber developed a comprehensive theory of social action, highlighting the role of communication in the formation of social structures and emphasizing the importance of communicative strategies and tactics for mutual understanding and social interaction.

The development of theoretical foundations of communication in the modern context of digitalization and globalization is reflected in the works of M. Weber [3] and T. Goban-Klas [12]. In his seminal work “*Media i komunikowanie masowe. Teorie i analizy prasy, radia, telewizji i Internetu*” (*Media and Mass Communication: Theories and Analyses of the Press, Radio, Television, and the Internet*), T. Goban-Klas conducted a comprehensive analysis of communicative strategies and tactics of modern mass media, studying the impact of changes in information dissemination technologies and public perception. This work made a significant contribution to understanding the mechanisms of mass communication and their influence on contemporary society [12].

K. Deutsch, together with N. Wiener, made a fundamental contribution to understanding communication processes by introducing the concept of feedback. This principle allows a system to adapt and adjust its behavior based on the information received. The work of these scholars demonstrated that feedback is crucial for ensuring effective communication between participants in the process [9, pp. 546–566].

In addition, P. Lazarsfeld, B. Berelson, and H. Gaudet made a significant contribution to the development of the theory of the influence of *opinion leaders* and the processes of public opinion formation, thereby expanding the conceptual framework of communication. Their research opened new horizons for understanding the influence of communication processes on society, which has become invaluable in the social sciences [11]. Today, the study of communication processes has gained new momentum thanks to the works of such scholars as F. Batsevykh, O. Boiko, V. Ivanov, M. Naumova, M. Ostapenko, L. Shvelidze, and others.

Traditionally, in the field of communication studies, a distinction is made between communicative strategies and tactics. Communicative strategies encompass a broader plan of action aimed at achieving specific communicative goals within a defined context, including interpersonal, group, and mass communication. They require comprehensive planning and coordination to influence the perception, attitude, or behavior of the audience. Tactics, on the other hand, as lower-level units, represent concrete actions, steps, or techniques used to implement strategies in practice. Tactics can be adapted or modified depending on circumstances or audience response, which makes them flexible and reactive to changing communicative contexts. Together, they form a structure that enables effective management of communication processes [2].

A communicative strategy includes defining the overall purpose of communication; selecting and organizing semantic and grammatical elements of utterances with regard to context; structuring thematic relations; and adapting the communicative structure to a given mode of interaction (dialogic or monologic), style (formal, informal, etc.), and genre (for example, advertising, lecture, debate). A language communication strategy also involves choosing the optimal way to realize the speaker's intentions to achieve a specific communicative goal, including control and adaptation of the communication process to the conditions of a particular communicative situation [2; 4].

Strategies, which set the main direction of discourse, are fewer compared to tactics, which provide flexibility and adaptability in communication in response to communicative challenges. Tactics are dynamic and oriented toward changing the audience's perception in the desired direction, based on the speaker's speech skills and communicative competence.

There are two main types of communication: cooperative and conflict, which are key in speech behavior and have specific goals, mechanisms of influence, and possible consequences for discourse [5]. Thus, the cooperative type of communication aims at building mutual understanding and respect, empathy, and is the foundation of effective collaboration and joint problem-solving. The conflict type of communication reflects the opposition of interests, opinions, and identities, which may lead to disagreements but, on the other hand, also contributes to the expression of positions and the search for new solutions. The study of these types of speech behavior strategies opens up a broad field for analyzing their role in shaping social relations, developing cultural practices, and influencing individual and collective consciousness [3].

This study primarily relies on the work of L. Shvelidze, who identifies cooperative and conflict communication models with their characteristic interaction strategies, including argumentative, informative, self-presentational, and persuasive ones. The choice between cooperative and conflict strategies depends on the participants' orientation toward achieving consensus or allowing dissensus, which, in turn, affects the dynamics of interpersonal relations and communication effectiveness. From this perspective, our research seeks to reveal how cooperative tactics contribute to interaction and the achievement of shared goals. The conflict type includes strategies of discreditation, disagreement, and trolling, each realized through specific communicative tactics.

The cooperative type is based on collaboration, mutual understanding, and assistance among participants in the communication process. Its main goals are achieving common interests, resolving conflicts through dialogue and consensus, and maintaining positive relations among all parties. Cooperative communication is an interaction based on the shared intentions of communicants, the use of effective linguistic and speech means conditioned by common understandings of communicative goals and the mutual distribution of communicative roles [19, p. 5].

Communication scholars consider cooperative communication as an evolutionary property that emerged from the need for joint activity [19], the formation of partnership relations [6], and the necessity of “saving face”, aimed at maintaining harmony and cooperation in interpersonal communication [6].

This type of strategy is characterized by the following features [19, p. 5]: **mutual support**: participants actively support each other, seeking to understand each other's interests and needs; **openness and transparency**: communication occurs in an atmosphere of openness, where participants freely exchange information and ideas; **flexibility**: the cooperative approach requires readiness for compromise and the ability to adapt one's position to achieve a common goal; **joint problem-solving**: instead of competition or confrontation, participants jointly seek the best solutions to problematic issues.

Within the cooperative type of communication, the most commonly distinguished strategies are argumentative, informative, self-presentational, persuasive, and ritual. Thus, L. Shvelidze [5], describing network discourse, notes that the argumentative strategy appears in 17% of textual fragments and reflects the speaker's effort to express and justify their position using tactics of authority, dialogicity, subjectivity, and solidarity. On the other hand, the informative strategy (11% of all material) is aimed at neutrally presenting facts through descriptive, constative, and factographic tactics. The self-presentational strategy, recorded in 6% of the texts, relies on tactics of self-evaluation, hyperbolization, and idealization, emphasizing the speaker's positive characteristics. The persuasive strategy, expressed through calls to action, appears in 10% of the texts with varying degrees of categoricalness, including commands, requests, and recommendations. Finally, the ritual strategy, covering 15% of the material, plays an important role in maintaining

cooperative interaction through typical speech genres such as greetings, thanks, and condolences, emphasizing cultural norms of communication.

Conflict is a process of interaction between individuals, groups, or organizations during which the parties become aware of a mismatch or contradiction in their interests, goals, values, or expectations. A conflict situation arises when one party believes that the other party interferes or may interfere with the achievement of its goals or the satisfaction of its needs. Since conflicts can have different natures and manifestations, their study is of interest to many scientific disciplines, each of which examines conflict from its own specific perspective, which indicates its interdisciplinary nature [7].

Conflicts can take various forms and classifications depending on different factors such as the sphere of occurrence, the nature of development, methods of resolution, goals, causes, number of participants, symmetry of relations between the parties, and the degree of their organization. The research conducted by the Institute for the Study of Conflict [7] considers intrapersonal, interpersonal, group, and interstate conflicts, emphasizing that they arise for various reasons, particularly due to differences in needs, values, interests, and goals. The International Association for Conflict Management [7] distinguishes between acute and chronic conflicts based on their dynamics and emotional charge.

The Conflict Research Society provides a detailed analysis of the causes of conflicts, including economic, political, ideological, and social factors that determine their emergence. Researchers also note that it is important to consider the number of participants – from dyadic to polyadic conflicts – and their degree of organization – from spontaneous to well-planned situations – which reflects a wide range of possible conflict interactions (Institute for the Study of Conflict, 2009; International Association for Conflict Management; *Journal of Living Together*; *Conflict Research Society*).

An important aspect is the study of the linguistic exponents of conflict [8], in particular its linguo-pragmatic, linguo-cognitive, and linguo-cultural characteristics [8]. The study of language in conflict is carried out within such fields as communicative, cognitive, and suggestive linguistics, pragma-, socio- and ecolinguistics, and linguoculturology. In this regard, it is also worth mentioning a separate scientific field – **linguoconflictology**, which studies the causes of the emergence, development, and resolution of conflicts, as well as the principles, methods, and techniques of their prevention in various types of discourse (see works by A. Antsupov, F. Batsevych, L. Bilokononko, N. Bilous, N. Voitsekhovska, G. Grice, O. Demska, O. Yermolaieva, L. Zaval'ska, A. Kovalevska-Slavova, N. Kondratenko, T. Kosmeda, R. Lakoff, G. Leech, L. Strii, J. Searle, L. Shypilova, S. Formanova, and others), who have created the theoretical foundation for understanding the mechanisms of speech interaction and their influence on the dynamics of communicative relations, including conflict situations.

A conflict communicative strategy can be defined as a planned sequence of speech actions or tactics used in communication to create, maintain, or escalate a conflict between interlocutors. This strategy may include accusations, criticism, irony, sarcasm, or even direct insults aimed at discrediting or lowering the status of the interlocutor in the eyes of others. The use of a conflict communicative strategy may also be aimed at achieving certain personally relevant goals, such as protecting one's own interests, influencing the audience's opinion, or strengthening one's authority by diminishing that of the opponent.

The most common conflict communicative strategies include discreditation, disagreement, and trolling, which, in turn, are realized through specific communicative tactics.

Conclusions and research prospects. First of all, the theoretical contribution lies in the introduction into scientific circulation of the category of the *meso-level* as a stable unit for describing network discourse and in the synchronization of linguistic and socio-communicative perspectives of analysis. Empirical verification of the meso-level parameters has been carried out using corpora from different platforms (TikTok, YouTube, Instagram, X), as well as comparative studies of cooperative/conflict strategies in the fields of education, science, and advertising, and the

development of automated meso-analysis metrics for tracking tactics in real time. The article substantiates the need for the meso-level in discourse analysis of network communications: the two-tier (macro/micro) model proves methodologically insufficient for describing the multicomponent, multimodal, and interactive nature of digital genres. The concept of the meso-level has been formulated as an intermediate analytical plane that captures the strategic and tactical organization of interaction within communities/platforms, linking the axiological and ideological orientations of the macro-level with the linguistic exponents of the micro-level. As a result, a set of operational criteria for description has been proposed (types of strategies and tactics; participant roles/positioning; format and algorithmic conditions of the platform; interaction scenarios; degrees of interactivity; multimodal connections “text–image–audio–behavioral signals”). The practical value for digital genre analytics lies in the fact that the proposed framework can be applied to communication campaign auditing, interaction scenario modeling, optimization of engagement strategies, and reputation risk management in the online environment.

Л і т е р а т у р а

1. Ваховська О. В. Вербалізація концепту гріх в англomовному дискурсі XIV – XXI століть : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2011. 20 с.
2. Загнітко А. Мовна особистість в епістолярному дискурсі: типологія лінгвоіндивідуалізацій і лінгвоіндивідуалізацій. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*. 2016. № 33. С. 58–71.
3. Труба Г. М. Психо- і нейролінгвістична специфіка освітняського мережевого дискурсу : евристичне моделювання : дис. ... д-ра філол. наук. Одеса, 2025. 740 с.
4. Чистотіна О. О. Дискурси події : між вірністю і зреченням : дис. ... д-ра філософії. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2021. 192 с.
5. Швелідзе Л. Д. Мовні засоби реалізації комунікативних стратегій у дискурсі соціальних мереж (на матеріалі української й англійської мов) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : Вінниця, 2021. 22 с.
6. Brown G., Yule G. *Discourse Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press. 1983. 283 p.
7. Conflict Research Society. URL: <https://conflictresearchsociety.org/> (дата звернення: 18. 03. 2023).
8. Cui A., Li H., Wang D., Zhong J., Chen Y., Lu H. Global, regional prevalence, incidence and risk factors of knee osteoarthritis in population-based studies. *EClinicalMedicine*, Nov 26:29-30:100587. 2020. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/34505846/>
9. Deutsch K. *Peoples, nations, and communication*. NY: Times, 2000. pp. 546–566.
10. Dijk V. T. A. *Discourse Studies*. 5 vols. Sage Benchmark Series. New Delhi: Sage. 2007. 184 p.
11. Encyclopedia Britannica. Paul Felix Lazarsfeld. URL: <https://www.britannica.com/topic/social-science/Sociology>
12. Goban-Klas T. Media and Mass Communication: Theories and Analyses of the Press, Radio, Television, and the Internet. 2022. 548 pp.
13. Fairclough N. Metapragmatics, hidden assumptions, and moral economy. In *Pragmemes and Theories of Language Use* Springer International Publishing. 2016. pp. 191–208.
14. Foucault M. *Archaeology of Knowledge* (2nd ed.). London: Routledge. 2002. 256 p.
15. Jørgensen M. W., Phillips L. J. *Discourse Analysis as Theory and Method*. SAGE Publications Ltd., London, 2002. pp. 1 – 23. URL: <https://doi.org/10.4135/9781849208871>.
16. Laclau E., Mouffe C. *Hegemony and Socialist Strategy: Towards a Radical Democratic Politics*. London. New York. 1985. 217 p.
17. Micro, Meso, and Macro Approaches by Anonymous. licensed under CC BY-NC-SA 3.0. URL <https://2012books.lardbucket.org/books/sociology-comprehensive-edition>
18. Serio P. Analyse du discours politique soviétique (Cultures et Societies de l'Est. 2). Paris: Institut d'étude slave. 1985. 315 p.
19. Tomasello M., Haun D. B. M. Conformity to Peer Pressure in Preschool Children. *Child Development*. 2011. 82 pp. URL: <https://www.scrip.org/reference/referencespapers?referenceid=1178737>
20. Torfing J. Discourse Theory: Achievements, Arguments, and Challenges. In *Discourse Theory in European Politics: Identity, Policy, and Governance*, edited by D. Howarth & J. Torfing. New York: Palgrave Macmillan. 2005. pp. 1–31.

R e f e r e n c e s

1. Vakhovska, O. V. (2011), *Verbalization of the Concept of Sin in the English-Language Discourse of the 14th–21st Centuries : abstract for PhD thesis in Philology* [Verbalizatsiia kontseptu hrikh v anhlomovnomu dyskursi XIV–XXI stolit : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk], V. N. Karazin Kharkiv National University.
2. Zahnitko, A. (2016), *Linguistic Personality in Epistolary Discourse: Typology of Linguo-Individualizations and Linguo-Individualities, Humanitarian Education in Technical Higher Educational Institutions* [Movna osobystist v epistoliarnomu dyskursi : typolohiia lnhvoindyviduatsii i lnhvoindyvidualizatsii, Humanitarna osvita u tekhnichnykh vyshchykh navchalnykh zakladakh], № 33, pp. 58–71.
3. Truba, H. M. (2025), *Psycho- and Neurolinguistic Specificity of the Educational Network Discourse : Heuristic Modeling, Doctoral Thesis in Philology : 10.02.01.* [Psykho- i neirolnhvistychna spetsyfika osvitianskoho merezhevoho dyskursu: evrystychne modeliuvannia : dys ... d-ra filol. nauk]. Odessa. 740 p.
4. Chystotina, O. O. (2021), *Discourses of the Event: Between Loyalty and Renunciation : PhD Thesis in Philosophy* [Dyskursy podii: mizh virnistiu i zrechenniam : dys. ... d-ra filosofii]. Kharkiv: V. N. Karazin Kharkiv National University. 192 p.

5. Shvelidze, L. D. (2021), *Linguistic Means of Implementing Communicative Strategies in the Discourse of Social Networks (Based on the Material of Ukrainian and English Languages): abstract for PhD thesis in Philology* [Movni zasoby realizatsii komunikativnykh stratehii u dyskursi sotsialnykh mrezh (na materiali ukrainskoi y anhliiskoi mov) : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk] : Vinnytsia, 2021. 22 p.
6. Brown, G. & Yule, G. (1983), *Discourse Analysis*. Cambridge : Cambridge University Press. 283 p.
7. Conflict Research Society. *Official website*. Available at: <https://conflictresearchsociety.org/>
8. Cui, A. & Li, H. & Wang, D. & Zhong, J. & Chen, Y., Lu, H. (2020), *Global, regional prevalence, incidence and risk factors of knee osteoarthritis in population-based studies*. *EClinicalMedicine*. Available at: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/34505846/>
9. Deutsch, K. (2000), *Peoples, nations, and communication*. NY: Times., pp. 546–566.
10. Dijk, V. T. A. (2007), *Discourse Studies*. 5 vols. Sage Benchmark Series. New Delhi: Sage. 184 p.
11. Encyclopedia Britannica. Paul Felix Lazarsfeld. *Official website*. Available at: <https://www.britannica.com/topic/social-science/Sociology>
12. Goban-Klas, T. (2022), *Media and Mass Communication: Theories and Analyses of the Press, Radio, Television, and the Internet*. 548 p.
13. Fairclough, N. (2016), *Metapragmatics, hidden assumptions, and moral economy*. In *Pragmemes and Theories of Language Use* Springer International Publishing. pp. 191–208.
14. Foucault, M. (2002), *Archaeology of Knowledge* (2nd ed.). London : Routledge. 256 p.
15. Jørgensen, M. W. & Phillips, L. J. (2002), *Discourse Analysis as Theory and Method*. SAGE Publications Ltd., London. pp. 1 – 23. Available at: <https://doi.org/10.4135/9781849208871>
16. Laclau, E., Mouffe, C. (1985), *Hegemony and Socialist Strategy: Towards a Radical Democratic Politics*. London. New York. 217 p.
17. Micro, Meso, and Macro Approaches by Anonymous, licensed under CC BY-NC-SA 3.0. *Original source*: Available at: <https://2012books.lardbucket.org/books/sociology-comprehensive-edition>
18. Serio, P. (1985), *Analyse du discours politique soviétique (Cultures et Societies de l'Est. 2)*. Paris: Institut d'étude slave. 315 p.
19. Tomasello, M. & Haun, D. B. M. (2011), *Conformity to Peer Pressure in Preschool Children*. *Child Development*.. 82 pp. Available at: <https://www.scrip.org/reference/referencespapers?referenceid=1178737>
20. Torfing, J. (2005) *Discourse Theory: Achievements, Arguments, and Challenges*. In *Discourse Theory in European Politics: Identity, Policy, and Governance*, edited by D. Howarth & J. Torfing. New York: Palgrave Macmillan. pp. 1–31.

ТРУБА Ганна Миколаївна,

доктор філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови та мовної підготовки іноземців

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

вул. Змієнка Всеволода, 2, Одеса, 65082, Україна

e-mail: 3182009060@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-9944-0476>

МЕЗОРІВЕНЬ ДИСКУРС-АНАЛІЗУ В ДОСЛІДЖЕННІ МЕРЕЖЕВИХ КОМУНІКАЦІЙ

Анотація. Метою статті є обґрунтування й запровадження до наукового обігу поняття мезорівня дискурсу-аналізу як проміжної аналітичної площини між макро- та мікрорівнями для дослідження мережових комунікацій. **Об'єктом** дослідження є мережовий дискурс; **предмет** дослідження – мезорівень цього дискурсу (комунікативні стратегії, тактики, параметри організації взаємодії у цифрових спільнотах і жанрах). **Методи дослідження:** комплексний міждисциплінарний підхід, що поєднує описовий метод, спостереження, аналіз і синтез, контент- та інтент-аналіз, кількісні вимірювання динаміки мережових пріоритетів; спеціальні лінгвістичні процедури – дискурс-аналіз, прагмалінгвістичний, контекстуально-інтерпретаційний і компонентний аналіз. **Наукова новизна** полягає в теоретичному окресленні й параметризації мезорівня мережового дискурсу, демонстрації його аналітичного потенціалу на матеріалі інтернет-реклами та запропонуванні набору операційних критеріїв для опису стратегій/тактик у мультимодальному середовищі. Двоярусна (макро/мікро) модель є недостатньою для повноцінного аналізу мережових текстів; мезорівень забезпечує зв'язок між етичними настановами (макро) та мовними експонентами (мікро), дозволяє системно описувати стратегічно-тактичну організацію рекламної комунікації, враховуючи мультимодальність, інтерактивність і платформні обмеження; запропонована рамка придатна для подальших міждисциплінарних студій і практичної аналітики цифрових жанрів.

Ключові слова: мережовий дискурс, мезорівень, комунікативні стратегії і тактики, мультимодальність, прагмалінгвістичний аналіз, контент-аналіз.

ПИТАННЯ ЛІНГВОКОНЦЕПТОЛОГІЇ ТА ЛІНГВОДИДАКТИКИ

DOI: <https://doi.org/10.18524/2307-4558.2025.44.343842>

УДК 81'1:81'33:81'42:004.912

ГРОМКО Тетяна Василівна,

доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри англійської філології та перекладу
 Національного університету «Одеська політехніка»;
 просп. Шевченка, 1, Одеса, Одеська область, 65044
 e-mail: hromkot@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-4661-4302>

ЛІНГВОГРАФІЯ І ЛІНГВАРІЙ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ДОКАЗОВОГО МОДЕЛЮВАННЯ МОВИ

Анотація. У статті обґрунтовано концептуальні засади лінгвографії як метамови корпусного опису та лінгварію як її структурного ядра – доказової моделі мови, що поєднує теоретичний, методологічний і технологічний рівні аналізу. Актуальність дослідження зумовлена потребою формування нової системи опису, яка інтегрує корпусну доказовість, когнітивну інтерпретацію та функційно-комунікативну повноту. **Мета** статті полягає в обґрунтуванні лінгвографії як системи доказового моделювання мови та у визначенні її структурної одиниці – лінгварію. **Об'єктом** виступає природна мовна система у її живому функціонуванні, **предметом** – принципи організації, параметризації та стратифікації лінгварію. **Методи дослідження** – корпусно-дескриптивний, когнітивно-інтерпретаційний, контекстуальний і метамовний аналіз; джерельна база охоплює автентичні тексти, записи усного мовлення, корпусні матеріали говірки. Узагальнено, що лінгвографія й лінгварій становлять ядро нової доказової парадигми мовознавства, зорієнтованої на перевірюваність, системність і когнітивну інтерпретацію мовних даних. Вони відображають перехід від опису мови як замкненої системи до її алгоритмічного моделювання (*modulatio algorithmica linguae*) як живого процесу комунікації, мислення та культури, що створює підґрунтя для подальшого розвитку корпусної, когнітивної й функційної лінгвістики. Установлено, що лінгварій реалізує синтез лінійної, рівневої та поліної моделей мови, відтворюючи її як динамічну стратифіковану систему, у якій документально фіксуються мовні та мовленнєві одиниці – лексеми, фраземи, колокації, прагмати, просодичні маркери. Лінійна модель забезпечує послідовність і взаємозалежність елементів мовної системи, рівнева – її ієрархічну організацію, а поліїна – багатовимірність і поліцентричність зв'язків між рівнями та функційними площинами мовлення. У результаті лінгварій моделює мову як цілісну систему динамічних взаємодій, де кожна одиниця підтверджена контекстом, функцією і когнітивним призначенням. Наукова новизна полягає у введенні до наукового обігу категорій *лінгвографія* та *лінгварій* як складників доказової парадигми мовознавства. Теоретична цінність полягає у створенні метамови корпусного опису, практична – у формуванні моделі документального корпусу для лінгвістичних досліджень. У **висновках** узагальнено, що лінгвографія і лінгварій становлять основу нової доказової парадигми мовознавства, орієнтованої на верифікацію, системність і когнітивну інтерпретацію мовних даних. Перспективи подальших досліджень пов'язані зі створенням термінологічного словника лінгварію, розбудовою корпусної бази та параметризацією просодичних і невербальних компонентів мови.

Ключові слова: лінгвографія, лінгварій, доказове моделювання, корпусна лінгвістика, когнітивна інтерпретація, стратифікація мови, функційно-комунікативна система.

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Мова є феноменом, що, попри тисячоліття осмислення, залишається недосяжною категорією людського пізнання. У своїй найглибшій сутності мова постає як триада мислення – об'єкт, інструмент і середовище (*objectum, instrumentum et ambitus cogitationis*). Вона водночас є тим, на що спрямоване мислення, чим воно здійснюється і в чому воно розгортається. Така триадна природа мови пояснює її універсальність: вона не лише репрезентує знання, а й формує сам спосіб його існування у свідомості людини. Саме тому жодна інша система – ні знакова, ні технічна – не може повністю замінити мову як живу форму когнітивної діяльності. У ній закладено одночасно матеріальну ідеальність і духовну предметність, що виявляється у взаємодії слова, думки й культури.

Мова постає водночас живою структурою, що уникає остаточного опису. Жодна з наукових парадигм – ані структуралізм із його спробою зафіксувати систему, ані когнітивізм, який прагне розкрити її концептуальну природу, ані цифрова епоха корпусів і штучного інтелекту – не змогли вичерпно пояснити природу мови. Навіть у добу технологічної аналітики, коли слово перетворюється на цифрову одиницю (*unitas digitalis*), а мовлення – на об'єкт алгоритмічного моделювання (*modulatio algorithmica*), мова зберігає свою невлесу сутність: вона живе між звуком і смислом, між тілесністю мовлення й безмежністю значення.

Саме ця недосяжність і багатовимірність мови вимагає пошуку нових описових систем, здатних не редукувати її до статистики чи логічних схем, а зберігати її природну складність, варіативність і доказовість у межах реального мовного буття.

Та все ж мова – не застигла сутність, а рухливий, невинно змінний організм. Вона живе у щоденних актах мовлення, у безперервному творенні значень, у взаємодії індивідуальних і колективних свідомостей. Саме тому її пізнання потребує не лише спостереження, а *документування*, що уможливорює точність і перевірюваність мовних фактів. Документування є актом наукової відповідальності перед мовою: воно фіксує її живе функціонування, не зводячи її до абстрактної системи знаків, а відтворюючи в реальних контекстах комунікації. У такий спосіб мовознавство переходить від споглядального до доказового рівня опису, де кожна одиниця має не лише значення, а й підтвердження свого буття у мовленнєвій практиці.

Сучасне мовознавство стоїть перед потребою створення системи опису, що поєднує корпусну доказовість, когнітивну інтерпретацію та функційно-комунікативну повноту. Традиційні лексикографічні й корпусні моделі фіксують мовні одиниці поза контекстом живого мовлення, що обмежує їхню пояснювальну силу. У зв'язку з цим актуалізується формування *лінгвографії* як метамови корпусного опису та *лінгварію* як її структурного ядра – *документально підтвердженої моделі мовної системи*, у якій одиниці мови подані в реальних комунікативних зв'язках. Лінгвографія виходить за межі традиційного словникового опису, набуваючи статусу інструмента доказового моделювання мови, що фіксує не лише слово, а й ситуацію його функціонування в тексті, діалозі, дискурсі. Лінгварій у цій системі виконує роль динамічного простору фіксації, де поєднуються мовні й мовленнєві одиниці, підтверджені джерелами й параметризовані за стратифікаційними рівнями. Він моделює мову як процес, що сам себе доводить через контекст, функцію та когнітивну мету мовця. Відбувається перехід від опису мови як замкненої системи до її доказового моделювання – спостережуваної, контекстуалізованої й когнітивно осмисленої реальності. Такий підхід узгоджується з глобальними тенденціями в сучасній лінгвістиці, орієнтованими на репрезентацію знання як відкритої, верифікованої системи [16, с. 451–473]. А представлення нами лінгвографії як нової форми метамовної організації знання і лінгварію як її функційної реалізації демонструє переорієнтацію науки з опису на емпіричну перевірюваність мовних явищ, що відкриває шлях до створення верифікованої системи моделювання мови в її природному когнітивному, культурному та комунікативному середовищі [3, с. 183–188].

Аналіз досліджень проблеми. Лінгвографія як наукова галузь і напрям мовознавства сформувалася у середині XIX століття, коли було частково окреслено її базову терміносистему. Дослідження цього напрямку здійснили зарубіжні вчені, серед яких Ф. Баллхорн, І. Гельб, К. Дюршайд, Р. Кросленд, Д. Мелетіс, В. Реннагель, а також вітчизняні – предметом лінгвографічних досліджень їх є методологічні засади метамови (термінологічний апарат) мовознавства, а об'єктом виступає формування мікротермінополя лінгвографії, зокрема під впливом процесів латинізації української мови, зокрема: О. Білецька, Т. Видайчук, П. Донець, А. Загнітко, Т. Космеда, Л. Макарук, В. Німчук, Є. Пересада, Л. Соболев, І. Фаріон (з посиланням на джерела див. [9, с. 173]. На думку Є. І. Пересади, «Лінгвографія є міждисциплінарною галуззю мовознавства, що теоретично обґрунтовує, методологічно й технологічно увиразнює та слугує практиці створення словників, мовних довідників, інших електронних баз певної мовної системи. Лінгвографічна повнота репрезентує високий рівень доказовості лінгвістичного дослідження, оскільки спроможна вирішити проблему наукової інформатизації будь-якої галузі мовознавства з урахуванням надбань і надання нових даних для його розвитку, у тому числі й діалектології» [9, с. 174].

Верифікована нами на матеріалі говірки, лінгвографічна методика слугує базою ідіомологічних студій, зорієнтованих на створення металінгвографічного зводу – системної інвентаризації мовних даних. Її центральний компонент – лінгвографічний комплекс, корпусна модель, що поєднує письмові й електронні джерела для синхронного та діахронного опису. У попередніх працях концепцію визначено як метамову корпусно-доказового моделювання мови, а лінгварій окреслено її структурним ядром [2; 3; 4; 5]. Лінгвографія постає методологією документування, дескрипції та параметризації мовних одиниць, яка забезпечує доказовість і достовірність узагальнень.

Первісне вживання терміна *лінгварій* у працях початку 2000-х рр. мало технічне, лексикографічне значення, позначаючи комп'ютерні довідкові бази. У сучасній інтерпретації, розробленій у монографії «*Методологія та досвід дескрипції говірки*» [3, с. 173–180], цей термін набув теоретичного статусу – документально верифікованої моделі мовної системи. Запропонований лінгвографічний комплекс охоплює тезаурус, корпус говірки, аспекти словники та систему метамовних позначень і «реалізує принципи документальності, стратифікаційності та когнітивно-дискурсивної доказовості мовного опису» [3, с. 175]. Наукову послідовність розвитку концепції простежуємо у циклі статей авторки: «*Тезаурус як*

лінгвографічний опис говірки: теоретичні засади науково-інформаційної бази» [5]; «Моноговірковий тезаурус – нова лінгвографічна технологія описування мовної системи» [4]. Фахові рецензії підтверджують новаторство підходу: О. В. Тищенко визначає працю як «нову технологію інтерпретації лінгварію говірки за текстовим корпусом, що засновує доказовість через емпіричний матеріал» [12, с. 271]; Ю. О. Шепель наголошував, що «лінгвографічні технології забезпечують лінгвальну доказовість і становлять перший фундаментальний досвід повної дескрипції лінгварію говірки» [13, с. 3], О. П. Білих вбачав у лінгвографічному підході «поворотний момент у діалектологічному моделюванні мови» [1, с. 176].

Мета і завдання; об'єкт і предмет дослідження; джерельна база, методи, новизна. Метою дослідження є обґрунтування лінгвографії як системи доказового моделювання мови та визначення її структурної одиниці – лінгварію, що постає як інтегративна форма репрезентації мови в її природному, динамічному функціонуванні. Уведення в науковий обіг цих понять окреслює новий методологічний рівень осмислення мовної системи, що поєднує емпіричність спостереження, когнітивну інтерпретацію та корпусну верифікацію мовних фактів. **Об'єктом** дослідження виступає природна мовна система, розглянута не як абстрактна сукупність знаків, а як інтелектуально й когнітивно організована структура, здатна до самовідтворення у комунікативних формах. Вона постає як доказова реальність, яку можна моделювати, описувати й верифікувати засобами лінгвографії. **Предметом** дослідження є принципи організації, параметризації та стратифікації лінгварію, що забезпечують системність і водночас варіативність у відтворенні мови. Лінгварій трактується як метамовна модель, у якій поєднано рівні й площини мовного буття – від семантичного та морфологічного до прагматичного, дискурсивного й просодичного.

Теоретичне підґрунтя дослідження охоплює сучасні концепції корпусної, когнітивної, функційної та доказової лінгвістики, репрезентовані у працях Кена Гайленда, Вів'яна Еванса та Мелані Грін, Анатолія Загнітка, Тетяни Космеди та ін. Ці джерела формують інтелектуальне поле, у межах якого розробляється концепція лінгварію як когнітивно-доказової системи та метамови опису мовної реальності. *Джерельну базу і концептуальний матеріал* становлять авторські дослідження з лінгвографії та дескрипції мовної системи. Така база забезпечує аргументованість положень і створює підґрунтя для розроблення моделі лінгварію як когнітивно-доказової системи. *Методологічна стратегія* поєднує корпусно-дескриптивний, когнітивно-інтерпретаційний, контекстуальний і метамовний аналіз, що дозволяє осмислювати мову як поліструктурний об'єкт – одночасно системний і динамічний, де теоретична узагальненість співіснує з доказовою точністю опису. Застосування цих підходів забезпечує можливість моделювання мови у її природній багатовимірності, коли структура, функція й когнітивна мотивація постають як взаємодоповнювальні параметри лінгвографічного знання.

Наукова новизна полягає у введенні в науковий обіг категорій *лінгварій* і *лінгвографія* як ключових елементів доказової парадигми сучасного мовознавства. Уперше запропоновано метамовну модель, що забезпечує поєднання емпіричності, структурності та когнітивної інтерпретації, відкриваючи перспективу формування доказової корпусної теорії мови. При цьому теоретична цінність дослідження полягає у розробленні метамови корпусного опису, у межах якої лінгвографія виступає інтелектуальною технологією пізнання мови через її документальні прояви. Практична значущість полягає у створенні моделі документального корпусу, придатної для лінгвістичних, когнітивних і міждисциплінарних студій. Уведення до наукового обігу термінів *лінгварій* і *лінгвографія* є кроком до формування нового рівня наукової рефлексії над мовою – рівня, де емпіричний факт постає не лише об'єктом опису, а й носієм доказовості мовознавчої теорії.

Виклад основного матеріалу. У сучасній науковій традиції спостерігаємо виразну різницю між технічним поняттям *лінгвар* (*linguistic archive*) і науково-метатеоретичним поняттям *лінгварій* (*linguisticarium*). Перший – лише сховище даних, архів лінгвістичних ресурсів, який акумулює тексти, аудіо- та відеозаписи, лексикографічні бази, словники чи граматичні описи. Другий – структурно-семантична модель мови як живої системи, у якій документування, стратифікація та когнітивна інтерпретація співіснують у межах доказового простору. Якщо *лінгвар* зберігає інформацію, то *лінгварій* відтворює буття мови у процесуальності, тобто є не архівом, а науково реконструйованою системою, що описує, як мова функціонує у своїй природній варіативності, семантичній глибині та культурній тягловості [3, с. 174–177].

У традиційній науковій практиці поняття мовного опису (*descriptio linguae*) передбачало зосередження переважно на функціонуванні мови, її нормах і закономірностях. Такий підхід, успадкований від структуралізму, визначав мову як замкнену систему правил і опозицій. Натомість *лінгвографія*, як її пропонує сучасна доказова методологія, виходить за межі

формального опису: вона охоплює повний цикл лінгвістичного пізнання – від спостереження до параметризації, від фіксації до когнітивної реконструкції. Вона поєднує елементи функціональної лінгвістики, когнітивної семантики, дискурсології та корпусної аналітики, забезпечуючи не лише опис, а й моделювання закономірностей мовного розвитку [3, с. 178–180]. Тобто лінгвографія постає не технічною дисципліною, що вивчає графічні або зовнішні властивості мови, а метамовою доказового опису, у межах якої кожна одиниця – слово, фразема, колокація, кліше, просодема чи жестема – фіксується не абстрактно, а в живому контексті її функціонування, а відтак – метатеоретичним інструментом корпусної науки, у якому поєднано аналітичний (структурний) і когнітивний (інтерпретаційний) рівні опису.

Лінгварій, у свою чергу, є практичною реалізацією лінгвографії, її функціональним тілом і емпіричною підставою доказового моделювання мови. Він фіксує мовну систему в її реальному вияві – з усією повнотою контекстів, дискурсивних відтінків, інтонаційних і прагматичних варіацій. Мовні одиниці в лінгварії набувають властивості доказових елементів, бо кожна має джерело, контекст, ситуацію, іноді навіть невербальний супровід. У такій інтерпретації лінгварій – не сховище, а живий простір мови, упорядкований за принципом функційно-стратифікаційної взаємодії її рівнів. Його стратифікація – не механічна, а когнітивно обґрунтована: лексичний рівень корелює з граматичним, прагматичний – із дискурсивним, а просодичний – із ментальним, створюючи цілісну доказову систему, де мова описується у формах свого буття [3, с. 183–185]. У цьому полягає сутність доказового моделювання мови – методу, у якому кожна одиниця не просто описана, а підтверджена, кожне значення не лише інтерпретоване, а й верифіковане, а мова в цілому розуміється як динамічна, відкрита, когнітивно перевірювана система. Модель лінгварію як системи, що відтворює мову в її природному існуванні – у багаторівневих проявах лексики, морфології, синтаксису, прагматики та дискурсивної організації, полягає в наступних сентенціях. У межах своєї системи мова постає як єдність мовних і мовленнєвих одиниць, що взаємодіють між собою в межах *ієрархічно-мережової структури*. Лексеми, фраземи, колокації, колігації, прагматемами, просодичні маркери – усі вони формують мережу взаємопов'язаних рівнів, через які виявляється мовна картина світу. У межах структури – лінгвографія постає не як допоміжний реєстраційний інструмент, а як метамова опису, що задає принципи фіксації, інтерпретації та верифікації мовних одиниць. Її головним завданням є створення системи, у якій кожна одиниця не лише названа, а й доведена у своєму функціонуванні – через контекст, ситуацію, комунікативну мету та засоби реалізації [3, с. 175]. Фіксація мовного матеріалу в лінгварії набуває документального характеру, що забезпечує відтворення зв'язку між мовною формою й реальною мовленнєвою подією. У цьому аспекті документальність постає не технічною рисою, а критерієм наукової достовірності: запис, дата, носій, ситуаційний контекст стають атрибутами кожної одиниці, що входить до корпусу.

Лінгварій організовано стратифікаційно – опис мовних явищ здійснюється на кількох взаємодоповнювальних рівнях: лексичному, граматичному, прагматичному, дискурсивному та просодичному. Кожен рівень має власну систему параметрів і тегів, що уможливорює параметризацію семантичних, функційних і контекстуальних характеристик одиниць [3, с. 178–180]. Так, у межах лексичного рівня фіксуються варіативні одиниці з позначенням семантичних розходжень (*вітка – гілка, сінце – сіно*), тоді як прагматичний рівень відтворює формули соціальної взаємодії та вербальні стереотипи (*та ти шо!, подумай!*), що засвідчують індивідуально-психологічні й соціолінгвальні особливості мовців.

Унікальною рисою запропонованої системи є ілюстративність, яка функціонує як доказовий аргумент: ілюстративна частина дефініції містить не вигаданий приклад, а автентичний фрагмент мовлення, вилучений із запису або тексту корпусу. У цих ілюстраціях простежується природна інтонаційна, акцентна, емоційна структура мовлення, що забезпечує його верифікованість – можливість перевірки кожного факту в межах цифрового корпусу [3, с. 182–184].

Завдяки такій побудові лінгварій перетворюється на доказову модель мови, у якій поєднано дескриптивний, когнітивний та інтерпретаційний підходи. Його структура не лише описує мову, а й моделює її живе функціонування – від мікроодиниці до тексту, від індивідуального висловлення до соціально закріпленої формули. Лінгвографія у цій системі виконує функцію метатеоретичного інструменту, що дозволяє відстежувати еволюцію мовних форм, співвідносити їхні функції, реконструювати когнітивні механізми мовлення, а також постає не як підсумковий опис, а як динамічна модель знання про мову, у якій документальність забезпечує доказовість, стратифікаційність – системність, параметризація – точність, ілюстративність – наочність, а верифікованість – наукову перевірюваність результатів. Саме така структура уможливорює створення корпусу, який не лише фіксує, а й пояснює, як мова існує – у варіативності, у мовленні, у свідомості мовців, у когнітивній тягlostі культурного досвіду.

Функційно-когнітивна структура лінгварію є багатовимірною: вона не обмежується репрезентацією мовних одиниць як системних компонентів, а охоплює способи їхнього когнітивного формування та прагматичного вжитку. Мовна одиниця постає не лише як носій значення, а як свідчення мовленнєвої події, де актуалізується взаємодія когнітивних, соціальних і комунікативних чинників. У межах такої системи мовна діяльність трактується як процес породження, варіювання й верифікації смислу, що корелює з антропоцентричною парадигмою сучасної лінгвістики [6, с. 37–39].

Одним із базових рівнів доказового опису є прагматико-дискурсивний, який у лінгварії виявляється через фіксацію мовних формул, кліше, девіантних одиниць і комунікативних шаблонів. Такі елементи становлять живу тканину мовлення і відбивають когнітивні механізми оцінки, емоційності, соціальної приналежності мовця. Як слушно зауважує Т. Ю. Ковалевська, «функційний статус одиниці визначається не формою, а її інтенційною спрямованістю і типовістю реалізації у мовленні» [8, с. 54]. Саме тому фіксація таких одиниць у лінгварії набуває доказового значення – вони демонструють закономірності мовленнєвого реагування, структуру мовної свідомості й способи комунікативного впливу.

На рівні когнітивного моделювання лінгварій передбачає відтворення семантичних мереж, які формуються у свідомості мовця під час осмислення світу. Ці мережі, виражені у вигляді лексико-граматичних і фраземних зв'язків, є фрагментами ментальної картини світу, котра проявляється через мову. У такому підході, близькому до когнітивно-семантичної школи [10, с. 22–24], лінгварій відтворює не лише матеріальні тексти, а й когнітивні карти значень, що розкривають національно специфічний спосіб мислення.

Особливу доказову вагу має просодичний і невербальний рівень, адже у записях живого мовлення зафіксовано інтонаційні контури, паузи, акценти, сміх, жестикування, що супроводжують комунікацію. Ці компоненти, які в традиційних лексикографічних описах майже не враховуються, у лінгварії становлять невербальні маркери когнітивних станів – емоційної оцінки, сумніву, заперечення, прихильності чи агресії. Така деталізація відповідає принципам функційної стратифікації мови, де, за спостереженням А. П. Загнітка, «форма є лише носієм динамічного змісту, який народжується у мовленні» [6, с. 41].

Відповідно, лінгварій фіксує не лише мовні одиниці, а й паралельні канали комунікації – інтонаційний, жестовий, ситуаційний, – що забезпечує доказову цілісність моделі. У цьому аспекті лінгвографічна метамова слугує інструментом когнітивно-прагматичної реконструкції смислів, дозволяючи простежити, як мовна форма переходить у мовленнєву дію, а дія – у когнітивний результат.

У системному сенсі лінгварій постає як організаційна модель мови, у якій діалектично поєднуються структура і функція. Як зазначається в сучасних лінгвістичних теоріях, система забезпечує єдність і впорядкованість елементів, тоді як структура реалізує їхні відношення в межах функціонування. Лінгварій поєднує обидва аспекти – структурний, що гарантує цілісність і тотожність мовної системи, та функційний, який відбиває її відкритість і здатність до змін. Завдяки цьому лінгварій відтворює мову не як стабільний набір правил, а як саморегульовальну динамічну систему, у якій кожен елемент є носієм взаємозалежних властивостей: фонетичних, морфологічних, семантичних, прагматичних. Саме через це він поєднує у собі рівневу та полеву моделі, утворюючи новий тип системності – корпусно-довказову, що дозволяє фіксувати і структуру, і її рух, і саму дію мови в її живому функціонуванні [3, с. 185–188].

Концепція лінгварію як моделі мовної системи. Лінгварій у пропонованій концепції постає не просто як сукупність зафіксованих мовних одиниць, а як модель мовної системи, що відтворює її як матеріальну, вторинну, динамічну систему, у якій взаємодіють структура, функція, когніція та комунікація. Як і будь-яка система, лінгварій складається з елементів, що перебувають у відношеннях взаємозалежності, формуючи цілісність, здатну до саморозвитку та самовідтворення. У цьому сенсі лінгварій не є застиглою базою даних, а функціонує як динамічна мережа зв'язків, у якій взаємодія між мовними й мовленнєвими одиницями постійно оновлюється й реконструюється [3, с. 176–177].

Застосування поняття системи щодо мови, започатковане Бодуеном де Куртене та Ф. де Соссюром, дістало нове осмислення в лінгвографічній методології. Якщо Соссюр розглядав мову як «систему знаків, що виражають ідеї» [11, с. 45–47], то лінгварій репрезентує цю систему у двох вимірах – синхронічному й діхронічному, поєднуючи фіксацію мовного стану з реконструкцією його змін. Положення про «мову як систему систем» у лінгварії набуває емпіричного змісту: тут відображено взаємодію лексичної, граматичної, прагматичної, просодичної та дискурсивної підсистем, що утворюють доказовий простір функціонування.

У межах доказового підходу лінгварій поєднує риси трьох моделей – лінійної, рівневої та поліної. Лінійна модель, спираючись на синтагматичну концепцію Соссюра [11, с. 126], відтворює природну послідовність і причинно-наслідкові зв'язки мовних одиниць, зафіксовані у

документальних текстах [2, с. 6–8]. Рівнева модель забезпечує стратифікацію корпусу, де фонологічний, морфологічний, лексичний, синтаксичний і дискурсивний рівні формують ієрархію системи, що розвиває ідеї Бодуена де Куртене та їх сучасне трактування в українській лінгвістиці [6, с. 39–41]. Полійна модель, запропонована Г. Зеленько [7, с. 27–29], розкриває мову як багатовимірну систему перетину семантичних, прагматичних, просодичних і когнітивних множин. На відміну від класичної польової теорії [14, с. 58–60], полійність у лінгварії акцентує на взаємопроникненні функцій, коли одиниця може належати водночас до кількох рівнів чи зон опису. Таким чином, лінгварій моделює мову як динамічну стратифіковану систему, у якій поєднуються структура, функція й когнітивна варіативність. Застосування полійної моделі уможлиблює мультирівневе відображення мовної реальності, що відповідає принципам когнітивної лінгвістики [15, р. 37–40]. Завдяки цьому лінгварій відтворює не лише матеріальну структуру мови, а й ментально-комунікативні процеси, у яких ця структура реалізується.

Поєднання лінійної, рівневої та полійної моделей формує інтегративну архітектуру лінгварію, що відображає ієрархію, зв'язність і варіативність мовної системи. Лінійна модель визначає порядок і послідовність, рівнева – ієрархічну узгодженість, полійна – когнітивну багатовимірність і поліцентричність. Унаслідок цього лінгварій постає як цілісна модель динамічних мовних взаємодій, де кожна одиниця підтверджена контекстом, функцією та когнітивним призначенням, а документальність корпусу виступає гарантією її наукової верифікованості [5, с. 26–28].

Концепція лінгварію, таким чином, спирається на структурно-семантичний та функційно-когнітивний синтез. Його структура забезпечує цілісність опису, а функційна організація – гнучкість у відтворенні комунікативних процесів. Лінгварій не лише описує систему мови, а й моделює її як процес, що сам себе доводить: мовна одиниця існує настільки, наскільки вона зафіксована в мовленні, а отже, підтверджена контекстом, комунікативною метою й когнітивним наміром мовця.

Як підкреслює А. П. Загнітко, сучасна лінгвістика переходить від моделювання мови як статичної системи до моделювання як «структури дії, у якій мова реалізує себе через мовця, текст і свідомість» [6, с. 40]. Саме цю позицію реалізує лінгварій: він уможлиблює опис мови не лише як системи знаків, а як системи дій і смислів, відтворюючи її багатовимірність і динаміку.

Висновки та перспективи дослідження. Проведене дослідження дало змогу обґрунтувати лінгвографію як метатеоретичну систему доказового моделювання мови, у межах якої мова розглядається не як абстрактна структура, а як документально підтверджена реальність, що має когнітивну, комунікативну й культурну вимірність. Лінгварій постає функціонально-структурною реалізацією цієї системи, що поєднує дескриптивний і когнітивно-інтерпретаційний рівні аналізу та забезпечує емпіричну доказовість мовознавчих висновків. Основні принципи доказового моделювання – документальність, стратифікаційність, ілюстративність, параметризація, верифікованість – у лінгвографічній системі набувають конкретного змісту: кожна одиниця, кожен контекст, кожна інтенція мовця є доказом існування певного мовного явища. Така система дозволяє фіксувати не лише мовну форму, а й мовленнєву дію, що актуалізує її, а отже, забезпечує перехід від опису мови як системи знаків до моделювання мови як системи смислів і дій. Введення в науковий обіг понять *лінгвографія* та *лінгварій* знаменує становлення нової підгалузі доказового мовознавства, у межах якої поєднано корпусну документалістику, когнітивну інтерпретацію та дискурсивну аналітику. Зміщення акценту з теоретичної моделі на доказову базу відкриває можливості для глибшого розуміння мовної динаміки, національно-культурної специфіки мовлення, взаємозв'язку між ментальними структурами та їх вербальним вираженням. Лінгвографія і лінгварій становлять інтелектуальну платформу сучасної доказової лінгвістики, у якій з'єднуються принципи емпіричної точності, когнітивної глибини та функційно-комунікативної повноти. Ці засади формують нову парадигму мовознавства – парадигму наукової достовірності мовного знання, що заснована на документованому, стратифікованому й перевірюваному описі мови в усій її природній складності [3, с. 188–190]. Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні словника понять лінгварію, у якому буде систематизовано термінологічні одиниці нової метамови доказового опису; у створенні розширеної корпусної бази, що охоплюватиме тексти різних жанрів, типів і діалектів; у параметризації просодичних, невербальних і дискурсивних елементів, які доповнюють структуру лінгварію новими рівнями доказовості. Окремим напрямом стане розроблення методів лінгвографічної верифікації, що забезпечать перевірюваність результатів лінгвістичних досліджень у цифрових і гібридних середовищах.

Л і т е р а т у р а

1. Білих О. П. Говірка в об'єктиві лінгвістики : рецензія на монографію Т. В. Громко «Методологія та досвід дескрипції говірки». *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені*

К. Д. Ушинського: *Лінгвістичні науки*. № 32. Одеса : Інформаційно-видавничий центр Університету ім. К. Д. Ушинського, 2021. С. 175–176.

2. Громко Т. В. Методологія лінгвографії мовної системи говірки : синтез міждисциплінарності та міжпарадигмальності. *Записки з українського мовознавства*. Вип. 30. Одеса, 2023. С. 4–13. URL: <http://zum.onu.edu.ua/issue/view/15710>

3. Громко Т. В. Методологія та досвід дескрипції говірки: монографія / за ред. проф. О. І. Іліаді. Дніпро : Середняк Т. К., 2021. 452 с.

4. Громко Т. В. Моноговірковий тезаурус – нова лінгвографічна технологія дескрибування мовної системи. *Мова: класичне – модерне – постмодерне*. № 8(22). 2022. С. 157–170.

5. Громко Т. В. Тезаурус як лінгвографічний опис говірки: теоретичні засади науково-інформаційної бази. *Мова*. 2021. № 35. С. 25–30.

6. Загнітко А. П. Сучасна лінгвістика : напрями, парадигми, школи. Донецьк : ДонНУ, 2012. 395 с.

7. Зеленько Г. Проблеми структурування мовного простору : полійна модель. Київ : КНЛУ, 2014. 148 с.

8. Ковалевська Т. Ю. Когнітивна прагматика: методологія і практика дослідження. Одеса : Астропринт, 2019. 234 с.

9. Пересада Г. І. Пересада Г. І. Лінгвографія: латинізаційні процеси в термінології. *Термінологічний вісник*. 2023. Вип. 7. С. 173–183.

10. Руснак Н. О. Когнітивна лінгвістика: концепти, категорії, моделі. Чернівці : Рута, 2016. 284 с.

11. Соссюр Ф. Курс загальної лінгвістики. Пер. з фр. Київ : Основи, 1998. 324 с.

12. Тищенко О. В. Рецензія на монографію Громко Тетяни Василівни «Методологія та досвід дескрипції говірки». *Львівський філологічний часопис : науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*. № 11. Львів, 2022. С. 270–271.

13. Шепель Ю. О. Рецензія на монографію Т. В. Громко «Методологія та досвід дескрипції говірки». *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 39. Т. 3. С. 305–306.

14. Щур Г. Функціонально-семантичне поле як модель організації мови. Харків : Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, 2009. 112 с.

15. Evans V., Green M. *Cognitive Linguistics: An Introduction*. Edinburgh : Edinburgh University Press, 2006. 830 p.

16. Hyland K., Jiang F. Academic Discourse and the Digital Turn. *Applied Linguistics*. 2022. Vol. 43, No. 3. P. 451–473.

References

1. Bilykh, O. P. (2021), *Dialect in the focus of linguistics: Review of T. V. Hromko's monograph Methodology and Experience of Dialect Description*, *Scientific Bulletin of the South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky: Linguistic Sciences* [Hovirka v ob'iektyvi linhvistyky : retsenziya na monohrafiyu T. V. Hromko 'Metodolohiya ta dosvid deskryptsiyi hovirky'. Naukovyi visnyk Pivdenoukraiinskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni K. D. Ushynskoho: Linhvistychni nauky]. No 32, Information and Publishing Center of the University, Odessa, pp. 175–176.

2. Hromko, T. V. (2023), *Methodology of linguography of the dialect language system: Synthesis of interdisciplinarity and interparadigmaticity*, *Notes on Ukrainian Linguistics* [Metodolohiya linhvohrafiyi movnoyi systemy hovirky: syntez mizhdystyplinarnosti ta mizhparadyhmal'nosti, Zapysky z ukrainskoho movoznavstva], Vol. 30, Odessa, pp. 4–13. Available at: <http://zum.onu.edu.ua/issue/view/15710>.

3. Hromko, T. V. (2021), *Methodology and Experience of Dialect Description: Monograph* [Metodolohiya ta dosvid deskryptsiyi hovirky: monohrafiya], ed. by Prof. O. I. Iliadi, Serednyak T. K. Publ., Dnipro, 452 p.

4. Hromko, T. V. (2022), *Monodialect Thesaurus – a new linguographic technology for describing the language system, Language: Classical – Modern – Postmodern* [Monohovirkovy tezaurus – nova linhvohrafichna tekhnolohiya deskrybuvannya movnoyi systemy, Mova: klasychne – moderne – postmoderne], No. 8(22), pp. 157–170.

5. Hromko, T. V. (2021), *Thesaurus as a linguographic description of a dialect: theoretical foundations of the scientific-informational base, Language* [Tezaurus yak linhvohrafichnyy opys hovirky: teoretychni zasady naukovoinformatsiynoyi bazy, Mova], 35, pp. 25–30.

6. Zahnitko, A. P. (2012), *Modern Linguistics: Directions, Paradigms, Schools* [Suchasna linhvistyka: napryamy, paradyhmy, shkoly], Donetsk National University Press, Donetsk, 395 p.

7. Zelenko, H. (2014), *Problems of Structuring Linguistic Space: The Polyic Model* [Problemy strukturuvannya movnoho prostoru: polijna model], Kyiv National Linguistic University Press, Kyiv, 148 p.

8. Kovalevska, T. Yu. (2019), *Cognitive Pragmatics: Methodology and Research Practice* [Kohnityvna prahmatyka: metodolohiya i praktyka doslidzhennya], Astroprint, Odessa, 234 p.

9. Peresada, Ye. I. (2023), *Linguography: Latinization processes in terminology. Terminological Bulletin* [Linhvohrafiya: latynyzatsiyni protsesy v terminolohiyi, Terminologichnyi visnyk], Issue 7, pp. 173–175.

10. Rusnak, N. O. (2016), *Cognitive Linguistics: Concepts, Categories, Models* [Kohnityvna linhvistyka: kontsepty, katehoriyi, modeli], Ruta Publ., Chernivtsi, 284 p.

11. Saussure, F. de (1998), *Course in General Linguistics* [Kurs zahal'noyi linhvistyky], translated from French, Osnovy Publ., Kyiv, 324 p.

12. Tyshchenko, O. V. (2022), *Review of Tetiana V. Hromko's monograph. Methodology and Experience of Dialect Description*, *Lviv Philological Journal* [Retseziya na monohrafiyu Hromko Tetiany Vasylivny 'Metodolohiya ta dosvid deskryptsiyi hovirky', Lvivskyi filolohichnyi chasopys : naukovyi zhurnal Lvivskoho derzhavnoho universytetu bezpeky zhyttiedialnosti], No. 11, Lviv State University of Life Safety, Lviv, pp. 270–271.

13. Shepel, Yu. O. (2021), Review of T. V. Hromko's monograph. *Methodology and Experience of Dialect Description*, *Topical Issues of the Humanities: Interuniversity Collection of Scientific Papers of Young Scientists of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University* [Retseziya na monohrafiyu T. V. Hromko 'Metodolohiya ta

dosvid deskryptsiyi hovirky', Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh uchenykh Drohobyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka], Vol. 39(3), Helvetyka Publ., Drohobych, pp. 305–306.

14. Shchur, H. (2009), *Functional-Semantic Field as a Model of Language Organization* [Funktional'no-semantychne pole yak model' orhanizatsiyi movy], Kharkiv V. N. Karazin National University Press, Kharkiv, 112 p.

15. Evans, V., Green, M. (2006), *Cognitive Linguistics: An Introduction*, Edinburgh University Press, Edinburgh, 830 p.

16. Hyland, K., Jiang, F. (2022), *Academic Discourse and the Digital Turn*, *Applied Linguistics*, Vol. 43(3), pp. 451–473.

HROMKO T.,

Doctor of Philological Sciences, Professor of the Department of English Philology and Translation, Odesa Polytechnic National University;

1 Shevchenko Ave., Odesa, Odesa Oblast, 65044

e-mail: hromkot@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-4661-4302>

LINGUOGRAPHY AND LINGVARIUM: CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF EVIDENCE-BASED LANGUAGE MODELLING

Summary. The article substantiates the conceptual foundations of linguography as a metalanguage of corpus description and lingvarium as its structural core – an evidence-based language model that integrates theoretical, methodological, and technological levels of analysis. The relevance of the study is determined by the need to establish a new descriptive system that combines corpus evidence, cognitive interpretation, and functional-communicative completeness. The **aim** of the article is to justify linguography as a system of evidence-based language modelling and to define its structural unit – the lingvarium. The **object** of the study is the natural language system in its living functioning, while the **subject** is the principles of organisation, parameterisation, and stratification of the lingvarium. The **methods** include corpus-descriptive, cognitive-interpretive, contextual, and metalanguage analysis. The source base encompasses authentic texts, recordings of spoken language, and corpus materials of dialect speech. It is generalised that linguography and lingvarium constitute the core of a new evidence-based linguistic paradigm oriented toward verifiability, systematicity, and cognitive interpretation of linguistic data. They reflect a shift from the description of language as a closed system to its algorithmic modelling (*modulatio algorithmica linguae*) as a living process of communication, thought, and culture, thus providing the basis for further development of corpus, cognitive, and functional linguistics. The study demonstrates that the lingvarium realises a synthesis of linear, level, and field models of language, representing it as a dynamic stratified system in which linguistic and speech units – lexemes, phrasemes, collocations, pragmatemes, and prosodic markers – are documented. The linear model ensures the sequence and interdependence of the system's elements; the level model establishes its hierarchical organisation; and the field model provides multidimensionality and polycentricity of connections between linguistic levels and functional domains of speech. As a result, the lingvarium model language as an integrated system of dynamic interactions, where each unit is validated by its context, function, and cognitive purpose. The scientific novelty lies in introducing the categories linguography and lingvarium into academic discourse as components of the evidence-based linguistic paradigm. The **theoretical significance** lies in creating a metalanguage of corpus description, while the practical value lies in forming a model of a documentary corpus for linguistic research. In conclusion, it is summarised that linguography and lingvarium form the foundation of a new evidence-based paradigm of linguistics, focused on verification, systematicity, and cognitive interpretation of linguistic data. The **prospects** of further research include the creation of a terminological dictionary of the lingvarium, the development of a corpus database, and the parameterisation of prosodic and nonverbal components of language.

Keywords: linguography, lingvarium, evidence-based modelling, corpus linguistics, cognitive interpretation, language stratification, functional-communicative system.

Статтю отримано 26.10.2025

DOI: <https://doi.org/10.18524/2307-4558.2025.44.343844>

УДК 81'373.72

ЛАКОМСЬКА Інна Валеріївна,

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови та мовної підготовки іноземців

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

e-mail: inlak@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-5482-4337>

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ *СЕРЦЕ* В УКРАЇНСЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ

Анотація. У статті розглянуто масив фразем української мови у лінгвоментальній площині. **Метою** статті було з'ясування особливостей реалізації концепту *СЕРЦЕ* в українській мовній картині світу на підставі аналізу українського фразеологічного фонду як репрезентантів культурного надбання етносоціуму. На підставі аналізу фразеологічних одиниць виокремлено смислові компоненти, що входять до структури концепту. **Об'єктом** дослідження стали фраземи української літературної мови, **предметом** – семантичне наповнення ФО, що реалізують концепт *СЕРЦЕ*. **Фактичним матеріалом** були фразеологічні одиниці, зафіксовані у

лексикографічних працях. Мета і завдання роботи визначили необхідність застосування таких загальнонаукових методів, як описовий, метод спостереження та аналіз, що в цілому уможливило систематизацію матеріалу. Методика компонентного аналізу прислужилася у виявленні особливостей семантичної структури фразем. **У результаті дослідження** з'ясовано, що аналізований лінгвокультурний концепт достатньо широко представлений у фразеологізмах. Мовні засоби вираження досліджуваного концепту є надзвичайно різноманітними, вони віддзеркалюють визначальні риси української ментальності. Фраземи, що вербалізують концепт СЕРЦЕ, класифіковано на такі лексико-семантичні групи, як: характеристика емоційного стану людини (неспокій, хвилювання, тривога, душевні і фізичні муки, страждання, радість, задоволення, насолода, любов, прихильність), характеристика якостей або індивідуально-психологічних особливостей людини (щирість, відвертість, милосердність, чуйність, лагідність, лицемірство, нещирість, жорстокість) та характеристика вчинків людини (умовно поділено на позитивні й негативні дії). **У висновках** наголошено, що більшість аналізованих фразеологічних одиниць, що вербалізують концепт СЕРЦЕ, позначають психічний стан, різні почуття, переживання та вчинки людини, а також риси характеру. Оскільки серце алегорично уособлює центр людського буття, простежено вживання фразеологічних одиниць для вираження таких полярних емоційно-психологічних станів людини як: любов і ненависть, печаль, страх і радість, здивування, захоплення та розчарування. **Перспективою** подальших досліджень є вивчення та опрацювання концептів почуттєвої сфери у фразеосистемі української мови.

Ключові слова: українська лінгвоментальність, кордоцентризм, концепт, фразеологічна одиниця, семантика фразем.

Постановка наукової проблеми та її актуальність. На сучасному етапі розвитку українського суспільства, у період національної самоідентифікації особистості дуже важливими є дослідження національно-мовної картини світу, що пов'язана з ментальністю, національним характером та національною ідеєю.

Фразеологічні одиниці – найбільш помітні й своєрідні репрезентанти лінгвокультури, зафіксовані в мові. Як стверджує українська дослідниця Н. Венжинович, «саме фраземи наділені яскраво вираженою здатністю відображати й передавати ті ознаки культури, які характерні для різних мовних спільнот у знаковій формі», де вчена також наголошує, що «фразеологічна усталеність найчіткіше пов'язана з властивістю зазначених одиниць бути в ролі констант культури, що функціонують у певній мовній спільноті» [2].

Особливе світобачення народу, його культура, історія отримують своє віддзеркалення в концептах – специфічних одиницях національної мовної та концептуальної картин світу [7, с. 136]. Як зазначає український мовознавець А. Загнітко: «Концепт – глобальна одиниця мисленнєвої діяльності, він є квантом структурованого знання [6, с. 12]. У мові кожного народу наявні слова-концепти, які в будь-якій культурі є специфічними виразниками національного характеру і тих особливостей сприйняття реального світу, що є властивими для певного етносу [4, с. 33].

До таких слів-концептів і належить одне з регулятивних понять світобачення людини, що номіноване лексемою серце. Концепт СЕРЦЕ є одним із ключових у слов'янській культурі й ментальності, він певною мірою визначає буття, формує уявлення людей про життєвий шлях, відповідає за чуттєву сферу, репрезентує кордоцентричний світогляд і віддзеркалює внутрішній світ.

Концепт СЕРЦЕ вже був предметом лінгвістичних студій. Дослідженню концепту присвячені праці багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема Т. Бондаренко, Т. Булигіної, І. Голубовської, А. Залізняк, О. Мазепою та ін. Однак слід сказати й про те, що концепти, репрезентовані фразеологічними одиницями (ФО) в більшості праць авторів вивчалися, як правило, принагідно, у зв'язку з дослідженням інших аспектів. В українському мовознавстві Ж. Краснобаєва-Чорна присвячує дисертаційне дослідження проблемам номінації, формування та модифікації обсягу змісту, ідеографічному розгортанню структури та класифікаційним параметрам концепту ЖИТТЯ, репрезентованого фраземами [8]. Конструктивні ідеї та цікаві гіпотези щодо змісту і форми фразеологізмів містять праці багатьох українських мовознавців, серед яких варто відзначити Л. Скрипник, Г. Удовиченка, В. Білоноженко, В. Ужченка, Ю. Прадіда. Проте, незважаючи на доволі значний доробок науковців, вважаємо, що проблема вивчення особливостей вербального наповнення та функціонування концепту СЕРЦЕ в мовній картині світу є актуальною і потребує уваги з боку дослідників.

Актуальність теми дослідження визначається посиленням в україністиці інтересу до проблеми відображення у мові концептосфери народу та потребою подальшого вивчення особливостей структурування концептів, репрезентованих фразеологічними одиницями, встановлення їхньої взаємодії між собою, залучаючи до аналізу деякі дані теорій, висновків інших наук і галузей лінгвістики.

Метою статті є з'ясування особливостей вербалізації концепту СЕРЦЕ в українській мовній картині світу на підставі аналізу українського фразеологічного фонду. Поставлена мета передбачає виконання таких завдань: за лексикографічними працями проаналізувати фраземи, у яких реалізовано концепт СЕРЦЕ; виявити характерні смислові компоненти у

структурі концепту; згрупувати такі ФО за семантичним наповненням та виявити найбільш частотні одиниці; порівняти різні підходи до виокремлення зазначених ФО.

Об'єкт дослідження становлять фраземи української літературної мови, **предмет** – семантичне наповнення фразем, що містять концепт СЕРЦЕ. **Джерельна база дослідження:** лексикографічні джерела «Словник фразеологізмів української мови» (2003), «Фразеологічний словник української мови» (1998), Словник української мови : в 11-ти томах (1970 – 1980).

У роботі застосовано загальнонаукові (аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення) та власне лінгвістичні **методи** дослідження (описовий метод уможливив теоретичне узагальнення результатів дослідження, систематизацію дібраного матеріалу. Для уточнення семантики фразем використано метод компонентного аналізу).

Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що його результати є внеском у подальший розвиток теорії когнітивних і лінгвокультурологічних досліджень узагалі та в розроблення новітніх парадигм лінгвістичних студій у галузі фразеології.

Практичну цінність роботи вбачаємо в можливості використання її результатів для написання теоретичних праць із фразеології у контексті новітніх лінгвістичних парадигм, а також у лексикології, фразеології та стилістики української літературної мови.

Виклад основного матеріалу. Для вивчення фразем нині характерна антропоцентричність, що зумовлено їхньою здатністю бути вмістилищем усього історичного, соціального та культурного досвіду людини. Антропоцентричність ґрунтується на твердженні про наявність тісного взаємозв'язку мови й культури, у якому фразеологія є відображенням своєрідної національно-культурної спадщини народу [2].

В українському мовознавстві серед робіт, присвячених вивченню фразеологізмів, відомі праці таких українських учених, як: Л. Г. Авксентьєв, Н. Д. Бабич, Н. Ф. Венжинович, В. В. Жайворонок, В. Б. Задорожний, Р. П. Зорівчак, Н. Ф. Клименко, В. І. Кононенко, Ж. В. Краснобаєва-Чорна, О. П. Левченко, Л. А. Лисиченко, П. В. Мацьків, К. І. Мізін, А. К. Мойсієнко, Ю. Ф. Прадід, А. П. Романченко, О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк-Скопненко, Л. Г. Скрипник, В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко.

Саме фразеологічні одиниці подають надійніші дані про смислове наповнення концепту, адже вони є ніби дзеркалом життя нації. Природа значення фразеологізмів тісно пов'язана з фоновим знанням носія мови, з практичним досвідом особи. Тому вчені активно студіюють зазначену проблематику. Так, наприклад, Т. Бондаренко аналізує відтворення концепту в англійській та українській мові, О. Мазєпова – в українській та перській, О. Яковенко – в німецькій та англійській, І. Давидено – в українській та польській фразеології. Незважаючи на існуючу в сучасній науці неоднозначність трактувань терміна «концепт», лінгвісти сходяться на розумінні концепту як структурованого знання. З позицій лінгвокультурологічного підходу структура концепту представлена трьома компонентами: понятійним, образним і ціннісним. Ціннісний компонент концепту відображено в семантиці лексичних одиниць і фразеологізмів, що виступають як форма його мовної експлікації, на чому ми і зупинимося у межах дослідження.

Вивчення концептів, виявлення їх етнокультурних, етномовних особливостей неможливе без аналізу мовних і немовних фактів у тісному зв'язку зі свідомістю і мисленням людини, тобто з погляду антропоцентризму. Особлива увага при цьому приділяється аналізу лексики, що означає об'єкти людського тіла, тобто соматичної лексики.

Інтерес до назв частин тіла далеко не випадковий. Вивчення соматизмів та утворених від них мовних одиниць дає нам уявлення про сприйняття носіями мови себе у навколишньому світі. До найчастотніших соматизмів української мови, як стверджує А. Гавриченко, належать такі лексеми, як *душа, розум, очі, серце, печінка, голова, рука*. Соматизм *серце* у цьому переліку є одним із ключових [3]. На думку вченої, виокористання лексеми *серце* у художніх текстах та у побутовому мовленні має багату фольклорну та літературну традицію, адже серце людини – джерело і концентрація усіх відчуттів, емоцій та переживань. О. Мазєпова відносить концепт СЕРЦЕ до загальнолюдських, універсальних концептів, оскільки він існує у переважній більшості лінгвокультур світу [10, с. 270].

Фраземи, прислів'я, приказки відтворюють широку палітру життя й діяльності українського етносу. Уже сам факт існування в українській мові великої кількості паремій та стійких словосполучень із словом *серце* засвідчує особливу його вагомість для українського мовного світогляду. Кордоцентризм невідповідно вважається основою української етичної думки, адже філософія серця – явище не лише суб'єктивно-індивідуальне, а в першу чергу – світоглядне. Сповідуючи ідеї філософії серця, ми пізнаємо себе, досягаємо найвищі точки нашої душі, а значить відчуваємо, кохаємо, мислимо, живемо.

«Філософія серця» є однією з ознак української ментальності, що виражає специфіку українського світобачення. Як відомо, творцем оригінальної «кордоцентричної філософії» став Г. С. Сковорода, який поєднав «внутрішню людину» із серцем. Поняття «кордоцентризм» можна

визначити як «біблійне за походженням уявлення про те, що істинна сутність людини зосереджена у серці. Кордоцентризм – парадигма українського менталітету, культури та філософії. Починаючи від Іларіона Київського, кордоцентризм мав найяскравіший вияв у 18–19 ст. у творах Г. Сковороди, Т. Шевченка, П. Куліша, П. Юркевича. Напр., «жити серцем» за Т. Шевченком, – щиро, правдиво, цілісно, палко, повноцінно [5].

До представників цієї національної філософії можна віднести також О. Довженка, М. Коцюбинського, П. Куліша, П. Тичину, Л. Українку, Т. Шевченка, П. Юркевича та інших письменників і філософів. Увесь універсальний, глобальний масив знань та уявлень конкретного етносу, що є результатом плідної роботи колективної свідомості, зафіксовано у фразеологічних одиницях.

В українській мові корпус фразеологічних одиниць антропоцентричної репрезентації – це результат надбань культури, вікової мудрості українського народу. У фразеологічних одиницях, кількість яких в українській мові постійно збільшується, докладно відтворені стереотипи поведінки людини та суспільно значущі реалії. Фраземи мають лінгвальну специфіку, а також притаманні їм позначення культурно зумовлених традицій, сукупність психічних, інтелектуальних, ідеологічних, релігійних, естетичних і т.ін. особливостей ментальності народу [2].

Тим-то світоглядні орієнтації української ментальності є не просто екзистенціальними (укоріненими в людському існуванні – екзистенції), а екзистенціальнокордоцентричними [9, с. 230]. М. В. Скаб зазначає: «Виходячи з самого терміна «кордоцентричність», саме лексема *серце* є виразником цієї ідеї, бо із почуттями пов'язують *серце українці*» [11, с. 228].

Як зауважує І. Ю. Давиденко, вивчення фразем із позицій когнітивного підходу дає змогу встановити механізм співвідношення мовних і мисленнєвих процесів, оскільки важливо з'ясувати, як у таких специфічних лінгвальних знаках, як фраземи, відтворюються найрізноманітніші вияви буття людини [4, с. 33].

Отже, аналізуючи фразеологічні словники, можемо стверджувати, що концепт **СЕРЦЕ** репрезентований широким діапазоном українських фразеологічних одиниць, які найповніше відображають різні почуття: з *дна душі моєї* (серця мого) – «з найглибших почуттів, що приховані від стороннього ока» [12, с. 208]; *на дні душі (серця)* – «у глибині почуттів» [12, с. 208]; *запалилося серце* – «кого-небудь охопило сильне почуття (кохання, ненависті і т.д.)» [12, с. 640 – 641]; *гаряче серце* – «хто-небудь сповнений пристрасті, здатний на сильні почуття» [12, с. 639]; *серце б'ється* – «1. Хто-небудь живе заради когось, відданий комусь» [12, с. 640]; *серце в'яне* – «2. Хто-небудь захоплюється кимсь» [12, с. 640-641]; *запеклося (зачерствіло) серце* – «2. Хто-небудь дуже перейнявся якимсь почуттям» [12, с. 640]; *вхопити за серце (за душу)* – «повністю заволодіти ким-небудь (про почуття)» [12, с. 143]; *тьохає серце* – «хтось сповнений почуттям кохання» [12, с. 642]; *тане серце* – «хто-небудь сповнюється приємними почуттями» [12, с. 642]; *серце стигне (холоне) / прохололо (охолело)* – «1. У кого-небудь зменшилася сила вияву якихось почуттів (кохання, ненависті і т. ін.)» [12, с. 642]; *заворушилося серце* – «у кого-небудь виникло почуття кохання, хто-небудь відчув потяг до когось» [12, с. 639]; *серце б'ється* – «2. Кого-небудь охоплює якесь почуття» [12, с. 640]; *серце привертається (горнеться, пригортається, хилиться, схиляється, прилягає) / привернулося (пригорнулося, схилилося, прилягло)* – «хто-небудь відчуває потяг, симпатію, любов до когось» [12, с. 641]; *запалити в серці жагу* – «збудити в кого-небудь сильні почуття» [13, с. 515-516]; *серце б'ється* – «2. Кого-небудь охоплює якесь почуття» [12, с. 640]; *серце повертається / повернулося* – «1. Хто-небудь починає прихильно ставитися, відчувати симпатію, любов до когось (перев. після якогось непорозуміння, незгоди, сварки і т. ін.)» [12, с. 641]; *душа (серце) скніє* – «хто-небудь переживає, хвилюється за когось, тяжко страждає, охоплений почуттям жалю, туги і т. ін.» [12, с. 228]; *з важким (нелегким) серцем* – «у гнітючому стані, в тривозі, у передчутті чогось неприємного» [12, с. 643]; *ятрється серце (душа) у кого, чие (чия) і без додатка* «хто-небудь дуже переживаючи, розтравляє, посилює відчуття чогось болісного, важкого» [12, с. 642].

Приклади свідчать, що когнітивний сектор зосередження почуттів концепту **СЕРЦЕ** репрезентований значною кількістю українських фразеологічних одиниць на позначення щастя, любові й пристрасті або ж смутку, переживань і неспокою. З огляду на значний масив фразем із концептом **СЕРЦЕ**, вважаємо за необхідне класифікувати ці одиниці відповідно до семантичного наповнення. З цією метою звертаємось до фундаментальної праці знаної української дослідниці Н. Ф. Венжинович «Фраземіка української літературної мови в контексті когнітології та лінгвокультурології» [2], де одним з найважливіших лінгвокультурних концептів, вербалізованих у фраземіці української мови, вчена називає концепт **СЕРЦЕ**, й виокремлює такі концептосфери,

що його репрезентують: 1) ВЧИНКИ ЛЮДИНИ, 2) ПСИХІЧНИЙ СТАН ЛЮДИНИ та 3) ХАРАКТЕРИСТИКА ЯКОСТЕЙ ЛЮДИНИ. Найповнішою, на думку дослідниці, є концептосфера на позначення вчинків людини. Вчена пояснює це тим, що вся суспільна діяльність людини залежить від багатьох чинників, що впливали на формування концептуальної картини світу загалом та мовної зокрема [2].

Беручи за основу зазначений розподіл ФО, доповнюємо і аналізуємо за різними фразеологічними словниками семантичне наповнення відповідних груп, де, за нашими спостереженнями, найбільшу групу становлять ФО на позначення психічного стану та почуттів:

- емоційний стан людини (почуття): позначення емоційного стану людини, що відчуває неспокій, хвилювання, тривогу, які є результатом реакції на якісь події, чийсь поведінку, дію, чийсь висловлювання: *мулько на серці* «неспокійно, бентежно, невесело», *перетліти душею (серцем)* «тяжко пережити, перестраждати від тривоги, страху, туги», *коти шкребуть на серці* «хто-небудь хвилюється, перебуває в стані тривоги, неспокою», *кинути / кидати жарину в серце* «викликати в кого-небудь хвилювання; тривожити когось», *заходити / зайти в душу (в серце)* «глибоко хвилювати, викликати відгук у кого-небудь»; на позначення емоційного стану людини, що переживає душевні (рідше фізичні) муки, страждання тощо: *точити кров з серця* «завдати комусь душевного болю, страждань», *тиснути [за] серце (коло серця)* «1) спричиняє відчуття душевного болю; 2) хто-небудь відчуває біль, перебуває в стані душевного пригнічення», *серце ниє* «хтось дуже переживає, страждає», *серце болить* «хтось дуже переживає, страждає з якогось приводу», *ранити душу (серце)* «завдавати кому-небудь душевного болю, страждань», *рвати / порвати душу (серце)* «викликати страждання, душевний біль; завдавати мук», *розбивати / розбити серце (душу)* «завдавати кому-небудь душевного болю, страждань»; на позначення емоційного стану людини, що відчуває радість, задоволення, насолоду: *[аж] душа (серце) радіє (радується)* «хто-небудь задоволений чимось, відчуває радість, насолоду, втіху від чогось», *залоскотало коло серця* «комусь стало приємно, радісно від чогось», *легко (любо, весело і т. ін.) на душі (на серці)* «приємно, спокійно, радісно комусь», *тішити (веселити, розвеселити) серце* «радувати, приносити задоволення; бути гарним, привабливим», *легко (любо, весело і т. ін.) на душі (на серці)* «приємно, спокійно, радісно комусь»; на позначення емоційного стану людини, що перебуває у захопленні від когось, чогось: *прикипіти серцем (душею)* «1) відчути велику прихильність, щиро прив'язатись до когось; 2) захопитися чимсь, полюбити щось»; *запалювати/ запалити душу (серце)* «збуджувати в когось сильні почуття або захоплювати кого-небудь»; на позначення емоційного стану людини, що відчуває любов, схильність до когось, чогось: *навертати/ навести серце* «пробуджувати в кого-небудь почуття кохання, дружби до когось», *віддавати / віддати серце* «1) щиро, віддано любити когось; 2) робити що-небудь або працювати з великою любов'ю»; *вкладати / вкласти серце* «виявляти любов до кого-небудь, піклуватися про когось»;

- характеристика якостей або індивідуально-психологічних особливостей людини: щирість, відвертість: *відкривати (розкривати)/ відкрити (розкрити) душу (серце)* «відверто, щиросердно ділитися з ким-небудь своїми заповітними думками»; *від щирого серця* «1. палко, від усієї душі; 2. відверто, щиросердно, не приховувати нічого»; *іти (походити) з глибини душі (серця)* «відзначатися щирістю, відвертістю, проникливістю»; *кров'ю серця* «щиро, з глибокою проникливістю»; милосердність, чуйність: *мати Бога в серці (в душі)* «бути милосердним, добрим, совісним, справедливим»; *мати м'яке серце* «бути добрим, поступливим, лагідним»; *великого серця і великої душі* «задушевна, добра, щира, чула людина»; *м'який серцем* «добрий, доброзичливий, лагідний, довірливий»; *велике серце, добре серце, золоте серце, чисте серце, щире серце, широкі серце* – «хто-небудь дуже добрий, чуйний, здатний перейматися чиймись переживаннями, горем»; *мати серце* – «бути чуйним, добрим, доброзичливим, порядним і т. ін.»; *мати серце з перцем* – «бути запальним, гострим, дотепним»; лицемірство, нещирість, жорстокість: *мати кам'яне (камінне) серце* «бути нечуйним, жорстоким, бездушним», *черстве серце, без серця* – «жорстокий, безжалісний»;

- вчинки людини: позитивні дії – *виймати / вийняти душу (серце)* – «робити заради кого-небудь усе, навіть неможливе»; *вилити своє серце* – «щиро поділитися з ким-небудь найпотаємнішим»; *брати (взяти) близько до свого серця*; *вчувати серцем* – «перейматися чужими бідами, проблемами»; негативні дії – *впиватися / впитися (вп'ястися) [п'явкою (як п'явка)] в серце чие, кого і без дод.* – «завдавати тяжких душевних мук, страждань»; *вигодувати*

гадюку (зміню) біля свого серця – «допомогти кому-небудь, хто стане зрадником»; *викинути* (*викреслити, вирвати*) з свого серця – «назавжди забути кого-небудь».

Отже, проаналізувавши фразеологізми, які репрезентують концепт СЕРЦЕ, виявлено, що досліджувані одиниці утворюють групи позитивних та негативних почуттів/ознак/рис людини. Особливістю функціонування фразеологізмів на позначення почуттів є те, що водночас серце у вторинному осмисленні – це носій як радісного почуття, так і почуття тривоги, страждання, страху або негативного ставлення до когось/чогось. Серце є символом, де зосереджуються різні почуття. У позначенні вчинків або якостей характеру людини також спостерігаємо протилежні значення фразеологічних одиниць, хоч у цих групах більшу кількість становлять позитивнооцінні ФО.

Висновки та перспективи дослідження. Фразеологічний пласт мови відіграє особливу роль у трансляції культурно-національної самосвідомості народу і його ідентифікації як такого, оскільки в образному змісті його одиниць втілено культурно-національний світогляд і віддзеркалено характерний для тієї чи тієї лінгвокультурної спільності менталітет. Саме фразеологічні одиниці мови дають можливість проникнути у внутрішній світ людини, виявити особливості національного характеру. Такі фраземи докладно відображають особливості менталітету народу, його світосприйняття та бачення навколишньої дійсності. Закладені у фразеології різні типи емоційних переживань свідчать про стереотипи людських стосунків та почуттів, уявлення про навколишній світ. Фраземи, що вербалізують концепт СЕРЦЕ, класифіковано на такі лексико-семантичні групи, як: характеристика емоційного стану людини (неспокій, хвилювання, тривога, неспокій, душевні і фізичні муки, страждання, радість, задоволення, насолода, любов, прихильність), характеристика якостей або індивідуально-психологічних особливостей людини (щирість, відвертість, милосердність, чуйність, лагідність, лицемірство, нещирість, жорстокість) та характеристика вчинків людини (умовно поділено на позитивні й негативні дії). Більшість аналізованих фразеологічних одиниць із компонентом «серце» позначають психічний стан людини та почуття, що виявляють як щасливі, піднесені почуття, так і тривожні почуття, переживання та негативні вчинки людини. Численними є фразеологічні одиниці, що описують характер людини, особистісні якості, важливі риси поведінки. Таким чином, дослідження концепту СЕРЦЕ, як одного з головних понять для української ментальності, дає змогу прослідкувати відображення у мові фундаментальних основ світосприйняття нації. Перспективою подальших досліджень є вивчення та опрацювання концептів почуттєвої сфери у фразеосистемі української мови.

Л і т е р а т у р а

1. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології. Харків : Вища школа; Вид-во при ХДУ, 1987. 135 с.
2. Венжинович Н. Фраземика української літературної мови в контексті когнітології та лінгвокультурології : монографія. Ужгород: ФОП Сабов А.М., 2018. 463 с.
3. Гавриченко А. «СЕРЦЕ» як ключовий концепт української лінгвокультури. *Синopsis: текст, контекст, media*, 2014. (1(5)). URL: <https://synopsis.kubg.edu.ua/index.php/synopsis/article/view/78>
4. Давиденко І. Ю. Концепт «серце» в мовній картині слов'ян (на матеріалі української та польської фразеології). *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 10 : Проблеми граматики і лексикології української мови : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 14. С. 33 – 39.
5. Енциклопедія сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/article-3509>
6. Загнітко А. Класифікаційні типології концептів. *Лінгвістичні студії*. 2010. Вип. 21. - С. 12-21. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/lingst_2010_21_4
7. Кравець Л. Особливості вербалізації ключового концепту внутрішнього світу людини «серце» (на матеріалі творів Федора Потушняка). *Folium*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2024. № 4. С. 134 – 138. URL: <https://doi.org/10.32782/folium/2024.4.19>
8. Краснобаєва-Чорна Ж. Концепт ЖИТТЯ в українській фраземіці : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Дніпропетровськ, 2008. 20 с.
9. Кремень В. Г., Лльн В. В. Філософія: мислителі, ідеї, концепції : підруч. Київ : Книга, 2005. 528 с.
10. Мазепова О. В. Концепт СЕРЦЕ як ключовий концепт внутрішнього світу людини (на матеріалі перської мови). *Студія лінгвістика*. Збірник наукових праць. Вип. 7. Київ: 2013. С. 269 – 277.
11. Скаб М. В. Закономірності концептуалізації та мовної категоризації сакральної сфери. Чернівці : Рута, 2008. 560 с.
12. Словник фразеологізмів української мови / уклад.: В. М. Білоноженко, І. С. Гнатюк, В. В. Дятчук. Київ : Наук. думка, 2003. 1104 с.
13. Словник української мови : в 11-ти томах. Київ : Наук. думка, 1970 – 1980.
14. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологічний словник української мови. Київ : Освіта, 1998. 224 с.

R e f e r e n c e s

1. Alefirenko, M. F. (1987), *Theoretical questions of phraseology* [Teoretychni pytannia frazeolohii]. Kharkiv: Vyscha shkola, Publishing house at KhSU. 135 p.

2. Venzhynovych, N. (2018), *Phraseology of the Ukrainian literary language in the context of cognitology and linguoculturology : monograph* [Frazemika ukrainskoi literaturnoi movy v konteksti kohnitolohii ta linhvokulturolohii: monohrafiia]. Uzhhorod : FOP Sabov A.M.
3. Havrychenko, A. (2014), "HEART" as a key concept of Ukrainian linguistic culture". *Synopsys : tekst, kontekst, media* [«SERTSE» yak kliuchovyi kontsept ukrainskoi linhvokultury", Synopsis : text, context, media]. (1(5). Available at: <https://synopsis.kubg.edu.ua/index.php/synopsis/article/view/78>
4. Davydenko, I. Yu. (2019), *The concept of "heart" in the language picture of the Slavs (based on Ukrainian and Polish phraseology)*, *Scientific journal of the National M. P. Dragomanov Pedagogical University* [Kontsept «sertse» v movnii kartyni slovia (na materiali ukrainskoi ta polskoi frazeolohii), Naukovi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova, Ser. 10 : Problemy hramatyky i leksykolohii ukrainskoi movy : zb. nauk. prats]. Issue 14. pp. 33-39.
5. *Encyclopedia of Modern Ukraine* [Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy]. Available at : <https://esu.com.ua/article-3509>
6. Zahnitko, A. (2010), *Classification typologies of concepts, Linguistic studies* [Klasyfikatsiini typolohii kontseptiv, Linhvistychni studii], Issue 21, pp. 12-21. Available at : http://nbuv.gov.ua/UJRN/lingst_2010_21_4
7. Kravets, L. (2024) *Peculiarities of verbalization of the key concept of the inner world of man "heart" (based on the works of Fedor Potushnyak)*, *Folium* [Osoblyvosti verbalizatsii kliuchovoho kontseptu vnutrishnoho svitu liudyny «sertse» (na materialy tvoriv Fedora Potushniaka, Folium), No 4, pp. 134-138. URL:<https://doi.org/10.32782/folium/2024.4.19>
8. Krasnobaieva-Chorna, Zh. (2008), *The concept of LIFE in Ukrainian phraseology: PhD thesis* [Kontsept ZHYTTIA v ukrainskii frazemitsi : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk]. Dnipropetrovsk, 20 p.
9. Kremen, V. H., Ilin, V. V. (2005), *Philosophy : thinkers, ideas, concepts : textbook* [Filosofiia : myslyteli, idey, kontseptsii : pidruch]. Kyiv : Knyha.
10. Mazepova, O. V. (2013), *The concept of the HEART as a key concept of the inner world of man (based on the material of the Persian language), Study of linguistics. Collection of scientific works* [Kontsept SERTSE yak kliuchovyi kontsept vnutrishnoho svitu liudyny (na materialy perskoi movy), Studii linhvistyky. Zbirnyk naukovykh prats], Issue 7, pp. 269-277.
11. Skab, M. V. (2008), *Patterns of conceptualization and linguistic categorization of the sacred sphere* [Zakonomirnosti kontseptualizatsii ta movnoi katehoryzatsii sakralnoi sfery]. Chernivtsi : Ruta.
12. *The phraseological dictionary of the Ukrainian language* [Frazeolohichniy slovnyk ukrainskoi movy] (2003), uklad. : Bilonozhenko, V. M., Hnatiuk, I. S., Diatchuk, V. V. Kyiv, Naukova dumka.
13. *Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes (1970 – 1980)*, [Slovnyk ukrainskoi movy : v 11-ty tomakh]. Kyiv : Nauk. dumka.
14. Uzhchenko, V. D., Uzhchenko, D. V. (1998), *The phraseological dictionary of the Ukrainian language* [Frazeolohichniy slovnyk ukrainskoi movy]. Kyiv : Osvita.

LAKOMSKA I.,

PhD in Philology, Associate Professor at the Ukrainian Language and Foreigners' Language Training Department,
Odesa I. I. Mechnikov National University
e-mail: inlak@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0001-5482-4337>

VERBALIZATION OF THE CONCEPT *HEART* IN UKRAINIAN PHRASEOLOGY

Summary. The article examines an array of Ukrainian language phrasemes in the linguomental plane. The aim of the article was to clarify the features of the implementation of the concept HEART in the Ukrainian linguistic picture of the world based on the analysis of the Ukrainian phraseological fund as representatives of the cultural heritage of the ethnosocium. Based on the analysis of phraseological units, the semantic components included in the structure of the concept were identified. The **object** of the study were phraseological units of the Ukrainian literary language, the **subject** was the semantic content of the FU that implement the concept HEART. The actual **material** was phraseological units recorded in lexicographic works. The **purpose** and objectives of the work determined the need to use such general scientific methods as descriptive, observational and analytical methods, which in general made it possible to systematize the material. The **method** of component analysis served to identify the features of the semantic structure of phraseology. As a **result** of the study, it was found that the analyzed linguistic and cultural concept is quite widely represented in phraseology. The linguistic means of expression of the studied concept are extremely diverse, they reflect the defining features of the Ukrainian mentality. Phraseology, verbalizing the concept HEART, is classified into such lexical and semantic groups as: a characteristic of a person's emotional state (restlessness, excitement, anxiety, mental and physical torment, suffering, joy, pleasure, enjoyment, love, affection), a characteristic of qualities or individual psychological characteristics of a person (sincerity, frankness, mercy, sensitivity, gentleness, hypocrisy, insincerity, cruelty) and a characteristic of a person's actions (conditionally divided into positive and negative actions). It was found that most of the analyzed phraseological units that verbalize the concept HEART denote a mental state, various feelings, experiences and actions of a person, as well as character traits. Since the heart allegorically personifies the center of human existence, the use of phraseological units to express such polar emotional and psychological states of a person as: love and hate, sadness, fear and joy, surprise, delight and disappointment has been traced. The **prospect of further research** is the study and elaboration of the concepts of the sensory sphere in the phraseological system of the Ukrainian language.

Keywords: Ukrainian linguomentalism, cordocentrism, concept, phraseological unit, semantics of phraseology.

Статтю отримано 16.10.2025

DOI: <https://doi.org/10.18524/2307-4558.2025.44.343845>

УДК 802.0-801.561.3

ПОЖАРИЦЬКА Олена Олександрівна,

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри граматики англійської мови

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

e-mail: grammarlena@onu.edu.ua<https://orcid.org/0000-0003-4820-8129>**БОЙКО Дарія Ігорівна,**

студентка 4 курсу факультету романо-германської філології

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

e-mail: boyko.daria@gmail.com<https://orcid.org/0009-0007-0470-0724>**ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІСЕНЬ АМЕРИКАНСЬКОГО ГУРТУ
TWENTY ONE PILOTS: АЛЬБОМ «BLURRYFACE»**

Анотація. У статті виконано лінгвістичний аналіз текстів пісень американського гурту Twenty One Pilots з альбому «Blurryface». Актуальність даного дослідження зумовлена вагомістю обраних пісенних текстів в сучасному медійному просторі та їх впливом на світогляд молоді аудиторії, створюючи поєднання художньої, комунікативної та соціокультурної функцій. **Мета** роботи полягає у виявленні лінгвальних особливостей альбому «Blurryface», що відтворюють специфіку психологічних переживань, філософії пошуку себе при становленні особистості та орієнтирів у культурному осередку молоді. Проведений аналіз передбачав використання як загальнонаукових **методів**, так і суто лінгвістичних, зокрема метод лінгвістичного аналізу тексту, елементи дискурсивного та когнітивного аналізу, контекстуально-інтерпретаційний метод та кількісний аналіз.

Стаття окреслює історію розвитку гурту Twenty One Pilots та провідні мотиви наративів їх пісень. Серед них: самоідентифікація, боротьба з внутрішніми страхами, пошук гармонії власного «я» та суспільства. В ході аналізу виявлено концептуальність подання символу внутрішнього голосу слухача, як окремого персонажа, що є альтер-его самого автора пісень.

Ідеологія пісенного матеріалу віддзеркалюється у комунікативних та структурних типах речень, що його становлять. Виявлено, що розповідні речення використані для оповіді внутрішнього стану головного героя; питальні речення підкреслюють діалогічну натуру текстів, створюючи ефективне звертання до слухачів та провокують активно мислити; спонукальні речення формують заклик до дій, переосмислення своїх ідеалів та позицій. Варіативність вибору комунікативних типів речень, на нашу думку, сприяє ідейній багатомірності пісенного дискурсу альбому.

У результаті проведеної розвідки зроблено **висновки**, що альбом «Blurryface» гурту Twenty One Pilots є релевантним для сьогоденної молоді прикладом сплетіння музичної та мовної креативності, де вербальна складова реалізує не лише емоційний вплив, а й відбиває мовний код та концепт особистісної боротьби покоління. Результати дослідження засвідчують цінність матеріалу обраних пісень у сучасній англомовній культурі задля подальшого вивчення лінгвокультурних особливостей подібного характеру текстів.

Перспективи роботи вбачаємо у поглибленому аналізі взаємозв'язку між лінгвальними особливостями пісень обраного гурту та представленими в них концептами авторської картини світу.

Ключові слова: пісенний текст, текст, комунікативні типи речень, дискурс, наратив, концепт, метафора.

Постановка проблеми та її актуальність. Наразі у суспільстві пісні перестали бути ланкою розваги, а розвивають оновлені канали комунікацій між аудиторією та виконавцями. Молодь часто формує свої світоглядні установки через музичний простір, і аналізування текстів популярних гуртів допомагає зрозуміти проблеми цілого покоління слухачів.

Пісня як об'єкт дослідження в лінгвістиці представляє собою не лише вираження емоцій, а отже, власного почуття, або є аналогічною формою проектування особистості, а служить інструментом вираження комунікаційної та емоційної узагальненої мовної особистості. Отже, можна вважати, що весь пісенний дискурс є складником культури певного соціуму, певного соціального та вікового прошарку, що віддзеркалює близькі його представникам концепти у метафоричній формі.

Актуальність даного дослідження, спрямованого на встановлення лінгвальних особливостей пісень американського гурту “Twenty One Pilots” у межах їх знакового альбому “Blurryface”, полягає у зростаючому науковому інтересі до лінгвістичного аналізу текстів сучасної масової культури, зокрема популярної музики, яка виступає важливим засобом формування мовних, емоційних та ціннісних орієнтирів молодого покоління. Альбом “Blurryface”, при цьому, є унікальним культурним явищем, що є популярним серед сучасної молоді по всьому світі та поєднує елементи альтернативного року, репу та поп-музики й вирізняється складною поетикою, тематикою внутрішніх конфліктів та пошуку ідентичності. Аналіз лінгвальних особливостей текстів цього альбому дозволяє простежити специфіку мовної репрезентації емоцій, тривоги та саморефлексії, виявити характерні риси сучасного англомовного пісенного дискурсу, що також сприяє наріжності роботи.

Твори колективу “Twenty One Pilots” заслуговують на увагу як вираз «діалогу» зі слухачем, реалізацією внутрішніх наративів покоління через мовні засоби. Найвищий рівень концептуальності у творчості гурту та одночасно найбільш інтегровані наративні пісні, на нашу думку, представлено саме в альбомі «Blurryface», де постулюються концепти виявлення власної траєкторії життя, прагнення звільнення та зовнішньої злагоди. Підкреслимо, що, попри велику популярність цього гурту та широке розповсюдження їх творів у медіапросторі, лінгвальний аналіз пісенних текстів даної групи досі не проводився. Аналіз мовних особливостей пісень найпопулярнішого альбому групи сприятиме розумінню мовного коду його успіху, популярності серед молоді та уможливить визначення його місця у культурі сучасності.

Аналіз досліджень проблеми. У сучасних дослідженнях в галузях психології та соціології, музика постає вагомим інструментом впливу на становлення ідентичності й орієнтирів молоді. Це підтверджується зростаючим інтересом науковців до наукового обговорення специфіки пісень та музичних творів у гуманітарному спрямуванні. До прикладу, ці аспекти знаходять відображення у працях таких науковців як Малашевська І. В. та Лазука М. М., Власенко О. М., Владімірова С. В., які акцентують увагу на ролі музики як поля для самовираження та пізнання. В контексті лінгвістики досліджуванням вербальних особливостей пісень займалися Марчук Т. Л., яка виокремлювала особливості лінгвопоетики та тематику англomовної пісенної лірики, Марченко В. В., що досліджувала механізми породження та сприйняття мовленнєво-музичного твору, Приходько Н. Ю., підкреслюючи характерні риси пісенної лірики та специфіку перекладу українською зокрема, Морозова І.Б., що аналізувала психо-емотивний вплив англomовних пісень, та інші. Однак, робіт, що концентрувалися б на текстах пісень саме групи «Twenty One Pilots», досі представлено не було, що також підкреслює своєчасність та **наукову новизну** даного дослідження. Окрім цього, в існуючих працях переважає акцент на соціокультурному підході до пісенного дискурсу, у той час як представлена розвідка концентрується на лінгвістичних, комунікативних особливостях досліджуваного матеріалу.

Мета статті – визначити лінгвальні особливості текстів пісень альбому «Blurryface» гурту «Twenty One Pilots», зокрема схарактеризувати специфіку комунікативних типів речень, представлених у ньому, та особливостей їх функціонування. Для досягнення даної мети було виконано низку **завдань** дослідження: розглянуто явище паралітератури, специфіку самого гурту «Twenty One Pilots» та альбому «Blurryface», з’ясовано основні комунікативні типи речень, представлені у ньому та проаналізовано тексти пісень у контексті їх смислового та мовленнєвого навантаження.

Отже, **об’єктом** розвідки слугували тексти пісень «Twenty One Pilots» з альбому «Blurryface», а **предметом** – їх комунікативні особливості.

Матеріалом роботи постали 14 пісень обраного альбому, що налічують 263 речення. Релевантним підходом обрано системний, що являє собою взаємодію мотивного та семіотичного аналізу, і обов’язково стилістичний аналіз тексту.

У процесі аналізу було залучено як загально наукові методи, так і суто лінгвістичні: метод лінгвістичного аналізу тексту (зادля виявлення лексичних, стилістичних та синтаксичних особливостей пісенних текстів), елементи дискурсивного аналізу (для з’ясування шляхів передачі емоційних станів ліричного героя, його ідентичності та шляхів взаємодії з аудиторією) та когнітивного аналізу (під час розгляду метафор та концептів як способів репрезентації внутрішнього світу ліричного героя), контекстуально-інтерпретаційний метод (для встановлення зв’язку між змістом текстів і соціокультурним контекстом їхнього створення), кількісний аналіз (для визначення частотності різних комунікативних типів речень, представлених у пісенних текстах).

Виклад основного матеріалу. Категорія письмових робіт, відсунутих від звання визнаної літератури і часто відкинутих як сублітература, незважаючи на очевидну схожість з респектабельною літературою визнаного канону називаються паралітературні тексти [11]. Сучасна лінгвістика в рамках своїх досліджень приділяє особливу увагу аналізу та вивченню паралітературних текстів. В даному випадку, до паралітератури можна віднести численні сучасні форми популярної художньої літератури чи драматургії. Зокрема це можуть бути альтернативні історії або продовження розвитку сюжетних ліній головних персонажів фільмів, серіалів після оголошеного сценаристами кінця, тобто фанфікшн (дослідженням якого займаються, наприклад, І. Б. Морозова та О. О. Пожарицька [19]), твори жанру візуальних новел (що також аналізуються сучасними дослідниками [20]) та численні телевізійні та музичні матеріали.

Досліджуючи тему паратекстуальності, Ж. Женетт вказував, що паратекстовий елемент може з’явитися в будь-який момент, він може так само зникнути, остаточно чи ні, за авторським рішенням або втручанням ззовні або під впливом часу, що розмиває його [16, с. 6]. Це підтверджує думку, що паратекст не є стабільною одиницею, яка підлягає суворому набору правил і критеріїв для здобуття окремого літературного статусу. Паратекст найчастіше вже є

сам текстом. Якщо він ще не є текстом, то є його певний варіантом [16, с. 7]. Видно тенденцію, що твори, які відносяться до паратекстів, часто не сприймаються широкою аудиторією як справжня література через їхню розважальну спрямованість, обмеженість тематики та нестандартну форму подачі, тобто вони не виглядають як традиційні книги чи повні тексти.

Слід підкреслити також те, що за словами Ж. Женетт: «...текст книги не обов'язково, не конституційно, призначений для всіх людей, скоріше їхня роль – у широкому сенсі – посередницька: змусити інших читати те, що вони самі написали. А радше змусити інших прочитати те, що вони не завжди читали.» [16, с. 75]. Часто жоден із розглянутих текстів не має конкретного адресата: їхнє існування не залежить від наявності певної аудиторії, ідея зберігає сенс навіть без читачів. Те саме можна сказати і про пісні – як взагалі, так і про пісні, що аналізувалися нами у контексті даної роботи. Як приклад, цитуємо: «*We don't know how to put back the power in our soul. We don't know where to find what once was in our bones*» або ж «*I know, you can bring the fire, I can bring the bones. I know, you make the fire in my bones, and make it grow*». У наведених фрагментах ліричний герой то об'єднується зі слухачем («we»), то безпосередньо звертається до нього чи неї («you»). Однак фактично це не заклик до конкретної особистості, а розмова з людством як таким, маніфестація власних ідей співаків крізь постать ліричного героя та його аудиторії. Отже, такі тексти одночасно набувають індивідуального та універсального спрямування. Вони формують очікування, стимулюють усвідомлення та підготовку до сприйняття, виконуючи радше функцію контекстуального орієнтиру, ніж готового літературного продукту.

«Twenty One Pilots» – це американський музичний дует із міста Коламбус (штат Огайо), заснований у 2009 році вокалістом і мультиінструменталістом Тайлером Джоозефом та барабанщиком Джошем Данном. Гурт відомий своїм унікальним поєднанням жанрів, а також глибокими, емоційно насиченими текстами. У своїх піснях «Twenty One Pilots» порушують теми внутрішньої боротьби, тривоги, самоприйняття, віри та сенсу життя, що забезпечило їм широку підтримку серед молодіжної аудиторії по всьому світу. Їхній прорив відбувся після виходу альбому «Blurryface» (2015), який отримав світове визнання та премію «Греммі» за пісню «Stressed Out». Сьогодні гурт вважається одним із найвпливовіших представників сучасної альтернативної сцени.

У цій роботі акцент зроблено на альбомі «Blurryface» як на концептуальному центрі творчості гурту «Twenty One Pilots». Основна мета альбому – метафорично передати внутрішні страхи та сумніви, пов'язані з формуванням власної ідентичності. Образ Блуріфейс уособлює конфлікт особистості та прагнення подолати темну, тіньову частину «я», що часто звертається безпосередньо до слухача в піснях. Теми тривоги, дорослішання та критики соціальних норм формують психологічну основу, що оповідається через наратив головного персонажа, який живе в думках кожного слухача.

Зауважимо, що при лінгвістичному аналізі паралітературних текстів та пісень зокрема важливо зосередити фокус особливо на комунікативних типах речень, що реалізують ідеї автора, оскільки саме вони відображають наміри автора, що існували вже при формуванні самого висловлювання. Отже, адресат може визначити сам характер взаємодії з текстом, чим забезпечується поєднання емоційного та змістового планів авторсько-слухачької або читацької комунікації. Дослідження пісенного тексту проаналізованого альбому за даним критерієм уможливорює чітко відстежити основну мету комунікації в текстах пісень «Twenty One Pilots», визначити орієнтири, що ставляться автором для розуміння його квазі-світу, проєктованого мовними одиницями, а також розкрити функції пісень як особливого виду дискурсу.

Комбінація різних комунікативних типів висловлювань вибудовує в уяві слухача певні асоціативні метафоричні образи, що сприяють «візуалізації» драматичного розвитку героя та його внутрішніх конфліктів на шляху боротьби.

За наданим визначенням Є. Барань та В. Газдаг, розповідь – ... 2) у комунікативній лінгвістиці – жанр розмовного мовлення, у якому домінує монологічна форма мовлення всередині діалогу або полілогу. Розповідними реченнями (декларативного типу), разом з Д. Аллертоном, І. Б. Морозовою [9], О. О. Пожарицькою та ін. вважаємо такі, що ставлять своєю метою подання інформації, стверджують певні факти або спростовують їх. Наприклад: «*They never tried to question my words.*», «*I was amazed by the seaside*». Під питальним реченням (інтеррогативне речення) розуміємо тип речення, яке містить настанову мовця на отримання відповіді [10]. Ці речення створюються за допомогою питальної інтонації, тобто підвищенням тону в кінці речення, а також акценту на слові, у якому міститься суть питання, тобто такі, що запитують інформацію та мають питальний знак у кінці речення: «*Are you sure you want to end up like this?*», «*Where did your life spirit go, honey?*». Спонукальне речення (імперативне), цитуючи Є. Барань та В. Газдаг, це речення, в якому виражається спонукування

до дії (наказ, вимога, заклик, побажання, порада, дозвіл, пересторога тощо). Наприклад, «*Don't ask for any additional details.*», «*Be whoever you want to see in the mirror*» [2, с. 93].

Аналіз речень усього корпусу пісень альбому, що аналізуються, загальною кількістю 263 одиниці виявив наступне (див. табл.1).

Таблиця 1

Вживання комунікативних типів речень у піснях
гурту Twenty One Pilots

	Типи речень за метою висловлення	Частотність вживання в текстах пісень
1	Декларативні	84.8%
2	Імперативні	4.6%
3	Інтеррогативні	10.6%
4	Разом	100%

ПРИКЛАДИ ДО ТАБЛИЦІ 1

1. Декларативні речення

1) «*There's an infestation in my mind's imagination*» [HeavyDirtySoul] Речення стверджує наявність певної ситуації та має прямий порядок слів.

2) «*Sometimes a certain smell will take me back to when I was young*» [Stressed Out] Речення повідомляє про регулярну подію та є оповідним за метою, має прямий порядок слів з наявними підметом та присудком.

2. Імперативні речення

1) «*Be the one, to take me home and show me the sun*» [Hometown] Речення подається у формі наказового способу з початком з дієслова, що є прямим закликом до адресата.

2) «*Please use discretion when you're messing with the message man*» [Message Man] Речення починається з ввічливого слова та дієслова у наказовому способі, що підкреслює мету спонукати.

3. Інтеррогативні речення

1) «*What if my dream does not happen?*» [We Don't Believe What's On TV.] Речення використовує інтеррогативну конструкцію інверсії та виражає занепокоєння у питальній формі.

2) «*How could you sleep at a time like this?*» [Message Man] Речення починається з питального слова, що вимагає пояснення.

Отже, як свідчить аналіз фактичного матеріалу, автор пісень групи «Twenty One Pilots», Тайлер Джозеф, використовує декларативні речення набагато частіше за всі типи речень, а саме, це 84, 8% від загальної кількості – 223 мовних одиниць. Інтеррогативні речення, навпаки, зустрічаються значно рідше – 4, 6% сумарно, 12 мовленнєвих зразків, що є показником скоріш всього економії питальних конструкцій задля їх виразнішого звучання у всій картині лірики. Імперативні речення являють собою середній показник – 10, 6%, 28 речень, і кожне з них має безпосередню зверненість до молоді.

Проаналізуємо кожний з виокремлених типів речень докладніше. Декларативні речення здебільшого віддзеркалюють внутрішні думки ліричного героя, фіксуючи емоції, або власні думки та роздуми автора. Вони виконують функцію саморефлексії, через яку вибудована розповідь. Такі речення становлять щирий взаємозв'язок, за допомогою якого адресат упізнає у словах власні сумніви, прагнення кращого чи страхи, які долає. Таким чином, декларативні речення формують наратив в альбомі та його загальний «фон», пояснюючи підліткам, наскільки важливо відтворити логічно конфлікт між реальним «я» та вигаданим образом (у даному випадку, образом Блуріфейсу). Наприклад, у пісні «Fairly Local» ми можемо знайти такі слова: «*Tomorrow I'll keep a beat and repeat yesterday's dance*» За допомогою цього стверджувального декларативного речення автор описує досвід ліричного «я» і занурює слухача у світ подій, описаних в альбомі.

Інтеррогативні речення виконують експресивно-риторичну роль, вони відображають сумніви або прагнення отримати відповідь, спонукаючи слухача до внутрішніх роздумів над фундаментальними питаннями життя. Такі речення створюють напругу, провокують сумніви щодо власних переконань і сприяють самоспостереженню. У деяких випадках питання персоніфікують підліткові страхи дорослішання та невпевненість у складному дорослому світі, який починає ставити під сумнів внутрішню свідомість. Прикладом може слугувати речення з пісні «Heavydirtysoul» «*Can you save my heavy dirty soul?*», де герой проявляє імпліцитно своє розчарування дорослішанням, змінами його свідомості та душі та шукає очищення, безпосередньо звертаючись до слухача з питанням-проханням.

Імперативні речення, навпаки, несуть заклик до дії, виражають протест або відчайдушне звернення до слухача, щоб привернути його увагу та сфокусувати на ключових темах.

Ліричний герой закликає до змін у своєму житті та намагається вплинути на сприйняття світу слухачем. Вони адресовані підліткам і дорослим, підкреслюючи важливість активних дій. Наприклад, у пісні «Goner» Тайлер Джозеф співає: «*Don't let me be gone.*» – він передає переживання від можливості бути забутим і стимулює слухача замислитися над власними цінностями. У «*Lane Boy*» фраза «*Don't trust a perfect person and don't trust a song that's flawless*» слугує закликом уважніше оцінювати правдивість інформації та спонукати до власних рефлексій щодо суспільства.

Окремо слід звернути увагу на комунікативні особливості імперативних речень. На перший погляд, може здатися, що більшість з них негативні, як наприклад, «*Don't trust a perfect person*» або «*Don't forget about me*», і такі дійсно присутні у *Blurryface*. Їх використання стає непроголошеною заборонаю на користь слухача, вид настанов зверху, задля дотримання слухачем поведінки, що його оберігатиме від болю та відчаю. Але це не повний спектр інтенцій використання імперативів. У піснях частотно менше, але так само важливим є проголошені позитивні імперативні речення. Вони стають сигналом посеред негативних вказівок діяти за покликом душі. Через їх меншу кількість підкреслюється їх вагомість та досягається певна виокремленість при прослуховуванні. Відомо, що імперативні речення можуть надихати на дію, допомагати вийти на новий рівень у справах, позбавляти від страху й сумнівів, чого і прагне ліричний герой, підтримуючи своїх слухачів та прагнучи до побудови спільного суспільного концепту молоді, але амбітної аудиторії. Наприклад, «*Help me polarize*» або «*Take me higher*» уважно передають прохання підтримати й відчуття спільноти думок і тямущого.

З лінгвістичної точки зору, використана різноманітність комунікативних типів речень показує тугу ліричного героя. Ф. С. Бацевич у праці «Основи комунікативної лінгвістики» зазначає: «На перший погляд, інтенціональність видається нелінгвістичним поняттям, радше поняттям психологічним. Однак в аспекті «намір – смисл, що передається, – дискурс (текст), в якому втілюється», це поняття зачіпає власне лінгвістичні аспекти, а тому не може бути зигнороване комунікативною прагматикою. Насправді, саме типом інтенціональності визначаються, наприклад, такі типи міжособистісного спілкування, як переконування, аргументація, з'ясування, випитування, обговорення, сварка та ін.» [3, с. 116] Наведена думка безпосередньо стосується аналізу досліджених паралітературних текстів, оскільки інтенціональність визначається комунікативний тип речення, що автор обирає для вираження конкретного психологічного стану ліричного героя та типу його сприйняття реальності. У піснях «*Twenty One Pilots*» це відображається у частотному чергуванні розповідних, питальних та наказових речень, які ілюструють комплексність внутрішнього світу ліричного героя та його внутрішню боротьбу з собою, сумніви та емоційну нестабільність, якими він ділиться з слухачами. Отже, саме інтенціональність висловлювань виступає в альбомі механізмом поєднання мовних форм з емоційним змістом пісень.

Висновки та перспективи дослідження. Таким чином, у даному дослідженні було проаналізовано пісенні тексти гурту «*Twenty One Pilots*» з альбому «*Blurryface*» (2015), який характеризується концептуальною цілісністю і значним впливом на слухачську аудиторію. Лірика гурту вирізняється глибокою емоційністю, що робить її особливо виразною й цікавою для молодого покоління фанатів, поціновувачів. Теми становлення особистості, пошуку себе в сучасному світі та суспільстві віддзеркалюються та посилюються через обрану комбінацію лінгвальних засобів, багатство граматичних конструкцій, що сприяло резонансності пісень та їх відгуку у серцях мільйонів людей.

Виконаний аналіз продемонстрував, що серед комунікативних типів речень у піснях альбому переважають декларативні одиниці (84,4%), тоді як імперативні становлять 4,6% від загальної кількості, а інтеррогативні – 10,6%. Це свідчить про загальне тяжіння до рефлексії та наративності пісенного матеріалу, а також показує прагнення ліричного героя та автору текстів до психоемоційного діалогу з численною аудиторією, провокує ставлення питань на контраверсійні теми, прислухання до внутрішнього стану та наближає слухача до внутрішнього світу самого автора.

Перспективи роботи вбачаємо у поглибленому аналізі взаємозв'язку між лінгвальними особливостями пісень обраного гурту та представленими в них концептами авторської картини світу. Крім того, порівняння як лінгвальних особливостей, так і відтворених концептів у даному альбомі з такими в інших альбомах групи уможливить аналіз еволюції їх мовного стилю та засобів репрезентації власної ідентичності.

Л і т е р а т у р а

1. Алексеевко Н. М., Бутко Л. В., Сізова К. Л., Шабуніна В. В. Лінгвістичний аналіз тексту : практикум : навч. посіб. Кременчук: КНУ ім. М. Остроградського, 2018. 243 с.

2. Барань С., Газдаг В. Словник філологічних термінів. Берегове : Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ, 2024. 108 с.
3. Бацевич Ф. С. Нариси з комунікативної лінгвістики. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. 279 с.
4. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : Академія, 2004. 344 с.
5. Дубініна О. В. Текст – паратекст : контактна зона рецепції (на матеріалі романів В. Стайрона). *Наукові праці Чорноморського державного університету ім. П. Могили. Серія: Філологія. Літературознавство*. Т. 59. Вип. 46. С. 70–73.
6. Калита А. А., Марченко В. В. Механізми породження та сприйняття мовленнєво-музичного твору. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна*. 2013. Вип. 38. С. 79–83.
7. Марчук Т., Мінцис Е. Лінгвопоетика та тематика англomовної пісенної лірики. *Folium*. Спецвипуск. 2023. URL: <https://doi.org/10.32782/folium/2023.3.16>
8. Морозова І. Б. Парадигматичний аналіз структури і семантики елементарних комунікативних одиниць у світлі генеративної теорії й теорії англійської мови : монографія. Одеса : Друкарський дім, 2009. 324 с.
9. Морозова І. Б. Кейс лінгвального професійного профілювання: синтаксичні аспекти мови вчителя іноземної мови. *Folia Philologica*. КНЛУ, 2024. № 7. С. 45–51. URL: <https://doi.org/10.17721/folia.philologica/2024/7>
10. Морозова І. Б., Пожарицька О. О., Степаненко О. О. Інтеррогативне речення в аспекті поліпотентності інформації. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»*. Вип. 36. Херсон : ХДУ, 2019, с. 50–54. URL: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-3337/2019-36-11>
11. Пожарицька О. О. Американський ковбой: портретизація на опозиційних оповідних рівнях художнього тексту. *Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць*. Вип. 740-741: Германська філологія. Чернівці : Видавничий дім «Родовід», 2015. С. 179–185.
12. Приходько Н. Ю. Стилiстичні особливості пісенної лірики та специфіка її перекладу українською мовою (на матеріалі пісень гурту “Evanescence”). Запорізький національний університет, 2024. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/24400>
13. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. - 716 с.
14. Baldick C. The Oxford Dictionary of Literary Terms. Oxford : Oxford University Press, 2008. 416 p.
15. Baxter L. Locating the Social in Interpersonal Communication. In: Communication: Views from the Helm for the 21st Century / ed. by J. Trent. Boston : Allyn and Bacon, 1998. P. 60–64.
16. Genette G. Paratext. Thresholds of Interpretation. Cambridge : Cambridge University Press, 1997. 427 p.
17. Lakoff G., Johnson M. Metaphors We Live By. Chicago : University of Chicago Press, 1980. 242 p.
18. Miller A. All My Sons. London : Penguin Classics, 2009. 128 p.
19. Morozova I. B., Pozharytska O. O. Characters' Pilgrimage from the Canon to Fanfiction: A Gestalt Approach. *The IAFOR Journal of Literature and Librarianship*. Vol. 10. Issue 1. 2021, pp. 78–96. URL: <https://doi.org/10.22492/ijl.10.1>
20. Pozharytska O., Morozova I. (2025). *Exploring linguistic patterns and engagement in digital narratives: A computational analysis of 'Clues'*. *Research Journal in Advanced Humanities*, 6 (2). URL: <https://doi.org/10.58256/hg4htd77>
21. Tyler J. Twenty One Pilots: Blurryface Album. New York : Fueled by Ramen, 2015.

References

1. Alekseienco, N. M., Butko, L. V., Sizova, K. L. & Shabunina, V. V. (2018), *Linguistic Analysis of the Text: Workshop: Textbook* [Linhvistychnyi analiz tekstu: praktykum: navch. posib.]. Kremenichuk.
2. Baran, Ye. & Hazdah, V. (2024), *Dictionary of Philological Terms* [Slovyk filolohichnykh terminiv]. Berehove: Transcarpathian Hungarian Ferenc Rákóczi II Institute.
3. Batsevyeh, F. S. (2003), *Essays on Communicative Linguistics* [Narysy z komunikatyvnoi linhvistyky]. Lviv: Publishing Center of Ivan Franko National University of Lviv.
4. Batsevyeh, F. S. (2004), *Fundamentals of Communicative Linguistics* [Osnovy komunikatyvnoi linhvistyky]. Kyiv: Akademiia.
5. Dubinina, O. V. (n.d.) *Text – Paratext: Contact Zone of Reception (Based on the Novels of W. Styron). Scientific works of the P. Mohyla Black Sea State University. Series: Philology. Literary studies* [Tekst – paratekst: kontaktna zona retseptsii (na materialii romaniv V. Stajrona). Naukovi pratsi Chornomorskoho derzhavnoho universytetu im. P. Mohyla. Serii: Filolohiia. Literaturoznavstvo], Vol. 59, Issue 46, pp. 70–73.
6. Kalyta, A. A. & Marchenko, V. V. (2013), *Mechanisms of Production and Perception of a Speech-Musical Work. Scientific Notes of the National University "Ostroh Academy". Series: Philological*. [Mekhanizmy porozhzhennia ta spryiniattia movlennievo-muzychnoho tvoru. Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu “Ostrozka akademiia”. Serii: Filolohichna], Issue 38, pp. 79–83.
7. Marchuk, T. & Mintsys, E. (2023), *Linguopoetics and Themes of English Song Lyrics. Folium* [Linhvopoetyka ta tematyka anhlovnoyi pisennoi liryky. Folium]. Special issue. Available at: <https://doi.org/10.32782/folium/2023.3.16>
8. Morozova, I. B. (2009), *Paradigmatic Analysis of the Structure and Semantics of Elementary Communicative Units in the Light of Generative Theory and English Language Theory: Monograph* [Paradyhmachnyi analiz struktury i semantyky elementarnykh komunikatyvnykh odynyts u svitli heneratyvnoi teorii y teorii anhliiskoi movy: monohrafiia]. Odessa: Drukarskyi dim.
9. Morozova, I. B. (2024), *Case of linguistic professional profiling: syntactic aspects of a foreign language teacher's speech*. [Keis linhvalnoho profesiinoho profiluvannia: syntaksyschni aspekty movy vchytelia inozemnoi movy]. Folia Philologica (KNLU), № 7, pp. 45–51. Available at: <https://doi.org/10.17721/folia.philologica/2024/7>
10. Morozova, I. B., Pozharytska, O. O., & Stepanenko, O. O. (2019), *Interrogative sentence in the aspect of information polyptency*, *Scientific Bulletin of Kherson State University. Series "Linguistics"* [Interrohatyvne

rechennia v aspekti polipotentnosti informatsii, Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya "Linhivystyka", № 36, pp. 50–54. Available at: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-3337/2019-36-11>

11. Pozharytska, O. O. (2015), *The American cowboy: characterization at the oppositional narrative levels of the literary text*, *Scientific Bulletin of Chernivtsi University: Collection of Scientific Papers* [Amerykanskyy kovboy: portretyzatsiia na opozytsiinykh opovidnykh rivniakh khudozhnoho tekstu, Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu: Zbirnyk naukovykh prats. Hermanska filolohiia], Issue 740–741, Chernivtsi: Rodovid, pp. 179–185.

12. Prykhodko, N. Yu. (2024), *Stylistic Features of Song Lyrics and the Specifics of Their Translation into Ukrainian (Based on the Songs by "Evanescence")* [Stylistychni osoblyvosti pisennoi liryky ta spetsyfika yii perekladu ukrainskoiu movoiu (na materialy pisen hurtu "Evanescence")]. Zaporizhzhia National University. Available at: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/24400>

13. Selivanova, O. O. (2006), *Modern Linguistics: Terminological Encyclopedia* [Suchasna linhvistyka: terminolohichna entsyklopediia]. Poltava: Dovkillia-K.

14. Baldick, C. (2008), *The Oxford Dictionary of Literary Terms*. Oxford: Oxford University Press.

15. Baxter, L. (1998), Locating the Social in Interpersonal Communication. In: Trent, J. (ed.) *Communication: Views from the Helm for the 21st Century*. Boston: Allyn and Bacon, pp. 60–64.

16. Genette, G. (1997), *Paratext: Thresholds of Interpretation*. Cambridge: Cambridge University Press.

17. Lakoff, G. & Johnson, M. (1980), *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press.

18. Miller, A. (2009), *All My Sons*. London: Penguin Classics.

19. Morozova, I. B., & Pozharytska, O. O. (2021), *Characters' Pilgrimage from the Canon to Fanfiction: A Gestalt Approach*. The IAFOR Journal of Literature and Librarianship, 10(1), 78–96. Available at: <https://doi.org/10.22492/ijl.10.1>

20. Pozharytska, O., & Morozova, I. (2025), *Exploring linguistic patterns and engagement in digital narratives: A computational analysis of "Clues"*. *Research Journal in Advanced Humanities*, 6(2). Available at: <https://doi.org/10.58256/hg4htd77>

21. Tyler, J. (2015), *Twenty One Pilots: Blurryface Album*. New York: Fueled by Ramen.

POZHARYTSKA O.,

PhD (Candidate of Philological Sciences), Associate Professor, Chair of English Grammar

Odesa I. I. Mechnikov National University

e-mail: grammarlena@onu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-4820-8129>

BOYKO D.,

Bachelor student, Faculty of Romance-Germanic Philology, Odesa I. I. Mechnikov National University,

e-mail: boyko.daria@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0007-0470-0724>

LINGUISTIC FEATURES OF SONGS BY THE AMERICAN BAND TWENTY ONE PILOTS: THE ALBUM "BLURRYFACE"

Summary. The article presents a linguistic analysis of the song lyrics by the American band Twenty One Pilots from the album "Blurryface". The **relevance** of this study is determined by the significance of the selected song texts in the modern media space and their impact on the worldview of young audiences, combining artistic, communicative, and sociocultural functions. The work **aims to** identify the linguistic features of the album "Blurryface" that reflect the specifics of psychological experiences, the philosophy of self-discovery during the formation of personality, and the cultural orientations of youth. The analysis involved using both general scientific **methods** and purely linguistic ones, like the method of linguistic text analysis, elements of discursive analysis and cognitive analysis, contextual-interpretive method, and quantitative analysis. The article outlines the history of the band's development and highlights the main motifs in their lyrics. Among them we find self-identification, the struggle with inner fears, and the search for harmony between the individual self and society. The analysis reveals the conceptual representation of the listener's inner voice as a separate character, functioning as the alter ego of the songwriter. The ideological dimension of the lyrical material is reflected in the communicative and structural types of sentences that make it up. It has been **found** that declarative sentences are used to narrate the inner state of the protagonist; interrogative sentences emphasize the dialogic nature of the texts, creating effective appeals to the audience and encouraging their reflection; imperative sentences form calls to action and to the rethinking of ideals and positions. The variation in the use of communicative sentence types contributes to a dynamic picture of the multidimensionality of the song discourse of the album. The carried-out research results in a conclusion that "Blurryface" by *Twenty One Pilots* is a relevant example of the fusion of musical and linguistic creativity typical of contemporary youth. Here the verbal expression serves not only for emotional influence but also reflects a code and concept of generational struggle. The findings of the study confirm the value of the selected songs as material of modern English-language culture with an aim for further exploration of the linguocultural features of similar texts. The **prospects** of the work lie in an in-depth analysis of the relationship between the linguistic features of the songs of the selected group and the concepts of the author's worldview presented in them.

Keywords: lyrics, text, communicative sentence types, discourse, narrative, concept, metaphor.

Статтю отримано 14.10.2025

DOI: <https://doi.org/10.18524/2307-4558.2025.44.343846>

UDC 81-1:37.091.3

DOMBROVAN Tetiana I.,Grand PhD (Linguistics), Full Professor, Department of English Philology and Translation Studies,
Odesa Polytechnic National University, 1 Shevchenko Avenue, Odesa, Ukraine;e-mail: dombrovanti@gmail.com<https://orcid.org/0000-0003-3119-5499>**FORMANOVA Svitlana V.,**Grand PhD (Linguistics), Full Professor, Department of Foreign Languages and Translation,
Odesa National Maritime University, 34 Mechnikov Street, Odesa, Ukraine;e-mail: svetlanaformanova@gmail.com<https://orcid.org/0000-0001-9434-1903>**BOSA Tetiana S.,**

Senior Lecturer, Department of Language Training and International Communication,

Odesa State Academy of Civil Engineering and Architecture, 4 Didrikhson Street, Odesa, Ukraine;

e-mail: tatabosaya2007@gmail.com<https://orcid.org/0000-0002-0806-6528>**SEEKING NEW WAYS OF STUDENTS' PROFESSIONAL DEVELOPMENT:
AN INNOVATIVE APPROACH TO TEACHING THE HISTORY OF THE
ENGLISH LANGUAGE AT UNIVERSITY**

Summary: This article is focused on the use of an innovative method of teaching the history of the English language to university students. It links studies of language history with synergetics as a new multidisciplinary research program. The article provides an introduction to some basic concepts of linguistic synergetics as a novel approach to language studies. A special emphasis is laid upon the definition of a synergetic system. A synergetic approach to language studies, i.e. diachronic linguosynergetics, focuses on principles and mechanisms of language change and development and employs the methodological integrity of philosophy, linguistics and synergetics. The **object** of this research is the English language in its diachronic dimension, particularly the historical evolution of its phonetic, morphological, lexical, and syntactic subsystems. The study focuses on the processes of change and transformation within the language system, viewed through the lens of synergetics as a science of self-organization and complexity. The **subject** of this paper is the application of synergetic methodology to the study and teaching of the history of the English language. More specifically, the study emphasizes diachronic linguosynergetics as an interdisciplinary approach that combines linguistics, philosophy, and synergetics to explain the mechanisms of language change. The **purpose** of this article determined the solution of the following tasks: to substantiate the idea that the English language, like other natural languages, is a complex self-organizing system; to demonstrate that the methodology of synergetics can effectively explain the mechanisms of linguistic evolution; to show how the implementation of synergetic principles in teaching the history of English can facilitate deeper comprehension, critical thinking, and professional competence of future philologists.

From the perspective of the proposed approach, human language is considered an open, dynamic, non-linear, self-organizing system with all its hierarchical subsystems and elements coherently interconnected and controlled by governing parameters. Knowledge of mechanisms and principles of language change can help to foresee the variety of potential states of the analyzed complex system and to anticipate the behavior of the latter in the future. It is argued that linguistic synergetics is capable of addressing a broad range of issues concerning language change. It sheds new light on language development and permits better descriptions of phase transitions, or reconfigurations, of language as a synergetic megasystem. The article also contains **results** of the experiment that was conducted in Odesa Mechnikov National University (the English department of the faculty of Romance-and-Germanic philology). The study involved 96 third-year students who were divided into two groups: an experimental group (48 students) and control group (48 students). Students of the experimental group were involved into the experiment with implementing the principles of synergetics and the students of the control group continued studying in their usual way. The research results have shown the effectiveness of synergetics-based method of teaching the history of the English language to develop the students' professional competence.

Keywords: linguistic synergetics, language development, synergetic system, the English language, the history of the English language.

Introduction. The history of the English language is considered by students majoring in English linguistics as one of the most difficult university courses. To be more precise, the development of the phonetic system and the changes in morphology of word-classes (verbs, nouns, etc.) are ranked among the most difficult items for comprehension. Problematic is also the mechanism of the typological shift of English (from the synthetic type of organization to analytical) during the Middle period.

However, nobody will doubt the paramount importance of this subject, for it demonstrates diverse tendencies in the historical development of the language and helps to understand current changes within the language system. Moreover, knowledge of mechanisms of language changes may help to foresee possible ways of development of a language system in future. The successful teaching of the history of the English language to senior students majoring in English philology

will definitely contribute to their professional development. To become a professional linguist, the student should possess a profound knowledge of the history of a language (s)he studies.

The history of the English language is a course intended for undergraduates. Its aim is to acquaint future philologists and teachers of English with theoretical problems of language evolution and change in general and of English in particular, as well as to help them develop skills at implementing the obtained theoretical knowledge into practical teaching of modern English grammar, vocabulary, spelling and pronunciation.

The history of the English language is rightly considered as a cultural subject within the view of all educated people, too. In the words of A. C. Baugh, «the history of English is a story of cultures in contact during the past 1,500 years» [7, p. 1]. This subject clearly demonstrates that the history of a language is indispensably connected with the history of the country/countries using this language as a means of communication.

The past decade has seen a great number of articles, books and encyclopedias on the English language development. On the whole, they establish principal changes of language units on the phonetic, lexical and/or syntactic levels. Many authors represent the history of English as a succession of changes that occurred in the language starting from 449 AD and until nowadays. However, little has been done to reveal the very mechanisms of language changes. To meet such a demand, we employ to language studies the methodology of synergetics as a science of self-organization of complex systems.

The term *synergetics* (from Greek *coherent action*) was coined by the German physicist Hermann Haken in the mid-1970s to name a science of complexity, dealing with principles of emergence, self-organization and self-regulation of complex systems of various ontology – either human-made (artificial) or natural (self-organized) [12].

Successful application of concepts and methods of the synergetic approach to the description of biological, physical, historic, social, and even economic phenomena has revealed similarity, if not universality, of principles of evolution of complex systems. As a result, synergetics has made it possible to launch a wide variety of interdisciplinary interrelationships, among them: mathematical physics, mathematical history, social government, neurosynergetics, meteorology, geodynamics, prognostics, to mention just a few. The new disciplines, in their turn, require specialists with a profound knowledge of complex systems methodology. Otherwise, as Cliff Hooker points out, people whose education does not include relevant competency in complex systems are excluded from science, policy and large scale business or find themselves increasingly dependent on those who have it [13, p. 6].

Nowadays, the necessity of integration of different sciences is obvious and most scholars agree that the future of science lies within interdisciplinary research of complex systems. As noted by Polvahn and co-authors in their monograph *Ontology-Driven Processing of Transdisciplinary Domain Knowledge* [3], modern scientific progress must be grounded in the interaction between various fields, aimed at forming a holistic scientific worldview. This interdisciplinary orientation enables researchers to transcend the boundaries of individual disciplines and to address global challenges through a holistic and synergetic approach.

Profound shifts are unfolding within the conceptual framework of humanity, as the emergence of a synergetic worldview—emphasizing evolution, nonlinearity, and holism—transforms how we think. As Snehiriov [5, p. 111 – 115] observed, “the formation of a non-linear style of thinking does not mean the end of the old scientific paradigm ... rather, it involves a methodological synthesis within the modern worldview conducted through nonlinear understanding”. In this process, the old paradigm yields to a conceptual shift: from being to becoming, from stability and equilibrium to instability and nonlinear phase transitions, and from rigid order to the dynamic, transformative chaos that underlies innovative change in complex systems.

The **aim** of this article is to advance a new multidisciplinary research approach – diachronic linguosynergetics, focusing on principles and mechanisms of language change and development, and employing methodological integrity of philosophy, linguistics and synergetics. In what follows we are going to: 1) consider the notion of a complex system; 2) demonstrate that language is a synergetic system; 3) introduce the methodology of diachronic linguosynergetics as a new multidisciplinary research approach, and 4) share the results of the experiment showing that implementation of synergetic principles in the teaching process is promising and rewarding. The **object** of this research is the English language in its diachronic dimension, particularly the historical evolution of its phonetic, morphological, lexical, and syntactic subsystems. The study focuses on the processes of change and transformation within the language system, viewed through the lens of synergetics as a science of self-organization and complexity. The **subject** of this paper is the application of synergetic methodology to the study and teaching of the history of the English language. More specifically, the study emphasizes diachronic linguosynergetics as an

interdisciplinary approach that combines linguistics, philosophy, and synergetics to explain the mechanisms of language change. The **purpose** of this article determined the solution of the following tasks: to substantiate the idea that the English language, like other natural languages, is a complex self-organizing system; to demonstrate that the methodology of synergetics can effectively explain the mechanisms of linguistic evolution; to show how the implementation of synergetic principles in teaching the history of English can facilitate deeper comprehension, critical thinking, and professional competence of future philologists.

This paper is based on the idea that modern teaching the history of English should not be reduced to mere enumeration of linguistic changes and/or listing historical events that caused the latter. Description must be accompanied by explanation and reasoning. The teacher is not only to show the final result of a certain process – (s)he should also make the student *think* why and how such and such result has become possible. Synergetics is to supply the researcher with new methodological instruments and the conceptual network for studies of language change and development.

Literature analysis. The problem of language change and historical development has long been in the focus of linguistic studies. Classical works by A. C. Baugh and T. Cable [7] provide a comprehensive overview of the history of the English language, describing key phonological and grammatical changes. In addition, Otto Jespersen [14] emphasized the analytical tendencies of English and the shift from a synthetic to an analytical type. More recent studies, such as those by David Crystal [10], highlight the cultural and global dimensions of English language history.

Ukrainian scholars have also made a significant contribution to this field. T. I. Dombrovan [1; 2] proposed a synergetic model of English language development, which demonstrates how self-organization and nonlinear processes can be applied to linguistic evolution. O. O. Polyahin, M. V. Petrenko, S. V. Kryvyi, M. O. Boiko, K. S. Malakhov [3] stress the necessity of ontology-driven and transdisciplinary approaches to knowledge processing, which directly correlates with the application of synergetics in linguistics. I. O. Snehiriov [5] emphasizes the role of nonlinear thinking and methodological synthesis in contemporary science, which resonates with the present study's interdisciplinary orientation.

Thus, the literature review shows that while the historical changes of English are well documented, the mechanisms of such changes through the perspective of synergetics are only beginning to be explored.

Materials and methods. The pedagogical experiment was used as an empirical method to achieve the goal of the research. It was carried out in Odesa Mechnikov National University for third-year students of the Romance-and-Germanic Philology majoring in English. The experiment was held in the academic year of 2017-2018, and then was repeated in the following year with other students. The study involved 96 third-year students who were divided into two groups: an experimental group (48 students) and control group (48 students). Key notions and principles of synergetics were implemented in the process of teaching the history of the English language to the students of the experimental group.

The interdisciplinary (synergetic) synthesis should be considered as the main methodological principle of the present research. The following methods were also used: comparison and quantitative analysis of linguistic facts, generalization and systematization of modern scientific resources on the issue of formation and development of language as a synergetic system.

Discussion. Implementation of principles and notions of synergetics calls for no changes in the university curriculum – it reshapes the method of presenting the information using synergetics-based activity during lectures. In order to achieve the required effect, the experiment was carried out in two stages.

STAGE ONE. The task of the first (preparatory) stage is to introduce principles and notions of synergetics to students in order to acquaint them with a new interdisciplinary research program.

When asked “Do you think that language is a complex system?” students always give an immediate affirmative answer. However, they are not as quick in defining the notion “complexity” which is one of the key notions in language study.

What, then, is to be understood by «complex systems»?

A naive assumption is based on a description of a complex system as the one having numerous components connected to each other. Clearly, this interpretation is insufficient for research purposes: «A modern definition is based on the concept of algebraic complexity» [11, p. 4], i.e. includes a sequence of data describing both the interconnected network and cooperativity of the system's elements and their complex behaviour.

In our explanation of the notion ‘complexity’ we follow Robert C. Bishop who considers it more informative to characterize complex systems *phenomenologically* and lists the following most important features in these characterizations: 1) *many-body systems*: some systems exhibit

complex behaviour with as few as three constituents, while others require large numbers of constituents; 2) *broken symmetry*: various kinds of symmetries, such as homogeneous arrangements in space, may exist before some parameter reaches a critical value, but not beyond; 3) *hierarchy*: there are levels or nested structures that may be distinguished, often requiring different descriptions at the different levels (e.g., large-scale motions in fluids vs. small-scale fluctuations); 4) *irreversibility*. Distinguishable hierarchies are usually indicators of or result from irreversible processes (e.g., diffusion, effusion); 5) *relations*: system constituents are coupled to each other via some kinds of relation, so are not mere aggregates like sand grain piles; 6) *situatedness*. The dynamics of the constituents usually depend upon the structures in which they are embedded as well as the environment and history of the system as a whole; 7) *integrity*: systems display an organic unity of function which is absent if one of the constituents or internal structures is absent or if relations among the structures and constituents are broken; 8) *integration*: various forms of structural/functional relations, such as feedback loops couple the components contributing crucially to maintaining system integrity; 9) *intricate behaviour*. System behaviour lies somewhere between simple order and total disorder such that it is difficult to describe and does not merely exhibit randomly produced structures; 10) *stability*. The organization and relational unity of the system is preserved under small perturbations and adaptive under moderate changes in its environment; 11) *observer relativity*. The complexity of systems depends on how we observe and describe them. Measures of and judgments about complexity are not independent of the observer and her choice of measurement apparatus [8, p. 111-112].

A complex system manifests its phenomenal richness; consequently, it demands new ways of scientific analysis, as well as a new framework of categories. Synergetics suggests the integrity of methods elaborated in various disciplines and a wider variety of models to represent complexity of organic and inorganic systems.

Human language is to be understood as a complex synergetic megasystem, which changes and develops in compliance with the universal principles of the complex system's behavior revealed within the theory of synergetics. A human language represents a hierarchically organised megasystem, in which all the components (elements, subsystems, parts etc.) are coherently linked at all structural levels. A degree of complexity of any system is determined not only by a great number of its components, but also by a wide range of links and interactions among the components within the system, as well as by their ability to establish new (e.g. paradigmatic, syntagmatic, etc.) relations with other components and to fit in the existing links. The system's complexity is closely connected with its flexibility and dynamism. It is obvious that language is always dynamic and undergoes both outer and inner influence. The language mega-system consisting of hierarchically structured and interconnected systems and subsystems is only relatively stable. Precisely speaking, it is unevenly stable, for some parts of it can be in equilibrium at a given moment, while the other parts are not.

The language system is flexible and is open to changes. However, its subsystems change at a different rate. A history of the English language proves that phonetic processes are of highest dynamics, while grammatical structures tend to remain more or less stable over the time. This confirms the supposition that the rate of changes taking place at different hierarchic levels of the language mega-system is in inverse proportion to the «size» of a language component: the less the component is, the more it is subjected to changes, and vice versa (here, by «size» is understood not so much the linear length of the given component but its structural organisation). The degree of potential mobility of language levels increases towards structural simplicity of a language unit.

To retain its activity and functionality, a system should be not only dynamic but also flexible, i.e. a system must be able to adjust to changeable outer conditions, to alter its inner structure and behaviour, to select new options for a harmonised existence in the environment. Dynamism, flexibility, adaptability of a given system, as well as a complicated variety of links among the system's components make up the notion of «complexity».

Some scholars – most notably academician O. M. Sharkovskyi of the National Academy of Sciences of Ukraine – have articulated two fundamental types of complexity: disorganized (or chaotic) complexity and organized complexity. According to Sharkovskyi, disorganized complexity is characterized by a large number of elements or subsystems interacting in a seemingly random or incoherent manner; this type of complexity is amenable to analysis using statistical and probabilistic methods. By contrast, organized complexity arises when components are interconnected by well-defined interdependencies; the behavior of the whole system depends not only on the properties or frequencies of individual elements, but also on the specific nature of their relationships and interactions [4].

Sharkovskiy emphasizes that: *disorganized complexity*: many parts interact without coherent structure, describable via probability theory and statistics; *organized complexity*: structure is emergent from deterministic, interdependent relationships; understanding requires detailed knowledge of element-to-element connections beyond aggregate statistics.

Besides being dynamic and adaptive, a complex system must be open. «Openness» should be understood in the functional aspect, i.e. as the ability of the system to interact with other systems of the world, whatever their nature is. This interaction may include information exchange, energy exchange and / or substance exchange. Everything in the world is closely connected with one another; things and phenomena may be seen as separate only at a certain stage of the scientific study and for certain research reasons, because all that exists is integrated into the common network of interactions and interlinks.

To retain its form and functioning, the system may only allow insignificant fluctuations, i.e. such deviations in the dynamics of its components that do not lead to any disorder or chaos but preserve the subordination of the system's components. In case of significant fluctuations, a part of a system or the whole system may lose equilibrium and enter the state of chaos and instability, which usually leads to a qualitatively new behaviour of the system and, as a result, to a new state of the system. The so-called order parameters function as synchronisers of the behaviour of the system's components. Order parameters are certain constants of the system determining the coordinates and the configuration of states of the system at a given moment or period of time and providing the system's ability to function.

In language, the role of order parameters is performed by various grammatical categories. In the course of time and as a result of the system's openness, the nomenclature of order parameters may change (compare, for instance, the parameter of word order in Old English to that of in Modern English). The definition of language as a synergetic system should be supplemented with one more notion – the notion of non-linearity. Non-linearity as a mathematical notion stands for a certain type of mathematical equations that may have several absolutely different solutions. Non-linearity of a language system is revealed in dependency of features and functions of the system on behaviour of each of its component. The notion of linearity is probably applicable if we want to denote the order of language elements in a speech chain.

Summing up, human language can be defined as a complex synergetic megasystem, which changes and develops in compliance with the universal principles of the complex system's behaviour revealed within the theory of synergetics. It is an open, dynamic, non-linear, self-organizing system with all its hierarchical subsystems and elements coherently interconnected and controlled by governing parameters.

Linguistic synergetics is a new stage in the investigation of language as an open self-regulating system. It offers new ways of describing the conventional object of analysis by using another meta-language and tools, and leads the science of language to a cross-disciplinary orbit.

The main task of linguistic synergetics is to reveal, describe and explain the mechanism of the inner dynamic structure of a language using research principles of synergetics as a paradigm of complexity. Diachronic synergetics, in particular, aims at modelling and interpretation of phase-shifts of the system, as well as at projecting possible variants of its change depending upon many-directional bifurcations and a variety of potential attractors. The main idea of diachronic synergetics lies within multi-directional non-linear evolution of language system. The concept of non-linearity is the most essential one for language development.

The main aim of diachronic linguosynergetics is seen in capturing language in a state of change, when the language system follows a non-linear path, through numerous fluctuations and dissipation leading out of chaos to order and stability.

A close examination of historical changes in English within different language levels indicates that language never changes chaotically but has an underlying order based on the so-called *space of states* (a synergetic term), which provides directed chain-like mode of micro- and macro changes without positional skipping and contributes to preserving functional capability of the given system.

Our research [1] has proved that like any synergetic system, language has its own space of states, represented by the main morphological (topological) types of organization (agglutinating, analytic, inflectional, poly-synthetic or incorporating, and isolating, or root). We suggest that under certain conditions any language is able to move along this space, changing its grammatical structure. Moreover, the history of the English language provides evidence of it.

STAGE TWO. The task of the second stage of the experiment is practical: to organize students in studying the typological shift of English – its transition from the synthetic type of grammatical organisation to analytical. At this stage we start with defining the notions of morphological types of languages, then students are asked to do a practical task.

Modern English belongs to analytical languages. However, elements of the other morphological types can be found in English, as well. The use of inflections (*work-s*, *work-ing*, *work-ed*, *work-er*, *work-ing-s* etc.) reveals remnants of the synthetic type to which Old English belonged. The lexeme *child-ren-‘s* in which grammatical categories are expressed separately (those of number and case) is a perfect example of agglutination. The dominant type of syntactic relations, i.e. adjunction, is but a common feature of the English sentence (e.g. *Dad saw John sleep like a log last night*), and is typical of isolating languages. Meaning its rather rigid word order, some scholars speak of Modern English as drawing closer to isolating languages.

During the experiment, the students were asked the following questions: What can account for absence of typologically «ideal» or «clear» languages? Why is it possible within the grammatical system of any national language to come across typological relics of other kinds? How can we explain emergence (in a given language) of new features characteristic of other types of morphological classification of the world languages?

The answer seems to lie in the existence of the space of states of language as a synergetic system. The space of states of a language includes all possible morphological types above mentioned.

To show what is meant, a few linguistic facts from the history of English are to be considered.

Traditionally, the history of the English language is divided into three periods: Old English, Middle English, and Modern English. Regarded from the type of the grammatical organization and following B. Shaw’s observations, these periods are also referred to as the period of full inflections (Old English), the period of leveled inflections (Middle English), and the period of lost inflections (Modern English).

Obviously, Old English was a synthetic language. Old English (OE) nouns, adjectives, numerals and most semantic classes of pronouns had an elaborated system of inflections to mark a variety of grammatical categories (e.g. case, number, and gender). Moreover, there existed a number of types of declension of OE nouns. OE adjectives had a twofold declension – strong and weak depending upon their syntactic position, degree of comparison and the noun with which they agreed. The two OE participles (the Present Participle and the Past Participle) had a weak and a strong declension each. OE possessive pronouns, interrogative, indefinite, negative and relative pronouns changed according to the strong type of declension of adjectives. Some other pronouns and ordinal numerals had inflections of a weak type of declension of adjectives. The grammatical category of number of OE personal pronouns included, besides singular and plural, the dual number. The OE verb had the grammatical categories of mood (the Indicative, the Imperative, and the Subjunctive), of tense (Present and Past), of number (Singular and Plural), of person (1st, 2nd, and 3rd) and a rather complicated system of conjugation depending upon the verb class. All above mentioned is but a fragment of a complex morphological system of Old English. A high degree of cohesion between words in a sentence allowed the so-called free word-order in Old English.

A trigger for further changes in the morphological system of English is seen in the Scandinavian invasion of the British Isles in the late IX c. Scandinavian dialects belonged to the North Germanic group of languages and had much in common with Old English. Many everyday words in Scandinavian dialects and Old English had cognate root morphemes, which made the communication easier. However, it was complicated by case endings which were different in the languages. Gradually, the inflections were levelled, reduced and lost, drawing English towards the analytical type of language organization.

For our experiment, we chose five versions of *The Lord’s Prayer* belonging to chronologically different periods of the English language history, namely:

- I. – XI c. (Old English: Matthew 6.9 ; West Saxon Copy),
- II. – 1380. (Middle English: Matthew 6.9; Wycliffe’s translation),
- III. – 1611. (Modern English: The King James Bible),
- IV. – 1928. (Late Modern English: Book of Common Prayer) и
- V. – 1977 (New English Version, adopted by the Church of England).

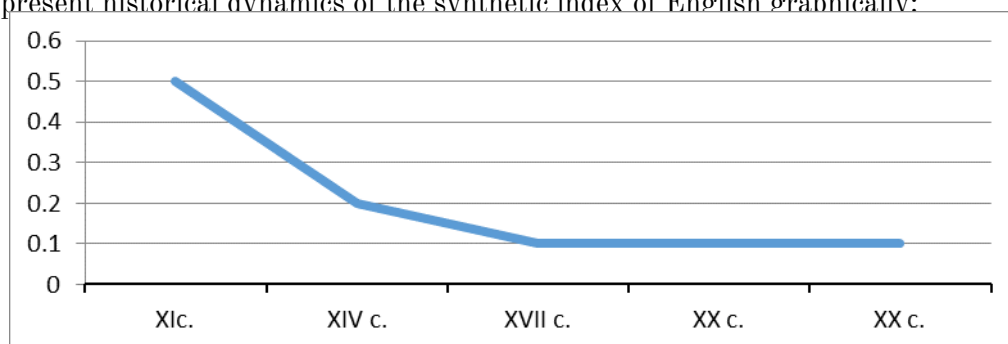
Written at different time periods, the texts of the Bible are a perfect illustration of changes that took place in the English language during the millennium. Using J. Greenberg’s methods of analysis of morphological typology of languages, the students taking part in the experiment calculated a synthetic index for each of the versions of the Prayer. Then they put obtained data in the following table:

Table 1.

A historical dynamics of the synthetic index of English

Column I	Column II	Column III	Column IV	Column V
Old English	Middle English	Modern English	Late Modern English	New English
0, 5	0, 2	0, 1	0,1	0,1

The students report that the highest index refers to version I, while version 2 has a bit lower index, and the later versions have practically the same index value. Then the students are asked to represent historical dynamics of the synthetic index of English graphically:

Figure 1. The historical dynamics of the synthetic index of English

Thus, the students obtained the data revealing dynamism of the language system and showing that a phase-shift took place in the structural organization of the system in the given period. A change of one parameter in a synergetic system triggered a chain reaction in the other parts of the system, which finally led the instable system to a structural re-organization.

1. Prospects for further research development

Further research in diachronic linguosynergetics may proceed in several promising directions:

- elaboration of models of language evolution using nonlinear dynamics and chaos theory;
- application of synergetic principles to comparative historical linguistics;
- interdisciplinary integration with cognitive science, sociolinguistics, and digital humanities;
- practical implementation in language pedagogy, particularly in designing university curricula on the history of English and historical linguistics.

Such developments may not only refine the theoretical framework of linguistics but also contribute to more effective and scientifically grounded teaching methodologies.

2. Conclusions The history of the English language, though often perceived as one of the most difficult linguistic disciplines, acquires new explanatory depth when studied through the lens of synergetics. Viewing language as a complex, nonlinear, and self-organizing system allows scholars and students alike to transcend the mere enumeration of changes and instead to comprehend the mechanisms underlying linguistic transformations.

Diachronic linguosynergetics, as a multidisciplinary research approach, integrates philosophy, linguistics, and synergetics, thus offering a holistic perspective on language evolution. Its implementation in pedagogy not only enhances comprehension but also develops students' critical, analytical, and interdisciplinary thinking skills, which are indispensable for future philologists.

Conclusion. Modern education requires a fundamental methodological renewal. In the changing world of today, teaching methods must focus on fostering new skills in information processing, analysis, and critical comprehension. Accordingly, education should be multidisciplinary, acquainting students not only with the latest findings but also with the methodological innovations emerging in both the humanities and sciences. The increasing complexity of contemporary scientific challenges necessitates a paradigm shift – from linear and reductionist models to nonlinear and synergetic ones. This transition reflects a broader conceptual evolution from stability and isolated disciplines toward dynamic systems and integrated knowledge. Ukrainian scholars such as O. M. Sharkovsky and I. O. Snehrirov emphasize the necessity of distinguishing between disorganized and organized complexity, underscoring the need for nonlinear frameworks capable of explaining the interdependent character of modern systems. A synergetic approach to language studies makes it possible to conceptualize language as a

system marked by openness, dynamism, nonlinearity, broken symmetry, hierarchy, and irreversibility. Such an approach allows researchers to reveal the emergence of language, the peculiarities of its nonlinear development, the coherent behaviour of its components and subsystems, and the decisive role of external factors (e.g., language contacts). Language history is inseparable from the history of its speakers: both language and society undergo numerous fluctuations toward new balanced states. Their development is nonlinear, progressing through chaos toward order and stability. By uncovering mechanisms and principles of language change, linguists can foresee potential trajectories of linguistic evolution and anticipate the behaviour of language systems in the future. Thus, the value of synergetics, and of diachronic linguosynergetics in particular, is difficult to overestimate in modelling the historical changes of language and society. A synergetics-based approach to teaching the history of English has already proved its effectiveness, contributing substantially to the development of professional competence among university students majoring in English philology.

Література

1. Домброван Т. І. Сінергетична модель розвитку англійської мови. Одеса : КП ОГТ, 2014. 400 с.
2. Домброван Т. І. Вступ до лінгвістичної синергетики. Вид-во : Кембрідж, 2018. 152 с.
3. Палягін О. О., Петренко М. В., Кривий С. В., Бойко М. О., Малахов К. С. Онтологічно-орієнтована обробка міждисциплінарних знань у певній галузі : монографія. Вид-во : Ames, Iowa : Iowa State University Digital Press, 2023. 189 с.
4. Снегірьов І. О. Нелінійне світорозуміння: погляд навскіс. *Філософія науки: традиції та інновації* : науковий журнал. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2019. № 1 (19). С. 110–128.
5. Шарковський О. М. Теорія складних систем : структурні підходи та методологія. Київ : НАН України, Інститут системного аналізу, 2015. 312 с.
6. Barber, Charles, Joan C. Beal and Philip A. Shaw (2009). *The English Language: A Historical Introduction*. Cambridge : Cambridge University Press. 299 p.
7. Baugh, Albert C. and Thomas Cable (2006). *A History of the English Language*. L., Routledge. 459 p.
8. Bishop, Robert C. Metaphysical and epistemological issues in complex systems. In: Hooker, Cliff (ed.) *Philosophy of Complex Systems* [Handbook of the Philosophy of Science. 2011. Vol. 10]. Amsterdam; Boston, Heidelberg, London, etc. : Elsevier B.V. PP. 106 – 136.
9. Blake, Norman F. *A History of the English Language*. Basingstoke & London : MacMillan Press Ltd. 1996. 400 p.
10. Crystal, D. *The Stories of English*. London : Penguin. 2004. 271 p.
11. Haken, Hermann. *Information and Self-organization: A Macroscopic Approach to Complex Systems*. (Springer Series in Synergetics). Berlin : Springer-Verlag. 2000. 258 p.
12. Haken, Hermann. *Synergetics. An Introduction*. (Springer Series in Synergetics). Berlin : Springer-Verlag. 1977. P. 7.
13. Hooker, Cliff. Introduction to Philosophy of Complex Systems. *Philosophy of Complex Systems* [Handbook of the Philosophy of Science. Vol. 10]. Amsterdam; Boston, Heidelberg, London, etc. : Elsevier B.V. 2011. PP. 3 – 90.
14. Jespersen, O. *Growth and Structure of the English Language*. Oxford : Blackwell. 1938. 280 p.
15. *The Cambridge History of the English Language*. Vols. 1-6. Cambridge : Cambridge University Press. 1992-2001. 664 p.
16. The Lord's Prayer in English. URL: <http://www.ruf.rice.edu/~kemmer/Words04/history/paternoster.html>
17. The Lord's Prayer (modern). URL: <http://www.lords-prayer-words.com/>

References

1. Dombrovan, T. I. (2014). *A Synergetic model of the English language development* [Sinergetichna model rozvritku angliiskoyi movu]. Odessa : KP OGT, 400 p.
2. Dombrovan, T. (2018). *An Introduction to Linguistic Synergetics* [Vstup do lnhvistychnoi synerhetyky], Cambridge Scholars Publishing, 152 p.
3. Polyahin, O. O., Petrenko, M. V., Kryvyi, S. V., Boiko, M. O., Malakhov, K. S. (2023), *Ontology-driven processing of transdisciplinary domain knowledge (Monograph)* [Ontologichno-orientovana obrobka mizhdystsyplinarynykh znan u pevnii haluzi : monohrafiia]. Ames, Iowa: Iowa State University Digital Press. 189 p. Available at: <https://doi.org/10.31274/isudp.2023.140>
4. Sharkovskyi, O. M. (2015), *Theory of complex systems : Structural approaches and methodology* [Teoriia skladnykh system : Strukturni pidkhody ta metodolohiia], Kyiv: NAS of Ukraine, Institute of System Analysis, 312 p.
5. Snehiriov, I. O. (2019), *Nonlinear worldview: A slanted view. Philosophy of Science: Traditions and Innovations: Scientific Journal*. [Nelineine svitorozuminnia: pohliad navskis. Filosofiia nauky: tradytsii ta innovatsii: naukovyi zhurnal], № (1)19, pp. 110–128.
6. Barber, Charles, Joan C. Beal and Philip A. Shaw (2009), *The English Language: A Historical Introduction*. Cambridge : Cambridge University Press. 299 p.
7. Baugh, Albert C. and Thomas Cable (2006), *A History of the English Language*. L., Routledge. 459 p.
8. Bishop, Robert C. (2011). Metaphysical and epistemological issues in complex systems *Philosophy of Complex Systems* [Handbook of the Philosophy of Science. Vol. 10]. Amsterdam; Boston, Heidelberg, London, etc. : Elsevier B.V. pp. 106-136.
9. Blake, Norman F. (1996), *A History of the English Language*. Basingstoke & London : MacMillan Press Ltd. 400 p.
10. Crystal, D. (2004), *The Stories of English*. London : Penguin. 271 p.

11. Haken, Hermann (2000), Information and Self-organization: A Macroscopic Approach to Complex Systems. (Springer Series in Synergetics). Berlin : Springer-Verlag. 258 p.
12. Haken, Hermann (1977), Synergetics. An Introduction. (Springer Series in Synergetics). Berlin : Springer-Verlag. P. 7.
13. Hooker, Cliff (2011). Introduction to Philosophy of Complex Systems : Philosophy of Complex Systems [Handbook of the Philosophy of Science. Vol. 10]. Amsterdam; Boston, Heidelberg, London, etc. : Elsevier B.V. PP. 3-90.
14. Jespersen, O. (1938), Growth and Structure of the English Language. Oxford : Blackwell. 280 p.
15. The Cambridge History of the English Language (1992-2001). Vols. 1-6. Cambridge : Cambridge University Press. 664 p.
16. The Lord's Prayer in English. Available at: <http://www.ruf.rice.edu/~kemmer/Words04/history/paternoster.html>
17. The Lord's Prayer (modern). Available at: <http://www.lords-prayer-words.com/>

ДОМБРОВАН Тетяна Іванівна,

доктор філологічних наук, професор, професор кафедри англійської філології та перекладознавства
Одеського національного політехнічного університету;

проспект Шевченка, 1, Одеса, Україна
e-mail: dombrovanti@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-3119-5499>

ФОРМАНОВА Світлана Вікторівна,

доктор філологічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов та перекладу
Одеського національного морського університету;

вулиця Мечникова, 34, Одеса, Україна
e-mail: svetlanaformanova@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-9434-1903>

БОСА Тетяна Сергіївна,

старший викладач кафедри мовної підготовки та міжнародної комунікації
Одеської державної академії будівництва та архітектури;

вулиця Дідріхсона, 4, Одеса, Україна
e-mail: tatabosaya2007@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-0806-6528>

ПОШУК НОВИХ ШЛЯХІВ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ СТУДЕНТІВ:

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УНІВЕРСИТЕТІ

Анотація: Ця стаття орієнтована на використання інноваційної методики викладання історії англійської мови студентам ВНЗ, що пов'язує дослідження історії мови з синергетикою як новою міждисциплінарною дослідницькою програмою. У статті наведено вступ до деяких основних концепцій лінгвістичної синергетики як нового підходу до вивчення мови. Особливий акцент робиться на визначенні синергетичної системи. Синергетичний підхід до вивчення мови, тобто діакронічна лінгвосинергетика, зосереджується на принципах і механізмах зміни та розвитку мови та використовує методологічну цілісність філософії, лінгвістики та синергетики. **Об'єктом** цього дослідження є англійська мова в її діакронічному вимірі, зокрема історична еволюція її фонетичної, морфологічної, лексичної та синтаксичної підсистем. Дослідження зосереджено на процесах змін і трансформації в мовній системі, розглядаючись через призму синергетики як науки про самоорганізацію та складність. **Предметом** даної роботи є застосування синергетичної методології до вивчення та викладання історії англійської мови. Зокрема, дослідження наголошує на діакронічній лінгвосинергетиці як міждисциплінарному підході, який поєднує лінгвістику, філософію та синергетику для пояснення механізмів зміни мови. Метою статті було визначено вирішення наступних **завдань**: обґрунтувати ідею, що англійська мова, як і інші природні мови, є складною системою самоорганізації; продемонструвати, що методологія синергетики може ефективно пояснити механізми лінгвістичної еволюції; показати, як впровадження синергетичних принципів у викладанні історії англійської мови може сприяти глибшому розумінню, критичному мисленню та професійній компетентності майбутніх філологів. З точки зору запропонованого підходу, людська мова вважається відкритою, динамічною, нелінійною, самоорганізуючою системою з усіма її ієрархічними підсистемами та елементами, когерентно взаємопов'язаними та керованими керуючими параметрами. Знання механізмів і принципів зміни мови може допомогти передбачити різноманітність потенційних станів аналізованої складної системи і передбачити поведінку останньої в майбутньому. Стверджується, що лінгвістична синергетика здатна вирішити широкий спектр питань, що стосуються зміни мови. Проліває нове світло на розвиток мови та дозволяє краще описувати фазові переходи або реконфігурації мови як синергетичної мегасистеми. Стаття також містить **результати експерименту**, який проводився в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова (англійське відділення факультету романсько-германської філології). У дослідженні взяли участь 96 студентів третього курсу, які були розділені на дві групи: експериментальна (48 студентів) і контрольна (48 студентів). Студенти експериментальної групи були залучені до експерименту з упровадженням принципів синергетики і студенти контрольної групи продовжили навчання у звичний для них спосіб. Результати дослідження показали ефективність методу викладання історії англійської мови на основі синергетики для розвитку професійної компетентності студентів.

Ключові слова: лінгвістична синергетика, розвиток мови, синергетична система, англійська мова, історія англійської мови.

Статтю отримано 1.10.2025

DOI: <https://doi.org/10.18524/2307-4558.2025.44.343847>

UDC 811.161.2'282:39

MINIAILO Roman V.,

Doctor of Philology, Professor, Professor at the Department of Ukrainian Linguistics, Literature and Teaching Methods;

Municipal Establishment “Kharkiv Humanitarian-Pedagogical Academy” of the Kharkiv Regional Council, Ukraine;

7 Rustaveli Lane, Kharkiv, 61001

e-mail: roman298@gmail.com<https://orcid.org/0000-0001-9392-594X>**MINIAILO Nataliya V.,**

PhD in Philology, Lecturer at the Department of Foreign Languages and Crosscultural Communication;

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine;

9-A Nauky Avenue, Kharkiv, 61165

e-mail: nataliya.minyaylo@hneu.net<https://orcid.org/0000-0002-4643-3309>**UKRAINIAN DIALECT VOCABULARY IN THE RECONSTRUCTION OF ANCIENT CRAFTS**

Summary. The names of several fishing tools and their semantic connections with the terminology of other ancient crafts – such as wickerwork and pottery – are analyzed in the article. These interconnections arise from evolutionary changes in the everyday life of early communities. Archaeological findings allow scholars to conclude that the need for fishing significantly contributed to the transition of ancient ethnic groups from a nomadic lifestyle to permanent settlement, as well as to the development of skills involved in producing various industrial and household tools made of plant materials. The **object** of the research is the lexical system of traditional folk crafts in the East Slavic area, while the **subject** is the semantic and etymological features of fishing-tool names in their relation to wickerwork and pottery terminology. The **purpose** of the study is to clarify the linguistic evidence that reflects the interaction of archaic crafts. The **aim** is to reconstruct the Proto-Slavic lexical base and to determine the semantic mechanisms through which technological actions became integrated into the nomination of fishing tools. An important source for studying primitive syncretism in the archaic cultures of wickerwork, fishing, and pottery is the vocabulary of these traditional crafts – namely Proto-Slavic lexical and semantic reconstructions and Ukrainian dialect material. The analyzed data demonstrate that many Ukrainian nouns denoting wicker fishing gear originated in the Proto-Slavic period: *верша* (versha), *вертень* (verten'), *корзина* (korzyna), *скrypka* (skrypka), *лиска* (liska), etc. The use of wicker baskets as fishing tools in several Ukrainian regions indicates a shared etymological base for the names *киш* (kish), *санетка* (sapetka), *корзина* (korzyna) referring to both fishing and wildcrafting instruments. Similar evidence arises from the use of pottery (*корчага* (korchaha), *гличик* (hlechyk)) in the fishing process instead of wicker devices. The analyzed material also shows that the technological (verbal) sema becomes re-actualized in the internal form of these names after the development of more advanced fishing techniques. This confirms **conclusions** drawn by linguists, ethnographers, and archaeologists regarding the syncretism of archaic industrial cultures and the emergence of vocabulary grounded in shared technological practices.

Keywords: primitive syncretism of archaic crafts, fishing lexical-semantic reconstructions, dialect fishing vocabulary, extralingual factors.

Introduction. Fishery has played an important role in the formation of human civilization. Works by historians [17; 4; 18] argue that the need to fish significantly contributed to the transition of ancient ethnic groups from a nomadic lifestyle to settlement, and the latter, respectively, added up to agricultural, construction and other skills. The settled way of life also resulted in the emergence of such an ancient craft as weaving from plant materials special tools for household and hunting needs. As I. Saienko points out rightly, weaving from cattails and vines is most characteristic of the areas adjacent to lakes and rivers, so that among the traditional household items there were mostly fishing tools and baskets. According to some researchers, wickerwork with natural materials has also become the primary source of weaving and ceramics [20, p. 215 – 216].

The important material for the study of primitive syncretism in the archaic cultures of wickerwork, fishing and pottery is the vocabulary of these folk crafts, because a word as a structural and semantic unit of language is not determined only by the objective characteristics of the denoted thing, but also by ideas about objects and phenomena connected to the experience of the preceding generations, “not only the generalization of the phenomena of the objective world, but also the selection and concentration in the concept of individual features of various phenomena of the inner, spiritual world” [11, p. 23].

The **purpose** of our research is to prove the important role of fishing in the development of wickerwork and pottery, as well as to show the syncretic essence of the vocabulary of these ancient crafts on the basis of fishing lexical-semantic reconstructions and fishing vocabulary in Ukrainian dialects.

Researches. The theoretical basis of the work is the concepts of O. Potebnia, B. Larin, O. Melnychuk, O. Trubachov, J. Lakoff.

Because the number of features in each sphere of comprehension is indefinite, the definition can't ever become a whole one, – mentioned by a prominent Ukrainian linguist Oleksander Potebnia. The Academic Oleg Trubachyov posited: in the aspect of age-old realities and local (dialect) names of those we can draw a conclusion that is useful for understanding of the evolution of these realities. Practice of tracking general patterns in forming of differing terminology was auspicated by the researcher of Indo-European and Slavic languages in his writing “Craft terminology in Slavic languages (Derivation and experience of group reconstruction)”, 1966.

Considering O. Melnychuk's directions about etymological nesting of words, T. Chernysh pays attention to etymons, which are equal or related in meaning. Studying of such words will shed a light on possible sematic parallelism and semantic development patterns [23, p. 7].

M. Pimenova summarized the observations of prominent linguists (O. Potebnia, B. Larina, O. Trubachova, etc.) concerning the lexical-semantic syncretism of the ancient word. Despite B. Larin's statement that such units are rare, the scientist suggests the existence of a significant number of etymons with primary semantic indivisibility, which is indirectly confirmed by the existence of the theory and practice of the so-called “multiple etymologies” (M. Makovsky's term).

T. Kazantseva, based on the eloquent example of the famous American cognitivist J. Lakoff, who generalized into one category words of different semantics (‘woman’, ‘sun’, ‘dangerous objects’, ‘nettles’, ‘crickets’) with a common seme ‘fire, burning’, presupposed that ancient Indo-Europeans had similar processes of the world perception. Therefore, the task of a modern researcher, according to T. Kazantseva's opinion, is to understand how our ancestors perceived the world. This will help to reveal trends in language development and study the residual phenomena in it. In turn, it will reconstruct the picture of the world of ancient man.

Thus, the study and arrangement of the linguistic world of fishing in its connection with the culture of other ancient crafts is a relevant problem of linguistics. The study of fishing vocabulary in terms of change or improvement of realities is associated with ethnolinguistic, sociolinguistic, psycholinguistic and other linguistic problems, in particular with the study of the linguistic world image. This will make the deepest etymological and structural-semantic analysis of fishing vocabulary in the context of material and spiritual culture of the ethnos possible.

Materials and methods. Methods of research of evolutionary from the origin of mankind fishing terminology will differ from methods of research of those branch terminologies which have arisen as a result of scientific and technical revolutions and whose starting point is a certain historical stage of development of a society. Of course, scientific and technological progress has focused on fishing, but the nuclear part of the vocabulary to denote the realities of this primitive way of life dates back at least the Indo-European community – therefore, the object of linguistic analysis is fishing vocabulary in its historical development. Involvement of as much dialectal fishing vocabulary and phraseology as possible in the scientific analysis, the fund of which is constantly replenished, will enable a more perfect onomasiological description of the models of formation of fishing names.

Linguistic (mainly ethnolinguistic) works devoted to reconstruction of etymons of names of wicker industrial tools are synthesized in the research to achieve the purpose of the given study.

Also, after applying content analysis to the studied names from the dictionary articles “Etymological Dictionary of Slavic Languages (Proto-Slavic Lexical Fund)”, “Etymological Dictionary of the Ukrainian Language” and dialect dictionaries of the Ukrainian language, the method of explanatory description of these language units based on areal and genetic names facts of extralinguistic reality, which testify to the connection of fishing vocabulary with wickerwork and pottery glossary, was used.

Discussion. Historians of the language have repeatedly drawn attention to the verbs common to Proto-Slavic and other Indo-European languages denoting human economic activity, in particular to Proto-Slavic lexical and semantic reconstructions **viti* ‘spin’ and **plesti* ‘weave’ [5, p. 24], which are associated with the emergence of the names of wicker fishing gear made of willow and horse hair. Thus, the Proto-Slavic vocabulary of fishing is an important source for studying the evolutionary development of material and spiritual culture of the Ukrainians. And regarding to understanding the reasons for the lexical and semantic richness of any Slavic language, we stand in solidarity with O. Tsaruk, that even a millennium ago the lexical system of language as a full-blooded organism capable of modification, mainly by displacing older forms with newer ones [25, p.17].

In the Mesolithic era or the Middle Stone Age, fishing of proto-Ukrainian hunters was prompted by difficulties in hunting animals that fled to forests and swamps. According to scientists in the Mesolithic era, people were able to fish with wicker baskets [17, p. 16 – 17]. Having studied the system of motivational signs of the ancient Slavic genetic nucleus, headed by the root **(s)vbr-/*(s)vʒr-* with **g*-determinative and basic (initial) semantics ‘bend’, ‘twist’,

O. Iliadi comes to the conclusion that spreading of Slavic names of a wicker fishing trap with this stem, as well as the diversity of its phonetic structure, which reflects the original [**e*], [**ъ*], [**ь*], testifies in favor of the originality of all words that reach Proto-Slavic **vbržb(a)*, formed from the imperfective **vbržati* < **vbrzjati* ‘weave’ (Iliadi 2000, 61).

In the Eastern Slobozhansky dialects of the Ukrainian language, there is a name for a wicker fishing trap *вѣрмень* (*verten*), which the author of the article detected in Belovodsk, Luhansk region (the Derkul). We are convinced that this dialecticism arose as a result of the permutation of sounds – metathesis. Compare the name *вермень* with the names of the same fishing gear in the dialects of Lower Transnistria – *вѣнтер* (*vientier*), *вѣнтер* (*vintier*), which etymologists derive from the Proto-Baltic **ventē* ‘twig’ [12, p. 349]. And it is extremely important that in the dialecticism *вермень* we can observe intuitive reflection of the basic form for the etymon associated with twisting (in Ukrainian *за/верт/анням*) of twigs.

Given the above examples of lexical-semantic reconstructions and dialectisms, we note: the semantics of action, or rather the physical impact on materials of plant and animal origin (such as twisting willow twigs, sharpening a tree branch or animal bone), is the key which helps to understand the inseparable unity between the name of the action and the name of the manufacturing ancient reality. Hence, historians of the language draw attention to the fact that Proto-Slavic **kostь* ‘bone’ has a Latin equivalent *costa*, which means ‘ribs’ [5, p. 20], and according to archeological findings the tips of the first fishing traps were made of ribs, as it is evidenced in particular by the bone harpoon-trident of the Early Iron Age discovered by D. Kozak in a multi-layered settlement near the village of Khrinniki in Volyna [8, p. 95 – 96].

The compilers of the Etymological Dictionary of Slavic Languages (Proto-Slavic Lexical Fund) saw that the meaning of the Proto-Slavic reconstruction **kosterь* ‘fish with hard scales that are difficult to remove’ reflects the commonality of semantic features of words **kostь* ‘bone’ (in Ukrainian *кіст/ка*) and **česati* ‘scratch, remove’ (in Ukrainian *чес/аму*), and hence the value of the verb semantics of the etymon-ichthyonym.

Derivatologists, analyzing the confixal formations of the Proto-Slavic stage of development of the Ukrainian language with the formant **o-...-ž(-ь, -a)*, give the reconstruction **ovbržь* ‘a net of twigs to prevent fish from flowing away’, which together with typologically similar **okolь* ‘round fence, circle’, **omotь* ‘waterhole, whirl’, **otora* ‘appellation name of the reservoir’, **oskěpь* ‘spear’ etc. illustrates the prevalence in the Proto-Slavic era of nouns of verb origin to denote the realities of the environment [3, p. 40 – 41].

The earthenware found in the Dniester basin, similar in shape to a wicker fishing tool, which in the modern Ukrainian literary language is called *вепуа* (*versha*) dates back to the Neolithic epoch. According to scientists, the invention of this tool was caused primarily by the need to preserve fish, because, salted in a vessel, it could be stored longer [17, p. 17]. In Proto-Slavic lexical-semantic reconstructions there is a lot of evidence regarding to the similarity of the shape of pottery (originally – a wicker container, which was then coated with clay for strength) and fishing traps. Hence, the word *кору́аза* (*korchaha*) < **kŕčaga* ‘a device with a neck’ < **kŕrkъ* ‘neck’ in Ukrainian means a container with a narrow neck for vodka, and in Russian dialects – a wicker trap made of willow. Along with the reconstructed Proto-Slavic name **kŕčaga* / **kŕčagъ* as a possible suffixal formation from **kŕrkъ* ‘neck’ some linguists suggest its connection with the Turkish word *korčak* ‘bag, leather sack’ [14, p. 46]. We think that given the “millennial relations of the Ukrainian language with representatives of not one but several Turkic peoples, the lexical composition and structural features of languages which we either do not know, or know very little (Avars, Pechenegs, Bulgarians, Khazars, Polovtsians, black klobucks, kipchaks of the Golden Horde, Crimean Tatars, Nogai of the Ukrainian steppe, Turks)” [24, p. 13], Turkic influence on the formation of the name is quite possible.

Wicker products (walls, fences, vessels, etc.) were coated with clay to enhance strength and the ancient Germans used reeds, straw, young shoots of trees for weaving [9, p. 54]. S. Širenko, considering the ethnological classifications of fishing tools, gives an example of the possibility of replacing wicker fishing tools with pottery: “In the mountain rivers of the Carpathians, a jug with porridge stuck to the walls was placed in the water until the 40s of the twentieth century. In the morning, it was taken out with tench” [21, p. 110].

The connection between fishing culture and wickerwork technology is extremely strong. On the material of dialects of the Ukrainian and Russian languages O. Yusikova distinguishes a semema ‘wicker basket’ in the semantic structure of the name *киу* / *кору* (*kish* / *kosh*) within the lexical-semantic group “wicker container” and “tools for fishing” in contrast to the lexical-semantic group “wooden container”, where the name *киу* functions as a representative of the semema ‘board basket’, ‘box in the grain mill’, ‘caravan, board cart of the vehicle’. Regarding the meaning of the word *киу* the researcher concludes that the differentiation of sememas in its

dynamics is due to the influence of extralingual factors: the peculiarities of life and management of the population, natural factors, contacts with neighboring non-Slavic peoples [26, p. 333].

The name of the wicker container *киу* (*kou*) is regarded by etymologists to Proto-Slavic **košb* (< **kosjo-*), which reaches the Indo-European **k^uas-* ‘wicker basket’ [13, p. 451 – 452].

In Eastern Slobozhansky dialects, the lexical-semantic group “wicker vessel” includes one of the lexico-semantic variants of the *canémka* (*sapetka*) ‘a basket in the form of a cut cone without a bottom, which is used to cover the fish in the muddy water on the shoal, and then catch it through a smaller hole that is above the water’. The author of the article discovered this name in Luhansk region: in the village of Karmazynivka of Svativskyi district (on the river Zhrebets – the left tributary of the Seversky Donets) and in the village of Tretyakivka of the Belovodsky district (on the river Derkul – the left tributary of the Seversky Donets). It should be noted that in the all-Ukrainian continuum fishing semema is only a separate component of the semantic structure of this word, as the peculiarities of the economic purpose of reality have led to the emergence of other lexical and semantic variants. This is demonstrated by the dialecticisms of the northern dialect of the Ukrainian language: *canéma* (*sapeta*), *canéma* (*sapieta*) (diminutively *canémka* (*sapetka*), *canémka* (*sapietka*)) ‘a vine basket with two ears for carrying vegetables, peat, etc.’ [10, p. 190], *canémka* ‘a basket with two handles is woven from vine rods of the big size’ [1, p. 135], as well as Central Slobozhansk dialecticisms: *canémka* ‘wicker extension on the cart, wicker box’ [19, p. 196].

Etymologists interpret the word *caném* (*sapet*) as a borrowing from the Turkic languages, compare a Turkish word *sepet* and a Crimean Tatar word *sápät* ‘basket’, which are considered to be borrowed from the Persian language [15, p. 179].

The name *корзіна* (*korzyna*) ‘basket’ etymologists associate with Proto-Slavic **k^rz-* ‘weave’, assuming kinship with Latvian *kurža* ‘wooden bark box; basket of twigs’ or with Lithuanian *keržti* ‘to tie’, *kárglioti* ‘to weave a fence; to spin’ [14, p. 17]. In his profound ethnographic research, V. Chabanenko described how people were fishing with baskets in estuaries, lakes and basins of the Great Meadow: “*Корзіна* was a truncated cone woven from thin rods. Hornwort and algae were covered with it (pressing the wider edge to the bottom), and then rummaged in the water by hand, looking for fish. In this way they caught mostly clumsy tench and crucian carp, which like to dwell in the mud” (Chabanenko 2010, 80).

The similarity of technologies for the manufacture of various tools and, accordingly, the etymological commonality of names in the field of weaving, pottery, fishing are associated with the syncretism of settled (reproductive) household management, which gradually replaced the appropriation of nature as the only source of livelihood. Hence, the above mentioned reconstruction **vržati* ‘weave’, which the name for the woven fishing gear *вепуа* derives from, echoes the Lithuanian verb *veržti* ‘bind, squeeze’ [12, p. 362]. The meaning ‘squeeze’ is connected to the etymon of another name for a woven fishing tool in Middle Polissya dialects – *скрыпка* (*skrypka*): ‘stationary trap made of vine “rods” for ice fishing, which looked like a trough, most of which was cone-shaped and solid, and the second (smaller) was woven only half’ [6, p. 27]. “The Etymological Dictionary of the Ukrainian Language” refers the word *скрупу́ця* (*skrupytsia*) to derivatives *скру́нку* (*skrypky*) ‘grommets in the loom which threads hang on and which rise and fall along’, *прискру́нати* (*pryskrypaty*) ‘press, squeeze’, which have parallels in particular in the Czech language: *skřípnouti* ‘press, squeeze’, *skřípec* ‘clamping device; clothespin; trap, block in a loom’. Etymologists consider that meanings developed from ‘to split, something split up’, in connection with which the verbal nucleus is also derived from the Indo-European *sker-* ‘cut, pin’ [15, p. 287 – 288].

It is remarkable to mention the lexical and semantic evolution of the Proto-Slavic name **lěsa* (**lěska*) from the ancient meaning, connected **lěsz* (only deciduous forests grew on the site of the former felling during the slash agriculture), to the meaning ‘tied to the fishing rod a long strong thread (of horse hair, silk, kapron, etc.)’, at the end of which a fishing hook is attached’ – a synonym *волосінь* (*volosin*) [2, p. 731]. In the dialects of the Ukrainian language, we can observe the preservation of the primary meaning of the word *ліса* (*lisa*) ‘a hedge’ and its suffixal derivative *ліска* (*liska*) ‘device made of rods to fish’ [16, p. 415]. Etymologists connect the Proto-Slavic lexical-semantic reconstruction **lěsz* to the Indo-European stem **uel-* ‘tear, shred, beat’, it serves as an umbrella term for three nuclei with the meanings ‘tear, shred’ – ‘weave’ – ‘something that is torn off, picked up (hair, fur, an ear of wheat)’.

Thus, the Proto-Ukrainians developed the meaning of the word **lěsa* (**lěska*) based on an array of extralinguistic factors: development and decline of slash agriculture, invention of weaving, taming horses and, accordingly, the ability to use horse hair as a material for weaving, and so on. In general, in naming tools of labor the material criterion of nomination is always

inferior to another – *due to the common technology of manufacturing industrial tools* (weaving, bending, etc.).

Conclusion. The tradition of tracing general patterns in the multidisciplinary terminology formation was established by the eminent linguist O. Trubachov in his work “Craft Terminology in Slavic Languages (Etymology and Experience of Group Reconstruction)” (1966). Our analysis of fishing vocabulary in its connection with the vocabulary of other ancient crafts was performed based on linguistic (linguistic reconstructions and dialectisms) and extra lingual (archaeological and ethnological) material. It once again testified to the need for an interdisciplinary approach to the search for motivational features of Proto-Slavic etymons. This need is evidenced by the insightful research of fishing culture by scientists of various profiles, which were the theoretical basis for our article and presented in References. The analyzed material points to the fact that the origin of nouns derived from verbs denoting wicker fishing gear in the Ukrainian language dates back to the Proto-Slavic era: *верша* (*versha*), *вертень* (*verten*), *корзина* (*korzyna*), *скрыпка* (*skrypka*), *лиска* (*liska*) and so on. The use in some regions of Ukraine of a wicker basket as a tool for fishing indicates a common etymological base of names *киш* (*kish*), *санетка* (*sapetka*), *корзина* (*korzyna*) to denote the realities of fishing and wildcrafting. Using pottery in the fishing process (*корчага* (*korchaha*), *гличук* (*hlechyk*)) instead of wicker fishing gear also proves it. The analyzed material also shows that the technological (verb) sema re-actualizes in the internal form of names after the development of technologies for the manufacture of fishing gear. And this also confirms the conclusions of language historians, ethnographers, archaeologists about the syncretism of archaic industrial cultures, the emergence of vocabulary which united the commonality of technological actions.

Л і т е р а т у р а

1. Аркушин Г. Л. Словник західнополіських говірок. Т. 2. Луцьк : Вежа, 2000. 689 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000987>
2. Білодід І. К. Словник української мови. Т. 1. Київ : Наукова думка, 1970. 799 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001576>
3. Білоусенко П. І. Нариси з історії українського словотворення (іменникова суфіксація). Запоріжжя–Кривий Ріг : ТОВ «LIPS» LTD, 2010. 421 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0010200>
4. Бунятян К. П. Давнє населення України. Київ : Либідь, 1999. 228 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001412>
5. Винник В. О. Історія української мови. Лексика і фразеологія. Київ : Наукова думка, 1983. 742 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0002775>
6. Глушко М. Риболовецькі знаряддя лову та способи їх застосування. *Полісся України : матеріали історико-етнографічного дослідження*. Львів : ІН НАН України, 1999. Вип. 2. С. 19–32. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000012775>
7. Ліаді О. І. Гніздо кореня *vъrg / *vъrg у праслов'янській мові. *Мовознавство*, 2000. № 4–5, С. 60–65.
8. Козак Д. Н. Житлово-господарський комплекс рибалок раннього залізного віку на Волині. *Археологія*, 2009. № 2. С. 94–98. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/65276>
9. Левицький В. В. Основи германістики. Вінниця : Нова книга, 2008. 528 с.
10. Лисенко П. С. Словник поліських говорів. Київ : Наукова думка, 1974. 260 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001830>
11. Лисиченко Л. А. Лексико-семантичний вимір мовної картини світу. Харків : Основа, 2009. 191 с.
12. Мельничук О. С. Етимологічний словник української мови. Т. 1. Київ : Наукова думка, 1982. 632 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001331>
13. Мельничук О. С. Етимологічний словник української мови. Т. 2. Київ : Наукова думка, 1985. 572 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001334>
14. Мельничук О. С. Етимологічний словник української мови. Т. 3. Київ : Наукова думка, 1989. 553 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001335>
15. Мельничук О. С. Етимологічний словник української мови. Т. 5. Київ : Наукова думка, 2006. 507 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001340>
16. Онишкевич М. І. Словник бойківських говірок. Т. 1. Київ : Наукова думка, 1984. 494 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0002754>
17. Пайк В. Корінь безсмертної України та українського народу. Львів : Червона Калина, 1995. 56 с.
18. Палій О. Історія України. Київ : К.І.С., 2015. 596 с.
19. Сахаровський А. А. Матеріали до діалектного словника Центральної Слобожанщини (Харківщина). Т. 2. Харків : ХНУ, 2013.
20. Саснко І. Ф. Традиції плетінництва в Україні : історія і сучасність. *Гуманітарний вісник*. Черкаси : ЧДТУ, 2014. № 21. Вип. 5. Ч. 2, С. 214–219. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Gvi_2014_21_5\(2\)_19](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Gvi_2014_21_5(2)_19)
21. Сиренко С. До питання класифікації риболовних знарядь лову. *Народна творчість та етнографія*, 2011. № 1. С. 106–107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NTE_2011_1_16
22. Царук О. Українська мова серед інших слов'янських мов : етнолінгвістичні та граматичні параметри. Дніпропетровськ : Наука і освіта, 1998. 324 с. URL: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/0564/897>
23. Чабаненко В. Етнографічні праці. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2010. 96 с.
24. Черниш Т. О. Oleksandr Melnychuk jako etymolog i komparatysta. *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*, 2019. № 54. С. 1–9. URL: <https://doi.org/10.11649/sfps.1797>
25. Халимоненко Г. І. Тюркізми в професійно-виробничій лексиці української мови (лексика тваринництва): автореф. дис. ... д-ра філол. наук. Київ : Інститут сходознавства ім. А. Кримського НАН України, 1996. 417 с.

26. Юсікова О. Семантичні паралелі слова *кіш* в українських і російських діалектах. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*. 2012. № 16. С. 330–334.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu_filol_2012_16_75

References

1. Arkushyn, H. L. (2000), *Dictionary of West Polissya dialects* [Slovník zakhidnopoliskykh hovirok], Vol. 2, Lutsk: Vezha, 689 p. Available at: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000987>
2. Bilodid, I. K. (Editor in Chief). (1970), *Dictionary of the Ukrainian language* [Slovník ukraïnskoi movy], Vol. 1, Kyiv: Naukova dumka, 799 p. Available at: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001576>
3. Bilousenko, P. I. et al. (2010), *Essays on the history of Ukrainian word formation (noun suffixes)* [Narysy z istorii ukraïnskoho slovotvorennia (imennikova sufiksatsiia)], Zaporizhzhia–Kryvyi Rih: TOV “LIPS” LTD, 421 p. Available at: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0010200>
4. Buniatian, K. P. (1999). *The ancient population of Ukraine* [Davnie naselennia Ukrainy]. Kyiv: Lybid. 228 p. Available at: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001412>
5. Vynnyk, V. O. et al. (1983), *History of the Ukrainian language. Vocabulary and phraseology* [Istoriia ukraïnskoi movy. Leksyka i frazeolohiia], Kyiv: Naukova dumka, 742 p. Available at: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0002775>
6. Hlushko, M. (1999), *Fishing tackles and methods of their application. Polissia Ukrainy: materialy istoriko-etnografichnoho doslidzhennia* [Rybolovetski znariaddia lovu ta sposoby yikh zastosuvannia. Polissia Ukrainy : materialy istoriko-etnografichnoho doslidzhennia], Lviv: IE NAS of Ukraine, Issue 2, pp. 19–32. Available at: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000012775>
7. Iliadi, O. I. (2000), *The nest of the root *vǫrg / *vǫrg in the Proto-Slavic language. Movoznavstvo* [Hnizdo korenia *vrg / *vǫrg u praslovianskii movi. Movoznavstvo], № 4-5, pp. 60–65.
8. Kozak, D. N. (2009), *Housing and economic complex of early Iron Age fishermen in Volyn. Arkheolohiia* [Zhytlovo-hospodarskyi kompleks rybalok rannoho zaliznoho viku na Volyni. Arkheolohiia], № 2, pp. 94–98. Available at: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/65276>
9. Levytskyi, V. V. (2008), *Fundamentals of German studies*. [Osnovy hermanistyky]. Vinnytsia: Nova knyha. 528 p.
10. Lysenko, P. S. (1974), *Dictionary of Polissya dialects* [Slovník poliskykh hovoriv]. Kyiv: Naukova dumka. 260 p. Available at: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001830>
11. Lysychenko, L. A. (2009), *Lexical and semantic dimension of the linguistic world image* [Leksyko-semantychnyi vymir movnoi kartyny svitu]. Kharkiv: Osnova. 191 p.
12. Melnychuk, O. S. (1982), *Etymological dictionary of the Ukrainian language* [Etymolohichnyi slovník ukraïnskoi movy]. Vol. 1. Kyiv: Naukova dumka. 632 p. Available at: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001331>
13. Melnychuk, O. S. (1985), *Etymological dictionary of the Ukrainian language* [Etymolohichnyi slovník ukraïnskoi movy]. Vol. 2. Kyiv: Naukova dumka. 572 p. Available at: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001334>
14. Melnychuk, O. S. (1989), *Etymological dictionary of the Ukrainian language*. [Etymolohichnyi slovník ukraïnskoi movy]. Vol. 3. Kyiv: Naukova dumka. 553 p. Available at: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001335>
15. Melnychuk, O. S. (2006), *Etymological dictionary of the Ukrainian language*. [Etymolohichnyi slovník ukraïnskoi movy]. Vol. 5. Kyiv: Naukova dumka. 507 p. Available at: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001340>
16. Onyshkevych, M. I. (1984), *Dictionary of Boyko dialects* [Slovník boikivskykh hovirok]. Vol. 1. Kyiv: Naukova dumka. 494 p. Available at: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0002754>
17. Paik, V. (1995), *The root of immortal Ukraine and the Ukrainian people* [Korin bezsmertnoi Ukrainy ta ukraïnskoho narodu]. Lviv: Chervona Kalyna. 56 p.
18. Palii, O. (2015), *History of Ukraine* [Istoriia Ukrainy]. Kyiv: R.I.C. 596 p.
19. Saharovskiy, A. A. (2013), *Materials for the dialect dictionary of Central Slobozhanshchyna (Kharkiv region)* [Materialy do dialektnoho slovníka Tsentralnoi Slobozhanshchyny (Kharkivshchyna)]. Vol. 2. Kharkiv: KhNU.
20. Saienko, I. F. (2014), *Weaving traditions in Ukraine: history and modernity. Humanitarnyi visnyk*. [Tradytzii pletynnytstva v Ukraini: istoriia y suchasnist. Humanitarnyi visnyk]. Cherkasy: ChST., № 21, Issue 5, P. 2, pp. 214–219. Available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Gvi_2014_21_5\(2\)_19](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Gvi_2014_21_5(2)_19)
21. Sirenko, S. (2011), *On the question of classification of fishing gear. Narodna tvorchis't' ta etnografiia* [Do pytannia klasyfikatsii rybolovnykh znariad lovu. Narodna tvorchist ta etnografiia], № 1, pp. 106–107. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NTE_2011_1_16
22. Tsaruk, O. (1998), *Ukrainian language among other Slavic languages: ethnological and grammatical parameters* [Ukraïnska mova sered inshykh slovianskykh mov : etnolinhvistychni ta hramatychni parametry]. Dnipropetrovsk: Nauka i osvita. 324 p. Available at: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/0564/897>
23. Chabanenko, V. (2010), *Ethnographic works* [Etnografichni pratsi]. Zaporizhzhia: Zaporizhzhia National University. 96 p.
24. Chernysh, T. O. (2019), *Oleksandr Melnychuk jako etymolog i komparatysta. Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej* [Oleksandr Melnychuk jako etymolog i komparatysta. Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej], № 54, pp. 1–9. Available at: <https://doi.org/10.11649/sfps.1797>
25. Khalymonenko, H. I. (1996), *Turkisms in the professional and production vocabulary of the Ukrainian language (vocabulary of animal husbandry)* [Tiurkizmy v profesiino-vyrobynykhii lekysytsi ukraïnskoi movy (lekysyka tvarynnnytstva)]. Doctoral thesis. A. Krymsky Institute of Oriental Studies, NAS of Ukraine. Kyiv. 417 p.
26. Yusikova, O. (2012), *Semantic parallels of the word kish in Ukrainian and Russian dialects. Scientific notes of the Vinnytsia M. Kotsiubynsky State Pedagogical University. Series: Philology (linguistics)*. [Semantychni paraleli

slova kish v ukrainskykh i rosiyskykh dialektakh. Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu im. M. Kotsiubynskoho. Seriya: Filolohiia (movoznavstvo)]. № 16, pp. 330–334. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu_filol_2012_16_75.

МІНІЯЙЛО Роман Вікторович,

доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мовознавства, літератури та методики навчання Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, Україна;

пров. Руставелі, 7, м. Харків, 61001

e-mail: roman298@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-9392-594X>

МІНІЯЙЛО Наталія Вікторівна,

кандидат філологічних наук, викладач кафедри іноземних мов та міжкультурної комунікації

Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, Україна;

просп. Науки, 9-А, м. Харків, 61165

e-mail: nataliya.minyaylo@hneu.net

<https://orcid.org/0000-0002-4643-3309>

УКРАЇНСЬКА ДІАЛЕКТНА ЛЕКСИКА В РЕКОНСТРУКЦІЇ ДАВНІХ РЕМЕСЕЛ

Анотація. У статті проаналізовано назви кількох рибальських знарядь та їхні семантичні зв'язки з термінологією інших давніх ремесел – зокрема плетіння та гончарства. Такі взаємозв'язки зумовлені еволюційними змінами в повсякденному житті ранніх спільнот. Археологічні дані дають змогу зробити висновок, що потреба в рибальстві істотно сприяла переходу давніх етнічних груп від кочового життя до осілості, а також розвитку навичок виготовлення різних виробничих і побутових знарядь з рослинної сировини. **Об'єктом** дослідження є лексична система традиційних народних ремесел на східнослов'янському ареалі, а **предметом** – семантичні й етимологічні особливості назв рибальських знарядь у їхньому зв'язку з терміносферою плетіння та гончарства. **Мета** дослідження полягає в уточненні мовних свідчень, що відображають взаємодію архаїчних ремесел. **Завданням** є реконструкція праслов'янської лексичної основи та виявлення семантичних механізмів, через які технологічні дії інтегрувалися у процес номінації рибальських знарядь. Важливим матеріалом для вивчення первісного синкретизму архаїчних культур плетіння, рибальства й гончарства є лексика цих народних ремесел – передусім праслов'янські лексичні та семантичні реконструкції, а також українські діалектні дані. Аналіз засвідчує, що багато українських назв плетених рибальських знарядь походять із праслов'янського періоду: *верша*, *вертень*, *корзина*, *скринка*, *ліска* тощо. Використання плетених кошиків як рибальського знаряддя в окремих регіонах України вказує на спільну етимологічну основу назв *кіш*, *санетка*, *корзина*, що позначають як рибальські, так і збиральницькі реалії. Подібним чином про це свідчить і застосування глиняного посуду (*корчага*, *гличик*) у рибальському процесі замість плетених виробів. Проаналізований матеріал показує також, що технологічна (дієслівна) сема актуалізується у внутрішній формі назв після появи більш розвинених способів рибальства. Це підтверджує **висновки** мовознавців, етнографів та археологів щодо синкретизму архаїчних промислових культур і виникнення лексики, заснованої на спільності технологічних дій.

Ключові слова: первісний синкретизм архаїчних ремесел, рибальські лексико-семантичні реконструкції, діалектна рибальська лексика, екстралінгвальні чинники.

DOI: <https://doi.org/10.18524/2307-4558.2025.44.343843>

UDC 811.111'37

STANKO Daryna V.,

Doctor of Philology, Associate Professor at the Department of English Philology Uzhhorod National University;

3 Narodna Square, Uzhhorod, Zakarpattia Region, Ukraine;

e-mail: daryna.stanko2021@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-7858-8663>

THEORETICAL FRAMEWORK OF THE STUDY OF THE FANFICTION TERMINOLOGICAL SYSTEM

Summary. The article investigates the English terminological system of fanfiction as an emerging linguistic, cultural, and communicative phenomenon within the global digital environment. Fanfiction, defined as amateur creative writing based on pre-existing literary, cinematic, or media sources, has evolved into a productive sphere of lexical innovation and semantic transformation. The **purpose** of this study is to analyze the terminological system of English-language fanfiction. To achieve this goal, the following objectives are set: to outline the theoretical foundations of the research; to identify the motivational and word-formation features of English fanfiction terminology; to describe the systemic and structural characteristics of English fanfiction terms; to determine the thematic domains represented within the fanfiction terminology. The object of the study is the terminological system of English fanfiction. The **subject** of the research is the linguistic structure, motivational mechanisms, and semantic organization of English fanfiction terms as elements of digital and participatory discourse. The **object** of the study is the terminological system of English-language fanfiction as a subsystem of contemporary digital discourse. The study **aims** to analyze the structural, motivational, and functional organization of English fanfiction terminology, tracing how informal lexical units evolve into specialized terms through processes of terminologization, determinologization, and reterminologization. The

research draws on authentic materials from major fan platforms such as *Archive of Our Own (AO3)*, *FanFiction.net*. Using a combination of descriptive, structural-semantic, and operational methods, the study identifies the mechanisms by which fan communities generate, stabilize, and disseminate terminology. Particular attention is given to neologisms and word-formation models typical of fandom discourse, including *AU (Alternate Universe)*, *OTP (One True Pairing)*, *slash*, *canon*, *fanon*, *headcanon*, and *fluff*. The results demonstrate that the fanfiction terminological system functions as a dynamic and self-regulating subsystem of English characterized by systematicity, specialization, precision, and high linguistic creativity. It operates at the intersection of professional terminology and subcultural slang, reflecting the hybrid nature of participatory media communication. The study highlights how the digital context, community practices, and intertextuality contribute to lexical stabilization and cross-cultural diffusion of English fanfiction terminology. Theoretically, the **research contributes** to the expansion of modern terminology studies by situating fanfiction discourse within the broader framework of cognitive and communicative linguistics. Practically, the findings are relevant for translation studies, lexicography, discourse analysis, particularly in the field of digital communication and creative writing.

Keywords: fanfiction, terminology, terminologization, digital discourse, lexical innovation, online communication.

Introduction. Fanfiction has long become an integral component of contemporary popular culture, and the study of its English terminological system is highly relevant for several reasons encompassing cultural, linguistic, and social dimensions. The term *fanfiction* refers to literary works created by fans of popular books, films, television series, comics, and other media. These works are based on existing source texts but expand their plotlines, reinterpret characters, or imagine alternative developments of the original narrative. From a linguistic standpoint, the terminological system of fanfiction represents a particularly fertile ground for analysis, as it comprises numerous neologisms and phraseological innovations that reflect ongoing processes of linguistic creativity. Given that English functions as a global language, examining its terminological system within the context of fanfiction enables researchers to trace how language adapts and evolves under the influence of emerging cultural phenomena.

The social dimension of fanfiction terminology studies is equally significant. It elucidates how online fan communities are formed, maintained, and linguistically represented. Fanfiction-related terminology embodies group identity and a sense of belonging within specific fandoms, serving as a marker of in-group communication and shared cultural literacy. Moreover, fanfiction possesses considerable educational value: engaging with English-language fanfiction enhances learners' abilities in text analysis, literary criticism, and genre awareness [7].

Overall, fanfiction constitutes a cross-cultural phenomenon, and the investigation of its English terminological system provides insight into global trends in participatory culture. The analysis of the terms and conceptual structures used in English fanfictions contributes to the understanding of how these works can be adapted and translated across cultural and linguistic boundaries. The development of a fanfiction-specific terminological framework is also instrumental in exploring digital culture and user behavior on text-sharing platforms [8].

Therefore, the study of the English terminological system of fanfiction remains pertinent across cultural, linguistic, social, educational, and intercultural domains.

To begin with, it is essential to outline the key concepts underpinning this study. *Terminology* is understood as a set of specialized naming units within a given field of human activity, representing an isomorphic system of its concepts and serving relevant communicative needs. A *terminological system* is an organized set of terms within a specific area or sub-area of scientific or technical knowledge that supports a particular theory or conceptual framework [1].

The development of a terminological system does not coincide with the emergence of a science itself but evolves in accordance with the stages of theoretical advancement. The foundation of a terminological system may derive not only from a well-established theory but also from general conceptual or philosophical principles. Scholars identify three major stages in the formation and functioning of a terminological system: the transition from an unstructured set of terms to a coherent, systematized framework; the expansion of terminology through scientific, technological, and cultural progress; the transformation of the system following theoretical change, when previous terms are reinterpreted or replaced to represent new concepts. This process results in the construction of a new conceptual network, within which each new term occupies a defined position, while some older terms persist but acquire new meanings [3].

A mature terminological system emerges when a field has established its theoretical foundation, objects of study, and relationships among them. Its key features include integrity, reflecting a coherent conceptual model of the domain; stability, since it captures the disciplinary worldview at a particular stage of development; and structured organization, which may be hierarchical or multilevel, representing generic-specific, part-whole, and causal relations [4].

A terminological system organizes knowledge within a discipline, ensures effective communication among experts and general users engaged in secondary communication, facilitates teaching and knowledge transfer, and promotes the standardization and unification of terms to prevent ambiguity. Every terminological system forms part of a broader language system yet differs from it in structural principles. Terms are typically created through metaphorization, borrowing, calquing, morphological derivation involving international morphemes, abbreviation,

and analogy. Interaction between general language and specialized subsystems manifests in determinologization (a term's transition into general vocabulary) and terminologization (a common word's transition into a specialized system). Additionally, reterminologization denotes the transfer of a term from one system to another, either preserving or modifying its meaning. These processes constitute the focus of *terminology studies* [ibid].

The **purpose** of this study is to analyze the terminological system of English-language fanfiction. To achieve this goal, the following objectives are set: to outline the theoretical foundations of the research; to identify the motivational and word-formation features of English fanfiction terminology; to describe the systemic and structural characteristics of English fanfiction terms; to determine the thematic domains represented within the fanfiction terminology. The object of the study is the terminological system of English fanfiction.

The **subject** of the research is the linguistic structure, motivational mechanisms, and semantic organization of English fanfiction terms as elements of digital and participatory discourse. The **object** of the study is the terminological system of English-language fanfiction as a subsystem of contemporary digital discourse.

The **empirical material** comprises English fanfiction texts and glossaries published on major fan platforms such as *Archive of Our Own* (AO3), *FanFiction.net* communities. These sources reflect authentic user-generated discourse, providing a representative corpus of contemporary fanfiction terminology.

Materials and Methods. The research employs a combination of methods: descriptive and analytical – for defining and classifying terminological units; structural-semantic analysis – to determine internal organization and interrelations among terms; motivational and word-formation analysis – to identify derivational models and semantic shifts.

The scientific novelty of the study lies in the fact that it offers the first comprehensive analysis of the English fanfiction terminological system as a distinct subsystem of digital discourse, characterized by hybrid linguistic creativity and high intertextuality. The theoretical value of the research consists in expanding the understanding of terminology formation within non-traditional, user-generated genres of online communication. It also contributes to the development of contemporary terminology theory, particularly regarding hybrid and evolving discursive environments. The practical value lies in the possibility of applying the findings to teaching English terminology, translation studies, lexicography, and discourse analysis. The identified models can serve as the basis for compiling specialized glossaries and for comparative studies of terminological evolution in digital subcultures.

Researches. Modern research identifies several approaches to defining and analyzing terms as linguistic phenomena. The normative approach conceptualizes a term as a word or phrase with a specific meaning that represents a professional concept, characterized by precision, monosemy, and systematicity. However, critics note that this approach treats the term as a static linguistic element, overlooking its variability and semantic shifts [6]. The functional (descriptive) approach addresses this limitation by viewing the term as a dynamic linguistic unit capable of semantic change, synonymic variation, or integration into general vocabulary [2]. The systemic approach emphasizes that a term exists only within an ordered conceptual system and maintains relationships with other elements of that system through structural and semantic links [4, p. 207].

In sum, three major paradigms can be distinguished in terminological theory: (1) the semiotic approach, which regards the term as a special sign within a specific semiotic system; (2) the lexical-linguistic approach, which treats the term as a lexical unit of the general language; and (3) the systemic-functional approach, which situates the term within a network of professional concepts and highlights its nominative function in the conceptual system of science and technology. The third approach appears the most comprehensive and productive for studying complex terminological systems [6].

From a structural perspective, researchers distinguish three main types of terminological units [5]: simple (one-word) terms; compound terms; terminological phrases. The distinction between these types lies in the morphological and syntactic integration of their components. In terminological phrases, elements remain syntactically independent, whereas in one-word terms they are morphologically fused.

From a semantic standpoint, terminological phrases fall into three categories: both components are specialized terms that, when combined, form a new concept; one component is specialized, the other belongs to general vocabulary (typically adjective–noun or noun–noun structures); both components originate from general vocabulary but together create a specialized, often idiomatic, expression [ibid]. Terminological word combinations are considered equivalents of one-word terms, since they function as fixed lexical units within scientific and professional discourse, expressing a single integrated concept identical to that of their one-word counterparts [ibid, p. 83].

Discussion. The formation of a terminological system may follow different methodological principles, among which the hierarchical, genetic, and operational methods are the most productive. The hierarchical method relies on generic-specific relations, structuring terms through taxonomic dependency. Within the fanfiction domain, *fanfiction* itself serves as the hypernym denoting all literary works created by fans based on pre-existing canonical sources. Subordinate terms include *AU* (*Alternate Universe*), describing narratives situated in non-canonical settings; *Crossover*, integrating characters or worlds from different sources; *Canon*, referring to officially recognized events or characters within the original text; *Fanon*, meaning collectively accepted interpretations within a fandom that lack canonical confirmation; and *Pairing*, indicating romantic or sexual relationships between characters, further specified in subcategories such as *OTP* (*One True Pairing*), *Slash*, *Femslash*, and *Ship*. The genetic method produces derivative forms from key lexical bases, for example, *fanfiction* → *fanfic*, *ficwriter*.

Fanfiction is a dynamic phenomenon that continuously evolves in real time through user-generated creativity, leading to linguistic innovation. Frequent-term analysis captures these shifts and facilitates the documentation of emerging lexical trends. The genre's diversity necessitates a methodological framework capable of recognizing genre-specific lexical sets. Fan communities function as socio-cultural microcosms; frequency-based analysis allows the identification of culturally salient expressions reflecting group identity and communicative norms. A terminological system, therefore, represents a hierarchically organized network of interrelated concepts within a particular field of knowledge or practice. The fanfiction terminological system exhibits the essential characteristics of any specialized lexicon: systematicity, through logical interconnections among terms; specialization, via domain-specific meanings; precision, ensuring unambiguous interpretation; standardization, providing communicative consistency; and dynamism, reflecting the ongoing evolution of media and communication theory.

Within this framework, it is necessary to distinguish between slang, jargon, and terminology – categories often blurred in popular discourse. Fanfiction-related vocabulary may overlap these categories, but their functions differ. Slang performs a social function, expressing group identity and belonging, typically in informal contexts among fandom participants. Jargon serves professional or in-group communication, encoding meanings accessible only to members of a specialized community, such as dedicated fanwriters. Terminology, in contrast, performs a nominative and cognitive function, providing precise conceptual definitions used in scholarly or systematized contexts. Thus, while slang emphasizes identity, jargon facilitates coded interaction, and terminology ensures accuracy and conceptual clarity—especially relevant in the linguistic study of fanfiction as a form of mass participatory culture.

The establishment of fanfiction terminology as a legitimate system is justified by several factors. The proliferation of online platforms such as *Archive of Our Own (AO3)*, *FanFiction.net* has generated vast corpora of user-created texts and communicative exchanges, necessitating a specialized lexicon for effective interaction. The stability of key lexical items like *AU*, *OTP*, *fluff*, and *angst*, along with the existence of fan-created glossaries, demonstrates terminological consolidation within the community. Moreover, the global scale of fanfiction readership and its growing academic recognition underscore its cultural and linguistic significance. As the genre continues to evolve, new subgenres and collaborative writing formats contribute to ongoing terminological expansion.

In summary, fanfiction terminology constitutes a dynamic, structured, and socially grounded linguistic subsystem that reflects the cognitive, cultural, and communicative practices of digital fandom communities. Its study not only illuminates the mechanisms of linguistic creativity in participatory media but also contributes to understanding the processes of terminology formation in contemporary digital discourse.

Given the current popularity of amateur literary production, reading, commenting on, and writing fanfiction now attract participants across age groups, and many notions from internet communication have migrated into popular-scientific and scholarly discourse. Consequently, expressions from this sphere acquire terminological status as official designations of specialized concepts anchored in a particular domain of knowledge and practice. Importantly, this shift is recognized not only by researchers but also by the communities that actively use and refine this lexicon.

Terminologization in English fanfiction is a multi-stage, recursive process. It begins with lexical emergence, where new forms arise to name novel practices or textual phenomena – *fanfiction* itself combines *fan* ‘an ardent enthusiast’ with *fiction* ‘imaginative narrative’, signaling derivative creativity grounded in prior cultural products. Diffusion follows, as items circulate through forums, social media, and dedicated platforms; *slash* spread rapidly via community debate about same-sex pairings and has since been codified in general dictionaries as a genre label. Subsequent stabilization yields relatively fixed definitions and usage conventions, as with *AU*

(*Alternate Universe*) for non-canonical settings. Finally, terms may transcend fandom and enter broader cultural vocabulary – *shipping* (“relationship” support) now appears widely beyond fan texts.

Several properties shape this pathway. Creativity and flexibility drive rapid coinage and semantic adaptation; borrowing and recontextualization import items like *canon* from religious-literary discourse to denote the authorized narrative of a source text; and the internet accelerates circulation, negotiation, and standardization across blogs, wikis, and archives. Because meanings are often community-specific, many units remain highly specialized, indexing the interpretive habits of particular fandoms.

In practice, terminologization is sustained by platformed discourse. Communities on *Archive of Our Own (AO3)*, *FanFiction.net* continually produce, test, and entrench terminology; resources such as *Fanlore* document usages, facilitating uptake and pedagogical stability. As terms recur in stories, tags, reviews, and meta-commentary, they solidify within fandom culture. Productive mechanisms include reanalysis of existing words (*headcanon*), playful blendings and abbreviations (*OTP*, *AU*), and community metadiscourse that forges categories for emergent practices.

Historically, the lexicon expands alongside media ecologies: early fan zines of the 1960s–1970s (notably around *Star Trek*) incubated items like *slash*; the franchise boom of the 1980s and the web of the 1990s normalized *AU*, *Mary Sue*, *OTP*, and *headcanon*; the 2000s–2010s consolidated genre-semantic labels (*fluff*, *angst*) and infrastructural terms (*beta reader*, *kudos*); the 2020s add techno-cultural descriptors such as *AI-generated fanfiction* and *virtual fandom spaces*. Today’s inventory continues to diversify – *crackship*, *fix-it fic*, *whump*, *slow burn*, *coffee shop AU*, *bed sharing* – illustrating ongoing innovation in sense extension, word-formation, and discourse tagging.

Overall, the fanfiction terminological system both reflects and drives change in English: it generates neologisms, repurposes existing lexemes, internationalizes via global circulation, and encodes evolving social concerns (e.g., *trigger warnings*, *non-binary*). As a dynamic, community-regulated subsystem, it offers a clear window onto contemporary mechanisms of terminology formation in digitally mediated, participatory culture.

Conclusions. The conducted study demonstrates that the English fanfiction terminological system represents a complex, dynamic, and evolving linguistic subsystem that has emerged at the intersection of digital communication, participatory culture, and amateur creativity. Its development reflects both universal principles of terminology formation and distinctive features of online discourse shaped by user-generated content. Fanfiction terminology, originating from informal, community-driven communication, has undergone a process of gradual terminologization – from spontaneous lexical creation to conceptual stabilization and academic recognition. Terms such as *AU*, *OTP*, *canon*, *slash*, *fluff*, and *angst* illustrate how the lexicon of fandom communities evolves from subcultural slang into standardized units of digital linguistic practice. This process is governed by mechanisms of metaphorization, borrowing, blending, abbreviation, and semantic reanalysis, reflecting the creativity and adaptability of English as a global language. The operational, hierarchical, and genetic methods of terminological system formation reveal that fanfiction terminology is hierarchically organized, conceptually interconnected, and responsive to genre diversity. Its systemicity, specialization, and dynamism align it with recognized scientific and professional terminologies, while its social embeddedness and intercultural diffusion highlight the participatory and communicative nature of contemporary digital discourse. Moreover, fanfiction terminology functions as a marker of group identity and in-group communication within online fandoms, facilitating both creative expression and social cohesion. Its lexical innovations – documented through platforms such as *Archive of Our Own (AO3)*, *FanFiction.net* – illustrate how collaborative interaction among readers and writers generates and consolidates new linguistic conventions. Theoretically, the study contributes to the broader understanding of terminology as a dynamic category that extends beyond traditional scientific domains into cultural and digital environments. Practically, the results can inform lexicographic, translation, and pedagogical work focused on modern digital communication and fan discourse. In sum, the English fanfiction terminological system exemplifies the linguistic creativity of participatory online culture, demonstrating how collective imagination, technological mediation, and social interaction shape the evolution of English vocabulary in the twenty-first century.

Література

1. Задиський М. С. Актуальні проблеми українського термінознавства : підручн. для студ. вищих навч. закл. Київ : Політехніка: ТОВ «Фідма “Періодика”», 2004. 124 с.
2. Івашенко В. Л. Фреймове і комунікативне термінознавство в зарубіжній лінгвістиці. *Мовознавство*. 2013. № 1. С. 51–58.

3. Кияк Т. Р. Семантичні аспекти нормалізації термінологічних одиниць. *Мова і культура. Серія «Філологія»*. Київ : Навкове вид-во. 2008. Вип. 3. Т. 1, ч. 2. С. 57–71.
4. Попович Ю. В., Бялик В. Д. Поняття термінології та терміносистеми в сучасній лінгвістиці. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Т. 31(70). № 2(2). С. 206–211.
5. Циткіна Ф. О. Термінологія й переклад. Львів : ВЛІ, 2003. 187 с.
6. Cabré M. T. Theories of Terminology : Their description, prescription and explanation. *Terminology*. 2003. No. 2. pp. 163–199.
7. Hills M. From fan culture/Community to the fan world: possible pathways and ways of having done fandom. *Palabra Clave*. 2017. 20(4). pp. 856–883.
8. Jenkins H. Textual poachers : Television fans and participatory culture. New York. 1992. 352 p.
9. FanFiction.net. URL: <https://www.fanfiction.net/>
10. Archive of our own. URL: <https://archiveofourown.org/>

References

1. Zarytskyi, M. S. (2004), *Current issues of Ukrainian terminology : textbook for students*, [Aktual'ni problemy ukrains'koho terminoznavstva : pidruchn. dlia stud. vyshchych navch. zakl.], Politehnika. Kyiv : TOV "Firma "Periodyka". 124 p.
2. Ivashchenko, V. L. (2013), *Frame and communicative terminology studies in foreign linguistics, Movoznavstvo* [Freimove i komunikativne terminoznavstvo v zarubizhnii lnhvistytsi, Movoznavstvo], No. 1, pp. 51–58.
3. Kyiak, T. R. (2008), *Semantic aspects of the normalization of terminological units, Mova i kul'tura. Seriiia 'Filolohiia'* [Semantychni aspekty normalizatsii terminolohichnykh odynts. Mova i kul'tura. Seriiia «Filolohiia»]. Kyiv : Naukove vydavnytstvo, Vol. 3, Pt. 1., No. 2, pp. 57–71.
4. Popovych, Yu. V. and Bialyk, V. D. (2020), *The concept of terminology and term system in modern linguistics, Scientific Notes of V. I. Vernadsky Taurida National University. Series: Philology. Social Communications* [Poniattia terminolohii ta terminosystemy v suchasnyy lnhvistytsi. Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Seriiia : Filolohiia. Sotsialni komunikatsii], Vol. 31(70), No. 2(2), pp. 206–211.
5. Tsytkina, F. O. (2003), *Terminology and translation* [Terminolohiia y pereklad]. Lviv: VLI. 187 p.
6. Cabré, M. T. (2003), Theories of Terminology: Their description, prescription and explanation, *Terminology*, No. 2, pp. 163–199.
7. Hills, M. (2017), From fan culture/community to the fan world: possible pathways and ways of having done fandom. *Palabra Clave*. Vol. 20(4), pp. 856–883.
8. Jenkins, H. (1992), Textual Poachers: Television Fans and Participatory Culture, Routledge. New York. 352 p.
9. *FanFiction.net*. Available at: <https://www.fanfiction.net/>
10. *Archive of Our Own*. Available at: <https://archiveofourown.org/>

СТАНКО Дарина Василівна,

доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри англійської граматики
Ужгородського національного університету;
Народна площа 3, Ужгород, Закарпатська область, Україна
e-mail: daryna.stanko2021@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-7858-8663>

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ СИСТЕМИ ФАНФІКШЕНУ

Анотація. У статті досліджується англійська термінологічна система фанфікшену як новітнього лінгвістичного, культурного та комунікативного феномену в умовах глобального цифрового середовища. Фанфікшен, що визначається як аматорське творче письмо, засноване на вже існуючих літературних, кінематографічних чи медійних джерелах, перетворився на продуктивну сферу лексичних інновацій і семантичних трансформацій. **Метою** дослідження є аналіз термінологічної системи англомовного фанфікшену. Для досягнення цієї мети визначено такі **завдання**: окреслити теоретичні засади дослідження; виявити мотиваційні та словотвірні особливості англійської термінології фанфікшену; описати системні й структурні характеристики термінів фанфікшену; визначити тематичні домени, представлені в термінології фанфікшену. **Об'єктом дослідження** є термінологічна система фанфікшену англійською мовою. **Предметом дослідження** виступають мовна структура, мотиваційні механізми та семантична організація англомовних термінів фанфікшену як елементів цифрового та партисипативного дискурсу. Дослідження ґрунтується на автентичних матеріалах великих фан-платформ, зокрема *Archive of Our Own (AO3)*, *FanFiction.net*. Комбінуючи описовий, структурно-семантичний та операційний методи, робота виявляє механізми, за допомогою яких фан-спільноти створюють, закріплюють і поширюють термінологію. Особливу увагу приділено неологізмам і словотвірним моделям, характерним для дискурсу фандому, таким як AU (Alternate Universe), OTP (One True Pairing), slash, canon, fanon, headcanon, fluff. **Результати** дослідження засвідчують, що термінологічна система фанфікшену функціонує як динамічна й саморегульована підсистема англійської мови, якій притаманні системність, спеціалізація, точність та висока мовна креативність, що перебуває на перетині професійної термінології та субкультурного сленгу, що відображає гібридну природу партисипативної медіакомунікації. У дослідженні підкреслено, що цифровий контекст, практики спільнот та інтертекстуальність сприяють лексичній стабілізації та міжкультурній дифузії термінології фанфікшену. **У теоретичному вимірі** робота сприяє розширенню сучасних термінознавчих студій, розміщуючи дискурс фанфікшену в ширшому контексті когнітивної та комунікативної лінгвістики. **У практичному аспекті** результати дослідження є релевантними для перекладознавства, лексикографії, дискурс-аналізу, зокрема в галузі цифрової комунікації та творчого письма.

Ключові слова: фанфікшен, термінологія, термінологізація, цифровий дискурс, лексичні інновації, онлайн-комунікація.

Статтю отримано 17.10.2025

Українською і англійською мовами.

Згідно з Рішенням Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 429 від 22.02.2024 р. науково-теоретичний часопис з мовознавства «Мова» є збірником, що зареєстрований як друковане медіа з ідентифікатором R30-02990.

Журнал (збірник) «Мова» постановою президії ВАК України № 1-05/6 від 12 червня 2002 р. включено до переліку № 10 наукових фахових видань України. Тричі перереєстровано: Постановою президії ВАК України № 1-05/8 від 22.12.2010 р.; Наказом МОН України № 1328-05/8 від 21.12.2015 р.; Наказом МОН України № 409 від 17.03.2020 р. журнал «Мова» включено до переліку фахових наукових видань категорії «Б».

З 2014 р. журнал «Мова» індексується у міжнародній науково-метричній системі Index Copernicus (ICV за останні роки: 2021 : 100,00; 2022 : 96,76, 2023 : 95,35), а також у науково-метричних системах Ulrich's Periodicals Directory, Ukrainian Scientific Journals (USJ), Google Scholar, Slavic Humanities Index. Журнал «Мова» входить до бібліометричної бази Українського інституту науково-технічної експертизи та інформації, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine, Directory of Research Journals Indexing (DRJI), Slavic Humanities Index. Зміст статей журналу акредитовано у міжнародному репозитарії відкритого доступу Open Journal Systems (OJS).

Журнал «Мова» є учасником міжнародного проєкту з впровадження знаку Open Journal Systems (OJS).

Докладну інформацію про вимоги до оформлення статей і рецензій у часописі «Мова», а також архів номерів із повними текстами статей і рецензій розміщено на вебсайті: <http://www.mova.onu.edu.ua>

Рекомендовано до друку вченою радою Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (Протокол № 4 від 25.11.2025 р.).

Тираж 100 пр. Зам. № 340.

Адреса редакції / Address:

Французький бульвар, 24/26, кімн. 96; м. Одеса, 65058, Україна

Телефон / Phone: +38 (096) 646-64-06

Тел/факс: (048) 746-51-14

E-mail: 3182009060@ukr.net

Вебсайт журналу «Мова»: www.mova.onu.edu.ua

Видавець Букаєв Вадим Вікторович

вул. Пантелеймонівська 34, м. Одеса, 65012.

Тел. 0949464393, email – 7431393@gmail.com

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2783 від 02.03.2007 р.

ISSN 2307-4558; ISSN 2414-9489. Мова. 2025. № 44. 1–100.